

**TÜRK SİNEMASINDA MESLEK TANIMLARI
VE SENDİKALAŞMA**

HÜSEYİN AYDIN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman : Doç. Dr. Meral Özçınar

Uşak

Haziran 2019

**TÜRK SİNEMASINDA MESLEK TANIMLARI VE
SENDİKALAŞMA**

Hüseyin AYDIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman : Doç. Dr. Meral Özçınar

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

TÜRK SİNEMASINDA MESLEK TANIMLARI VE SENDİKALAŞMA

Hüseyin Aydın

İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2019

Danışman : Doç. Dr. Meral Özçınar

Bu çalışmada; sinema bir endüstri olarak ele alınmaktadır. Birinci bölümde, Türkiye sinema endüstrisi tarihsel gelişimi ile birlikte incelenerek, sinemanın endüstrileşme süreci ele alınmış ve bir endüstri olarak sinemanın ekonomideki yerine değinilmiştir. Dünya sinema endüstrisi istihdam ve üretim olarak ele alınarak konu ile ilgili genel bir kanaat oluşturulması amaçlanmıştır.

Sinemanın bir sanat olarak algılanışının perde arkasında bir emek sermaye ilişkisi söz konusudur. Bu nedenle sinema endüstrisinin emek boyutu önemli bir inceleme alanı olarak karşımızda durmaktadır. İkinci bölümde Türk Sineması'nda çalışan kişileri gruplara ayırarak kendi birimlerinde hangi alanlarda hangi şartlarda çalıştıkları ve neler yaptığı açıklanmıştır. Türk Sinema tarihinde ilke meslek tanımları açıklanmıştır.

Üçüncü bölümde ise, sendika kavramı incelenmiştir. Günümüze kadar Türk Sineması'nın sendikalaşma süreci ele alınmıştır. Türkiye'de sendikacılığın nasıl geliştiği incelenmiştir. Türk Sineması'nda işçi örgüt ve sendikaları incelenmiş, işveren sendikaları kapsam dışında bırakılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk Sinema Endüstrisi, Türk Sinemanda Meslek Tanımları, Sinemada Sendikalaşma

ABSTRACT

PROFESSION DEFINITIONS AND UNIONIZATION IN TURKISH CINEMA

Hüseyin Aydın

Communication Sciences Department

Uşak University, Graduate School of Social Sciences, June 2019

Supervisor : Doç. Dr. Meral Özçınar

In this study cinema was addressed as an industry. In the first part, the cinema industry in Turkey was examined with its historical development, the industrialization process of cinema was discussed and the place of cinema as an industry in the economy was mentioned. The world cinema industry was treated in terms of employment and production and it was aimed to form a general opinion about the subject.

There is a labor-capital relationship behind the scenes of cinema's being perceived as an art. Therefore, the labor dimension of cinema industry is an important area of examination. In the second part, the employers working for Turkish cinema were divided into groups and it was explained in which areas and under which conditions they work in their own units. Profession definitions were explained for the first time in the history of Turkish cinema.

In the third part, the concept of Union was examined. The unionization process of Turkish cinema until today was covered. The development of unionism in Turkey was examined. Labor organizations and unions in Turkish cinema were studied and employers' unions were left out.

Key Words: Turkish Cinema Industry, Profession Definitions in Turkish Cinema, Unionization in Cinema

JURİ VE ENSİTÜ ONAYI

İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı yüksek lisans/ doktora/ sanatta yeterlilik öğrencisi Hüseyin Aydın'ın " Türk Sinemasında Meslek Tanımları ve Sendikalaşma" başlıklı tezi tarihinde aşağıdaki juri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JURİ ÜYELERİ:

Üye (Tez Danışmanı)	: Doç. Dr. Meral Özçınar
Üye	: Prof. Dr. Ertuğrul Algan
Üye	: Dr. Öğr. Gör. Emre Vadi Balcı
Üye	:
Üye	:

İmza

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Türk Sinemasında Meslek Tanımları ve Sendikalaşma” isimli bu çalışmanın hazırlanmasına ve tamamlanmasına katkıda bulunan herkesi saygı ve şükranla anıyorum. Öncelikle çalışmanın her aşamasında ilgisini ve desteğini zaman ve mekân sınırı tanımaksızın gösteren, akademik danışmanlık için vazgeçilmez unsurlar arasında yer alan alçak gönüllülük, iyi iletişim kurma ve motive edici olma özelliklerini fazlasıyla taşıyan saygıdeğer danışmanım Doç. Dr. Meral Özçınar’a teşekkür ederim.

Tezimi hazırlarken her zaman yanımda ve destek olan arkadaşım Yunus Ergen, ağabeyim Ali Mutlu’ya, çeviri sürecinde destek olan arkadaşım Ali Köse’ye teşekkürü bir borç bilirim. Hayatımın her döneminde yanımda olan, maddi-manevi hiçbir desteğini esirgemeyen ve tüm çalışmalarımda beni yüreklendirip emek veren sevgili aileme teşekkür ederim.

Hüseyin Aydın

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hüseyin Aydın
Doğum Yeri ve Tarihi : İstanbul – 11.02.1990
Lisans Öğretimi : Selçuk Üniversitesi - İletişim Fakültesi

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Böcek Yapım, Böcek Film, TRT, Doğan Tv, TV8 , BKM, 25 Film,
Çamaşırhane Film, Böcek Film, Şafak Yapım

Projeler : 8 Saniye Sinema Filmi - Assistant Director

Naciye Sinema Filmi - Assistant Director

Ertuğrul 1890 Sinema Filmi - Assistant Director

Recep İvedik 5 Sinema Filmi - Assistant Director

Nick Off Duty (Tschiller: Off Duty) Sinema Filmi - Assistant Director

Cici Babam Sinema Filmi - Assistant Director

Dışarıdakiler Belgesel Film - Director

İletişim

e-posta adresi : huseyinaydiin@gmail.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	i
ABSTRACT.....	ii
JURİ VE ENSİTÜ ONAYI	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZGEÇMİŞ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1
1. TÜRKİYE SİNEMA ENDÜSTRİSİNİN GELİŞİMİ	4
1.1. 1922 - 1950 Yılları Arasında Türk Sineması	5
1.2. 1950 - 1960 Yılları Arasında Türk Sineması	7
1.3. 1960-1970 Yılları Arasında Türk Sineması	8
1.4. 1970-1980 Yılları Arasında Türk Sineması	8
1.5. 1980-1990 Yılları Arasında Türk Sineması	8
1.6. 1990-2000 Yılları Arasında Türk Sineması	10
1.7. 2000 Sonrası Türk Sineması	10
2. TÜRK SİNEMASI'NDA MESLEKLİ YETERLİLİK VE MESLEK TANIMLARI	12
2.1. Senaryo Ekibi.....	15
2.2. Reji Ekibi	17
2.3. Yapım Ekibi.....	26
2.4. Mekân Ekibi.....	35
2.5. Performans Ekibi.....	38
2.6. Akrobasi ve Dublör Ekibi	44
2.7. Kostüm Ekibi.....	46
2.8. Saç ve Makyaj Ekibi	52
2.9. Sanat Ekibi.....	63
2.10. Dekor ve İnşaa Ekibi	78
2.11. Görüntü Ekibi	86
2.12. Işık Ekibi	96
2.13. Set Ekibi.....	100
2.15. Ulaşım Ekibi	106
2.16. Patlayıcı & Parlayıcı Madde Ekibi	110

2.17.	Özel Efekt Ekibi	110
2.18.	Yiyecek-İçecek Hizmet Ekibi.....	111
2.19.	Sağlık Ekibi.....	112
2.20.	Muhasebe ve Finans Ekibi.....	114
2.21.	Pazarlama ve Tanıtım Ekibi	117
2.22.	Dağıtım Ekibi.....	121
2.23.	Film Satış Ekibi	121
2.24.	Yapım Sonrası Yönetim Ekibi	122
2.25.	Görüntü Montaj Ekibi.....	123
2.26.	Animasyon Ekibi	127
2.27.	Ses Montaj Ekibi.....	139
2.28.	Müzik Ekibi	143
3.	SENDİKA KAVRAMI.....	148
3.1.	Osmanlı Döneminde Sendikalar	148
3.2.	Türkiye Cumhuriyeti'nde Sendikalar	149
3.2.1.	Tek Parti Döneminde Sendikalar.....	149
3.2.2.	1948–1960 Döneminde Sendikalar.....	150
3.2.3.	1961–1980 Döneminde Sendikalar.....	151
3.2.4.	1980'den Günümüze Sendikalar	152
3.3.	2018 Yılında Faaliyet Gösteren Sinema Sendikaları.....	155
3.3.1.	Sine-Sen (Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası).....	155
3.3.2.	Sinema-Tv Sendikası (Sinema, Reklam, Dizi ve Tv Programı Çalışanları Sendikası)	158
SONUÇ	164
KAYNAKÇA	168

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2009 – 2018 Yıllarında Sinema Verileri	10
Tablo 2: 1984 Sonrası Sendikalar ve Üye İşçi Sayıları/Oranları	17
Tablo 3: 2013-2018 Arası Sinema Sendikaları Üye Sayıları	18
Tablo 4: Sine-Sen Örgütlenme Tablosu	20

KISALTMALAR ve TERİMLER

Bu çalışma da kullanılmış, simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

BKM: Beşiktaş Kültür Merkezi

CD: Compact Disc

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

ÇSGB: Türkiye Cumhuriyeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

Disk: Türkiye Devrimci İşçi Sendikalar Konfederasyonu

DP: Demokrat Parti

Dolby: Dijital Surround Ses Oluşturucu

DIT: Dijital Imaging Technician

DVD : Digital Versatile Disc

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

KAD: Kamera Asistanları Derneği

KOBİ: Küçük ve Orta Boy (Ölçekli) İşletme

HAK-İŞ: Hak İşçi Sendikalar Konfederasyonu

MSK: Meslek Standartları Komisyonu

MYK: Mesleki Yeterlilik Kurumu

Sinesen: Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası

SFX: Special Effects

RYD: Reklam Yapımcılar Derneği

Türk-İş: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

TV: Televizyon

UMYS: Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi

UMS: Ulusal Meslek Standartları

VCD: Video Compact Disc

VFX: Visual Effects

Call Sheet (Günlük iş programı): Çekim gününden önce hazırlanan, çekim günü ile bir sonraki günü kapsayan, içinde projenin günlük iş programını, künyesini, yemek saatlerini, hava durumunu, sete en yakın hasta haneyi, acil durum numaralarını, çekim yapılacak mekânların açık adreslerini, karakter/oyuncuların ve ekibin saat kaçta sette olacaklarını, motor/kayıt saatini, gün içinde ihtiyaç duyulacak fgr - dekor&aksesuar – kostüm - saç&makyaj – prodüksiyon ve ekstra/özel teknik malzemenin listesini, sürücü kontak bilgilerini, telsiz kanal numaralarını, güncel tarih/çekim gününü ve önemli notları,

Dekupaj: Senaryonun dramatik özelliklerine ve anlatıma dayanarak çekim açılarını oluşturacak şekilde parçalara bölünmesini,

Ekipman: Film çekimi için kullanılan cihaz, araç, gereç, aksesuar ve aparatları,

Kadraj: Çerçeve, kameranın görüntülediği alan, görüntü çerçevesi, kadraj, kareyi,

Kaşe: Set çalışanlarının yapımcı tarafından belirlenen haftalık ödemesi,

Mizansen: Sahne ihtiyacı için gereken, oyuncunun önceden belirlenmiş ya da o anda bilinçli bir şekilde oluşturduğu zaman, durum, ritim ve hızı belli her türlü hareket bütünü,

Olay Örgüsü: Senaryo içinde hikâyenin bütünü ve/veya peş peşe gelen sahnelerin sebep-sonuç ilişkisini,

Proje: Sinema, tiyatro, televizyon, medya ve benzeri değişik alanlarda önceden plan ve programa alınmış, maliyeti hesaplanmış, kurum ve kuruluşların yönetim organları tarafından onaylanmış, kısa ve uzun vadeye bağlanarak özel kurum veya devlet adına gerçekleştirilmesi kabul edilmiş çalışma tasarısını,

Set: Sinema ya da televizyon filmi, dizi, reklam ve benzeri gösterim şekillerinin gerçekleştiği gerçek ya da kurmaca alanı,

Rece: Çekim yapılacak iç/dış mekânların ve yakın çevresinin, kamera – ışık – set – sanat - yapım ve özel ekipman birimlerinin şefleri tarafından önceden görülmesini ve buna bağlı olarak gerekli ihtiyaçların belirlenmesini,

Repo: Set çalışanlarının tatil günü.

GİRİŞ

Sinema; ilk icat edildiği günden itibaren insanların ilgisini çekmeyi başarmıştır. Sinema kültürel, sanatsal ve eğlence aracı olarak her zaman dikkat çeken bir sanayi olmakla birlikte ekonomik anlamda çok az incelenmiş, bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sinema yüzyılı aşkın bir süredir hayatımızda olan ve kolektif icra edilen bir sanat olmanın yanı sıra bir endüstridir. Sinemanın bir sanat olarak algılanışının perde arkasında bir emek sermaye ilişkisi söz konusudur. Bu nedenle sinema endüstrisinin emek boyutu önemli bir inceleme alanı olarak karşımızda durmaktadır. Dünya sinema endüstrisinin elinde bulunduran Hollywood ve kısmen de olsa Avrupa sinema endüstrilerini işleyen az sayıda eserden bahsetmek mümkün olsa da Ortadoğu sinema endüstrisi için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Sinemanın bir sanat olarak algılanışının perde arkasında bir emek sermaye ilişkisi söz konusudur. Bu nedenle sinema endüstrisinin emek boyutu önemli bir inceleme alanı olarak karşımızda durmaktadır. Sendikal tarih çalışmalarının kökeni işçi tarihine dayanmaktadır. Sendikal tarih, sendikal yapının ve işçi örgütlenmeleri hakkında bilgi veren, diğer yandan sendikal yapının gelişim sürecinde toplumsal, siyasal ve sendikal koşulları hakkında bilgi edinmemizi sağlamaktadır.

Çalışmanın amacı; işçi sınıfının oluşumuyla meydana gelen sendikal hareketin gelişimi ve tarihsel kökenleri incelenmesidir. Sanayi Devrimi'yle İngiltere'de başlayan sanayileşme kapitalizm olgusuyla işçilerin birlik olarak direnişi işçi sınıfının doğuşunu meydana getirmiştir. Türkiye'de sendikal gelişim Osmanlı İmparatorluğu'ndan başlayarak elen alınmıştır. Türk Sinemasının tarihsel bir perspektif içinde örgütlenme durumunu tespit etmek ve bugünkü koşullar çerçevesinde sinema alanında örgütlenmenin değişen anlamlarını irdelemek, yeni ekonomik düzende Türk Sineması çalışanlarının ve sendikaların durumunu betimlemek amaçlanmaktadır.

Sosyal, kültürel ve siyasi yapı da sendikaların gücünü belirleyen önemli etmenlerdir. Sosyal yapı problemleri tanımlamakta kilit rol oynarken kültürel yapı bu problemleri çözme pratiklerini belirlemektedir. Sinema çalışanlarının meslek tanımlarının bir an önce yapılması ve mesleki yeterliliklerinin hızlı bir şekilde sürece bağlanması gerekmektedir.

Kişiler için eğitimin önemi ise en özet şekliyle kurslar, vakıflar, özel ve kamu olmak üzere okullar, kurum/kuruluşlar ve özellikle üniversiteler yoluyla yapılan insanların meslek kazanımlarını sağlayan bir yöntem olarak da açıklanabilir. Okul hizmetleri, kamu ve özel olmak üzere iki ana yolla sağlanmakta olup meslek faaliyetleri açısından ise çırak, kalfa, ustalık gibi pozisyonların yanında birçok meslekte yer alan ve ciddi pozisyonlarda görev alan diplomalı ya da diplomasız, eğitilmiş ya da eğitimsiz kişilerin bir resmiyet kazanması ve yaptığı işi kanıtlar nitelikte bir belgeye sahip olması için gerek yurtdışında gerekse

Ülkemizde Mesleki Yeterlilik Kurumları kurulmuş, Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi (UMYS), Ulusal Meslek Standartları (UMS) gibi kavramlar ortaya çıkmış ve bu ihtiyacı sağlamaya yönelik yasal çerçevelerle birlikte kapsamlı çalışmalara girişilmiştir. Bu da mesleki yeterlilik konusuna ve ulusal mesleki yeterlilik sisteminin mevcut durumuna yönelik tespitler yapılması gerektiği sonucunu doğurmuştur.

Çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Türk Sinemanın nasıl ortaya çıktığı Türk Sineması'nın nasıl geliştiği ele alınmıştır. Türkiye'nin sinema ile tanışması, 'Yedinci Sanat'ın tarihi kadar eskidir. Yani, 1896 yılında Lumiere Kardeşler'in 'sinematograf' adını verdikleri ilk sinema aygıtını keşfetmelerinden hemen sonra olmuştur. Bu dönemde, Lumiere Kardeşler'in dünyanın dört bir yanına belgesel çekimi için gönderdikleri ekiplerden birinin Türkiye'ye uğradığı bilinmektedir. Ancak, bir Türk tarafından çekilen ilk film, Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasının hemen sonrasında, 14 Kasım 1914 tarihinde gerçekleşmiştir. Fuat Uzknay tarafından çekilen bu belgesel Yeşilköy'de (Aya Stefanos), Osmanlı-Rus savaşının sonunda imzalanan ve ulusal onuru zedeleyen bir antlaşmanın anısına dikilen abidenin yıkılışını görüntülemiştir. Bu filmden günümüze kadar olan süreç çalışma içerisinde incelenmiştir.

İkinci bölümde ise, Sinema sektöründe çalışan meslek gruplarının meslek tanımları yapılmıştır. Sinema filminde başından sonuna kadar çalışan bireylerin ekipler halinde ayırıp, tek tek meslek tanımları ve görevleri üzerinde durulmuştur. Türk Sineması'nda meslek tanımları ile ilgili daha öncesinde bir araştırma bulunmadığından bu bölüm Sinema Tarihi ve çalışanları için oldukça önem taşımaktadır.

nc bölümde ise, sendikacılığın doğuşunu ortaya koyan nedenler ele alınarak güçlü bir örgütlenmenin temel gerekliliklerine ilişkin bir altyapı sağlanmaya çalışılmıştır. Sinema 19.yüzyılın sonunda Avrupa ve ABD'de ortaya çıkmışın ardından hızla kitlelere yayılmış ve kısa sürede binlerce insanın çalıştığı büyük bir sektör haline gelmiştir. Türkiye sendikal örgütlenme tarihi içerisinde sinema alanındaki örgütlenmeleri ele alınmıştır. Türkiye'de çalışma ilişkileri tarihini ele aldığımızda düşük ücret, güvencesiz çalışma, iş güvenliği önlemlerinin yetersizliği, sendikal hakların kısıtlanması gibi çalışma yaşamını doğrudan etkileyen problemler pek çok farklı sektörde varlığını göstermektedir. Türk Sinema sektörü büyüdükçe problemler de büyümeye devam etmektedir. Türkiye'de varoluş ve gelişim koşulları değerlendirilerek bu koşulların sendikanın çalışma pratiklerini nasıl etkilediği, sektörün öznel koşulları içerisinde ele alınmıştır. Çalışmada günümüzde devam eden Sinema Sendikaları'nın faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Türk Sineması'nda işçi örgüt ve sendikaları incelenmiş, işveren sendikaları kapsam dışında bırakılmıştır.

Bu çalışmada yöntem olarak tarihsel inceleme yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle öncelikle nitel araştırma yöntemlerinden tarihsel materyalizm yöntemi kullanılarak inceleme alanı olarak seçilen konunun tarihsel gelişimi ele alınmıştır.

1. TÜRKİYE SİNEMA ENDÜSTRİSİNİN GELİŞİMİ

Sinema Türkiye'ye ilk olarak, Fransız Bertrand tarafından 1896 yılında getirildi. Bertrand'ın ilk olarak Sultan Abdülhamit'in sarayındaki özel gösterisinin ardından, Roman Sigmund Weinberg tarafından, İstanbul'un kozmopolit mekânlarından Pera'daki Sponek Restaurantında halka gösterim yapıldı. Weinberg Fransız Pathe Kardeşler firmasının yerel temsilcisiydi. 1980'de Weinberg ilk sinema salonunu aynı bölgede Pathe Sineması adıyla açtı (Dönmez 2006:10).

Paris'te Lumière kardeşler tarafından gerçekleştirilen ilk sinematograf gösterilerinin başlamasından hemen sonra Türkiye'de de film gösterimleri başlamıştır. İlk Türk filmi olarak kabul edilen "Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı" belgesel filmi Fuat Uzkınay tarafından 1914 yılında çekilmiştir. Bu yılları takip eden süreçte Birinci Dünya Savaşı ile alakalı haber filmleri ve konulu filmler çekilmeye başlanmıştır. 1914'ten bugüne kadar 104 yılda 6973 film çekilmiştir. Yıllık film çekme ortalaması ise 67'dir (İnanoğlu – 2018:14).

1970'li yıllarda çekilen sinema filmi sayısının aksine 1980'li yıllarda sinema endüstrisi duraksama yaşamaya başlamış, bununla birlikte çekilen film sayılarının düşmesine paralel olarak sinema salonları kapanmaya başlamıştır. Ekonomik ve siyasi sebeplerin yanında televizyonun evlere girmeye başlaması bu daralmanın sebepleri arasında sayılabilir. 1990'lı yılların ikinci yarısında, uzun süren bir duraklama döneminden sonra, film endüstrisini canlandırma girişimleri başlamıştır. Bu süreçte "Eşkuya" filmi öncü rol oynamıştır. Türkiye film endüstrisinin 2000'li yıllarda ürettiği film sayısında artış olmuştur. Sadece artış değil, aynı zamanda kaliteli filmler de çekilmeye başlamıştır (vergikonseyi.org.tr 2019).

Türk Sinema sektörünün 2000'li yıllar ile başlayan yerli ve yabancı yapım, dağıtım ve gösterim süreçlerinde yaşanan gelişmeler, seyirci sayısını artış yönünde olumlu olarak etkilemiştir. Yine 2000'li yıllar ile başlayan AVM kültürünün gelişimi, sinemanın bu kültürün ayrılmaz parçası haline gelmesi, buna bağlı olarak çoklu sinema salonlarının artması ve 2013 yılında Avrupa ile başlayan dijitalleşme süreciyle sinema bugün gelişimini tamamlamış bir sektör haline gelmiştir. 2015 yılı itibariyle, Türkiye'deki sinemaların neredeyse tamamına yakın salonunda dijital geçiş gerçekleşmiştir. Dijitalleşmeyle birlikte Türkiye'de film ithalatı yapan firmalar daha çok filmi vizyona buluştururken, yerli yapım firmaları da daha fazla filmi vizyona sokabilmektedir. 2015 yılı, 1990'dan beri en çok filmin vizyona çıktığı yıl olmuştur. 2018 yılında 262 adet yeni yabancı film ve 180 adet yeni Türk filmi vizyona girmiştir. Sinema izleyicisinin %63'ü Türk filmlerini tercih etmiştir.

Yerli film izleme oranlarının %60'ları geçmesiyle yayıncıların desteğinin yanı sıra özel yatırımcıların da sayısı artmaya başlamıştır. Bazı televizyon kanalları daha filmler çekilmeden yayın haklarını satın almaya

başlamışlardır (European Audiovisual Observatory 2009: 41).

Sinema endüstrisi Türkiye'de ortak projelerle başlamıştır. 1945 yılına kadar yıllık ortalama çekilen film sayısı iki film iken, 1945 yılına kadar toplam 57 uzun metraj film çekilmiştir. 1945 yılından 1960'a kadar film sayısında hemen hemen her yıl artan sayı ile toplamda 678 film çekilmiştir. Yıllık ortalama 42 film çekilmiştir. 1961 yılından 1975 yılına kadar gösterime giren film sayısında büyük artış yaşanmış ve yıllık ortalama 172 film sayısı ile toplamda 2590 film çekilmiştir (Tunç 2006: 35).

1.1. 1922 - 1950 Yılları Arasında Türk Sineması

Cumhuriyet'in ilanı ile beraber Türk toplum yapısında ciddi bir değişim yaşanmıştır. Cumhuriyet rejiminin başlaması, daha önce eşi benzeri görülmemiş inkılapların bir bir hayata geçmesi, toplumun hemen her alanında değişikliklere yol açmıştır. Türk Sineması'nda 1922 yılından 1949 yılına kadar sivil yapımcıların bazında yapılandırılan döneme 'Özel Yapımcıların Dönemi' adı verilmektedir. Tiyatral kökenli çalışmalardan oluşan Türk filmlerini yönetmek ise Muhsin Ertuğrul'a düşmüştür. Türk Sineması, İkinci Dünya Savaşı'nın sona erdiği 1945 yılından sonra film üretimini arttırmıştır. Film yapıları ise seyirci tercihleri neticesinde yani ekonomik yansımalar sebebiyle belli bir form yakalamıştır. Önemli gişe gelirleri getiren Mısır filmleri, Amerikan macera ve güldürü filmleri ve Türk Sineması'nın kendi köklerinden kaynaklanan edebiyat uyarlamaları ve tarihsel filmler belirli bir sinema anlayışını beraberinde getirmiş, sonraki yıllardaki üretimler bu ana temalar üzerinde hareket etmiştir.

Muhsin Ertuğrul'un ilk çektiği film 'İstanbul'da Bir Facia- 1 Aşk ya da diğer adıyla Şişli Güzeli Mediha Hanım'ın Facia-1 Katli'dir. Bu filmi, 'Boğaziçi Esrarı', 'Ateşten Gömlek', 'Kız Kulesi'nde Bir Facia', 'Leblebici Horhor', 'Sözde Kızlar' izler. Büyük çoğunluğu edebiyat uyarlamaları olan bu filmler içinde 'Ateşten Gömlek' en dikkate değer olanıdır. Halide Edip Adivar'ın romanından uyarlanan 'Ateşten Gömlek', Kurtuluş Savaşı'nın hâlâ sıcak olan heyecanını yansıtmakta olduğu kadar akıcılığı ve sağlam oyunculuğu ile de Türk Sinema tarihinin ilk önemli yapıtı olarak tanımlanabilir. Filmin bir başka özelliği de, ilk kez Türk kadın sanatçıların (Bedia Muvahhit ve Neyyire Neyir) bir sinema filminde rol almalarıdır.

1924-28 yılları arasında çalışmalarını tiyatro üzerinde yoğunlaştıran Muhsin Ertuğrul, 1928 yılında İpek Film'le anlaşarak yeniden sinemaya döner. O dönem için hayli büyük bir rakam olan 15 bin kişi tarafından izlendiği sanılan 'Ankara Postası'nın ardından 'Kaçakçılar' ve 'İstanbul Sokaklarında'yı çeker. 'İstanbul Sokaklarında' aynı zamanda Türk Sinemasının ilk sesli filmidir.

1932 yılına gelindiğinde, Muhsin Ertuğrul uzun süredir tasarladığı projeyi hayata geçirme fırsatı bulur:

Türk Sinemasında daha sonraki yıllarda çekilecek olan ve Kurtuluş Savaşı'nı konu alan filmlerin bir tür prototipi sayılan 'Bir Millet Uyanıyor', Muhsin Ertuğrul'un da başyapıtı olur. Sırada ikinci bir başyapıtı vardır: 'Aysel, Bataklı Damın Kızı'. Bursa'nın Çalıköy sakinlerinin figüranlığını üstlendikleri film, aynı zamanda Türk Sinemasında Cahide Sonku efsanesinin de başlangıcıdır. Tiyatrocular Dönemi, Türk Sinemasında tiyatro kökenli sanatçıların bütünüyle egemen oldukları bir dönemdir.

Dolayısıyla, bu süre boyunca, sinema ile tiyatro arasındaki ayırım çizgisi oluşmadı ve tiyatroya ilişkin alışkanlıklar sonraki yıllarda da etkili olacak biçimde baskın geldi. Türk Sineması da 1922 yılından 1940 yılına kadar süren dönem "Tiyatrocular Dönemi" olarak adlandırılır. Bunun nedeni, bu dönemdeki sinema çalışmalarının İstanbul Şehir Tiyatrosu'nun başında bulunan Muhsin Ertuğrul ve onun kadrosunun tekelinde bulunmasıdır. Ancak, tiyatrocuların gerek endüstri gerekse sanat yönünden kurdukları tekel, 1939'da ilk filmi "Taş Parçası"nı çeken Faruk Kenç'le birlikte yıkılmaya başlar. "Geçiş Dönemi" olarak adlandırılan bu dönemde, Şehir Tiyatrosu dışından birçok kişi sinema alanına girmiş ve doğrudan sinemacılıkla işe başlamıştır.

Geçiş Dönemi, Muhsin Ertuğrul'un yanı sıra, ondan büyük ölçüde etkilenen ancak tiyatroyun egemenliğinden koparak sinema sanatına yaklaşma arayışları içinde olan bir kuşağın Türk Sinemasında öne çıkmaya çalıştığı bir dönemdir. Bu dönemin önde gelen sinemacılarının çoğunun özelliği, eğitimlerini yurtdışında yapan, bu esnada sinema konusunda ya da yakın alanlarda (ses mühendisliği, fotoğraf vb.) çalışma fırsatı bulan insanlar olmalarıydı.

Geçiş Dönemi'nin önde gelen isimlerine göz attığımızda ilk akla gelen isim Faruk Kenç'tir. 'Taş Parçası' isimli filmle, Muhsin Ertuğrul'un alternatifi olabileceğinin işaretlerini vermiştir. Adı geçen film, tiyatro havası taşıyor olmasına rağmen, yeni bir mizansen anlayışının yanı sıra ilk kez üç boyutlu dekorların kullanımı ile de dikkat çeker.

Türk Sineması'nda Geçiş Dönemi'nin ilk yılları İkinci Dünya Savaşı yıllarına denk geldi. Bu durumun sinemamız üzerinde çeşitli etkileri oldu. Avrupa sinemasının durma noktasına gelmesi, iç pazarda Amerikan ve özellikle Mısır filmlerinin dikkate değer ölçüde artışına yol açtı. Mısır Sineması, teknik altyapısı itibarıyla Türk Sineması'ndan iyi olsa da, üretilen filmler, Tiyatrocular Dönemi'nin filmlerini çağrıştıran düzeydeydi ve toplumsal beğenin körelmesinde etkili oldu. Ya da başka bir ifadeyle, belki de o yıllarda ilk işaretleri beliren 'sinema dili'nin önünü kesti ve geciktirdi. Bu dönemin en önemli özelliği ise, tiyatro dışından yönetmenlerin sinemaya sinemaya girmesinin yanı sıra, sesli filmde vazgeçilerek dublaj yönteminin kullanılmaya başlamasıdır. Ancak olumsuz bir yanı da vardır ki günümüze kadar dublaj

geleneğinin Türk Sinemasında yerleşmesini sağlamıştır. Daha sonra teknik olanakların artmasına, sınırlı da olsa bir film endüstrisinin oluşmasına rağmen bu yöntemden vazgeçilmemiştir.

1.2. 1950 - 1960 Yılları Arasında Türk Sineması

Türk Sinemasının "Sinemacılar Dönemi" olarak adlandırılan ikinci dönemi ise, yerli film lehine Belediye Eğlence Resminde 1948 yılında yapılan indirimle başlar. Bu indirim, yapım evlerinin ve film yapımının birdenbire çoğalmasına yol açmıştır. 1948 yılında, Türk Sineması açısından sonraki yıllarda önemli etkiler yapacak bir yasal düzenleme gündeme geldi. Aslında, ekonomiye ilişkin basit bir düzenleme olan Belediye Eğlence Resmî'nde yapılan indirim, kısa süre içinde çok sayıda yeni yapım şirketinin kurulmasını ve çekilen film sayısında hızlı bir artışı beraberinde getirdi.

1950-1960 yılları arasındaki zaman dilimi, 37 yıllık tiyatrocular ve geçiş çağı diye adlandırılan iki dönemi kapatan bu süreç boyunca kullanılmayan sinema dilinin kullanılma çabalarının ortaya çıktığı ve bu anlamda ilk örneklerin verildiği dönemdir. Döneme ilişkin bir diğer önemli nokta da, önceki süreçle karşılaştırınca, elde edilen başarıların aksama ve olumsuzluklardan daha fazla olduğudur. Dönemin siyasal dönüşümlerinin sinemaya önemlik atıkları olmuştur. İktidar partisinin karayolları yapımına ağırlık vermesi Anadolu'nun kırsal kesimine ulaşımı sağlamış, o döneme kadar büyük şehirlerde varlık gösteren sinema Anadolu'ya açılmıştır. Bu açılım sinemanın seyirci profilini etkilediği gibi, ticari bir faaliyete dönüşmesini de beraberinde getirmiştir. Sinemanın yaygınlaşmasının önemli nedenlerinden biri de bu dönemde eğlence kurumlarına yapılan vergi indirimidir. Böylece sinema tamamen kâr amacı güden yeni bir ticari alana dönüşür. Kuşkusuz işin bu yanı, sorunun salt sinema endüstrisinin ekonomik boyutuna ilişkin bir gelişme; ama öte yandan, savaş sonrası dünya konjonktürüne bağlı olarak Türkiye'nin de içine girdiği ekonomik gelişme trendi, halkın yaşam standartlarında ve tarzında önemli bir değişim sürecini de beraberinde getirdi. Bir eğlenme biçimi olarak sinema da bu değişimden payını aldı ve kitlelerin gündelik yaşam kültürünün giderek ağırlığı artan bir parçası haline geldi. Sinemacılar Dönemi de, işte sinema endüstrisinin bu sıçrayışına paralel olarak, Türk Sineması'nda yeni bir dilin, duygunun, anlayışın ve tekniğin mayalandığı dönem oldu.

Artan film üretimi, 1950'li yıllardan itibaren Türk Sineması'nın daha fazla insan istihdam eden, daha fazla sayıda film yapan bir yapıda olacağını sinyallerini vermiştir. Artan yapımlar Türk Sineması'nın üretim açısından Altın Çağı olarak nitelendirilebilecek 1960-1975 yıllarının temellerini hazırlamıştır.

1.3. 1960-1970 Yılları Arasında Türk Sineması

Türk Sineması'nın üretim verimliliğinin en üst noktaya çıktığı yıllar olan 1960'lı yıllar, aynı zamanda da düzeyli ve kaliteli Türk filmlerinin birbiri ardına vızıyona girdiği, ulusal bir kimliğe büründüğü yıllardır. 1950'li yıllardan itibaren düzenli bir artışa geçen yerli film üretimi, seyircinin artan talebi karşısında 1960'lı yıllarda da yükselişine devam etmiştir. Türk Sineması 1963'ten itibaren renkli film üretmeye başlamıştır. 1967'den itibaren hızla artan renkli filmler, piyasaya hâkim olmuştur. Türkiye'de 1960'lı yılların bir diğer özelliği de Türk Sineması'nın Amerikan Sineması'nın önünde olmasıdır. 1960'lı yıllarda sinema giderek daha kârlı bir sektör haline gelince, yeni yapımcıların ve yapımevlerinin ortaya çıkması da kaçınılmaz olmuştur. 1966 yılında Türk Sineması 241 filmle, dünya uzun metraj film üretimi sıralamasında 4. sırayı almaktadır. Yapım, üretim ve dağıtım gücü hesaba katıldığında 1960'lı yıllar, Türk Sineması için altın bir çağ olarak kabul edilmektedir.

1.4. 1970-1980 Yılları Arasında Türk Sineması

1977'de tam bir darboğaza giren sinemamız, halen seks furyasına tabii iken, artan sansür, sinema salonlarına yapılan baskınlar 1979'dan itibaren yeni bir furyanın içinde bulur kendini, bu da eski furyayı ticari bakımdan pek aratmayacak olan arabesk furyasıdır. Bütün bu olumsuzluklar içinde Türk Sineması o yıllarda çok az da olsa, toplumsal ve gerçekçi, sinema yapıtları kazanmıştır. Bunlardan bazıları; Zeki Ökten'in "Sürü" (1978) Erden Kıral'ın "Kanal ve Bereketli Topraklar Üzerinde" (1979), Yavuz Özkan'ın "Maden" (1978), Ömer Kavur'un "Yusuf ile Kenan" (1979), Ali Özgentürk'ün "Hazal" (1979) filmler başarılı sayılmıştır. Farklı filmlerin ortaya konduğu 1960-1980 yılları arasındaki dönemde Anadolu'ya ulaşan salonlarla seyirci kalıbının değişmesi, gerek yaşanan senaryo ve konu sıkıntısı gerekse ticari kaygılar özellikle melodramları artırır yapılan uyarlamalarda belli başlı popüler yazarları ve onların eserlerini tercih etmeyi zorunlu kılar. Kerime Nadir, Esat Mahmut Karakurt, Muazzez Tahsin Berkant en çok eserleri uyarlanan yazarlardır.

1.5. 1980-1990 Yılları Arasında Türk Sineması

Yine bir ihtilal ile başlayan 1980'li yıllar ise ne 12 Eylül öncesinde ne de sonrasında Türk Sinemasının içinde bulunduğu duruma olumlu bir katkı sağlamamış, toplumsal ve siyasal ortamın bir sonucu olarak daha fazla ağırlık ve sorun getirmiştir. 1980'de tek farklı ve adından söz edilebilecek filmi Sinan Çetin'in ilk filmi olan "Bir Günün Hikâyesi" dir. Sürü, Hazal ve Bereketli Topraklar Üzerinde filmlerinin uluslararası yarışmalarda aldıkları ödüller ise 1980 yılının diğer önemli gelişmesidir. Yurtdışında başarı

gösteren bu iki filmin de toplumsal konular içeren eserlerden uyarlanmış filmler olması dikkat çeker. 1980 askeri darbesi Türk Sinemasında da değişime sebep oldu. Erotik filmler furyası yerini arabesk sanatçıların rol aldığı melodramlara bıraktı. Özgürlüklerin kısıtlandığı bu ortamda pek çok yönetmen de entelektüel kaygıların ağır bastığı bunalımlı, bireysel konuları işleyen filmlere yöneldi.

1982 yılının en önemli sinema olayı ise Türkiye’de gösterime girmek için izin alamayan “Hakkari’de Bir Mevsim” filminin yurtdışında gösterdiği başarıdır. Ferit Edgü’nün “O Adlı” romanından uyarlanan, Erden Kıral’ın çektiği “Hakkâri’de Bir Mevsim” filmi yurtdışında başarı göstermesine rağmen ülkemizde ancak beş yıl aradan sonra gösterime girebilmiştir. 1983 yılında ise, sinemamız televizyonla arasında artan rekabetin yanı sıra videokaset olayıyla da karşı karşıya kalır ve bu iki rakip karşısında ciddi bir izleyici kaybına uğrar. Yine bu yıllarda sinema salonlarının ardı ardına kapandığı, Sinema Yasasının Türkiye’de ilk kez harekete geçtiği yıldır. Bu yıllarda nitelikli filmler de çekildi. Ertem Eğilmez’in arabesk filmlerinin yapısını komediyle harmanladığı kült filmi “Arabesk” (1988) seyircinin ilgisini çekti. Nesli Çölgeçen, büyük kente göç etmeye mecbur kalan bir köy ağasının şehre ayak uydurmaya çalıştığı “Züğürt Ağa”daki (1985) başarısını “Selamsız Bandosu” (1987) ile devam ettirdi. Bu dönemin öne çıkan bir başka filmi de Tunç Başaran’ın “Uçurtmayı Vurmasınlar”ıdır. Amerikan film şirketlerinin sinema salonlarını satın alarak sadece kendi filmlerini oynatmaları televizyonun yaygınlaşmasıyla birleşince 1980’lerin sonunda Türk Sineması ilk ve en büyük kriz dönemine girdi. Yapımcı firmalar bir bir kepenk kapattı, seyirci vurdulukırdılı filmlere alışınca salonlar Amerikan filmleriyle doldu. Türk Sineması tekrar bir kriz ortamı içerisine girer. Televizyon kadar sinema endüstrisini de etkileyen videokaset olayı yerini yavaş yavaş çok kanallı uydu antenlere, yabancı yapımı filmlere terk eder. İzleyicinin birden fazla kanal ve yurtdışı yapımları alternatifleri Türk filmlerine olan ilgiyi iyice azaltır.

Her zaman olduğu gibi, ülkenin içinde bulunduğu iktisadi, hukuki ve siyasi süreçler Türk Sineması’na yansımıştır. Ülkenin artan ithalatı sayesinde yaşadığı teknik devrim, görsel iletişim araçlarında belirgin değişimler yaşanmasına sebep olmuştur. Bu dönemde video piyasası oluşmuştur. Sinema seyircisi “aile”lerden “birey”lere geçişi tamamlamış, 1980’lerden itibaren “yıldız sistemi” çökmüş, başrol oyuncusuna göre belirtilen filmlerden, yönetmenine göre anılmaya başlanılan sinemaya bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Devlet doğrudan müdahalelerle sinema sektörünü düzenlemeye çalışmış, 1986 yılında sinema, video ve müzik eserleri yasası çıkartılmıştır. Film festivalleri kendi seyirci kitesini yaratmaya başlamış, Türk filmleri yabancı festivallerde yarışıp, ödüller kazanmaya başlamıştır.

1980’lerin sonunu bir krizle karşılayan Türk Sineması bu krizin ardından da yeni bir döneme girecek ve 1990’lar yeni bir Türk Sinemasının ortaya çıkışından söz edilen bir dönem olacaktır. 1990’lı yılların en

önemli yanlarından biri de “kendi kişisel dünyalarını daha küçük ölçekli öyküler ve filmlerle anlatmak isteyen yönetmenlerin artık belli bir düzey tutturarak yapıtlarla seyirci önüne çıkmalarıydı. Yeşilçam, birbirinin kopyası filmlerle ilk zamanlar geniş izleyici kitlesine ulaşsa da zaman içinde etkisini yitirerek geniş yığımları sinemadan uzaklaştırdı.7 1990’larda ortaya çıkan bu yeni dönem Türk Sinemasının gidişatında çok önemli bir noktada durmaktadır. Seksenli yılların sonundaki krizin ardından başlayan yeni dönemde, Türk Sinemasının bugünkü dinamikleri şekillenmiş ve Türk Sinemacılar dünya sinemasında da seslerini duyurmaya başlamışlardır. Ancak, 1990’lı yıllar, "büyük çöküşü" 1980’lerde yaşayan Türk Sinemasının, tekrar eski günlerine dönemese de Türk Sineması atlattığı her krizin ardından toparlanmakta ve yeni bir döneme girmektedir. Her yeni dönemde de yeni arayışlar içine girmekte ve yeni sinemacılarla farklı bir dil oluşturmaktadır. Bütün bunlar Türk Sinemasında sağlam ve sürekli bir akım oluşmasına engel olsa da, filmler ve türler açısından bir zenginlik ve çeşitlilik meydana getirmiştir. Nitekim 1996’da vizyona giren "Eşkiya"nın 2,5 milyon kişilik hasılatla ulaşmasıyla Türk Sineması için umut doğdu. 1990’lı yıllar artan bağımsız filmlerin ve de yönetmenlerin de etkisiyle sanat filmi ile ticari filmlerin ayrışmaya başladığı, yeni bir sinema dilinin araştırıldığı bir dönem olmuştur.

1.6. 1990-2000 Yılları Arasında Türk Sineması

Türk Sinema sektörü 90’lı yılları kriz içinde karşılamıştır. Bu süreçte neredeyse yılda on filminden az yapımın üretilmiştir. Sinemaların birer birer kapanmış, özel televizyonların peşi sıra açılmıştır. 1995’ten sonra sırasıyla Video – VCD – DVD formatlarının yaygınlaşarak alternatif izleme alanlarının ortaya çıkmıştır. 1990’lı yıllarda genç bir yönetmen kuşağı belirmiş, önceleri kısa filmlerle ve senaryolarla hayatını geçindiren bu kuşak Türk Sineması’na yeni bir soluk getirmiştir. İzleyici profili değişmiş, sinemacıların anlatımlarında belirgin değişiklikler gözlemlenmeye başlamıştır.

1.7. 2000 Sonrası Türk Sineması

2000 sonrası Türk Sineması izleyici profili değişmiş, sinemacıların anlatımlarında belirgin değişiklikler gözlemlenmeye başlamıştır. Türk filmlerinin teknik düzeyi dünya standartlarını yakalamış, sinemaya sinema okullarından yetişmiş eğitilmiş gençler hâkim olmaya başlamıştır. Türk filmlerinin bütçeleri milyon dolarlık, seyirci sayıları da milyon kişilik rakamlara ulaşmaya başlamıştır.

2004 yılında, 5224 sayılı “Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun” çıkarılmış, bu yasa Türk Sineması için bir dönüm noktası olmuştur. Film üretiminde ve seyirci sayılarında artış yaşanmıştır. 2005 yılında 30 milyona yaklaşan seyirci sayısı 2017 yılında 71

milyonu aşmıştır. 2017 yılında sadece gişe gelirleri 863 milyon TL'lik büyüklüğe ulaşmış, film sektörünün toplam büyüklüğü 3 milyar TL'yi aşmıştır. Son yıllarda artan seyirci ve film sayısı, üretimdeki çeşitlilik, uluslararası arenada kazanılan ödüller sinemamız için umut verici bir tablo oluşturmaktadır (<http://sinema.kulturturizm.gov.tr> 2018).

Yıl	Toplam Seyirci	Toplam ^[L] _[SEP] Hasılat	Toplam ^[L] _[SEP] Yeni Film	Toplam ^[L] _[SEP] Film
2018	70.405.911	896.708.833 TL	442	641
2017	71.188.594	870.773.224 TL	394	538
2016	58.287.316	691.696.424 TL	360	529
2015	60.228.409	678.557.824 TL	402	530
2014	61.245.258	652.906.723 TL	359	559
2013	50.295.757	504.346.814 TL	326	501
2012	44.339.549	425.630.479 TL	290	494
2011	42.294.040	398.294.091 TL	291	432
2010	41.534.146	383.369.769 TL	247	379
2009	36.904.345	307.972.617 TL	254	363

Tablo 3: 2009 – 2018 Yıllarında Sinema Verileri

Kaynak: boxofficeturkiye.com sitesinin verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. (17 Şubat 2019)

Ülkenin tarihi ve kültürel değerlerinin tanıtılması ve turizme olan etkisi ile aynı zamanda kitlesel bir iletişim aracı olması nedeniyle ülke çapında ve uluslararası alanda politik ve toplumsal alanda geniş etki doğurması, sinema sektörünü ekonomik ve siyasi anlamda önemli bir sektör yapmaktadır.

Sinemanın turizme katkısı çok büyük ve çok yönlüdür. Sinemanın turizme katkısına örnek olarak; her 5 turistten 1'i İngiltere'ye televizyon dizisinde gördüğü için gelmesi verilebilir. Bir diğer örnek ise, 1972'de Burt Reynolds'un filmi 'Deliverance' i verebiliriz. Güney Afrika'da 5 milyon Dolar bütçe ile çekilmiş ve o bölgede kano safarilerinden film gösterime girdikten sonra 75 milyon Dolar hasılat elde edilmiştir. Türkiye'de ise Asmalı Konak dizisinin Kapadokya'daki setine turlar düzenlenmesi de Türkiye'den konu ile ilgili verilebilecek iyi bir örnektir.

2. TÜRK SİNEMASI'NDA MESLEKLİ YETERLİLİK VE MESLEK TANIMLARI

Türkiye’de Mesleki Yeterlilik Sistemi, İŞKUR’un koordine ettiği “İstihdam ve Eğitim” başlıklı projenin 1993 yılında uygulanmaya başlanması ile hayata geçmiştir. Projede, aktif işgücü politikalarını daha etkin bir şekilde uygulamaya koymak, kadın istihdamını arttırmak, becerileri düşük işsizlere mesleki eğitim verilerek istihdamlarını sağlamak, meslek standartlarının belirlemek, sınav ve belgelendirme sistemini kurmak amaçlanmıştır. Mesleki yeterlilik sisteminin kurulmasını yönelik çalışmaları yürütmek üzere Meslek Standartları Komisyonu (MSK) oluşturulmuştur. Komisyonun gözetiminde, 2000 yılında Meslek Yeterlilik Sisteminin kurulması ilişkin yasal bir taslak hazırlanmış ve bu taslak defalarca revize edilerek ve 250 meslekte, meslek standardı belirlenmiştir. 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) Kanunu ile 21 Eylül 2006 tarihinde resmen kurulmuştur. Mesleki Yeterlilik Kurumu kamu tüzel kişiliğine haiz, kendine ait bütçesi olup; işçi, işveren, devlet ve meslek kuruluşlarının da eşit katılımıyla yönetilen ve idari özerkliği olan; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın ilgili kuruluşudur (Atasoy, 2011).

Mesleki Yeterlilik Kurumu, Ulusal Yeterlilik Sistemini kurmak, işletmek, bu hizmetlerin sürdürülebilir olarak izlenmesini sağlamak, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirmeye ilişkin faaliyetler ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesiyle ilgili hususların düzenlenmesini koordine etmek üzere kurulmuştur. Ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara göre faaliyetlerin verimli ve etkin şekilde sunulması eğitim ve istihdam arasında uyumu sağlayarak nitelikli insan kaynağının oluşmasında öncülük etmek kurumun başlıca amaçları arasında yer almaktadır. MYK’nın bireylere mesleki açıdan eğitim verme gibi bir sorumluluğu bulunmamakla birlikte, önceki öğrenmeleri tanıyarak yetkilendirdiği belgelendirme kuruluşları tarafından sınav ve belgelendirme yapmaktadır (MYK Kanunu, 2006).

Mesleki Yeterlilik Kurumu iş dünyasının beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda, Ulusal Yeterlilik Sistemini kurmak ve işletmek amacıyla kurulmuştur. Çalışanların işgücü hareketliliğini kolaylaştırmak, hayat boyu öğrenmeyi desteklemek, eğitim ve iş dünyası arasında uyumu sağlayarak nitelikli insan kaynağının oluşmasına öncülük etmek kurumun başlıca amaçlarındandır. Serbest ve yaygın öğrenmelerin geçerli kılınması ve önceki öğrenmelerin tanınması, belgelendirme faaliyetlerinin, Yetkilendirilmiş Belgelendirme Kuruluşları aracılığıyla yürütülmesini koordine etmek temel görevlerindedir. Mesleki Yeterlilik Kurumunun sorumluluğunda yeterliliklerin tanınma ve denklik bakımından farklı içerimleri vardır.

Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından verilen belgeler ulusal yeterlilikler temel alınarak ölçme ve değerlendirme sonucunda alındığından bireylerin meslekte yeterli bir beceri ve deneyime sahip olduğunu ispatlamaktadır. Bu sayede kişilerin iş bulmasını kolaylaştıracaktır. Kişilerin mesleklerinde gelişmesine,

ilerlemesine ve kariyer hareketliliği yine bu belge sayesinde mümkün olacaktır. Ulusal yeterlikler informel, yaygın eğitim süreçlerinden elde edinilen becerileri ve önceki öğrenmelerin tanınmasına olanak tanıdığı için bireyler kişisel gelişimlerine katkıda bulunacaktır (myk.gov.tr). Ulusal yeterlilikler temel alınarak yapılan belgelendirme sayesinde işverenler aradıkları nitelikteki bireylere kolaylıkla ulaşabileceklerdir. Bu doğrultuda teşvik imkânlarından faydalanabileceklerdir. İş verenler bu belge ile işin gerekliliğinden anlayan, iş için gerekli bilgi ve beceriye sahip, değişen koşullara uyum sağlayan, iş planlamasının doğru bir şekilde yapan, rekabet gücünü arttırmakta deneyimli bireylere ulaşabileceklerdir. Buda beraberinde doğru insan kaynağı planlaması ile para ve zaman kaybının önüne geçecektir. Nitelikli işgücünün istihdamı, tüketicinin hizmet ve sunum kalitesinin artmasını sağlayarak doğrudan şirketin, firmanın, KOBİ'lerin beraberinde ülke ekonomisinin gelişmesini sağlayacaktır (myk.gov.tr).

Ulusal Meslek Standartlarının işverenler için yararları;

- İşe alınacak kişinin taşıması gereken bilgi ve becerilerin önceden bilinmesi, nitelikli işe uygun olmayan adayı istihdam ederek para ve zaman kaybetme riskini azaltmaktadır,
- İşin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip, değişen koşullara ayak uydurabilen kişilerin istihdam edilmesi işverenin rekabet gücünü artırmaktadır,
- İnsan kaynakları yönetiminde; seçme ve yerleştirme, görev tanımlarının oluşturulması, beceri-yetkinlik boşluklarının tespiti, hizmet içi eğitimin planlanması, performans değerlendirmesi, kariyer danışmanlığı ve rehberlik gibi birçok alanda önemli girdi sağlamaktadır,
- Mesleki yeterlilik belgelerine sahip nitelikli işgücü istihdamının yaygınlaştırılması ile tüketiciye daha kaliteli mal ve hizmet sunulması desteklenmektedir.

Ulusal Meslek Standartlarının bireyler için yararları;

- Meslek standartları kişiye, bir işi başarıyla ve işveren tarafından kabul edilebilir ölçülerde yapabilmesi için sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin neler olduğunu göstermektedir,
- Meslek standartları temel alınarak yapılan mesleki bilgi-beceri ölçme sınavı sonucunda alınan belge kişiye, bir işe başvururken sahip olduğu bilgi ve becerileri sergileme olanağı vermektedir,
- Meslek standartları kişiye, yeni bir iş öğrenme ya da iş değiştirme durumunda neleri öğrenmesi ve bilmesi, bilgi ve beceri boşluğunun ne düzeyde olduğunu, dolayısıyla kendini nasıl geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Ulusal Meslek Standartlarının eğitimciler için yararları;

- Meslek standartları, iş yaşamının ihtiyaç duyduğu işgücünün sahip olması gereken bilgi, beceri ve yetkinlikler hakkında bilgi verir,
- Mesleki eğitim, meslek değiştirme, meslekte ilerleme vb. eğitim programları bu çerçevede hazırlandığında, kişilerin iş yaşamınca kabul gören meslek standartlarına uygun olarak eğitilmesi mümkün olmaktadır,
- Eğitimciler ne öğretmeleri gerektiğini bilmektedirler,
- Eğitim ile iş yaşamı arasında sağlam köprüler kurulmakta ve iş yaşamının eğitime katılımı ve

katkısı alınmaktadır.

Meslek Yeterlilik Kurumu tamamlanmış tanımlar,

- Birinci Yönetmen Yardımcısı
- İkinci Yönetmen Yardımcısı
- İkinci Yönetmen Yardımcısı
- Kamera Birinci Asistanı
- Kamera İkinci Asistanı
- Oyuncu
- Seslendirme Oyuncusu
- Time- Code Asistanı
- Dansçı
- Özel Sanatsal Yetenek Yöneticisi
- Devamlılık Asistanı
- Figüran

Meslek Yeterlilik Kurumu devam eden tanımlar,

- Aksesuar Sorumlusu (Film)
- Boom Operatörü (Film)
- Canlandırmacı (Post Prodüksiyon)
- Dijital Görüntüleme Teknisyeni (Film)
- Görsel Efekt Uzmanı (Post Prodüksiyon)
- Sanat Yönetmeni Yardımcısı (Film)
- Set Aksesuar Sorumlusu (Film)

2.1. Senaryo Ekibi

Oyun Yazarı (Screenwriter)

Filmler için oyun ve senaryo yaratan kişilere oyun yazarı denir. Yapımcı, yönetmen, yapım tasarımcısı, bestekar, kurgucu, oyuncu ekibi ve teknik ekibin yapacağı binanın şablonunu oluşturan kişilerdir. Oyun yazarları, senaryoyu okuyan kişinin, senaryonun ekranda nasıl gözükeceğini hayal etmesine izin vermelidir. Senaryoları ilgi çekici karakterler, heyecanlı bir hikâye ve satılabilir bir film için harika bir fikir içermelidir. Dramatik yapının temel prensiplerine uygun, biçim ve stil olarak film endüstrisinin beklentilerini karşılayan bir senaryo olması da ayrıca önemlidir.

Çok kısa zamanda, çok özgün senaryolar yazmak zorundadırlar. Senaryo geliştirme ekibi ile çalışarak, yatırıma ve film haline getirilmeye uygun senaryolar yazmaya çalışırlar. Bazen senaryoyu belirli yönlerden geliştirmesi için yapımcı tarafından yardımcı senaristler işe alınabilir. Bu durumda oyun yazarı, yardımcı senarist ile itibar paylaşabilir. Yardımcı senaristler ayrıca ek diyalog veya hikâye danışmanı ünvanı da alabilirler. Bazen asıl oyun yazarı tamamı ile başka bir oyun yazarı ile değiştirilebilir. Bu gibi durumlarda asıl oyun yazarı ‘‘oyun yazarı’’ ünvanı alır. Oyun yazarlarının neredeyse hepsi serbest çalışırlar. Ya kendi fikirlerini yapımcılara sunarak yapımcıların beğenisini kazanmaya çalışır ya da yapımcılar tarafından bir kavramdan, gerçek hikâyeden, romandan, şiirden, oyundan, çizgi romandan veya kısa hikâyeden yeni bir senaryo yazmaları için görevlendirilirler (Miller, 1999: 82).

Yapılan film ile yazılan senaryoyu karşılaştırdığınızda, yazılan senaryo sayısının çok daha fazla olduğunu görebilirsiniz. Çok az sayıda oyun yazarı sadece senaryo yazarak hayatlarını devam ettirebilirler.

Senaryo Denetçisi (Script Supervisor)

Bazı senaristler, yazdıkları senaryoyu yapımcılara göndermeden önce senaryo denetçilerini kullanırlar. Tarafsız olması sebebiyle senaryo denetçisinin vereceği fikirler, senaristler için önemlidir. Bir senaryo, çoğu zaman tek bir senaryo denetçisi tarafından okunur. Yapımcı kaynak yaratma çalışmalarına başladığında, nihai taslak hakkında tam tarafsız görüş elde etmek için bazen iki senaryo denetçisi aynı senaryo üzerinde çalışabilir. Okunan senaryo hakkında denetçi tarafından rapor yazılır.

Senaryo denetçisi raporunda hikâyenin özetine ve hikâyenin yapıma dönüşmeye ne kadar uygun olup olmadığına dair bilgiler bulunur. Genelde bu tarz raporlar yedi farklı bölüm içerir. ‘‘Logline’’ denilen kısım, ana fikrin tek cümlelik özetidir. ‘‘Premise’’ ise ana fikrin özgünlüğünü ve ticari potansiyelinin analizidir. ‘‘Synopsis’’ ise hikâyenin genel özetidir. ‘‘Tone and Genre’’ filmin senaryosunun, filmin

iletmek istediği mesaja uygun bir şekilde yazıldığının kontrol edilmesidir. Filmin konsept, ön açıklama, olay örgüsü, yapı, karakter (bazı durumlarda rol dağılımı), diyalog ve teknik uygulama yönlerinden incelerler ve filmin güçlü ve zayıf yönleri hakkında detaylı bir rapor hazırlarlar (Cybulski, 2014: 14).

Senaryo veya kısa film yarışmalarında, senaryo denetçilerinden senaryonun finanse etmeye değer olup olmadığı veya direkt reddedilmesi hakkında direkt fikir istenebilir. Bir ödül için yarışan birden fazla senaryo olması durumunda senaryo denetçileri “Denetçi Tepki Formu” doldurmaları istenir. Bu formlarda senaryonun diğer finansal kriterlere uyup uymadığı hakkında bilgiler bulunur. Senaryo denetçiliğinin maddi anlamda büyük bir getirisi olmasa bile, zihinsel anlamda çok tatmin edici bir iştir ve analitik yeteneklerin gelişmesini sağlar.

Senaryo Kurgucusu (Script Editor)

Senaryo kurgucuları, senaristin yaratıcılığını kullanma hevesi ve filmin arza talep edecek şekilde getirilmesi arasındaki çizgide çalışmalar yürütür. Senaryo kurgucuları, senaryoya farklı bir gözle bakarlar. Senaristlere yapım şirketinin isteklerini ve seyircinin ekranda görmek istediklerini hatırlatırlar. Kısacası senaryo kurgucuları, yapımcılara ve senaristlere, senaryolarının gerçek potansiyeline ulaşması adına yardım ederler.

Senaristlere hikayelerinin haritalarını çizmeleri hususunda yardımcı olurlar. Senaristler bu haritanın dışına çıkmaya başlarsa, senaryo kurgucuları senaristlere söz konusu haritayı hatırlatır. Yapımcı ve senaristlerle bir geliştirme takvimi oluştururlar. Bu takvimin içinde geliştirme toplantıları, birebir kurgusal toplantılar ve düzenli geribesleme planları bulunur (Bloore, 2012: 270). Senaristler ve yapımcılar arasındaki ilişkinin pozitif olması için çalışırlar. Senaryo geliştirme toplantılarının tamamına katılmak zorundadırlar. Bu süreçte bulunan herkesin, yapım için aynı şeyi istediğinden emin olmalıdırlar. Verilen tüm kararların notlarını alırlar.

Senaryo kurgucuları çalışmaya başlamadan önce kontrat pazarlıklarını bitirmelidirler. Sürecin her aşaması için bir teslim tarihi ve ücret belirlemelidirler. Senaryo kurgucusunun serbest veya bir şirkete bağlı çalışıyor olması durumu, yüklenecekleri görevin boyutunun belirlenmesinde rol oynar.

Uygulayıcı Senaryo Geliştirmeni (Script Development Executive)

Uygulayıcı senaryo geliştirmenleri film haline getirildiğinde başarılı ve popüler olabilecek senaryolar bulmak veya senaryolar geliştirmek ile yükümlüdürler. Hem genel gösterim hem de festivallerde

gösterilmek üzere film senaryoları geliştirirler. İyi bir senaryonun neye benzediğini bilmeli ve izleyicilerin beklentilerinin farkında olmalıdırlar.

En önemli görevleri yeni yetenekler keşfetmektir. Sektördeki menajerler, yönetmenler, senaristler, satış müdürleri, oyuncular ve yayıncılar gibi birçok farklı alanda çalışan kişilerle yakın ilişkiler geliştirmelidirler. Zamanlarının neredeyse yarısını festival ve film gösterimlerine katılarak harcarlar. Bir senaryonun tamamlanıp yapım sürecine geçmesi yıllar alabilir. Projenin potansiyelinin keşfedilmesi ve senaryonun olabilecek en iyi haline evrilmesi uygulayıcı senaryo geliştirmenlerinin insiyatifindedir. Uygulayıcı geliştirmenler senaryoyu özümseyebilmeli, senaryonun güçlü ve zayıf yanlarını belirleyebilmelidirler. “Senaryo notları” çıkararak, senaristlere yol gösterirler (Bloore, 2012:105).

Uygulayıcı senaryo geliştirmenleri, gerekli gördükleri durumlarda işe senaryo okuyucuları ve senaryo kurgucuları alımı yapabilirler. Eğer bağımsız bir yapımcı tarafından işe alınırlarsa, şirketin finanse edebileceği ve yapıma uygun filmlere sahip olması için çaba gösterirler. Gerekli durumlarda sorun çözücü olarak çalışır, kişilik veya senaryo kaynaklı sorunların üstesinden gelinmesi adına çalışmalar yürütürler. Gerçekten yürümediğini düşündükleri projeleri sonlandırma yetkisine sahiptirler. Geliştirme süreci için maddi kaynak bulunması hususunda kendilerine sorumluluk yüklenebilir. Filmin toparlanması, ön satışlar ve dağıtım anlaşmaları yaparak projeye finansman sağlanması konularında yardımcı olmaları istenebilir.

Sürekli olarak yeni proje ve yeni yetenek arayışında olmalıdırlar. Görev tanımları kimin için çalıştıklarına göre (küçük çaplı bağımsız yapımcı, büyük yapım şirketleri veya gösterim ajansları gibi) değişiklik gösterir. Büyük çaplı yapım şirketlerinde sorumluluklar, uygulayıcı senaryo geliştirmenleri, geliştirme amirleri (veya uygulayıcı yapımcılar), uygulayıcı geliştirmenler ve senaryo geliştirmenleri arasında bölüşülebilir.

Senaryo Geliştirme Asistanı (Script Development Asistant)

Uygulayıcı Geliştirmen ve Uygulayıcı Senaryo Geliştirmenine yardımcı olurlar. Çoğunlukla, romanlar, bloglar okumak, senaryo raporları yazmak ve toplantılarda notlar alırlar.

2.2. Reji Ekibi

Yönetmen (Director)

Yönetmen film hazırlık, çekim/yapım öncesi çalışmaları, film çekim/yapım ve film çekimi sonrası (post prodüksiyon) süreçlerinde yaratıcı ve teknik ekipleri vizyonuna göre belirlenmesini sağlayarak, yöneten ve yönlendiren mesleki ilişkilerini ve gelişim faaliyetlerini yürüten nitelikli kişidir. Yönetmen projeye göre değişen işveren kurum bünyesinde; iş ortamında oyuncularını, reji, görüntü, teknik ve sanat ekiplerini

yönlendirerek; yapımcı ile proje için belirlediği ihtiyaçlara ilişkin karşılıklı değerlendirmeler yaparak, sürekli iletişim içinde, eşgüdümlü olarak çalışır (sinemaTvsendikası, 2018).

Yönetmenler, senaryoda yazı halinde bulunan her şeyi, yaratıcılıklarını kullanarak görüntü ve sese çevirirler. Bir filmin gerek sanatsal, gerek ticari başarısından veya başarısızlığından yönetmen sorumludur. Senaryolar yönetmenler tarafından yazılabilir, yönetmen tarafından senaryo yazılması için bir komisyon kurdurulabilir veya taslağı hazırlanmış senaryo bitirilmesi ve filme dönüştürülmeye hazır hale getirilmesi için yönetmenlere verilebilir. Yönetmenler senaryonun film haline getirilmesi için gereken öngörü ve hayal gücüne sahip olmalıdırlar. Yapım-hazırlık sürecinde yönetmenler; oyuncu, mekân ve ekip seçimi gibi çok önemli kararlar alırlar. Tüm hazırlık sürecinin gözetilmesi ve provaların yönetilmesinden mesuldürler (Cury, 2017:3-4).

Filmin kamera, ses, ışık, tasarım ve özel efekt gibi teknik alanlarının tamamında karar mercii yönetmendir.Çekim-sonrası sürecinde yönetmenler, kurgucularla birlikte çalışarak birçok teknik alanda gereken düzeltmelerin yapılmasından ve filmin vizyona girecek hale getirilmesinden sorumludurlar.Çekim boyunca ekiplerin ve oyuncuların, ellerinden gelenin en iyisini yapabilmeleri adına motive edilmeleri yönetmenin elindedir. Yönetmenler film bütçesinin ve takviminin getirdiği sınırlamaların farkında olmalı, filmin sponsorlarının beklentilerini karşılayabilmelidirler (Tomaric, 2011:251).

Yardımcı Yönetmen (1st Assistant Director)

Yardımcı yönetmenin ana görevleri, adından da anlaşılacağı üzere yönetmene yardımcı olmak, tüm yapım aktivitelerini yönetmek ve oyuncu ve teknik ekibin idare edilmesidir. Diğer tüm reji ekibininin hepsinden sorumludur. Yaptıkları işi bir cümleyle özetlemek gerekirse: Yardımcı yönetmenler oyuncu, ekip, yapım ve yönetmen arasında bir köprü görevi görürler.

Çekimler başlamadan önce yardımcı yönetmen tüm çekim takvimini belirler. Bunu yaparken yönetmen, yapım ve oyuncularla irtibat halinde olması, senaryoyu iyi çalışmış olması daha sağlıklı bir çekim takvimi çıkması açısından önemlidir. Çekim gününde ise, yönetmen istediğinde herkesin sahneyi çekmeye hazır olduğundan emin olmalıdırlar. Sorumluluklarından bir tanesi de filmin önceden hazırlanan takvime göre ilerlemesini sağlamaktır. Bu doğrultuda çekimler esnasında ekibe ve oyunculara direktif verme hakkına sahiptirler. Sette düzenin ve disiplinin sağlanmasından sorumludurlar. Reji ekibini denetleyip, o çekim gününün ‘‘call sheet’’ (çekim programı) denilen günlük iş dökümünün hazırlanması için çalışırlar. Aynı zamanda sette çalışanların güvenli bir ortamda çalışmasını sağlayıp, tehlikeli olabilecek durumların veya

etkenlerin ortadan kaldırılmasından da sorumludurlar. Yönetmen hastalandığında ya da bir problem olduğunda yardımcı yönetmen filmi çekmek görevleri arasındadır (Liz 2012: 3).

Mesleğin icrasında gerekli hallerde gece çalışmaları da söz konusudur. Çekimlerin özelliklerine göre uzun sürelerle hareket halinde çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalarda meslek elemanları, soğuk, yağmur, kar, sıcak, rüzgâr gibi iklim koşullarından doğrudan etkilenirler. İşlerin özelliğine göre seyahat etmesi ve uzun sürelerle yaşadığı yer dışında konaklaması gerekebileceği gibi, çalışma gün ve saatleri görev aldığı yapımın türüne göre değişkenlik göstermektedir. Hafta sonu veya resmî tatil günlerinde ve seyahat gerektiğinde önceden belirlenmiş çalışma koşulları, sözleşme, iş akdi ve ilgili kanunlar doğrultusunda çalışır (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9).

Yardımcı yönetmen, senaryoyu incelemek, reji ekibini oluşturmak, oyuncu ekibinin oluşturulmasını sağlamak, prova ve toplantıları organize etmek, çekim programını yapmak, setin sahneye göre yerleşimini yapmak, çekim anını başlatmak, çekim anını denetlemek, çekim anını kesmek başlıca görevleri arasındadır. Yardımcı yönetmen çekim anını başlatıktan sonra ancak kendi ya da yönetmen sahnenin kesildiğini söyler ve kamera grubu kayıttan çıkar (Liz 2012:3).

Projeye ve çekim özelliklerine göre olası tehlike ve risk durumları ile ilgili, işveren tarafından belirlenen iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını kontrol eder. Çekim ortamında oluşan iş kazalarının prosedürlerine ve formatına uygun şekilde kayıt altına alınması ile ilgili sorumluluk alanındaki işlemleri yürütür/ yürütülmesini takip eder. Çekilen görüntünün teknik ve estetik kontrollerini yapar. Belirlediği uygunsuzlukları ve çekim kalitesinin iyileştirilmesine yönelik teknik ve estetik önerilerini yönetmen ile değerlendirerek ilgili birim sorumlularına iletir. Reji ekibinin çekim süreçlerinde kendi içinde ve diğer ekiplerle etkin ve eşgüdümlü çalışmasını sağlar. Reji ekibinin iş performansını kontrol eder. Planlamalar çerçevesinde gereken organizasyonu yapar. Olay örgüsünü ve akışı anlamak için senaryo okuması yapar (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 10-11).

Yönetmen ve reji ekibi ile birlikte diğer birimlerin şefleri ile toplantılar düzenler. Senaryonun olay örgüsü ve akışına ilişkin olası mantık hatalarını kendi okuması ve/veya asistanlarından aldığı geri bildirimler neticesinde saptar. Senaryonun teknik ve fiziki olarak uygulanabilirliğini inceler. Senaryoda saptadığı mantık hatalarını, teknik ve fiziki problemleri yönetmen ve/veya senarist ile paylaşarak, senaryonun gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlar. Yönetmenden senaryonun dekupajına ilişkin bilgi alır. Aldığı dekupaj bilgileri doğrultusunda senaryo dökümlerini yapar/ yaptırır. Projenin özelliğine ve şartlarına göre, niceliksel ve niteliksel olarak uygun reji ekibini oluşturur.

Senaryodaki rol kişilerine ilişkin yapımcı ve yönetmene oyuncu önerilerinde bulunarak, belirlenen oyunculara ilişkin cast direktörü (rol dağıtım yönetmeni) ile koordineli çalışır. Senaryodaki yan rol/ bölüm oyuncularının belirlenmesi için deneme çekimlerinin organize edilmesini sağlayarak bu çekimlere katılır. Senaryonun gereklerine göre oyuncu koçu, pedagog, dublör, eğitmen (dövüş, dans, şive, at, kılıç ve benzeri) ihtiyaçlarını belirleyerek, ilgili birimlerce temin edilmesini sağlar. Oyuncu koçu, pedagog, dublör, eğitmenin (dövüş, dans, şive, at, kılıç ve benzeri) çalışmalarını gerçekleştirmesi için organizasyon yapar/yaptırır. Sahne ve mekânın gereklerine göre ve belirlenen bütçe dâhilinde figüranların niteliğini ve sayısını belirleyerek, organizasyonunun yapılması için ikinci yönetmen yardımcısına bildirir. Yönetmenin, projenin teknik ve estetik gerekliliklerine ilişkin diğer ekip sorumluları ile (görüntü yönetmeni, sanat, yapım, kostüm, saç, makyaj ve teknik ekip) yaptığı toplantıların organize edilmesini sağlayarak, senaryo gerekliliklerine ve yönetmenin seçimlerine göre gereksinimlerin belirlenmesini sağlar (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 13-14).

Mekân, teknik malzeme, dekor, kostüm, sanat ve benzeri belirlenen gereksinimlerin karşılanmasının ve hazırlık süreçlerinin zamansal takibini sağlar. Kostüm, saç, makyaj ve okuma provalarının organize edilmesini sağlayarak, söz konusu provalara katılım sağlar. Oyuncunun role ilişkin performansını arttırmak için, koçu ya da eğitmeni ile olan çalışma sürecini takip eder/ettirir. Çekim yapılacak mekânlarda ekip sorumluları ile mekâna ilişkin teknik keşif yapılmasını organize eder/ettirir. Teknik keşifte, yönetmenin seçimleri doğrultusunda alınan sanat ekibi, ışık ekibi ve benzeri ekiplere ilişkin kararların ve gereksinimlerin notlarını alır/aldırır. Yönetmenin teknik keşif notlarının ilgili birimler nezdinde takibini yapar/ yaptırır. Çekim yapmak üzere yönetmen tarafından belirlenmiş mekânlar, oyuncular ve ekipmanları nitelik ve niceliklerine göre analiz eder.

Yapımcı ve yönetmen tarafından onaylanan çekim programını günlük ihtiyaçlar doğrultusunda detaylandırarak günlük iş programını (callsheet) yapar/yaptırır. Günlük iş programına göre, senaryonun ya da yönetmenin talepleri doğrultusunda, çekimde kullanılacak aksesuar, teknik ekipman, taşıt, hayvan ve benzeri gereksinimleri belirler. Belirlediği gereksinimlerin ilgili birimlerden talep ve takibini yaptırır. Çekim esnasında oluşabilecek değişiklikleri günlük programa yansıtır. Tüm ekibin program dâhilinde çalışmasını koordine ve kontrol ederek, projenin belirlenen sürede tamamlanmasını sağlar. Mekân ve çekim koşullarına bağlı olarak aksaklık oluşabileceğini düşündüğü durumlar için yönetmene ve görüntü yönetmenine uyarı ve önerilerde bulunur. Belirlenen kamera açısını gerekli birimlere ileterek, çekim mekânının bu konuma göre düzenlenmesini sağlar. Yönetmenin oluşturduğu mizansene göre araç, oyuncu ve figüran trafiğini belirler ve ikinci yardımcı yönetmen asistanı ile trafiği kurar. Asistanları aracılığı ile diğer ekiplerin (ses, ışık, kamera ve benzeri) hazırlık sürecini takip ederek, oluşabilecek aksaklıkların ekip

sorumluları ile çözümlenmesini sağlar. İlgili birimlerden gelen geri bildirimler doğrultusunda setin hazır olduğunu yönetmene bildirir. Yönetmenin oluşturduğu mizansene göre belirlediği araç, oyuncu ve figüran trafiğinin provasını yapar/yaptırır. Yönetmenden gelen işaret ile film kaydının başlaması için teknik ekibe komut verir. Kaydın başlaması ile birlikte mizansenin zamanlamasını hesaplayarak, oyuncuların hareket ve oyun komutunu verir/verdirir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 15-16).

Kayıt esnasında kadraj içindeki teknik ve estetik görselleri yönetmen ile birlikte yorumlar. Sahne içindeki planların takibini yaparak, sahnenin içeriğine ilişkin eksik plan olduğu durumlarda yönetmeni uyarır. Provada belirlenen sahne trafiğinin işleyişini takip eder. Plan bitiminde asistanlarından ve diğer ilgili birimlerden aksaklıklarla ilgili geri bildirimler alır. Aldığı geri bildirimleri değerlendirerek, montaj aşamasında aksaklık yaratabileceğini düşündüğü durumlar hakkında yönetmeni bilgilendirir. Yönetmenin çekilen plana dair olumlu/olumsuz kararını ekibe duyurur. Çekilmesi planlanan diğer sahnenin kurulumu için hazırlıkları başlatır.

İkinci Yardımcı Yönetmen (2nd Assistant Director)

Meslek genel olarak dünyada ‘Second AD’ (Second Assistant Director) olarak adlandırılırken ülkemizde dizi ve film projelerinde ‘Reji Koordinatörü’, reklam filmi projelerinde “İkinci Yönetmen Yardımcısı” olarak anılmaktadır. İkinci Yönetmen Yardımcısı , iş ortamında Birinci Yönetmen Yardımcısı’nın nezareti altında, diğer yapım, sanat, saç, makyaj, teknik ve set ekipleri ile eşgüdüm içinde görev yapar (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 13-14).

İkinci yönetmen yardımcısının ana görevi, yardımcı yönetmenin tüm komutlarının ve direktiflerinin yerine getirildiğinden emin olmaktır. İkinci yönetmen yardımcısının her iş günü, bir sonraki çekim gününün iş dökümünü çıkarmakla yükümlüdür. Bu iş dökümlerinde kimin ne zaman sette olması gerektiği, çekilmesi gereken sahneler, sahnelerin çekileceği saat aralıkları, gereken figüran ve yardımcı oyuncu sayısı gibi bilgiler yer alır. Hazırlanan iş dökümü yapım tarafından onaylandıktan sonra, ikinci yardımcı yönetmen tarafından bütün ekibe ve oyunculara dağıtılır (creativeskillset.org, 2018). İkinci yönetmen yardımcısı, herkesin sette hazır bulunması gereken saati bildiğinden emin olmalıdırlar. Herhangi bir ekibin sete geç kalması, çekim takviminde geride kalınmasına ve ekonomik kayıplara yol açabilir. Set saatinin gelmesiyle birlikte, oyuncuların istenen saatte çekime hazır olması için diğer departmanlarla (ulaşım, makyaj, saç, kostüm vb) ortaklaşa iş yürütmeli, gerektiğinde süreci hızlandırmalıdırlar (adauk.org, 2018). Bazı durumlarda figüran ve yardımcı oyuncu bulma konusunda sorumluluk üstlenmeleri istenebilir. Bu figüran

ve yardımcı oyuncuların sete ulaştırılması ve setteki aktivitelerinden ikinci yönetmen yardımcısının mesuldür.

İkinci yönetmen yardımcısı set gerisinde çalışan ekiplerin koordinasyonunu, iş takibini ve kontrollerini yaparak, işlerin program dâhilinde ve zamanında yapılmasını sağlar. Olay örgüsü ve akışını anlamak ve senaryo dökümünü yapmak için senaryo okuması yapar. Senaryonun olay örgüsü ve akışına ilişkin olası mantık hatalarını saptar. Senaryonun çekimine ilişkin, program yapılabilmesini sağlamak ve diğer birimlerin senaryoya ilişkin çalışmalarını netleştirmek amacı ile sahneleri öğelerine ayırmayı sağlayan şemayı oluşturur. Mevcut şemada belirlediği senaryo öğelerinin etkileşimlerini gözeterek zaman hesaplaması yapar. Yaptığı hesaplamalara göre senaryo öğelerine ilişkin öncelikleri belirleyerek, akışı Birinci Yönetmen Yardımcısının program yapabilmesi için liste haline getirir. Birinci Yönetmen Yardımcısının iş programı yapabilmesi için senaryonun geçtiği mekânların sıralı listesini oluşturur (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 13-14).

Yönetmenin vizyonu doğrultusunda belirlenen görsel ve işitsel materyalleri, sunum dosyasını oluşturmak amacı ile araştırır. Araştırmasını yaptığı görsel ve işitsel materyalleri, yönetmenin vizyonu doğrultusunda değerlendirerek sunum için kullanılabilirliklerine göre seçer. Diğer ekiplerin kendi branşlarına ilişkin hazırladıkları görsel materyalleri ve/veya örnek malzemeleri sunum dosyasına koymak için teslim alır. Seçtiği ve teslim aldığı materyalleri Birinci Yönetmen Yardımcısının onayına sunar. Yönetmenin ve/veya Birinci Yönetmen Yardımcısının oyuncu ajansı ile koordinasyonunu yürütür. Yönetmenin ve/veya Birinci Yönetmen Yardımcısının isteği üzerine deneme çekimleri organize eder. Birinci Yönetmen Yardımcısının direktifleri doğrultusunda uygun oyuncu koçu, pedagog, dublör, eğitmen (dövüş, dans, şive, at, kılıç ve benzeri) bulunması için prodüksiyon ekibine bilgi verir. Birinci Yönetmen Yardımcısının direktifleri doğrultusunda oyuncu koçu, pedagog, dublör, eğitmenin (dövüş, dans, şive, at, kılıç ve benzeri) çalışmalarını gerçekleştirme için gerekli organizasyon ve takibi yapar.

Birinci Yönetmen Yardımcısının direktifleri doğrultusunda oyuncuların kostüm, saç, makyaj ve okuma provalarını organize eder. Birinci Yönetmen Yardımcısının belirlediği nicelik ve niteliklerde figüranın bulunması için kast ajansları ile iletişime geçer. Oyuncular ve/veya menajerleri ile görüşerek, çekim programı oluşturulabilmesi için oyuncuların zaman çizelgesi hakkında bilgi alır. Yönetmenin, projenin teknik ve estetik gerekliliklerine ilişkin diğer ekip sorumluları ile (görüntü yönetmeni, sanat, yapım, kostüm, saç, makyaj ve teknik ekip) yaptığı toplantıları organize eder. Senaryoya ve/veya projenin özelliklerine göre hazırlık sürecine ihtiyaç duyan ekipler ile görüşerek, iş teslimleri ile ilgili zamanlama bilgisi alır. Yapım ekibi ile görüşerek çekim yapılacak mekânların çekim yapmaya uygun oldukları

zamanlar ile ilgili bilgi alır. Birinci Yönetmen Yardımcısının belirlediği ve notlarını aldığı iş programını, çekim ekibinin ve oyuncunun kullanabilmesi için uygun formata dönüştürerek iş programı ve callsheet (günlük iş programı) hazırlar. Uygun formattaki iş programını çekim ekibi ve oyunculara elektronik ortamda iletir. Yapım ekibinden, mevcut programın ve senaryonun basılmış halini tüm çekim ekibine ve oyunculara ulaştırmasını talep eder (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 13-14).

Oyunculara ve oyuncuların sete gelişlerinin koordinasyonunu yapabilmeleri için sorumlu yapım ekibine, oyuncuların bir sonraki çekim günü için set saatlerini bildirir. Birinci Yönetmen Yardımcısının günlük iş programına göre, senaryo ve/veya yönetmenin talepleri doğrultusunda belirlediği çekim aksesuarlarının (araba, helikopter, silah ve benzeri) zamanında ve eksiksiz olarak sette bulunması için ilgili birimlerin çalışmalarını kontrol eder. Yapım ekibinin, kast ajansının hak edişini hesaplayabilmesi için kast ajansı tarafından tutulan günlük raporun doğruluğunu kontrol eder. Yapımcıyı bilgilendirmek amacıyla, günlük iş raporunu tutar. İkinci yönetmen yardımcıları serbest (freelance) çalışırlar ve iş koşulları gereği sosyal hayatlarından feragat etmek zorunda kalabilirler.

Üçüncü Yardımcı Yönetmen (Third Assistant Director)

Üçüncü yardımcı yönetmenin ana görevi, figüranların sahne esnasında arka plandaki hareketlerini düzenlemek ve kontrol etmektir. Bunun yanında sete doğru zamanda gelmelerinden de sorumludurlar. Üçüncü yardımcı yönetmenden figüranların hazırlanması, arka planda geçişlerinin zamanlanması ve bazı durumlarda figüranların yönetilmesi istenebilir. Figüranların denetiminden ve çekime hazır olmalarından, sivil halkın filmin çekildiği alandan ve kameranın görebileceği yerlerden uzak tutulmasını prodüksiyon ekibine iletmesi gerekmektedir (hiive.co.uk, 2018).

Üçüncü Yönetmen Yardımcısı; mesleğin icrasında gerekli hallerde gece çalışmaları da söz konusudur. Çekimlerin özelliklerine göre uzun sürelerle hareket halinde çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalarda meslek elemanları, soğuk, yağmur, kar, sıcak, rüzgâr gibi iklim koşullarından doğrudan etkilenirler. İşlerin özelliğine göre seyahat etmesi ve uzun sürelerle yaşadığı yer dışında konaklaması gerekebileceği gibi, çalışma gün ve saatleri görev aldığı yapımın türüne göre değişkenlik göstermektedir. Hafta sonu veya resmî tatil günlerinde ve seyahat gerektiğinde önceden belirlenmiş çalışma koşulları, sözleşme, iş akdi ve ilgili kanunlar doğrultusunda çalışır. Sinema filmlerinde hazırlık tarafında kendilerine büyük iş düşer. Üçüncü Yönetmen yardımcısının genellikle bilgisayarla arası çok iyidir, İkinci Yönetmen Yardımcısı kontrolü dahilinde oyuncu ve ekiple iletişimde halinde olup onlara bilgi aktarırlar (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9). Genelde serbest (freelance) çalışırlar ve işleri gereği sosyal hayatlarından feragat etmek zorunda kalabilirler.

Devamlılık Asistanı

Her sahnenin sözel ve görsel olarak olabildiğince birbiriyle bağlantılı bir dizin haline getirilmesi, senaryo denetmeninin, yani devamlılık görevlisinin görevidir. Televizyon yapımları ve filmler, hemen hemen hiçbir zaman senaryodaki sıralamalarına göre çekilmezler. Devamlılık görevlilerinin işi, farklı zamanlarda çekilen sahnelerin görsel ve sözel olarak devamlılık ve uyumluluk göstermesini sağlamaktır. Yurtdışında kamera ekibinin Türkiye’de reji ekibinin bir parçasıdır. Devamlılık Asistanı iş ortamında Yönetmen Yardımcılarının nezareti altında, projenin özelliklerine göre Time Code Asistanı’na nezaret ederek, diğer yapım, sanat, kostüm saç, makyaj, teknik ve set ekipleri ile eşgüdüm içinde görev yapar (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 8). Yapım öncesi süreçte senaryoyu kontrol ederek olası devamlılık ve mantık hatalarını ortaya çıkarmak için çalışmalar yürütürler. Her sahnenin ortalama ne kadar zaman alacağını hesaplarlar. Karakter dökümleri yapar ve hikâye özetleri çıkarırlar. Çekim programını kontrol ederek, çekilecek sahnelerin tüm gerekli açılardan çekileceğinden emin olmalıdırlar. Tüm ön inceleme ve yapım toplantılarına katılarak, tespit ettikleri sorunları yapım ekibiyle paylaşırlar (Dreyfack, 1996:45).

Çekimler esnasında yönetmen ile çalışarak olası sorunların önüne geçmeye çalışırlar. Diyalogların fotoğraf ile ve yazılı olarak kayıtlarının tutulması, hareketlerin kaydı, kostümler, aksesuarlar ve set tasarımı, kullanılan kamera lensleri, klaket bilgileri ve sahne numaraları gibi birçok alanda notlar tutarak, filmin yarattığı yapay dünyada devamlılık sağlarlar. Yönetmenler ve kurgucular için bu notlar inanılmaz önem arz etmektedir. Çekim günlerinde devamlılık görevlileri, bir önceki günün kayıtlarını hazırlayarak kurgu ekibine gönderir. Çekim esnasında senaryo takibi yaparak, diyalogların eksiksiz bir şekilde çekilmesinden ve gerektiğinde oyunculara sufle verilmesinden sorumludurlar (Miller 2013:121).

Olay örgüsünü, akışını anlamak ve gün dönümlerini saptamak için senaryo okuması yapar. Çekim esnasında devamlılık ile ilgili sorun oluşturabileceğini düşündüğü senaryoya ilişkin zorunlulukları yönetmen yardımcısına bildirerek çekim süreci ve izlek hakkında bilgi alır. Gün dönümlerine ve senaryonun özel gereksinimlerine göre belirlediği saç, makyaj, kostüm ve aksesuarlara ilişkin, hazırlık ve çekim aşamasında dikkat edilmesi gereken devamlılık detayları hakkında ilgili birimleri bilgilendirir. Oyuncunun giydiği kostüm, saç, makyaj ve kullandığı aksesuarın niteliğinin, devamlılık dâhilinde, ileriki sahnelerin çekim aşamasında, aksaklık yaratabileceğini düşündüğü durumlarda yönetmen yardımcısını bilgilendirir. Değerlendirmeleri sonucunda birbirini tutmayan, kurgu aşamasında aksaklıklara neden olacak ya da film izleğinde mantık hatası oluşturacak durumlar varsa ilgili birimlere kostüm, saç, makyaj ve aksesuara ilişkin gerekli düzeltmeleri yaptırır. Çekim anında oyuncunun role ilişkin yaptığı hareketlerini takip ederek, kendi yöntemine göre not alır. Plan değişikliklerinde montaj aşamasında sorun çıkmaması için çekim öncesinde, oyuncu ve figüranların replik ve hareketlerinin bir önce çekilen plandaki ile birebir uyuşması için aldığı notlara göre hatırlatmalar yapar. Bağlantılı planlarda; sahne trafiğinin

hareket devamlılığını aldığı notlardan takip ederek, trafîği yapan üstü ile koordineli çalışır (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 12). Devamlılık konusunda ses, kostüm, makyaj, saç, ışık ve aksesuar ekipleriyle iş birliği yaparlar. Bir önceki sahnenin devamının çekilecekse, oyunculara başlayacakları noktaları belirtir ve gerekli tüm devamlılık notlarını oyuncularla paylaşırlar. Diyaloglardaki değişikliklerin senaryoya yansıtılması, senaryoya klaket numaralarının yazılması, kesme noktaları ve diğer alakalı detayların not alınmasından sorumludurlar. Günlük devamlılık raporu, kurgucunun günlük girdi kaydı ve günlük yapım raporunun hazırlanmasından mesuldürler. Önemli ve sonradan eklenen sahneler için gereklilik raporunun hazırlanmasından ve yapıma teslim edilmesinden sorumludurlar.

Time Code Asistanı

Time Code Asistanı, iş ortamında yönetmen yardımcılarının ve devamlılık asistanının direktifleri ve nezareti altında, diğer yapım, kostüm, saç, makyaj, teknik ve set ekipleri ile eşgüdüm içinde görev yapar (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9). Set arkasında, oyuncuların role ilişkin günlük iş programı dahilinde yürüttükleri hazırlık sürecinin (saç, makyaj, kostüm) zamansal koordinasyonunu yapar. Oyuncuların hazırlanma sürecine ilişkin diğer ilgili birimleri bilgilendirir. Oyuncuların hazırlık sürecini takip ederek, setin teknik hazırlıkları ile eş zamanlı yürütmesi için gerekli düzenlemeleri yapar. Set arkasında çekim için hazırlığı tamamlanan oyuncuların, üstlerinden aldığı direktifler doğrultusunda, çekim alanına gelmesini sağlayarak, bu alana kadar onlara refakat eder. Çekim öncesi set arkası veya çekim alanında oyuncuların repliklerini çalışmalarına yardım eder. Üstleri tarafından istendiği takdirde, figüranlara replikleri ile ilgili bilgi vererek çalışma süreçlerini takip eder. Set hazırlıklarının tamamlanması sonrasında üstlerinden aldığı direktif doğrultusunda figüran ve dublör kadrosunun sete alınması sürecini yürütür. Çekimin özelliğine ve oyuncunun ihtiyacına göre sufle verir. Senaryonun özelliğine göre, devamlılık asistanının direktifi doğrultusunda, çekim esnasında senaryodan replik takibi yaparak yanlışlık yapıldığı durumlarda, gerekli düzeltmeleri yapabilmeleri için üstünü bilgilendirir.

Montaj aşamasında kurgu yönetmeninin kullanması için time code şablonunu teknik özelliklerine göre oluşturur. Çekilen her plan sonrasında, kameranın zamansal kayıtlarını, kayıt içeriğinin niceliksel ve niteliksel özelliklerine göre sınıflandırarak, oluşturduğu time code şablonuna uygun şekilde detaylı not alır. Tuttuğu time code notları vasıtasıyla gerekli durumlarda ses ekibinin ve Kamera İkinci Asistanının klaket planlamasını yapabilmeleri için kamera ve ses birimlerini sahne, plan ve tekrar numaralarına ilişkin bilgilendirir. Yönetmenin kullanmayı düşündüğü planlara ilişkin montaj notlarını alır. Çekim sonrası açığa alınacak seslerin takibini, devamlılık asistanı ile yaparak, ses ekibini varsa eksiklikler için uyarır (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 13).Genelde serbest (freelance) çalışırlar ve işleri gereği sosyal hayatlarından feragat etmek zorunda kalabilirler.

Reji Son Elemanı

Türk Sinema sektöründe ‘‘runner’’ olarak adlandırılan son eleman, TV ve sinema sektöründeki en kıdemsiz görevdir. Merdivenin ilk basamağı olan son elemanlar, büyük çaplı yapımlarda iş imkânı bulabilirler. Yardımcı yönetmen ve ekibi (1. reji, 2. reji ve 3. reji) tarafından kontrol edilirler.

Son eleman isminden de anlaşılacağı gibi, görevleri genellikle mesaj iletmek, aksesuar organizasyonu, ekibe hizmet etmek (çay, kahve servisi vb) yapımçı, yönetmen ve yardımcı yönetmenin özel isteklerini yerine getirmek gibi görevleri vardır. Kendilerinden istenen herhangi bir şeyi olabildiğince hızlı ve etkili bir şekilde yerine getirmekle yükümlüdürler. En küçük detayların bile çekimleri sekteye uğratacağını düşünürsek, görevlerini hızlı bir şekilde yapmaları setin sorunsuz ilerlemesi için önemlidir. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur, dolayısı ile son elemanlar çalışmaya hevesli olmalıdırlar (Liz, 2012:149).

2.3. Yapım Ekibi

Yapımçı (Producer)

Yapımcılar film üzerinde genel anlamda bir kontrole sahiplerdir. Yapım ekibini belirler ve bir araya getirirler. Oyuncuların ve ekibin, tam anlamıyla verimli bir şekilde çalışabileceği bir ortam yaratmak, bir yapımcının en önemli görevidir. Filmi başından sonuna, hatta daha sonrasında kadar yönetir, yönlendirirler.

Herhangi bir projeye ilk dahil olan kişi genelde yapımcı olur. Yapımcının birçok görevi vardır, ve bu görevler dört ana yapım safhasına dağılır. Geliştirme sürecinde yapım için fikir üretmek veya bir senaryo seçmek ile yükümlüdürler. Senaryo haklarının alınması, hikâye yazım ekibi ve senarist bulunması, finansman veya sponsor bulunması ve tüm geliştirme sürecinin takibi, ayrıca görevleridir. Yapım-öncesi sürecinde yapımcılar; yönetmen, görüntü yönetmeni, yapım tasarımcısı ve baş rol oyuncularını gibi önemli görevleri üstlenecek kişileri seçerler. Yapım için finansman bulunmasında uygulayıcı yapımcılara yardım eder, finansal destek bulduktan sonra ekibin kalan üyelerinin seçilmesi hususunda görev üstlenirler. Çekim yapılacak dış mekânların, stüdyoların, senaryonun son halinin, yapım takviminin ve bütçesinin yapımcı tarafından onaylanması gerekmektedir. Yapım-öncesi araştırma sürecine ayrılan para ve vakit, yapım esnasında harcanacak para ve vakitten tasarruf sağlayacaktır.

Film yapım sürecine girdiğinde, yapım ekibinin günlük işlerinin düzgün bir şekilde ilerlemesinden yapımcı sorumludur. Setteki veya set dışındaki tüm önemli görev sahibi kişilerle iletişim halinde

olmalıdırlar. Senaryoda yapılan tüm değişiklikler ve maliyet raporları yapımcı tarafından onaylanmalıdır. Yatırımcıların, yapım ortaklarının ve dağıtımcıların ortak iletişim noktası yapımcıdır (Lee & Gilen, 2017:185).

Yapım-sonrası-kurgu sürecinde yönetmen ve kurgu ekibiyle birlikte çalışmalıdırlar. Bitmiş filmin tanıtım ve dağıtımını için gerekli anlaşmaları yapmak yapımcının görevidir. İş yoğunluğu ve iş yelpazesinin genişliği sebebiyle, yapımcılar çoğu zaman yapım ekibinde güvendikleri kişilere görev devredebilirler. Yapım boyunca sağlık ve iş güvenliği yasalarına uygun bir çalışma ortamı yaratmak, yapımcıların yasal yükümlülüğüdür. Yapım şirketine ve uygulayıcı yapımcılara rapor vermek yapımcının görevidir.

Ortak Yapımcı (Co-Producer)

Ortak yapımcıların sorumlulukları duruma göre değişkenlik gösterir. Bazı ortak yapımcılar yapım bütçe hizalandırma amiri olarak görev alırlar. Bu durumda ortak yapımcı, tüm lojistik ve işletme işlerinden sorumludur. Bazı durumlarda ise oyuncu seçiminden yönetmen seçimine kadar, çok farklı alanlarda görev alabilirler.Ortak yapımcı, filmi çeken stüdyonun ortağı da olabilir. Bu durumda filmin proje halinden itibaren geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynarlar. Filmin yapımına yardımcı olup, çekim-sonrası-kurgu kısmının başında durarak yapımcının sorumluluklarını azaltabilirler.

Bazı durumlarda ortak yapımcılar, kendilerinin uygulayıcı yapımcı olarak değil, ortak yapımcı olarak tanıtılmasını isteyebilirler. Böylece filmin yapımında daha önemli bir rol oynadıklarını göstermiş olurlar (Honthanener, 2010:2). Durum ne olursa olsun, ortak yapımcılar yapımcının altında çalışırlar. Yapım ile direkt iliği bulunan ortak yapımcılar, iş yerinin iş ve can güvenliğinin sağlanmasından yasal olarak sorumludurlar.

Uygulayıcı Yapımcı (Executive Producer)

Uygulayıcı yapımcılar, çekimin teknik kısımlarıyla ilgilenmezler. Genelde finansal veya yaratımsal anlamda filme destek olup, projenin gerçeğe dönüşmesini sağlarlar. Bir filmde birkaç tane uygulayıcı yapımcı olabilir. Bu tarz durumlarda hepsi farklı bir görev üstlenir. Filmin geliştirilme sürecinde uygulayıcı yapımcı, filmin senaryo haklarını güvenceye alır. Bazen filmin bütçesinin kayda değer bir kısmı uygulayıcı yapımcı tarafından toplanır. Ön satışların yapılmasında etkin rol oynarlar ve dağıtım anlaşmalarını genelde uygulayıcı yapımcılar yapar. Yapılacak paket anlaşmaların bütçesini onaylar ve pazarlık sürecini denetler. Nispeten küçük çaplı işlerde, çok bilinen bir yönetmen, oyuncu veya yapımcı yürütücü yapımcı olarak gösterilebilir. Bu, filmin yapımında, tanıtımında veya ekonomik anlamda söz

konusu yönetmen, oyuncu veya yapımcının yardımcı olduğunu belirtmek amacıyla yapılır (Turman, 2005:51).

Yapım esnasında uygulayıcı yönetmen, yapımcıya yol gösterir ve ekonomik anlamda filme yatırım yapan kişiler adına yapım denetleyiciliği yapar. Eğer kısa film söz konusuysa uygulayıcı yapımcılar iş daha proje evresindenken çalışmaya başlayıp, filmin dağıtım aşamasına geçilene kadar her şeyi denetler, sürekli sette bulunarak filmin gün ve gün takibini yaparlar.

Uygulayıcı Yapımcı (Yapımdan Sorumlu Uygulayıcı) AKA Executive in Charge of Production

Uygulayıcı yapımcılar, çekimin teknik kısımlarıyla ilgilenmezler. Genelde finansal veya yaratımsal anlamda filme destek olup, projenin gerçeğe dönüşmesini sağlarlar. Bir filmde birkaç tane uygulayıcı yapımcı olabilir. Filmin geliştirilme sürecinde uygulayıcı yapımcı, filmin senaryo haklarını güvenceye alır. Daha sonra işi yapımcıya devrederler. Filmin asıl yapım sürecinde hiçbir görevleri yoktur. Filmin toparlanması sürecini başlatır ve denetlerler. Filme finansal anlamda çok büyük katkıları vardır. Ön satışlar ve dağıtım anlaşmaları konularında yapıma yardımcı olurlar. Filmin giderinin, potansiyel gelir miktarını aşmaması için çalışırlar. Küçük bağımsız yapımlarda, bilinen bir yönetmen veya yapımcının ismi, uygulayıcı yapımcı olarak gösterilebilir. Böylece bu bilinen kişilerin yapım ile alakalı oldukları kanıtlanmış olur ve yapıma finansman ve dağıtım anlaşmaları yapılması kolaylaşır (Ryan, 2017:254). Yapım sürecinde yapımcının akıl danıştığı yegâne kişiler uygulayıcı yapımcılardır. Ekonomik anlamda filme yatırım yapan kişiler adına yapım denetleyiciliği yaparlar. Bu tarz çalışan bir uygulayıcı yapımcı, kısa filmler için neredeyse vazgeçilmez bir parçadır. Daha proje evresinde çalışmaya başlayıp, son dağıtım aşamasına geçilene kadar her şeyin organize edilmesini sağlarlar.

Yapım Koordinatörü (Production Coordinator)

İşletme, finans ve işe alım konularında yapım amirlerine ve denetmenlerine yardımcı olmakla yükümlüdürler. Yetki alanları, içinde oldukları yapım projesine göre değişiklik gösterebilir. Genel olarak kendilerinden beklenen işe, çekimlerin takvime uygun bir şekilde, bütçeyi aşmadan ve olabilecek en az sorunla devam etmesini sağlarlardır.

Yapım koordinatörlerinden projeyi takip etmeleri, ofis yönetimi, takvim belirlenmesi, tanıtım aktivitelerinin takibi, finansman etkinliklerinin desteklenmesi, mekân keşfi yapmaları, rol için uygun oyuncu/yardımcı oyuncu bulunması, ekip ve mekân bilgisi temini gibi konularla görev almaları istenebilir.

(Honhananer 2010:4) İyi bir yapım koordinatörü çok organize çalışabilmeli ve yöneticilik becerisi çok yüksek olmalıdır. Yapım ofisinde stajyer veya asistan olarak işe başlamak, yapım koordinatörü olma yolunda atılmış ilk adım olarak kabul edilebilir.

Yapım Koordinatörü (Production Co-ordinator)

Yapım koordinatörleri yapım ofisini yönetirler. Yapım bütçe hizalandırma amiri ve yapım amirinin emrinde çalışırlar. Yapım amiri sete gittiğinde yapım ofisini yapım koordinatörleri yönetir.

Yapım koordinatörleri çalışmaya yapım-hazırlık döneminde başlarlar. Yapım ofisinin kurulması, gerekli ekipmanların sağlanması ve ofis ekibinin kurulmasından sorumludurlar. Ekibin ve oyuncuların seyahat, çalışma izni, vize veya kalacak yer gibi ihtiyaçları, yapım koordinatörünün yaptığı çalışmalar sayesinde karşılanır. Çekim takviminin hazırlanması, dağıtımı, oyuncu ve ekip listesi, senaryo ve senaryoda yapılan düzenlemelerin basım ve dağıtımı yapım koordinatörlerinin görevidir. Yapımın yapmakla yükümlü olduğu sigorta işlemleriyle de yapım koordinatörü ilgilenir.

Yapım-hazırlık süreci bittikten sonra yapım koordinatörleri; günlük yapım raporları tutar, ekip listesinin güncel olduğundan emin olur ve senaryoda değişiklik yapılması durumunda senaryonun güncellenmesi, hazırlanması ve dağıtımından sorumludurlar. Günlük iş dökümünün hazırlanırken danışılması gereken birimlerden biri de yapım koordinatördür. Yapım koordinatörleri, ulaşım amirleriyle iletişim halinde olup, ihtiyaç duyulan araç tipi ve sayısının belirlenmesi ve araçların sağlanacağı şirket ile iletişime geçilmesi için çalışma yürütürler (Honhananer, 2010:109)

Yapım bitiminde yapım boyunca yardım veya hizmet alınmış tedarikçilere olan borçların düzenlenmesi ve ödenmesine “hesap kapatma” denir. Yapım koordinatörü, yapımın son günlerinde yapım amirine hesap kapatma işlemlerinde yardımcı olmakla yükümlüdür. Yapım koordinatörleri, bütçenin uygun olduğu durumlarda yapım koordinatör yardımcısı ve yapım son asistanı olmak üzere iki farklı asistana iş dağıtımını yapabilirler. İş saatleri çok uzundur ve genelde serbest (freelance) çalışırlar.

Yapım Bütçe Hizalandırma Amiri (Line Producer)

Yapım bütçe hizalandırma amiri, yapımın başlama kararı almasından sonra işe alınan ilk çalışanlardan biridir. Yapımcı ve uygulayıcı yapımcı tarafından işe alınırlar. Yapımın tüm işletmesinden direkt olarak sorumludurlar. Kendilerine bütçe hizalandırma amiri denmesinin sebebi, oyuncu, yönetmen, yapımcı, yazarlar için çizilen bütçenin hizası (üst hiza) ile kalan her şey için çizilen bütçe hizasının (alt hiza) nerede

olduğunu bilmeden çalışmaya başlayamamasından kaynaklıdır. Kendilerine verilen senaryoya göre, filmin ‘‘alt hiza’’ giderlerini analiz ederler. Sahnelerin çekimlerini bir zaman tablosuna dökerek, hangi sahneyi çekmenin ne kadar zaman alacağını hesaplarlar. Bu zaman tablosuna göre her çekim gününün tahmini maliyetini belirlerler. Film boyunca gerekecek bütçenin tahmini bir dökümünü çıkarırlar. Yapımcı ve uygulayıcı yapımcı film için gerekli finansmanı sağladığında, yapım-hazırlık sürecine geçilir.

Yapım-hazırlık sürecinde bütçe hizalandırma amirleri, yönetmen, yapım amiri, yardımcı yönetmen, sanat yönetmeni ve diğer ekip başlarıyla birlikte çalışıp, yapım takvimi ve çekim başlangıç tarihini belirlerler. Tüm yapım-hazırlık aktivitelerini denetlemekle yükümlüdürler. Yapım ekibinin belirlenmesi, yapım ofisinin hazırlanması, mekân araştırılması, ekipman temini, tedarikçi bulunması ve teknik ekip işe alımı konularında etkin rol oynarlar. Yapım esnasında son bütçe kontrolünü yapım muhasebecisine devrederler. Yapım ofisinin günlük işler kontrolünü yapım amirine ve yapım koordinatörüne devrederler. Kontrolü devretmelerine rağmen, yapım bitene kadar her şeyin denetlenmesinden, yapımın bütçeyi ve belirlenen bitiş zamanını aşmamasını sağlamaktan sorumludurlar (Honthanener, 2010: 3).

Yapım giderleri, yapımın harcama yaptığı materyallerin kontrolü ve yapımın ne kadar sürede ne kadar yol aldığı kontrolünü sağlayacak sistemler kurarak çalışırlar. Sigorta tazminat taleplerinin tamamıyla ilgilenmek ve film bitiminde yapılan ‘‘hesap kapatma’’ işlemini denetlemek, görevleri arasındadır. Bütçe hizalandırma amirleri genelde serbest (freelance) çalışırlar. Çalışma saatleri uzun olsa da, karşılığında aldıkları ücret bir hayli cömerttir. Eğer yapım sürecinde yaratıcı anlamda bir yardımları olduysa, ortak yapımcı olarak tanıtılabilirler.

Yapım Amiri (Prod. Manager)

Yapım amirleri, ‘‘çizgi’’ altı bütçesinin idaresiyle görevlidirler. Bu çizgi altı bütçe, ekibin ve yapım yürütmenin getirdiği harcamaların bütününden oluşur. Yapım amirleri yapım öncesi süreçte yapımcı, yapım bütçe hizalama amiri ve yardımcı yönetmen ile birlikte çalışarak geçici bir takvim hazırlarlar. Geçici takvimin hazırlanmasıyla birlikte, yapım amirleri ekip şefleriyle görüşmeler düzenler. Yapım boyunca ihtiyaç duyulacak materyallerin tahmini bir listesini çıkardıktan sonra, kaba taslak bir bütçe planlaması yaparlar.

Genel bütçe onaylandıktan sonra yapım amirleri, teknik ekip ve tedarikçi bulunması konularında yapımcıya yardımcı olurlar. Fiyat, faiz ve çalışma şartları üzerinde pazarlık yaparlar. Yapımın ihtiyaç duyduğu tüm materyalin satın alınması ya da kiralanması için tedarikçilerle anlaşılır. Çekim için mekân

aranması ve bulunan mekânların onaylanması yapım amirinin sorumluluğundadır. Gerekli çekim izinlerinin alınması için yerel otoriteler ve polis ile iletişime geçerler. Küçük çaplı yapımlarda oyuncu ajansları ile ücretler üzerine pazarlık yapmaları gerekebilir (Honthanener, 2010:4).

Yapım süresince tüm faturaların ve ödemelerin zamanında yapılması ve yapım ekibinin düzgün bir şekilde çalışıyor olmasını sağlarlar. Harcama kontrolü ve resmi evrakların tutulması yapım amirinin görevidir. Yapımın takvime uygun ve ekip bütçelerini aşmadan ilerlemesi hususunda yardımcı yönetmenle iş birliği halinde çalışırlar. Yapım ile alakalı tüm satın alma işlemleri, yapım amirinin onayı ile gerçekleşir. Haftalık maliyet raporlarının tutulması konusunda yapım muhasebecisine yardım ederler. Çalışanlarla alakalı ortaya çıkabilecek herhangi bir sorunla yapım amiri ilgilenir. Setteki herkesin ilgili can ve iş güvenliği yasalarına uygun hareket ettiğinden emin olmalıdırlar.

Çekimler bitince yapım amirleri, deyimi yerindeyse ‘‘kepenk’’ kapatırlar. Yapımın yapılması gereken tüm ödemelerin yapılmasını, çekim mekânlarıyla alakalı belgelerin tamamlanmasını, kiralama anlaşmalarının sonlandırılıp kiralanan ekipmanın geri verilmesini sağlarlar. Birden fazla çekim ekibi barındıran büyük çaplı yapımlarda bu görevler, yapım amiri yardımcılara dağıtılabilir. Yapım amiri zor fakat maddi anlamda doyurucu bir iştir. Yapım amirleri genellikle serbest çalışırlar.

Yapım Sekreteri (Production Secretary)

Yapım sekreterleri, film ve televizyon sektörlerinde çalışan, yapım koordinatörü ve yapım amirine idari asistanlık yardımı sağlayan kişidir. Alışlagelmiş sekreterden farklı bir görev tanımına sahiptirler. Yapım ve şirketin işleyiş şekillerine göre iş yükleri ve alanları değişiklik gösterir. Düşük kıdemli bir yapım görevlisi olmaktan tutun, yapımının sağ kolu olmaya kadar çok geniş bir görev yelpazeleri vardır. Kendilerinden sadece bir kişi için çalışmaları, veya büyük bir ekibin parçası olarak çalışmaları istenebilir. Genel anlamda bir tanım gerekirse yapım sekreterleri, yapım ekibinin idari anlamda yardıma ihtiyaç duyduğu her alanda aktif olarak görev alırlar (creativeskillset.org 2018).

İş Aktiviteleri: Telefon iletişimini sağlamakla ve gelen mesajları şahıslara iletmekle yükümlüdürler. Yapım ofisi içerisinde dosyalama sisteminin kurulması ve idare edilmesi, sarf malzemeleri ve diğer malzemelerin sağlanması ve sipariş edilmesinden sorumludurlar. Ekip ve oyuncuların seyahat, ulaşım ve konaklama işlerinin idaresi hususunda yapım koordinatörüne yardımcı olurlar. Kontrat hazırlanması, resmi evrak hazırlanması ve doldurulması, senaryo değişiklikleri, fotokopi çekilmesi ve faks gönderilmesi, film ile alakalı tüm kişilerin iletişim bilgilerinin tutulması, güncellenmesi ve dağıtılması ile yükümlüdürler.

Kendilerinden ofiste, çekim alanında veya mobil halde çalışmalarını istenebilir. Özellikle büyük bütçeli işlerde ekibin ve oyuncuların kalabalık olması sebebiyle bu görevi üstlenen kişilerden beklentiler, küçük bütçeli işlere göre, çok daha yüksektir.

Yapımcı Asistanı (Producers Assistant)

Yapımcı asistanı, idari konularda yapımcılara yardımcı olurlar. Yapım öncesi sürecin başından, yapım sonrası sürece kadar her aşamada çalışırlar. Yapım süresince yapımcı tarafından günlük olarak farklı işlere atanabilirler. Yapımcı asistanına mektup yazmak, telefon görüşmeleri gerçekleştirmek ve rezervasyon ayarlamaları yapmak gibi farklı görevler verilebilir. Bazı durumlarda yapım ofisinde bir odanın yönetimi kendilerine devredilebilir, çalışan işe alımı yapmaları istenebilir, set ve set dışı organizasyonlarda yardımcı olmaları istenebilir ve para toparlanması sürecini tanzim etmeleri istenebilir. Yapımcı ve yapım sonrası kurgu ekibi arasında köprü görevi görür ve tanıtım materyallerinin hazırlanmasında yardımcı olurlar. Yapımcı asistanlarından yayın haklarının alınması, iş görüşmeleri için gerekli ayarlamaların yapılması ve sosyal organizasyonların düzenlenmesi gibi konularda görev almaları istenebilir. Hatta geliştirmekte olan projeler hakkında yaratıcı fikirler vermeleri bile istenebilir.

İyi bir yapım asistanı, yapım üzerinde hatırı sayılır bir etki bırakabilir. Yapımcının yokluğunda çok önemli işler başarmış bir yapım asistanı, yapım sonunda yardımcı yapımcı ünvanını kazanabilirler (creativeskillset.org 2018). Tecrübeyle doğru orantılı bir maaşa sahiptirler. Uzun saatler gürültülü, hızlı ve talepkar iş ortamlarında çalışmaya hazırlıklı olmalıdırlar. Bir yapım evine bağlı veya serbest çalışabilirler.

Yardımcı Yapımcı veya Yapımcı Yardımcısı (Associate Producer or Assistant Producer)

Yardımcı yapımcılar genellikle yapım şirketlerinde çalışan ve bir filmin veya senaryonun geliştirilmesinde önemli rol oynayan kişilere verilen bir ünvanıdır.

Bitirilen işin toparlanması veya yaratıcı fikirler üretilmesi hususlarında yapıma yardımcı olarak, senaryo kurgucusu rolünde senaryonun bitirilmesi hususunda yardımda bulunarak, veya filmi finanse ederek bu ünvanı kazanabilirler. Yardımcı yapımcı ünvanı, aynı zamanda küçük bir yapım firması yapımcısının çekilen filme ortak olmasıyla da kazanılabilir. Filme ekonomik anlamda katkıda bulunan, fakat uygulayıcı yapımcı ünvanını alacak boyutta katkı sağlayamayan kişilere de yardımcı yapımcı ünvanı verilebilir (app.hiive.co.uk, 2018).

Yapımcı tarafından belirlenen sorumluluklar çizgisinde çalışırlar. Geliştirme, yapım öncesi süreç ve yapım sürecinde çalışırlar. Görev tanımları değişkenlik gösterir. Kendilerine yapım tasarım ekibinin denetlenmesinden, yapım sonrası kurgu ekibinin çalışmalarını organize edilmesine kadar birçok farklı alanda sorumluluk verilebilir. Uygulayıcı yapımcı, ortak yapımcı ve yapımcının üstlenmediği tüm yapım görevlerinden sorumlu tutulurlar.

Yapım Asistanı (Production Assistant)

Yapım asistanları film veya televizyon yapımlarında, küçük ama önemli görevler üstlenen yapım ekibi üyeleridir. Hem çekim mekânında, hem yapım ofisinde, hem de sette çalışmaları istenebilir. Ofis yönetiminden tutun, kamera önündeki kalabalığın yönlendirilmesine, tanıtımlarda görevlendirilmelerinden, çekim yapılan mekânın temizliğine kadar birçok farklı alanda görev alırlar. Genellikle serbest çalışırlar, maaşları düşüktür ve çalışma saatleri uzundur.

Sorumluluklar: Yapım asistanları yapımcı ve diğer yapım çalışanları tarafından görevlendirilirler. Yapımın ihtiyaç duyduğu her alanda yapım asistanına uygun bir görev her zaman vardır. Atandıkları göreve göre iş tanımları çok büyük değişiklikler gösterebilir. Yapım ofisinde genellikle telefonları cevaplama, evrak işlerinin halledilmesi, bilgi girişi, yemeklerin hazırlanması, ulaşım rezervasyonlarının yapılması, fotokopi çekilmesi ve yapım evraklarının dağıtılması gibi görevler üstlenirler. Sette kendilerinden kurye görevi görmeleri, setin temiz tutulması yönünde çalışmaları, günlük iş dökümü dağıtımı ve diğer evrakları çalışanlara ulaştırılmaları istenebilir. Dış mekân çekimlerinde yapım asistanlarından, yardımcı oyuncu ve figüranların kontrolünün sağlamaları istenebilir. Tehlikeli mekânlarda bu görevi polis memurları ve diğer yetkili kişiler yapmalıdır.

Vasıflar: Hızlı bir şekilde düşünebilmek ve organize çalışabilmek, bir yapım asistanının sahip olması gereken en önemli vasıflardır. Hızlı ve doğru bir şekilde iletişim sağlayabilmeli, iş yaparken set kurallarını çiğnememelidir. Detaylı not alabilmeli, dakik ve işiyle ilgili olmalı, baskı altında sakin bir şekilde çalışabilmeli, gider listesi tutabilmeli ve kendinden emin olmalıdırlar. Yapım içinde pozitif bir hava yaratarak, iyi iş ilişkileri kurmalıdırlar. Bilgisayar kullanabiliyor olmaları önemlidir. Can ve iş güvenliği kurallarını biliyor olmalı ve setteki hareketlerinin, kendileri ve başkaları için tehlikeli bir durum oluşturmadığından emin olmalıdırlar.

Yeterlilik/İş Tecrübesi : Bir yapım asistanının projeye karşı duyduğu heves, işe alınmasında daha önceki iş tecrübelerinden daha büyük rol oynar. Genel olarak işe alım için belirli bir eğitim seviyesi veya özel eğitim alınmış olması gerekmez. Yapım asistanlığının popüler bir iş olması sebebiyle iş imkânı için yarış

çok çekişmelidir. Aynı işe çok kişinin başvurduğu durumlarda iyi bir eğitim alınmış olması, başvuran kişiye üstünlük sağlar. Birçok üniversite ve özel eğitim kurumları, medya alanında eğitim vermektedir. Bu eğitimlerden faydalanmış kişiler de diğer adaylara karşı üstünlük sağlamış olurlar. Amatör de olsa daha önce herhangi bir medya projesinde bulunmuş olmak da işe alım esnasında değerlendirilen kriterlerdendir (media-match.com, 2018).

Yapım Son Asistanı (Production Runner)

Türk Sinema endüstrisinde Yapım Son Asistanı, yapım ekibinin en rütbesiz asistanıdır. Yapım amiri, yapım koordinatörü ve yapım sekreterinin emrinde çalışır. Akla gelebilecek her konuda yapım ekibine yardım etmek, yapım son asistanının görevidir. Diğer görevleri, o gün atandıkları yapım görevlisinin isteklerine göre değişiklik gösterebilir. Yapım ofisinde geçen iş günlerinde ofise gelen telefonları cevaplamak, fotokopi çekmek, evrak doldurmak, ofise yiyecek içecek getirilmesi, araç ve otel rezervasyonları yapmak gibi farklı görevleri yerine getirmekle yükümlüdür (Honthanener, 2010: 19) Çalışma saatleri uzun ve düzensizdir, genelde serbest (freelance) çalışırlar.

Yapım Koordinatörü Asistanı (Assistant Production Coordinator)

Yapım koordinatörünün kontrolünde çalışırlar. Yapımın içinde bulunduğu safhaya göre görev tanımları değişir. Yapım ofisinin kurulması, bakımı ve kapanmasından sorumludurlar. Mobilya, ekipman ve ofis gereçlerinin siparişinden sorumludurlar. Seyahat, konaklama, iş izinleri, vizeler, sağlık muayeneleri veya ekip için gerekli izinlerin çıkarılması konularında yapım koordinatörüne yardımcı olurlar. Yazı, depolama, telefonların cevaplanması ve diğer yapım ofisi işlerini yürütürler. Set özel araç sürücüsü tarafından yapılacak ekip ve ekipman taşınmalarını organize ederler.

Çekim takviminin hazırlanması ve dağıtılması, ekip listesinin çıkarılması, günlük iş dökümü hazırlığı, yapım raporları, taşıma emirleri, senaryo basımı ve dağıtımı konularında yapım koordinatörüne yardımcı olurlar (app.hiive.co.uk, 2018). Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur, özellikle yapımın son haftası normalden daha da uzun saatler çalışırlar. İngiltere'deki çoğu yapım sadece bir yapım koordinatörü asistanıyla çalışır. Büyük çaplı yapımlarda iki ya da daha fazla sayıda asistan alınabilir.

Yapım Ofisi Sekreteri (Receptionist)

Yapım ofisi sekreterleri gelen aramalara cevap verir ve yapım ofisine giriş/çıkış yapan müşteri ve ziyaretçilerin listesini tutarlar. Müşteri ve diğer şirket ziyaretçilerini karşılamakla ve bahsi geçen müşteri ve ziyaretçiler için yiyecek-içecek siparişi ve servisi yapmakla yükümlüdürler. Yönetimsel görevleri de

vardır. Yapım ofisindeki sarf malzemelerinin siparişi, genel ofis malzeme stoklanması, mail ve evrak dağıtımını gibi sorumlulukları vardır. Bazı durumlarda yapım sekreterlerinden laboratuvar asistanlığı yapmaları da istenebilir. Bu durumlarda kasetlerin giriş ve çıkışlarının yapılmasından, kaset ve diğer yayınların düzgün bir şekilde kategorize edilip dosyalanmasından da sorumludurlar (startinTv.com, 2018). Genellikle şirket içinde çalışan kişilere ve şirket müşterilerine destek olmaları beklenir.

DCP (Dijital Sinema Paketi) Teknisyeni/ (DCP Author)

DCP teknisyenleri, filmler, tanıtım filmleri veya reklamlar için dijital sinema paketlerinin yapılmasını sağlayan kişidir. Sinema projektörlerinin çalışma tarzlarından kaynaklı zorluklardan dolayı, filmlerin doğru oynatılabilmesi için doğru şekilde hazırlanmaları gerekmektedir. DCP teknisyenleri, filmleri istenen standartlara göre ayarlayarak, bütün sinemalarda gösterilebilir hale getirir. Bu iş sadece kodlama işi değildir. Aynı zamanda sinema salonlarındaki değişik projeksiyon makinelerinin birbirleri arasındaki renk farklılıklarını göze alarak, renk değişiklikleri yapmakla da yükümlüdürler (creativeskillset.org, 2018).

2.4. Mekân Ekibi

Mekân Amiri (Location Manager)

Mekân amirlerinin birincil görevi, film çekimleri için ideal mekânlar bulmaktır. Yapımcı, yönetmen ve yapım tasarımcısına rapor verirler. Doğru mekânı bulmak için titizlikle çalışırlar ve bu çalışmalar bazen aylar sürebilir. Yapım öncesi süreçte işe alınırlar. Yönetmenin yaratıcı tasavvurunu anlamaları, işlerini doğru yapmaları açısından önemlidir.

Mekân araştırması yaparken aynı zamanda mekânın ulaşılabilirliği, çekim takvimine ve bütçeye uygunluğunu da göz önünde bulundurmalarıdır. Mekânın kiralanması, kullanım şartları, ekip ve araç ulaşımı, park yeri, sesli çalışma izni, enerji kaynakları, yiyecek hizmeti uygunluğu ve ilgili diğer resmi izinlerin çıkarılmasından sorumludurlar. Çektikleri mekân fotoğraflarını bir hikâye dizerek yapım ofisinde sergilerler (Palmer, 2016:7).

Çekimler başladıktan sonra, çekim gerçekleştirilen mekânla alakalı tüm işlerden sorumludurlar. Çekim yapılan alanın ulaşım bilgilerinin dağıtılmasından sorumludurlar. Çekimler esnasında çekim alanındaki herkesin can ve iş güvenliğinden sorumludurlar. Çekim yapılan alanı sahiplerine teslim etmeden önce temizlenmesini ve kilitlenmesini sağlarlar. Herhangi bir hasar varsa, yapım ofisine bildirilmeli ve tazminat talebi varsa konu hakkında gerekli görüşmeler sağlanmalıdır (careermatch.com, 2018).

Mekân amirleri çekim yapılacak alana ilk gelen ve mekândan son giden kişidir. Dolayısıyla çalışma

saatleri uzundur. Büyük çaplı yapımlarda mekân keşif görevlisi ve/veya yapım mekân asistanı işe alımı yaparak sorumluluk devredebilirler.

Ekip Amiri (Unit Manager)

Ekip amirleri, mekân amiri ve mekân amiri yardımcısıyla birlikte çalışırlar. Çekim yapılan alanda tüm işlerin düzgün ilerlemesinden sorumludurlar. Çekimlerin başlamasından hemen hemen dört hafta önce işe alınırlar. Teknik ön araştırmalar esnasında ekip başlarına katılırlar. Ön araştırmalar esnasında mekân sahipleriyle iyi ilişkiler geliştirmeye çalışır, mekân ile alakalı özel ihtiyaçların notunu alırlar.

Yapım öncesi süreçte hareket emirlerinin çıkarılmasına yardımcı olurlar. Tır ve kamyon gibi büyük araçların ölçülerini alarak, mekân ve park konusunda sıkıntılar yaşanmasının önüne geçmeye çalışırlar. Çekimin ilk günü ekipten önce çekim alanına gelerek, güvenlik ekibiyle park alanlarının belirlenmesi üzerine çalışırlar. Yapım ofis aracından telsizlerini alıp çekim yapılacak mekâna geçerler ve ekibin kullanacağı park alanlarının kullanıma hazır olmasını sağlarlar. Ekip geldikten sonra ekip amiri, yardımcı yönetmen ile işbirliği halinde çalışmaya başlar. Tüm gün boyunca sette hazır bulunmalı ve herhangi bir sorunu çözmeye hazır olmalıdırlar (creativeskillset.org, 2018).

Çekim alanına giden yol buz tuttuysa veya aydınlatılmıyorsa, bu sorunlarla ilgilenmesi gereken kişi ekip amiridir. Mekân etrafında jeneratörden şikayetçi bir mekân sakini varsa, bu sorunun çözülmesi yine ekip amirine düşer. Çekim yapılan alanda yaşayan kişilerin hayatlarının, çekimden olabilecek en az seviyede etkilenmeleri için çalışırlar. Çekim gününün sonunda mekânın temizlenmesine yardımcı olurlar. Çekimler bittikten birkaç gün sonrasına kadar yapım ile çalışmaya devam ederler. Tüm mekânların çekim öncesi hallerine geri döndürülmesi ve teşekkür mektuplarının iletilmesinden sorumludurlar. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri çok uzundur ve fiziksel anlamda yorucu bir iştir.

Mekân Amiri Yardımcısı (Assistant Location Manager)

Mekân amiri yardımcıları, filmlerde mekân amiri ve ekip amiri ile çalışırlar. Küçük çaplı filmlerde ise mekân amiri ve ekip amirinin işini bir kişi yapar. Mekân amiri yardımcısının en önemli görevlerinden biri ‘‘kroki’’ hazırlamaktır. Krokiler, çekimin yapılacağı mekânlara giden yolların tarifini içerir ve günlük iş dökümüyle birlikte ekibe dağıtılır. Bu döküm sayesinde ekip, hızlı, güvenli ve yoldan sapmadan çekim alanına gidebilmiş olur. Mekân amiri yardımcıları söz konusu yol tarifini önce kendi test ederek, yol ile alakalı ne kadar detaylı bir kroki hazırlayacağına karar verir. Krokiler kolay anlaşılır ve doğru olduğundan emin olurlar.

Mekân amiri yardımcılarından mekân keşfi yapmaları da istenebilir. Bu durumda mekân araştırmak, görüşmeler ayarlamak, mekân sahipleriyle ve mekân sakinleriyle görüşmek ve mekânın fotoğraflarını

çekmek mekân amiri yardımcısının görevlerindedir. Edindikleri bilgileri mekân amiri, yönetmen ve yapım tasarımcısıyla paylaşırlar (app.hiive.co.uk, 2018).

Eğer mekân onaylanırsa, alakalı tüm ekip şefleriyle mekân ön araştırması (recce) gerçekleştirirler. Teknik ön araştırmalar esnasında mekân amirlerine her ekibin ihtiyaç bilgilerinin toplanması hususunda yardımcı olurlar. Mekânın yapımın herhangi bir sürecinde hasar görmemesi için çalışmalar yaparlar. Günlük park ve trafik kontrolü konularında yerel otoriteler ile görüşmeler düzenler, çekimi etkileyecek özel etkinlikler ve günleri (milli bayram, mekâna yakın alanda futbol maçı, vb.) belirlerler. Tüm çekimler için park düzeni belirler, iskele kurulumu ve trafik sınırlaması için gereken izinlerin alınması için çalışır ve bu izinleri yerel meclislere iletirler. Seçilen mekânda yapılacak çekimlerin bir takvimini çıkarır, çıkardıkları bu takvimi çoğaltır ve çekim mekânı çevresinde ikamet eden kişilere dağıtırlar. Çekim mekânında yaşayan kişileri bilgilendirmek ile yükümlüdürler. Bu sorumluluklar çekim süresince devam eder. Çekimler boyunca genellikle sette bulunurlar. Ekip ve mekân sahipleri arasında iletişimi sağlarlar. Ekibin mekânda yapmak istediği değişiklikleri (yeri değiştirilen kapı, ışık kaynağının yerinin değiştirilmesi vs.) mekân sahibine iletirler (creativeskillset.org, 2018).

Her çekim günü sonunda ekip amiri ve mekân amirine mekânın temizlenmesi konusunda yardımcı olurlar. Nispeten tecrübeli mekân amiri yardımcıları yapım araçlarının güvenli bir şekilde park edilmesine yardımcı olurlar. Çekim alanına ilk gelen ve son giden ekip genellikle mekân ekibidir. Mekân amirliği görevinin neredeyse tüm fiziksel iş yükünü mekân amiri yardımcıları üstlenirler. Genellikle serbest çalışırlar. Devamlı aynı mekân amiriyle farklı filmlerde çalışmaları alışıldık bir durumdur.

Yapım Mekân Asistanı (Location Assistant)

Yapım mekân asistanının sorumlulukları şu şekildedir:

- Ekibin çekim mekânına ulaşımının sağlanması, ekip araçlarının park edebileceği alanlara yönlendirilmesi, gider defteri tutulması ve fiş toplanması,
- Çekim yapılan mekânda temizliğin sağlanması, çekim günü sonunda alanın ilk girildiği andaki kadar temiz bırakılması,
- Çekim alanındaki diğer ekiplere çalışabilecekleri yer temin edilmesi (Saç, makyaj, kostüm odaları gibi)
- Mekânın iş güvenliği açısından uygun hale getirilmesi,
- Üzerinde küçük miktarda nakit bulundurması ve bütün fişlerin düzgün bir şekilde toplanması,
- Çadır kurulumu, figüran ve yardımcı oyuncuların çekimi etkilemeden bekleyecekleri alan temini, gerekiyorsa yeşil oda temini,
- Karavanların konumlandırılması ve karavanlara ulaşımın kesintisiz olmasının sağlanması,
- Güvenlik birimleriyle iş birliği halinde olmak ve oyuncuların güvenliğinin sağlanması,

- Yapım mekân amirine evrak işlerinde yardımcı olmak ve mekân sorumlularına yardım etmek (creativeskillset.org, 2018).

Mekân Keşif Görevlisi (Location Scout)

Mekân keşif görevlileri, yapımın erken dönemlerinde, daha aktörler bile belirlenmemişken çalışmaya başlarlar. Mekân amiri senaryoyu mekân mekân ayırdıktan sonra, bulunması gereken mekân özellikleri mekân keşif görevlilerine bildirilir. Mekân keşif görevlisi elinde kamera ile mekân aramaya çıkmadan önce mekân amiriyle görüşerek, istenilen mekânın tam tarifini ister. Mekân seçilirken mekânın bulunduğu binanın hangi materyalden yapıldığı, içeriden dışarının nasıl gözüktüğü, mekânın dışının hava durumu gibi birçok farklı etken göz önüne alınmalıdır.

İstenilen özellikler tam olarak belirlendiğinde, mekân keşif görevlisi elinde hazır olan mekân listesine bakar ve gerekliliklere yakın özelliklere sahip mekânları seçerek, bu mekânların bulunduğu alanlara doğru yola çıkar. Farklı açılardan ve farklı ışıklarda mekânın fotoğraf ve videolarını çektikten sonra, elde ettiği görüntüleri mekân amiri ile paylaşır (careermatch.com, 2018).

Yapım tarafından onaylanan mekânların çalışma ve diğer yasal izinlerinin çıkarılması ve mekân keşif görevlisinin yükümlülüğüdür.

2.5. Performans Ekibi

Oyuncu (Actor)

Oyuncular senaryoda yazılanları ete kemiğe büründüren, yazarların cümlelerine karakterler yaratarak hayat veren kişilerdir. İzleyiciler; yazar, yapımcı veya boom operatörünü neredeyse hiçbir zaman görmediği için, oyuncular yapımın halka açılan yüzü, ekibin filme verdiği emeğin bir yansıması gibidirler.

Genellikle televizyon, tiyatro, reklam, radyo ve sinema sektörlerinde çalışırlar. Bahsi geçen her alanın kendine has sahip olunması gereken özellikleri vardır. Bazı oyuncular ayrıca sesli kitap seslendirmesi, dublaj, belgesel gibi farklı alanlarda da çalışabilir.

Televizyon oyunculuğu geniş bir kitleye hitap eder, çok genç izleyiciler için yapılan programlardan tutun, akademik araştırmaları konu alan ve karmaşık bir dil içeren programlara kadar çok geniş bir yelpaze sözkonusudur. Genelde yapımcı veya yönetmen tarafından seçilirler, fakat bazı durumlarda senarist tarafından önerilebilir veya kanal sahibi tarafından işe alınabilirler (Bruder & Cohn & Olnek & Pollack & Pervitio & Zigler & Mamet 2012:3).

Bazı roller için uzun araştırmalar yapmaları gerekebilir. Bazı karakterler ise sette provalar esnasında şekillenir. Yönetmen ile birlikte senaryoya bağlı kalarak inandırıcılığı olan, doğal karakterler ortaya çıkarmaya çalışırlar. Televizyon yapımlarında çekimlere diyaloglarını ezberlemiş halde gelmeleri gerekmektedir. Bazı sahneleri tekrar ve tekrar çekmeye hazır olmalı, diğer oyuncuların diyaloglarını da ezberleyerek nasıl bir tepki vermeleri gerektiğini önceden bilmelidirler. Yönetmenin direktiflerinden sapmadan, yaratıcı fikirlerle karakterlerini geliştirebilecek yeteneğe sahip olmalıdırlar. Devamlılığın sağlanması için sahnede yaptıkları bütün hareketlerin farkında olmalıdırlar. Kendilerine verilen sahne işaretlerine uymalı, bunu yaparken işaretlerin nerede olduklarına bakmamalıdırlar (Agustin, 2017:112).

Her duruma kolay ayak uydurabilmeli, birden çok karaktere bürünebilmelidirler. Ünlü bir oyuncunun bir televizyon yapımına pazarlama ačíından katkısı çok büyüktür. Bu nedenle yapımın başarılı veya başarısız olmasında oyuncular çok önemli bir rol oynarlar.

Menajer (Agent)

Tiyatro, sinema, radyo ve televizyon alanlarında çalışan oyuncu ve yaratıcı ekip üyelerini temsil eden kişilere menajer denir. Menajerlerin müşterileri arasında oyuncular, ses sanatçıları, yardımcı oyuncular, komedyenler, göstericiler, sunucular, koreograflar, tasarımcılar ve yönetmenler de bulunur.

Müşterileri için çalışan menajerler, sektörde karar merciinde bulunan kişilerle iyi ilişkiler geliştirerek, bu kişileri müşterilerine iş vermesi için ikna ederler. Zamanlarının çoğu ilişki geliştirmekle geçen menajerler, bağlantılarını kullanarak iş imkanları yaratırlar. Eğlence sektöründe ne olup bittiğine hâkim olmalı, hangi yapımların geliştirme aşamasında olduğunu, hangilerinin ise başlamak üzere olduğunu takip etmelidirler. Menajerler aynı zamanda yeni yetenekler keşfederek, ellerindeki isim listesine eklemeler yapmalıdırlar. Sektör fiyat oranları ve anlaşmalarını güncel olarak takip etmeli, kontrat pazarlıkları esnasında tampon bölge görevi görmelidirler. Aynı zamanda müşterileriyle ilgilenmeli ve müşterilerine yol göstermelidirler. (Rudin, 2013:101)

Şarkıcı (Singer)

Şarkıcılar kendilerine verilen sözleri, müziğe en uygun şekilde icra etmeye çalışırlar. Çoğu şarkıcının belirli bir tarzı vardır, fakat bazı şarkıcılar birkaç farklı tarzda sanatlarını icra edebilirler. İlk provaya şarkılarını ezberlemiş ve şarkıyı söylemeye hazır bir şekilde gelmeleri beklenir. Kıyaslandığı zaman koro üyeleri bu konuda daha rahatlırlar. Başka insanlarla aynı anda düzgün bir şekilde çalışmaları

gerektiğinden, koro üyelerine daha fazla zaman tanınır. Bu sayede doğru nefes, doğru ses tonu ve ses dinamiklerini deneyebilecekleri zamana sahip olurlar (Waterman, 2011:78)

Geri vokalistler genelde birçok farklı tarzda şarkı söyleyebilirler. Bazıları sürekli aynı kişilerle çalışmayı tercih ederken, bazı geri vokalistler sürekli farklı gruplarda görev alır. Geri vokalistler nota okuma kabiliyetine sahip olmak zorundadırlar. Solistlerin film sektöründe düzenli iş bulma şansı çok düşüktür.

Kuklacı (Puppeteer)

Kuklacılar, sahnede cansız nesnelere hayat kazandırır. Tıpkı gerçek bir oyuncunun yaptığı gibi, senaryoyu sindirir ve cansız nesne aracılığıyla seyirciye bir performans sergiler. El kuklası, telli kuklalar, gerçek boyutlu kuklalar ve animatronik kuklalar gibi farklı kukla çeşitleriyle çalışabilirler. Kuklacılar film, televizyon ve tiyatro alanlarının hepsinde çalışabilecek yeteneğe ve kendi kuklalarını dizayn edebilecek kabiliyete sahip olmalıdırlar

Kuklacılar zor koşullarda çalışırlar. Setin altında, üstünde veya setteki küçük bir kutunun içinde, farklı kukla türleriyle performans sergilemeleri istenebilir. Karakterden çıkmadan yazılı senaryoya bağlı kalmalı ve bunları yaparken kontrolü bazen çok zorlaşabilen kuklaları kontrol altında tutmalıdırlar. Reji ekibinin direktifleri çerçevesinde hareket etmeli, fakat aynı zamanda yaratıcılıklarını kullanarak oyunu renklendirebilmelidirler. Pozisyon ve hareket takibi yapmalı, devamlılık takibi yapan yönetmen asistanıyla iletişim halinde olmalıdırlar. Animatronik söz konusu ise, kuklacılar bu konuda uzman özel efekt teknikerleriyle iş birliği halinde çalışırlar (creativeskillset.org, 2018). Stüdyo çekimlerinde set monitörlerini kullanarak, kuklaların hareketlerini kameranın gözünden takip edebilirler. Film, televizyon ve tiyatro dışında başka alanlarda da iş imkanları vardır.

Koreograf (Choreographer)

Koreograflar yönetmen, yapımcı, tasarımcı ve yapım ekibinin diğer üyeleriyle iş birliği halindedirler. Hareketler planlar, dans konseptleri yaratır ve bu plan ve konseptlere hayat verirler. Gerekli hareket ve rutinleri eğitimli dansçı ve oyunculara öğretir, yapım boyunca hareket devamlılığının sağlanması yönünde çalışırlar

Dans rutinleri olan yapımlar, müzikaller ve televizyon dans yapımları her zaman koreograflar ile çalışırlar. Yapımın bütçesine göre yardımcı koreograflar işe alınabilirler. Bazı durumlarda deyimi yerindeyse hareket yönetmeni görevi üstlenirler. Dönem filmlerinde, dönemin hareket adabının oyunculara

öğretilmesi, robotik hareket eğitimi veya erkek oyunculara kadın gibi hareket etmenin öğretilmesi gibi konularda yönetmenlik yapmaları istenebilir.

Yapımda istenen hareket ve dans tarzları hakkında yönetmen tarafından bilgilendirilirler. Bazen kendi özgün fikirlerini sunarak, yönetmene hayalini gerçeğe dönüştürebilmesi için yardımcı olmaya çalışırlar. Yapım, görsel efekt ve kostüm ekipleriyle iletişim halinde olmalı, çalışma takvimi ve diğer organizasyonların ayarlanması için ikinci ve üçüncü yönetmen yardımcılarıyla birlikte çalışmalıdırlar. Eski veya modern dans tarzları üzerinde araştırmalar yapmakla yükümlüdürler (Burrows, 2010:24).

Dansçılar dans hareketlerini hızlı bir şekilde öğrenebilen kişilerdir, fakat oyuncular için farklı eğitim teknikleri geliştirmek gerekebilir. Koreograflar oyuncuların sergilemekte olduğu karaktere daha uygun olması için farklı dans teknikleri geliştirmek zorunda kalabilirler. Hareketler hemen hemen her zaman senaryodaki anlatıma bağlı kalınarak tasarlanır. Eğer bir oyuncunun farklı dans tarzları öğrenmesi gerekiyorsa, yardımcı koreograf oyuncunun dans partneri olarak görev alabilir. Bu durum koreografin oyuncuyu dışarıdan izlemesine fırsat sağlar ve oyuncunun yetenekleri doğrultusunda bir dans rutini oluşturmasına imkân verir.

Koreografi Asistanı (Assistant Choreographer)

Koreograflarla birlikte çalışırlar. Koreografların dans ve hareket tasarım kavramları geliştirmelerine yardımcı olurlar. Koreograflar, performans sanatçılarıyla çalışmaya başlamadan önce, koreografi oluşturma süreçlerine koreografi asistanlarını da dahil edebilirler.

Koreografi asistanları eğitilmiş dansçılar ve oyuncularla birlikte çalışırlar. Yapım boyunca devamlılığın sağlanması, rutin dans hareketleri ve atılması gereken adımlar konusunda çalışmalar yürütürler. Dans figürleri içeren hemen hemen tüm yapımlarda koreografi asistanına ihtiyaç duyulur. Koreograf tarafından bilgilendirilirler. Sanatçılarla provalar yapılmadan önce, dans rutinlerinin tasarımı esnasında işe alındıkları gibi, dans rutinlerinin koreograf tarafından belirlenmesinden sonra da işe alınabilirler. Eğer tasarım sonrası işe alım söz konusu ise, tüm dans rutinlerini ivedilikle benimsemeli ve performans sanatçılarına eğitim verecek birikime sahip olmalıdırlar (Burrows, 2011:34). Eğer bir oyuncunun farklı bir dans stili öğrenmesi ve bir dans eşi olması gerekiyorsa, oyuncunun dans eşi olarak oyuncuyla çalışabilirler. Böylece koreograf, dans rutininin nasıl gözüktüğünü uzaktan izleyebilmiş olur. Dans sanatçılarının çekim alanına ulaşımı, koreograf asistanlarının sorumluluğu altına girebilir. Eğer koreograf yönetmeni bilgilendirmek ile meşgul ise, görüntü yönetmeni ve rejî ekibinin kalaniyla koreografi asistanı ilgilenir. Dans hareketlerinin monitörde nasıl görüneceği konusunda görüntü yönetmenini bilgilendirirler.

Figüranlar ve Yardımcı Oyuncular (Ekstras Casting)

Figüranlar ve yardımcı oyuncular sinema ve televizyon filmlerinde arka planın doldurulması ve hareketli gözükmesinde etkili rol oynarlar. Yardımcı yönetmen veya ikinci reji tarafından yönlendirilirler. Figüranlara veya yardımcı oyunculara sahnede ihtiyaç duyulana kadar, sette veya çekimin yapıldığı alanda uzun süre hiçbir şey yapmadan beklemek zorunda kalabilirler. Türk Sinema sektöründe ‘‘sözlü’’ olarak tabir edilen yardımcı oyunculara bazen kısa diyaloglar verilebilir. Yardımcı oyuncular ve figüranlar ‘‘ajanslar’’ veya sektör lugatına ‘‘casting’’ olarak yerleşen rol seçme birimi tarafından bulunur ve sete getirilirler. İş saatleri ve günleri belirsiz olmakla birlikte, bazen önceden haber verilmeksizin, son dakikada işe çağrılabilirler. Eğer bir dizide ya da televizyon programında devamlı olarak rol alıyorsa, çalıştıkları günler, saatler ve gelir miktarları daha düzenli olabilir. Figüranlar ve yardımcı oyuncular sadece Tv ve sinema sektöründe değil; tanıtım günleri, gösteriler, açılışlar hatta siyasi mitinglerde bile kullanılmaktadırlar (app.hiive.co.uk, 2018).

Varyete Sanatçıları (Variety Artists)

Adından da anlaşılacağı üzere, çok geniş bir çalışma alanı olan varyete, birçok farklı sanatçının farklı alanlarda gerçekleştirdiği çalışmaları kapsar. Şarkıcılar, dansçılar, sirk sanatçıları, sihirbazlar ve illüzyonistler, çocuk göstericisi, komedyenler, kuklacılar, özel gösteri sanatçıları (kılıç yutucuları vb.) ve müzisyenler, varyete sanatçılarına örnek olarak gösterilebilir.

Genellikle canlı performans gösterirler. Bunun dışında televizyon reklamları, film ve televizyon yapımlarında konuk oyunculuk ve komedi şovlarında da performans sergilerler.

Genellikle performanslarını kendileri oluşturur, oyunlarını planlar ve kariyerlerini küçük işletmeymiş gibi ilerletirler. Aksesuarlarını kendileri yaparlar veya özel uzman tedarikçilerden satın alırlar. Sürekli prova ve antremanlar yaparak yeteneklerini tazeler, teknolojiye ayak uydurarak iş dağarcıklarını güncel tutarlar. Son akımları takip ederek işlerini ilgi çekici hale getirirler (app.hiive.co.uk, 2018).

Varyete sanatçıları kendi aksesuarlarını,kostümlerini, anons sistemlerini ve ekipmanlarını kendiler taşıyor ve bakımlarını kendileri yaparlar. Uzun süreler seyahat etmek ve çalışmak zorundadırlar. Genellikle kendi işlerinin patronu olan varyete sanatçıları, bazı durumlarda başka sanatçılara da iş verebilirler.

Rol Dağıtım Yönetmeni – Kast Direktörü (Casting Director)

Yapım öncesi süreçte yönetmen ve yapımcı ile birlikte çalışarak, senaryodaki karakterlere en iyi şekilde hayat vereceğini düşündükleri oyuncuları bulmaya çalışırlar. Rol dağıtım yönetmeninin mevcut oyuncu havuzu hakkında güncel ve engin bir bilgi birikimine sahip olması gerekir. Rol ne olursa olsun, o rol için

doğru oyuncuyu bulmakla yükümlüdürler. Bunu yaparken oyuncunun tecrübelerini, yeteneklerini, popülerliğini, mevcudiyetini ve oyuncunun beyaz perde karizmasını doğru şekilde muhakeme etmeleri gerekir. Yapım muhasebecileriyle çalışarak rol dağıtım bütçesi hazırlarlar. Her rol için görüşmeler ve seçmeler düzenlerler. Seçtikleri oyuncuların ne kadar ücret alacağını da rol dağıtım yönetmeni belirler. Oyuncuların menajerleri ile birlikte çalışarak kontrat hazırlarlar (Catliff & Grandvile, 2013:89). Çok farklı alanlardaki çok fazla sayıda oyuncudan haberdar olmalı, oyuncuların güçlü ve zayıf yanlarını bilmeli ve film sektörü içinde rüzgârın hangi yöne estiğini takip etmelidir. Yönetmen ve yapımcılar çok seçici olmak zorunda olduklarından, rol dağıtım yönetmenliği sabır ve emek isteyen bir iştir. Etkileşim içinde buldukları kişiler genelde yapımcı, yönetmen ve oyuncu olduğundan, diplomatik dil ve duruşlarını hiçbir zaman kaybetmemelidirler. Büyük yapımlarda rol dağıtım yönetmenleri, rol dağıtım asistanlarını denetlemekle yükümlüdürler (Schell, 2017: 121).

Figüran Rol Dağıtımı: Sahnenin kalabalık gözükmesi veya arka planın doldurulması için rol verilen kişilere figüran denir. Figüran rol dağıtım yönetmeni, sahnenin genel görünümüne uygun kişileri arka plana yerleştirir. Örneğin, eğer başrol oyuncularını bir ofiste çalışan kişiler ise, arka planı doldurulması için seçilecek figüranlar saçını kısa, sakalı olmayan ve şirket çalışanı görüntüsü veren kişilerden oluşur. Figüranlar durağan veya hareketli olabilir.

Seslendirme için Rol Dağıtımı: Seslendirme için rol dağıtım yönetmenleri, ekranda görünen ile oyuncunun sesinin uyuşması için çalışırlar. Seslendirmeler çoğunlukla reklamlarda, belgesellerde ve çizgi film animasyonlarında kullanılırlar. Seslendirme için rol dağıtım yapacak kişilerin, iyi bir kulağa ve doğru kişiyi doğru role seçebilecek yaratıcı düşünce tarzına sahip olması önemlidir.

Rol Dağıtım Asistanı – Kast Direktörü Asistanı

Bir filmin başarısında en önemli rol oynayan etkenlerden biri, doğru oyunculara doğru rol paylaşımlarının yapılmasıdır. Rol dağıtım asistanlarının görevleri, yapımın boyutu ve bütçesine göre değişkenlik gösterir. Genellikle geliştirme sürecinde işe alınırlar. Senaryoyu okuduktan sonra ortak rol dağıtımcısı ve rol dağıtım yönetmeni ile role uygun olan oyuncuların listesini çıkarırlar. Daha sonra bu oyuncuların menajerlerini arayarak, görüşmeye uygun olup olmadıklarını konuşurlar. Rol dağıtım asistanları genel ofis idaresinden sorumludurlar. Bu görevler telefonların cevaplanması, fax ve mail yollanması, kuryelerle iletişim kurulması, çay ve kahve yapılması olarak özetlenebilir. Kamera önünde yapılan rol seçmeleri esnasında ekibe yardımcı olurlar. Bu seçmelerde ortak rol dağıtımcısı genellikle kamerayı kullanır, rol dağıtım asistanı ise çay ve kahve servisi yapar. Her seçme seansından sonra, ortak rol dağıtımcısı en iyi

olduğunu düşündüğü görüntüleri birbirine bağlar. Rol dağıtım asistanı bu görüntüleri doğru bir şekilde etiketler ve yönetmen, yapımcı veya finansörlere gönderir (Catliff & Grandvile, 2013:83). Filmin tüm oyuncularıyla anlaşılması ile birlikte, rol dağıtım asistanının işi son bulur.

Rol dağıtım ajansları genellikle rol dağıtım yönetmeni, ortak rol dağıtım ve rol dağıtım asistanından oluşur. Ajans boyutları değişiklik gösterebilir. Film çalışmaları genellikle en fazla on haftadır. Rol dağıtım asistanları her zaman bir sonraki iş imkânı için gözlerini açık tutmalıdırlar. Genellikle serbest çalışanlar ve rol dağıtım yönetmenleri tarafından işe alınırlar.

2.6. Akrobasi ve Dublör Ekibi

Akrobasi Koordinatörü (Stunt Coordinator)

Akrobatik hareketler anlık ve hareketli oldukları için seyirciyi her zaman etkilemiştir. Patlamalar, araba kazaları, yumruk yumruğa kavgalar, helikopterden atlayan ajanlar.. Ekranda gördüğünüz başarılı akrobatik hareketlerin arkasında ciddi bir araştırma, titizlikle planlama, akrobasiye hazırlanma ve uzun süre devam eden provalar var. Akrobasi koordinatörlerinin dublörük yaptığı çok ender görülür. Genellikle planlamadan sorumludurlar. Film stüdyoları veya yapım şirketleri tarafından işe alınırlar. Akrobatik hareketlerin ve özel efektlerin koreografisinin planlanmasından sorumludurlar. Akrobasi koordinatörü, helikopter kazasından tutun süper kahramanın havalanıp uçmasına kadar, kendisine verilen iş ne olursa olsun bu işi ‘‘cool’’ hale getirip, bütçeye uygun ve en önemlisi güvenli bir şekilde gerçekleştirmelidir (careermatch.com, 2018). Akrobasi koordinatörleri, özel efekt teknisyeni, makyaj sanatçısı ve aksesuar ustaları ile birlikte çalışırlar. Öncelikle senaryoyu okuyarak gerekli akrobatik hareketlerin listesini çıkarır, daha sonra risk değerlendirmesi yaparlar. Bu risk değerlendirmesinin içeriğini sahnede kullanılacak ateş, su, hayvan, silah, hareketli araçlar vb. etkenler belirler. Risk değerlendirmesi gerçekleştirildikten sonra, gerekli güvenlik önlemlerinin alınması için çalışmalar başlatılır. Koruyucu önlemler dışında acil durumlar için de gerekli önlemler alınmalıdır (app.hive.co.uk 2018).

Sahnenin konusuyla alakalı uzman kişilerden yardım alınabilir. Örneğin derin dalgıçlar deniz altında çekilecek sahneler için, pilotlar ise havada çekilecek sahneler için yapıma yardımcı olabilir. Akrobasi koordinatörleri, dublör işe alımının yanı sıra dublör eğitimi de yaparlar. akrobasi yapılacak alanın lojistik ihtiyaçları, alanın belirlenmesi, gerekli izinlerin alınması ve kullanılacak materyalin belirlenmesi de akrobasi koordinatörünün sorumluluğundadır. Çekimlerden hemen önce yapılan provanın da yürütücülüğünü akrobasi koordinatörü yapar (careermatch.com 2018).

Dublör (Stunt Performer)

Dublörler, akrobasi koordinatörü tarafından denetlenen zorlu sahnelerde performans gösterirler. Dublörler alanlarında yüksek eğitim almış ve kalifiye kişilerdir. Çoğu dublör film setlerinde daha önce yardımcı oyuncu veya figüranlık tecrübesine sahiptir. Yapım şirketleri tarafından tehlikeli veya özel yetenek (boks, dövüş sanatları, dalgıçlık vs.) gerektiren sahnelerde oyuncuların yerine geçmeleri için işe alınırlar. Çekimler esnasında oyuncunun görüntüsünü ve hareketlerini olabildiğince kopyalamaya çalışırlar. Etkili ve güvenli bir şekilde çalışabilmeleri için sürekli olarak sağlık kontrolünden geçerler (jigs.org.uk 2018). Amerika'da çalışmaları Dublörülük Endüstrisi Komitesi tarafından denetlenir. Bu komite tarafından verilen üç çeşit dublörülük onayı vardır. Birinci kademe olan "deneme süreci" onaylı dublörler, komite tarafından onaylanmış bir akrobasi koordinatörü tarafından çalışma süresince denetlenmeli ve yönlendirilmelidir. "Orta seviye" dublörler, sahnede kendilerinden başka kimsenin olmaması ve gerekli can ve iş güvenliği önlemlerinin alınması şartıyla koordinatör gözetimi altında olmaksızın hareket edebilirler. "Tam izin" sahibi dublörler ise tamamen kendi başlarına bir ekiptirler."Orta seviye" dublörler, "deneme süreci" onaylı dublörleri denetleyemezler. Türkiye'de şuan böyle bir denetleme komitesi bulunmamaktadır (creativeskillset.org 2018). Akrobasi koordinatörleri senaryoyu önceden inceleyerek gerekli akrobasi hareketleri üzerinde çalışmalı,

Dublör Sürücü (Stunt Driver)

Bir dublör sürücü, film, televizyon ve reklam çekimlerinde kullanılmak üzere, yapılması inanılmaz zor ve tehlikeli sürüş hareketleri gerçekleştirmek ile görevlidir. Her ne kadar çoğu filmde bu sürüş hareketlerini arabalar kullanarak gerçekleştirse de, kendilerinden bot, motorsiklet ve hatta denizaltı kullanmaları bile istenebilir. Filme en uygun ve ekranda en güzel gözükecek aracın hangisi olduğuna yönetmen karar verir. Dışarıdan bakıldığında sadece cesaret isteyen bir iş gibi gözükse de, bu işi başarabilmek için göze gözükenen çok daha fazlası gereklidir. Cesur bir kişilik ve adrenalin coşkusundan ziyade, araç kontrolü, aracın sınırlarını bilmek ve kısa zamanda doğru karar alabilme yeteneği, bu işi yapılabilir kılan mezziyetlerdir. Bunların yanı sıra sabırlı olmak da önemlidir. Film sektörü söz konusu olduğu zaman, sadece birkaç saniyelik bir sahnenin çekimi bütün günü hatta haftanın tamamını alabilir. Sürekli olarak aynı şeyi yaparken sabrını yitirmemek, bıkkınlığın üstesinden gelmek ve acele etmemek çok önemlidir. Her kayıt, bir önceki kayıta yapılan hareketlerin hemen hemen aynısını yapabilmek, yönetmenin ve ekibin işini kolaylaştırır (careermatch.com 2018). Dublör sürücüler için çalışırken dikkat etmeleri gereken yegâne husus, güvenlidir. Takla atan bir araçtan sağ salim çıkabilmenin önemini vurgulamaya bile gerek olmadığı aşikardır. Bazı durumlarda dublör sürücülerden dünyada başka bir eşi olmayan, en ufak hasar alması bile milyonlara mal olacak prototip araçlarla çalışmaları istenebilir.

2.7. Kostüm Ekibi

Kostüm Tasarımcısı (Costume Designer)

Kostüm tasarımcıları, sinema filminin genel ‘‘görünüşünü’’ belirlerler. Kostüm tasarımcılığı çok ciddi anlamda tecrübe ve uzmanlık gerektiren bir iştir. Kostüm tasarımcıları yapımcı tasarımcısı ile birlikte ışık, kamera açıları ve filmin genel vizyonuna uygun kostüm tasarlanması yönünde çalışmalar yürütürler. Aynı zamanda saç ve makyaj ekipleriyle de iletişim halinde olarak, birbirini bütünlükten bir görüntü ortaya çıkarmaya çalışırlar.

Yapım öncesi hazırlık sürecinde senaryonun her sahnesinin dökümünü çıkarır, hangi sahnede kaç oyuncu olduğunu belirler ve gereken kostüm tarzına karar verirler. Daha sonra her karakter için farklı tasarımlar yaratırlar. Bu tasarımları yaratırken aynı sahnedeki farklı karakterlerin kostümlerinin renk ve tarz olarak birbirine benzememesine özen gösterirler. Karakterlerin duygusal yolculuğunu, renklerin ve tarzların yoğunlukları ve derinlikleriyle oynayarak, seyirciye yansıtmaya çalışırlar (Covey, 1992:188). Projenin özelliğine, yapımcı ve yönetmen ile yapılan değerlendirmelere göre, niceliksel ve niteliksel olarak uygun kostüm ekibini belirler. Kostüm ekibinin iş ve görev tanımını yaparak iş programını belirler.

Senaryoda geçen kişilerin sosyo- ekonomik, fizyolojik ve psikolojik özelliklerine ilişkin saptamalarda bulunur. Projenin ihtiyacı doğrultusunda yedeklenmesi gereken kostümleri belirleyerek, yedeklenme sayısının bilgisini birinci yönetmen yardımcısı ve yapımcıdan alır. Projenin niteliğine göre, tasarlayacağı kostümlere ilişkin danışmanlık hizmeti (asker üniforması, resmi kıyafetler vb.) almak amacıyla gerekli kişiler ile iletişime geçer. Projenin niteliğine ve araştırmalarına göre belirlediği, karakter kişilerinin kostümleri, aksesuarları ve genel tarzlarına ilişkin tasarım fikirlerini aktarabilmek için çizimler yapar/yaptırır. Kostüm ve aksesuarın dikilmesi/üretmesinde kullanılacak malzemenin seçimini projenin niteliğine ve görüntü yönetmeni, ses ekibinin uyarıları varsa bunları dikkate alarak yapar ve teminini sağlar. Özel efekt uzmanının kullandığı durumlar için tasarladığı kostüm ve aksesuara ilişkin düzenlemelerin yapılmasını ve efekt uzmanının bilgilendirilmesini sağlar. Kostüm provasının organize edilmesini sağlar. Kostüm provası esnasında kostümlerin sahnelere göre dağılımına, detaylarını, işlevselliklerini değerlendirerek yönetmen ile karar verir. Kostümlerin giyilmeye hazır olup olmadığını (ütülü olması, gerekli düzenlemelerin ve aksesuarların tam olması vb.) denetleyerek gerekli düzenlemeleri yaptırır. Sahneye uygun nitelikte giyinerek gelmiş figüranların kostümlerini kontrol ederek gerekli düzeltmeleri yapar. Çekim esnasında kostümlere ilişkin olumsuzlukları saptayabilmek amacıyla referans monitöründen ya da çıplak göz ile sahneyi izler. Prova ya da çekim esnasında kostüme ilişkin saptadığı aksilikleri Birinci Yönetmen yardımcısına bildirerek gerekli düzeltmeleri yapar. Diğer sahneye

geçildiğinde, çekim sırası ve devamlılıklara göre oyuncuların ve figüranların kostüm değişiminin ve organizasyonunun yapılmasını sağlar. Kostüm ve aksesuara ilişkin devamlılık takibini asistanlarına yaptırır. Kostümün yırtılması, lekelenmesi gibi öngörülemeyen durumlarda, Birinci Yönetmen yardımcısına bilgi vererek, gerekli düzeltme ve düzenlemeleri yapar/yaptırır.

İşi biten kostümlerin yapım ekibi tarafından temizlemeye gönderilmesini ve geri geldiğinde kostüm aracına yerleştirilmesini sağlar. Çekim için kiralanan kostüm ve aksesuarların temizlenerek, iadesinin yapılmasını sağlar. Çekim için satın alınmış, üretilmiş ya da kiralanmış ve çekim esnasında zayı olmuş, hediye edilmiş kostüm ve aksesuarın raporunun tutulmasını sağlar (sinemaTvsendikasi.org, 2018).

Kostüm tarzları, kostüm tasarımları ve farklı dikiş yöntemleri üzerinde araştırmalar yapmalı, gerektiğinde internet, müzeler, kütüphaneler ve diğer bilgi kaynaklarını kullanmalıdırlar. Kostüm tasarımcıları bazı durumlarda kostümü giyecek oyuncu ile kostüm üzerinde fikir alışverişi yapabilirler. Hazırlık sürecinde çizim ve kumaş örnekleri ile yönetmene karakter taslakları, orjinal kostüm tasarımları ve yapımın genel kostüm görünüşü hakkında fikir beyanında bulunurlar. Görüntü yönetmeni ve yapım tasarımcısıyla birlikte yapımda kullanılacak renk paletleri üzerinde fikir alışverişi yaparlar. Tüm finansal kayıtların düzgün tutulmasından ve haftalık harcama raporlarının yapıma ulaştırılmasından sorumludurlar. Çalışma takvimi çıkarılması ve günlük görev dağılımının belirlenmesinden mesuldürler.

Büyük bütçeli yapımlarda kostüm tedarikçisi veya kostüm üreticisi seçiminden sorumludurlar. Düşük bütçeli yapımların kostüm üretim sürecinde kostüm tasarımcıları aktif olarak görev alırlar. Kumaş araştırması ve alımı süreçlerini denetleyerek, teslim gününe kadar kostüm ile alakalı her şeyin tamamlanmış olmasını sağlarlar. Yapım bütçesi, yapımın boyutu ve istenen kostüm sayısına göre, kostüm tasarımcıları bir kostüm çalışma atölyesi kurabilirler. Eğer kostüm oyuncu tarafından ilk defa giyiliyorsa, kostüm tasarımcıları mutlaka o gün sette bulunmalı, oyuncunun kostümün içinde rahat olması için gerekli düzenlemeleri yapmalı ve kostümün özelliklerini oyuncuya tanıtmalıdırlar (Covey, 1992:189). Çekimlerin bitmesi ile kiralık kostümlerin iade edilmesinden veya kalan kostümlerin satılması, depolanması veya yok edilmesinden sorumludurlar.

Kostüm Denetmeni (Costume Supervisor)

Kostüm denetmenleri, kostüm tasarımcılarının işe başlamasından kısa bir süre sonra işe alınırlar. Senaryo dökümleri ellerine geçtikten sonra kostümleri inceleyerek, hazırda yedeği bulundurulması gereken kostümlerin hangileri olduğuna karar verirler. Kostümler üzerinde çalışmak için yapılması gereken ekipman sayısını, satın alınması veya kiralınması gereken ekipman sayılarını, çalışan sayısını, tesis sayısını ve ihtiyaç duyulacak ulaşım aracı sayısı ve türünü kararlaştırırlar. Tüm bu bilgileri kullanarak,

kostüm tasarımcısı ile bütçe hazırlarlar. Tüm harcamaların kontrol edilmesinden ve haftalık harcama raporu tutulmasından sorumludurlar. Genel yapım takviminin yapılması sürecinde rol alırlar ve kostüm ekibinin son teslim tarihine uygun bir şekilde çalışmasını sağlarlar (Pride, 2009:11).

Kostüm denetmenleri devamlılık notlarının tutulmasını sağlarlar. Gerektiğinde devamlılık notlarına fotoğraflar ve kostümlerin nasıl giyileceğine dair bilgiler eklenir. Çalışma, boyama ve hizmet odaları gibi kostüm ekibi ile alakalı tüm odaların inşası ve çalışmasını denetlerler. Kostüm atölyesi söz konusu ise, atölyenin yönetilmesi kostüm denetmenine düşer. Tehlikeli makineler ve kimyasallarla çalışılıyorsa, yaralanma ihtimalini düşürmek adına risk değerlendirmeleri yapmalı ve iş haritası çizmelidirler. Kostüm denetmenleri; kostüm üreticileri, kiralık hizmet veren şirketler ve kostümcüler ile hüküm ve koşullar üzerine görüşmeler düzenleyebilirler. Oyuncular için kostüm deneme günleri düzenleyebilir veya deneme günlerine katılabilirler. Kostümlerin set veya çekim alanına taşınmasından sorumludurlar. Çekimler esnasında asistanların, günlükçülerin de set kostümcülerinin çalışma takvimlerini belirler, iş bölümü ve sorumluluk dağıtımını yaparlar. Mücevher, toka, yüzük ve benzeri kostüm aksesuarlarının düzgün bir listesinin tutulmasını sağlarlar. Çekim aralarında ve boş günlerde tüm kostüm ve kostüm aksesuarının temizlenmesi ve bakımından sorumludurlar. Çekimler bittikten sonra kiralanan tüm kostümlerin iade edilmesinden ve satın alınan kostümlerin satılmasından sorumludurlar (Leese, 1991: 19). Büyük yapımlarda biri oyuncular, diğeri de figüranlar için olmak üzere iki kostüm denetmeni aynı anda çalışabilir.

Kostüm Tasarım Asistanı (Costume Design Assistant)

Kostüm tasarım asistanları, imaj yaratma konusunda ne kadar başarılı oldukları ve görsel olarak zevk veren tasarımlar geliştirebilme yetenekleri baz alınarak işe alınırlar. Sorumlulukları, kostüm tasarımcısının beklentilerine göre değişiklik gösterir. Eğer bir kostüm denetmeni işe alınmadıysa, kostüm denetmeninin tüm sorumluluklarını kostüm tasarım asistanları üstlenir. Bu gibi durumlarda genel olarak bütçe kontrolü, organizasyon ve lojistik konuları üzerinde çalışırlar (Pilgrim, 2007: 73).

Kostüm Tasarım Asistanı projeye göre değişen yapımcı bünyesinde, iş ortamında oyuncu/figüran, reji ekibi, sanat ekibi, makyaj, saç, figüran ajansı, ses, set ve yapımda görevli diğer ekipler ile iş birliği içerisinde, kostüm tasarımcısının nezareti altında görev yapar (sinematvsendikasi.org 2018).

Senaryo dökümü çıkarılması, senaryodaki karakter sayısının belirlenmesi, ne tür kostümlere ihtiyaç duyulduğu ve filmdeki her karakterin kişilik analizinin yapılması gibi konularda kostüm tasarımcısına yardım ederler. Kostüm stilleri, tasarımları ve dönemine uygun yapım yöntemleri konularında,

kütüphaneler, müzeler ve interneti kullanarak araştırma yapabilirler. Kostüm ekibinin bütçesi üzerinde çalışmalar gerçekleştirirler. Ekibin, ekipmanların, materyallerin, satın almanın ve sıfırdan üretmenin ne kadara mal olacağını hesaplarlar. Genel yapım takvimi ve günlük sorumluluk dağıtımı gibi konularda da çalışma yürütmeleri gerekebilir. Yapım süresince kostüm tasarımcıları ile kostüm ekibi ve yapım ekibi arasında bir köprü görevi görerek, bilgi iletişimini sağlar (Pilgrim 2007: 74).

Projenin ve/veya tasarlanan kostüm ve aksesuarların özelliklerine göre sette gerekli teknik ekipmanın listesini oluşturur. Hazırlık/çekim sürecinde kostüme ve kostüm ekibine ilişkin harcamaların dökümlerini (fiş, fatura) toplayarak kayıt altına alır. Çekim için satın alınmış, üretilmiş ya da kiralanmış ve yedeklenen, çekim esnasında zayi olan, kostüm ve aksesuarın bilgisini kayıt altına alır. İşveren kurum/kuruluşun kendine ait bir kostüm/ aksesuar deposu olması durumunda, inceleme yaparak, bu depodan kullanabilecek malzemelerin listesini hazırlar. Kostüm tasarımcısının sunumunu yapacağı görsel doküman, numune ve varsa çizimlerin bulunduğu sunum dosyasını yöntemine göre hazırlar. Yapım ekibinden talep edilen kostüm aracının temizliğini kontrol eder. Yapım ekibi tarafından çekim alanında oluşturulan giyinme alanına/odasına kostümleri çekim programına göre yerleştirilmesini sağlar Çekim programında belirtilen çekim önceliğini kostüm tasarımcısı ile değerlendirerek, gün/ sahne / devamlılık notlarının takibine göre oyuncular ve varsa figüranlar tarafından giyilecek doğru kostümleri belirler. İş biten kostüm ve aksesuarları temizlemeye gönderilmesini sağlar (sinematvsendikasi.org 2018).

Kostüm satın alınması, kiralanması ve sıfırdan yapılması konularında, kostüm tasarımcısı tarafından bilgilendirilirler. Kostüm ve aksesuar alımı yapabilir, tasarımcı için başka üreticilerden örnek kumaş alabilirler. Kalabalık sahnelerde figüranların giydirilmesi sürecini denetlemeleri istenebilir. Bazı durumlarda kendilerinden belirli bir oyuncu ile özel olarak ilgilenmeleri, oyuncunun ölçülerini almaları, satın alım veya kiralamayı bizzat denetlemeleri, kostümlerini üretmeleri ve deneme günleri düzenlemeleri istenebilir. Kostümcüler ve kostüm üreticileri ile daim bir bağlantı kurarak, kostüm atölyesinin denetlenmesini sağlarlar. Kostüm ekibi ile birlikte kostümleri düzenleyerek, her şeyin takvime uygun bir şekilde ilerlediğinden emin olmalıdırlar. Ender durumlarda kendilerinden kostüm ve aksesuarların sete veya çekim alanına ulaştırılması talep edilebilir (Leese 1991: 23). Kostüm tasarım asistanları, kostüm oyuncu tarafından ilk kez giyildiğinde sette bulunmalı, oyuncunun kostüm içinde rahat olmasını sağlamalı ve gerekiyorsa son dakika değişiklikleri ve onarımları yapmalıdırlar.

Kostüm Asistanı (Costume Assistant)

Yapımın boyutuna göre değişkenlik gösteren bir iş tanımına sahiptirler. Bazı durumlarda kendilerinden senaryoyu kostüm tasarımları, kostüm detayları ve devamlılıkta değişiklikler olarak üçe bölerek döküm çıkarmaları istenebilir. Tarz, tasarım ve dikiş yöntemleri üzerinde araştırmalar yaparak kostüm tasarımcısına yardımcı olurlar. Bu araştırmaları müze, internet ve kütüphane gibi farklı kaynaklar kullanarak yapabilirler. Kostüm ekibinin organize bir şekilde çalışmasını sağlar, malzeme temin eder ve çalışma atölyelerinin kurulumuna yardımcı olurlar. Oyuncuların vücut ölçülerinin alınmasından sorumludurlar. Kostümlerin desenli kesimi, eskitilmesi veya gerdirilmesi gibi kostüm yapım işlemlerinde yardımcı olmaları istenebilir. Kalabalık sahnelerde oyunculara kostüm giydirmeleri veya başka mekânlara gitmek üzere kostüm paketlemeleri istenebilir (creativeskillset.org 2018).

Çekimler esnasında oyuncuların giyeceği kostümlerin hazır olmasından sorumludurlar. Bazı durumlarda oyuncuları giydirmek ve kostümü oyunculara anlatmak zorunda kalabilirler. Kostüm devamlılığının sağlanmasından sorumludurlar. Kostümlerde hasar kontrolünden, kostüm onarımından ve son dakika değişikliklerinin uygulanmasından sorumludurlar. Kostüm konusunda uzman kişilerin dokunuşu gerekliyse, kostümlerin çalışma atölyelerine gönderilmesinden mesuldürler (Pilgrim 2007: 73). Oyuncuların olmadığı durumlarda kostümü giyinerek kameraya referans görüntü sağlamalı, olası kazalar veya ıslanma durumlarına karşılık kullanılacak kostümün her zaman bir yedeğini hazır bulundurmalarıdır. Çekim aralarında kostümleri ütileyip temizlemeli, şapka ve eldiven gibi aksesuarların güvenliğini sağlamalı ve oyuncular tarafından kullanılan tüm takı ve mücevherlerin kaydını tutmalarıdır.

Günlük Kostüm Asistanı (Costume Daily)

Adından da anlaşılabilceği gibi, günlük kostüm asistanları gün bazlı işe alınırlar. Asıl ekibin bir parçası değildirler. Çok ender de olsa, bütün çekim süresince çalışmaları istenebilir. Genellikle kalabalık sahnelerin olduğu günler sete çağrılırlar. Kostüm denetmeni, kostüm asistanı ve kostüm tasarım asistanları ile birlikte çalışırlar. Figüranlar ile ilgilenerken, vücut, yüz ve kıyafet arasında bir ahenk oluşturmaya çalışırlar. Devamlılık için giydirdikleri herkesin fotoğrafını çekerler. Bazı yapımlarda kostüm atölyesinde görev alarak, kostüm üreticileri ve desen tasarımcılarına yardım ederler. Çekimler esnasında denetmen ve asistanlarla birlikte çalışarak kostüm düzenlemesi yaparlar ve oyuncuların giymesi gereken kostümlerin gün boyunca kullanılmaya hazır olmasını sağlarlar (creativeskillset.org, 2018).

Günlük kostüm asistanları, oyunculara kostümlerini giymelerinde yardımcı olabilir ve varsa kostümün özelliklerini oyunculara anlatabilir. Kostüm hasar kontrolü, son dakika değişiklikleri veya özel desen eklenmesi için kostümün atölyeye gönderilmesi gibi konularda kendilerinden görev üstlenmeleri istenebilir. Kameraya kostüm referansı verilmesi için sahnede kullanılacak kostümü giyip kamera önüne

geçmeleri istenebilir. Kullanılacak kostümlerin her zaman bir yedeğini bulundurmalarıdır (app.hivve.co.uk, 2018). Çekim aralarında kostümlerin temizlenmesi ve ütülenmesinden, şapka ve eldiven gibi aksesuarların bakımından sorumludurlar. Kendilerinden aksesuar ve kostüm satın alımı yapmaları veya kostüm satan mağazalarda araştırma yapmaları istenebilir.

Kostüm Üreticisi (Costume Maker)

Kostüm üreticiler genellikle yapımın erken safhalarında çalışmaya başlarlar. Kostüm tasarımcısı tarafından detaylı çizimler ve şartnameler ile bilgilendirilirler. Zaman sıkıntısı yaşanan durumlarda kostüm üreticileri, kendilerine verilen kabataslak çizimleri yorumlayarak, tasarımcının hayal dünyasına hayat vermeye çalışır. Genellikle kostüm üreticilerine kostüm üretilecek oyuncunun vücut ölçüleri kostüm ekibi tarafından verilir. Fakat bazı durumlarda oyuncunun vücut ölçülerini kendileri almaları gerekebilir. Eğer dönem filmi çekiliyorsa, kostüm üreticileri kullanılması gereken kumaş ve süsleme malzemesi hakkında, dikiş işleminin geleneksel yöntemlerle mi yoksa alternatif yöntemlerle mi yapılacağı konusunda ve kostümün genel yapısı hakkında araştırmalar yapmakla yükümlüdürler. Belirlenen kostümün üretilmesi için gerekli zaman, bütçe ve materyal içi tahminler üretir ve kostüm tasarımcılarıyla anlaşma sağlamaya çalışırlar. Daha sonra kostümü üretmeye başlar, kalıp kesimi yapar ve patiska kullanarak tuvaler üretirler. Kostüm denemelerine katılarak, tasarımcı ve tasarım asistanları ile birlikte ürettikleri tuvaler üzerinde değişiklikler yapabilirler. Bazen tuvalle çalışmalarına fırsat olmayabilir, bu durumlarda oyuncuya sahnede kullanılacak kostümü giydirmek zorunda kalabilirler. Genellikle çalışacakları materyaller kendilerine başkaları tarafından temin edilir, fakat ender de olsa kendi materyallerini kendileri almaları gerekebilir. İş yüküne göre değişkenlik gösteren kostüm üretim görevini bitirmek bazen birkaç hafta, bazen ise aylar sürebilir. Üretim bittiğinde kostüm üreticileri, tüm kostümleri güvenli bir şekilde paketleyerek set ve mekânlara gönderirler (creativeskillset.org, 2018).

Kostümün ilk giyileceği gün kendilerinden sette bulunmaları istenebilir. Son dakika değişiklikleri, oyuncunun rahat ettirilmesi ve varsa kostümün özelliklerinin açıklanması, kostüm üreticilerinin sorumluluğundadır. Çoğu kostüm üreticisi evde veya stüdyoda çalışır. Bazı yapımlar çekimlerin yapıldığı alana yakın bir yerde kostüm atölyeleri kurarak kostüm üreticilerini sete yakın çalıştırmayı tercih ederler.

Kostüm Odası Görevlisi (Wardrobe Supervisor)

Bir filmdeki kostümlerin tamamının tasarımı, satın alınması, üretimi, devamlılığının tutulması ve bakımından kostüm ekibi sorumludur. “Kostüm” terimi, aktörlerin film boyunca giydikleri kıyafetleri tanımlar. Bazen binlerce yıl önceki insanların giydikleri kıyafetler kullanılırken, bazen de gelecekteki

insanların giyeceğini düşündüğümüz kıyafetler kullanılabilir, yani kostümler yapımdan yapıma inanılmaz değişiklikler gösterebilir. Kostüm ekibi sadece kıyafetten değil, aktörün giyeceği takı, ayakkabı, korse, tuhafiyeye ve iç çamaşırlarının temin edilmesinden de sorumludur. Tüm bunlar bir bütün haline geldiğinde, film izleyicisinin filmin geçtiği dönemin sosyo-kültürel yapısını ve moda anlayışını anlayabilmesini sağlar, filmin genel atmosferine katkıda bulunur (creativeskillset.org, 2018).

Kostüm ekibinde iş iki ‘oda’ olarak ayrılır. İlk ‘oda’ üretim odasıdır. ‘Üretim odası’ yapım öncesi süreçte geçer. Kostüm tasarımı, gerekli materyal alımının yapılması ve kostümün yaratılması, bu süreçte gerçekleşir. İkinci ‘oda’ ise hareketli odadır. ‘Hareketli oda’ çekim esnasında organizasyon, kostüm bakım-onarımı ve oyuncuların kostüm devamlılığının sağlanması olarak tanımlanabilir (creativeskillset.org, 2018). Kostüm tasarımcısı, kostüm ekibinin şefidir. Yapım tasarımcısı ve yönetmen ile yakından çalışarak, kostümlerin filmin genel havasına uygun olması için çalışmalar yürütürler. Kostüm tasarımcısının, kostüm tasarım asistanı, kostüm denetmeni, kostüm asistanı ve günlük kostüm çalışanlarından oluşan bir ekibi vardır. Büyük bütçeli yapımlarda kostüm çalışma atölyesi kurulabilir, kesiciler, üreticiler, apreciler, boyacılar, şapkacılar ve hareketli oda denetmeni gibi uzman çalışanlar da kostüm tasarımcısı tarafından işe alınabilir (app.hivve.co.uk, 2018).

Kostüm ekibinin görev dağılımı, kostüm tasarımcısının direktiflerine göre değişiklik gösterebilir. Bunun bir sonucu olarak kostüm departmanı çalışanlarının iş tanımları biraz belirsizlik göstermektedir. Çekim esnasında istenilecek tüm kostümlerin kullanılmaya hazır olmasından kostüm asistanları sorumludur. Gerekli durumlarda kostümün giyilmesine yardımcı olmalı, kostüm devamlılığını sağlamalı ve kostümün kullanılmadığı zamanlarda bakım-onarım işlerinin yapıldığından emin olmalıdırlar. Çekimlerin bitmesiyle birlikte, kiralanan kostümlerin depolanıp paketlenmesinden ve ilgili merkezlere geri dönüşünün sağlanmasından sorumludurlar.

2.8. Saç ve Makyaj Ekibi

Şef Kuaför (Chief Hairdresser)

Saç tasarım ekibinin şefi olan şef kuaför, çekim boyunca genel saç tasarımı belirlenmesi ve belirlenen tasarımın uygulanmasından sorumludur. Çoğunlukla oyuncuların kendi saçları üzerinde çalışmakla birlikte; peruk tasarımı, şekillendirilmesi, renklendirilmesi ve oyuncuya giydirilmesi gibi alanlarda da çalışmalar yürütürler. Makyaj ve kostüm tasarım şefleriyle iletişim halinde olarak, oyuncunun ‘genel görünüşünün’ senaryoya uygun olduğundan emin olmalıdırlar. Şef kuaför, saç tasarım, tasarımın uygulanması ve çekim boyunca devamlılığının sağlanmasından sorumludur. Tıpkı makyaj şefleri gibi

ekiplerini kendileri kurar, çalışma takvimlerini kendileri belirler, gerekli tesislerin hazırlanmasından kendileri sorumludurlar (Corsan, 2005 : 32).

Şef kuaförler çekim başlamadan önce senaryoyu okuyup, hangi karakter için nasıl bir saç tasarımı veya peruk düşündüklerini yönetmen, makyaj şefi, yapım ekibi, kostüm ekibi ve oyuncuyla paylaşırlar. Şef kuaför oyuncuların bu saç tasarımından rahatsız olmadıklarından ve kullandıkları ekipmanların oyuncuların alerjik olduğu materyalleri içermediğinden emin olmalı, kamera ve makyaj ekibiyle test çekimlerinde bulunarak saçın ekranda nasıl görüneceği üzerine çalışmalar yürütmelidir Saç ekibinin kendine ait bir bütçesi vardır, gerektiği durumlarda şef kuaför bu bütçenin yükseltilmesini isteyebilir. Çekilecek işin teknik gerekliliklerini belirleyip ön çalışmalar yaparak, bir bütçe dökümü yaparlar. Genel çekim ve günlük çalışma takvimleri belirleyip, peruk üreticileriyle anlaşp, istenen ürünün siparişini vermekle yükümlüdürler. Sipariş edilen ürünün oyuncular tarafından deneneceği ve gereken durumlarda düzenlemelerin yapılacağı tarihleri belirlemeli, ve bu tarihlerin çekimleri aksatmayacağından emin olmalıdırlar (hiive.co.uk, 2018).

Bazı durumlarda bir ya da iki oyuncunun özel kuaförü olabilirler, fakat yine de bütün filmin saç tasarımından ve devamlılığından sorumludurlar. Film boyunca giydirilen perukların çıkarılması, temizlenmesi ve tekrar kullanıma hazır hale getirilmesinden mesuldürler. Büyük ve ‘kalabalık’ yapımlarda şef kuaförler kendi ekipleri dışında fazladan saç tasarımcılarıyla çalışabilirler. Bu gibi durumlarda her ne kadar fikir verme özgürlükleri bulunsa da, saç tasarımcılarının yaptığı işten sorumlu tutulmazlar ve kendi ekiplerinin bütçesi, saç tasarımcılarının harcamalarından etkilenmez.

Şef kuaförler genelde serbest (freelance) çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur ve evlerinden uzakta uzun süre çalışmak zorunda kalabilirler.

Kuaför (Hairdresser)

Kuaförler saç, makyaj ve kostüm ekipleriyle iş birliği içerisinde çalışırlar. Saç ve makyaj tasarımcısı veya şef kuaför tarafından bilgilendirilirler. Başrol ve yardımcı başrol oyuncularıyla çalışırlar. Çalışma takvimine göre değişiklik göstermekle birlikte, genellikle çekimler boyunca birkaç oyuncuyla ilgilenirler.

Şahsi kuaförler herhangi bir başrol oyuncusu tarafından özellikle sete çağrılan kuaförlerdir. Kendi ekiplerini kendileri kurarlar ve çalışma takvimlerini kendileri belirlerler. Şef kuaför ile iletişim halinde çalışır, senaryo dökümü yapar ve çalışmalarını gerektirecek tüm sahnelerin notunu alırlar. Sorumlu oldukları oyuncunun devamlılık notlarını tutmaktan mesuldürler. Oyuncuların peruk denemelerinde hazır bulunurlar (creativeskillset.org, 2018).

Günlük kuaförler genellikle kalabalık sahnelerin çekileceği günler sete çağrılırlar. Kuaförler set başlamadan önce oyuncuların saçlarını hazır hale getirmeli ve varsa oyuncunun tüm alerji ve cilt hassasiyetlerinin notunu tutmalıdırlar. Saç ve saç derisi üzerinde kimyasal çözeltiler kullanmak durumunda kalabilirler. Oyuncunun saçının yıkanması, kesilmesi, kurutulması, şekillendirilmesi ve saç ürünlerinin oyuncunun saçına uygulanmasından sorumludurlar. Perukların ve diğer yapay saçların bakımı ve onarılmasından da mesuldürler. Çekimler esnasında saç devamlılığının sağlanmasından sorumludurlar. Saçıyla ilgilendikleri oyuncuyla birlikte sete gelirler. Çekimler arasında saç ve peruk bakımı yaparlar. Devamlılığın sağlanması için fotoğraf çekebilir ve uzunluk ölçüleri alabilirler. Sahneler çekildikten sonra oyuncunun saçının eski haline getirilmesinden sorumludurlar. Oyuncudan çıkarılan perukların yıkanıp gerekli bakımının yapılmasını sağlarlar. Basın tanıtım günlerinde oyuncunun saçıyla ilgilenmeleri istenebilir (Stevens Cox, 1984:47). Yapım öncesi süreçte işe alınan kuaförler, yapım boyunca çalışmaya devam ederler. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Yardımcı Kuaför (Assistant Hairdresser)

Çekimlerin başlamasına birkaç gün kala işe alınırlar. Çalışma alanlarının kurulması ve bakımına müdahil olurlar. Çalışma alanlarının temiz tutulması, fırçaların bir sonraki iş gününe hazırlanması, malzeme hazırlığı, kullanılan ürünlerin kalan miktarının belirlenmesi, satın alım esnasında yardımcı olmak ve saç ekipmanının mekânlar arası taşınmasından sorumludurlar. Oyuncuların saçlarının yıkanması, onarılması, şeklinin/renginin değiştirilmesi, oyunculara peruk giydirilmesi ve peruk bakımı konularında, kuaföre yardımcı olurlar.

Kalabalık çekim günlerinde çalışma tesisinin kurulması, figüranların saçlarının yapılması ve sette hazır bulunarak devamlılık notu tutulması gibi konularda yardımcı olurlar. Çok yoğun günlerde tek başlarına figüranların saçlarını yapmaları istenebilir. Oyuncuların alerjik veya hassas olduğu malzemelerin notunun alınmasından ve yetkili çalışana bildirilmesinden sorumludurlar (Landry& Greenwald, 2012:151).

Devamlılık notlarına sadık kalarak saç yıkama, kurutma ve saç ürünleri uygulamaları istenebilir. Çekim esnasında sette hazır bulunarak, karakter devamlılığının sağlanması ve gerekli düzeltmelerin yapılmasından sorumludurlar. Bu düzeltmeleri genelde tarak ve saç spreyi ile yaparlar. Çekim aralarında peruk düzeltmesi ve bakımından mesuldürler. Eğer kıdemli saç ekibi mensupları çekim esnasında sette bulunamıyorsa, yardımcı kuaförler onların görevlerini üstlenirler. Çekimler bittikten sonra poster veya tanıtım çekimleri yapılacaksa, çekimler için stüdyoya çağrılabilirler (Allison, 2013:24). Yardımcı kuaförler genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Makyaj Şefi (Chief Make-Up Artist)

Makyaj şefleri filmin senaryosunu film başlamadan baştan aşağı okuyup, film için gerekeceğini düşündüğü protez, peruk, kontak lens, diş, damak vb. materyallerin listesini çıkarmalı, çıkardıkları liste ve varsa diğer düşüncelerini film çekimleri başlamadan önce yönetmen, şef kuaför, yapım ve kostüm ekibiyle paylaşmalıdırlar. Her oyuncuya kendilerine has bir imaj yaratırken, yarattıkları imajın oyuncuların performansına negatif etkide bulunmadığından emin olmalıdırlar. Makyaj şefi aktörlerin hangi maddelere alerjik olduğunu yapım başlamadan öğrenmeli ve kullanılacak ekipmanı bu bilgi doğrultusunda seçmelidir. Makyaj şefleri işlerinin doğası gereği kuaför, ışık ve kamera ekibiyle iletişim halinde olmalı, makyajın ekrana nasıl yansıtacağından kesinlikle emin olmalıdır. Makyajın ışığa göre değişkenlik göstermesinden dolayı makyaj şefleri, ışığa göre makyaj yapabilecek teknik donanıma sahip olmak zorundadırlar (Kehone, 2013:3).

Makyaj şefleri ekiplerini ve departmanlarını kendileri kurarlar. Sadece ekip belirleme ve işe alımdan değil, aynı zamanda çalışma takvimi ve bütçe çıkarılması, makyajın yapılacağı alanın tesisi ve ekipman listesi çıkarmaktan da mesuldürler. Makyaj şefleri yapım-hazırlık sürecinde işe alınırlar ve yönetmen, yardımcı yönetmen, görüntü yönetmeni, oyuncular, kostüm şefleri ve yapım amiri ile iş birliği içinde çalışırlar. Makyaj ekibine çalışan alımı yapıp, genel ve günlük çalışma takvimleri çıkarır, gerektiği durumlarda protez, peruk, diş, lens ve yapay diş üreticileriyle anlaşır, istenen ürünün siparişini vermekle sorumludurlar. Sipariş edilen ürünün oyuncular tarafından denenip gerekli düzenlemelerin yapılacağı tarihleri belirlemek de makyaj şefinin görevleri arasındadır.

Çekimi aksatmayacak bir şekilde işlerini yapmalı, oyuncuları doğru vakitte makyaj yapılacak tesise çağırmalıdırlar. Makyaj devamlılığını sağlamak en önemli görevlerindedir. Bazı durumlarda baş roldeki bir ya da iki oyuncunun özel makyözü olarak görev alabilirler, fakat bu film boyunca makyajla alakalı her şeyden sorumlu oldukları gerçeğini değiştirmez. Yapılan makyaj, protez, takma diş, lens veya peruğun çekim sonrası düzgün bir şekilde temizlenmesi/çıkarılmasından mesuldürler (creativeskillset.org 2018). Genelde serbest (freelance) çalışırlar ve kendi ekipmanlarıyla işe giderler. Çalışma saatleri uzundur ve evlerinden uzak yerlerde uzun süre çalışmak zorunda kalabilirler.

Makyaj Sanatçısı (Make-Up Artist)

Makyaj sanatçıları, şef makyaj sanatçıları tarafından verilen detaylı notları, karakter ve sahne dökümlerini ve karakter fotoğraflarını referans alarak çalışırlar. Her zaman bu kadar detaylı bilgilendirilmeleri söz konusu olmayabilir. Bu gibi durumlarda kendi sahne ve karakter dökümlerini çıkarmalı ve tasarım notları tutmak için araştırmalar yapmalıdırlar. Başrol ve yardımcı başrol oyuncular üzerinde çalışırlar. Takvime

göre değişkenlik gösterse de, genellikle çekim boyunca birden fazla sayıda oyuncuyla ilgilenirler. Oyuncunun ‘görünümünün’ çekimler boyunca devam ettirilmesinden sorumludurlar. Aynı zamanda risk tespiti ve risk kontrol mekânizmaları kurmaları da gerekmektedir.

Küçük çaplı yapımlarda makyaj sanatçılarında, doğru tedarikçiyi bulmaları, tedarikçi ile tasarım şartnameleri ve teslim tarihleri üzerinde pazarlıklar yapmaları beklenir. Yapım ve kostüm tasarımcıları ile renk şemaları üzerine fikir alışverişi yaparlar. Oyuncuların peruk, prostetik, dişçi, göz doktoru veya diğer denemelerinin yapılacağı günleri belirlerler ve gerekli randevuları alırlar. İstenmesi durumunda tüm bu aktiviteler esnasında oyuncunun yanında hazır bulunmaları gerekebilir. Oyuncuların ‘görünümlerinden’ memnun olmalarını sağlamalı, oyuncunun alerjik olduğu tüm ürünlerin listesini çıkararak ilgili çalışana bildirmelidirler (Gretchen& Hall, 2017:302).

Herhangi bir oyuncu tarafından özellikle istenen ve işe alınan makyaj sanatçıları, makyaj ekibinden ayrı çalışır. Normal makyaj sanatçıları gibi şef makyaj sanatçısı tarafından bilgilendirilirler, fakat, kendi senaryo dökümlerini ve kendi tasarımlarını kendileri yaratma özgürlüğüne sahiptirler. Yine de yapımın genel görünümüne bağlı kalmak zorundadırlar. Günlük makyaj sanatçıları genellikle kalabalık sahnelerin olduğu günler sete çağrılırlar.

İşe başlamadan önce oyuncunun deri hassasiyetlerini kontrol etmelidirler. Oyuncunun alerjik olduğu veya hassasiyet gösterdiği her şeyin raporunu tutmak ve raporu ekip başına iletmek zorundadırlar. Makyaj, protez, ve ürün uygulamaları yapar, özel teknikler uygulayarak istenen tasarımı ortaya çıkarırlar. Sakal ve bıyık yapmak için takma saç ile çalışırlar. Aynı zamanda yara, kesik, çizik ve morarma efektleri yapmaları da istenebilir (Middleton, 2018:256).

Genellikle makyajdan sonra sete oyuncuyla birlikte giderler. Sahneler esnasında hazırda bekleyerek, sahne aralarında düzeltmeler yapar ve devamlılığın sağlanması yönünde çalışırlar. Sahnenin bitmesi ile oyuncunun makyajının temizlenmesi, takılan tüm protez ve yapay saçın çıkarılması, temizlenmesi ve bir sonrası sahne için hazır hale getirilmesinden sorumludurlar. Basın tanıtım günlerinde yardım etmeleri için çekimlerin yapıldığı sete çağrılabilirler. Yapım öncesi süreçte işe alınır ve yapım süresince çalışmaya devam ederler. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Makyaj Asistanı (Assistant Make Up Artist)

Makyaj ekibinin bir stajyerinin olmaması durumunda, çalışma tesislerinin kurulması ve bakımına müdahil olurlar. Çalışma alanlarının temiz ve düzenli tutulması, fırça ve ürünlerin iş gününe hazırlanması ve temizliği, makyaj ürünlerinin ne kadar kullanıldığının ve kalan ürün miktarının belirlenmesi, makyaj

ürünü satın alımına yardımcı olmak, makyaj ekipmanının taşınması gibi birçok farklı konuda yükümlülükleri vardır.

Kalabalık çekim günlerinde sette devamlılık tutar, istenildiğinde figüranlara makyaj uygulaması yaparlar. Ender durumlarda yardımcı oyunculara ve oyunculara makyaj yapmaları istenebilir. Oyuncunun alerjik veya hassas olduğu tüm makyaj malzemelerinin notunun alınmasından ve yetkili ekip çalışanına bildirilmesinden sorumludurlar. Devamlılık notlarına bağlı kalarak makyaj uygulaması yaparlar. Çürük, yara ve kesik gibi özel efekt makyajı yapmaları da istenebilir (Gretchen& Hall 2017:307).

Çekimler esnasında karakter takibi yaparak devamlılık sağlarlar. Sette hazır bulunarak son dakika düzeltmeleri ve sahne aralarında düzeltmeler yapar, fotoğraflar çekerek devamlılığın sağlanması konusunda şeflerine yardımcı olurlar. Makyaj ekibinin kıdemli üyeleri sette bulunamıyorsa, makyaj asistanları onların görevlerini üstlenirler. Çekimler bittikten sonra poster veya tanıtım çekimleri yapılacaksa, çekimler için stüdyoya çağrılabilirler (Kehoe, 2013:9). Genellikle yapım sürecinde işe alınan makyaj asistanları, çok ender durumlarda yapım öncesi sürecinde de işe alınabilirler. Çoğunlukla serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Saç Makyaj Tasarımcısı (Hair and Make up Designer)

Saç makyaj tasarımcıları bir sinema filmindeki genel saç makyaj görünümü, saç makyaj uygulamaları, devamlılık ve saç makyaj bakımının yapılmasından sorumludurlar. Sorumlulukları yapım öncesi süreçten başlar ve çekimler bitene kadar devam eder.Yapımın gerekliliklerine göre görevleri değişiklik gösterebilir. Saç ve makyaj ekipleri birleştirilmiş olabilir, bu durumda iki ekibin de şefi saç makyaj tasarımcısıdır. Eğer ekipler ayrılırsa, makyaj sanatçısı makyaj ekibinin, saç sanatçısı da saç ekibinin başındadır. Büyük yapımlarda iki veya daha fazla ekip aynı anda çalışabilir. Bu durumda ekiplerin başında yine kendi şefleri vardır, fakat genel görünüm denetlenmesinden saç makyaj tasarımcısı sorumludur. Bazı durumlarda oyuncuların kişisel saç makyaj tasarımcısı olarak görev alabilirler (Gretchen, 2017:264).

Yapım öncesi süreçte yönetmen ve kostüm tasarımcılarıyla çalışarak, genel tasarımın yapımın kalanıyla uyum halinde olmasını sağlarlar. Saç ve makyaj konularındaki gereklilikleri belirler, saç makyaj ekibini kurar, bütçe ve çalışma takvimi çıkarır ve işe alım yaparlar. Senaryodaki her sahnenin dökümünü çıkararak, istenilen saç ve makyaj tarzlarını belirlerler. Her karakter için detaylı notlar tutarlar. Bu notlarda, hikâyede geçen zamanın karakterlerin “görünümü” üzerindeki etkisi, açık havada yapılacak çekimlerin ve hava şartlarının etkileri veya dublor kullanılıp kullanılmayacağı gibi konularda bilgiler bulunur.

Oyuncunun yüzünün veya vücudunun protez kullanılarak değiştirilmesi gerekip gerekmediğini belirlerler. Eğer yapım belirli bir zamanda geçiyorsa, o zamana uygun saç makyaj görünümü araştırırlar. Yapım ve kostüm tasarımcılarıyla renk şeması üzerinde çalışırlar. Protez, peruk ve malzeme tedarikçileriyle pazarlıklar yapıp, istenilen ürünün zamanında yapılmasını ve teslim edilmesini sağlarlar. Protez, peruk ve saç makyaj denemeleri için oyuncularla ön denemeler yaparlar. Gerekli göz ve diş doktoru randevularının alınmasından da sorumludurlar (Corson, 2005:47). Saç ve makyaj ekibinin yapım boyunca bağlı çalışacağı bütçe ve çalışma takvimini çıkarırlar. Aynı zamanda günlük iş yükünün belirlenmesi ve dağıtımından da mesuldürler. Oyuncuların saç makyaj alanına ne zaman çağrılacağı konusunda yardımcı yönetmenle çalışarak bir saat belirlerler. Oyuncu ve yardımcı oyuncuların her sahnede nasıl göründüklerine dair notlar çıkarır ve ekiplerine dağıtırlar. Bu notlar devamlılığın sağlanması için çok önemlidir. Saç makyaj ekibinin, saç makyaj devamlılığını sağladığından emin olmalıdırlar.

Test çekimlerinde kamera ekibiyle iletişim halinde olarak, farklı ışıklandırmalarda saç ve makyajın nasıl görüldüğünü belirlerler. Stüdyolarda çekilen televizyon programlarında, ışık teknisyenleri ile de iletişim halinde olarak, deri renklerinin ve genel tasarımın birbirine uyumlu halde olmasını sağlarlar (Allison, 2013: 54). Yapım öncesi süreçte işe alınır ve çekimler bitene kadar çalışırlar. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Saç ve Makyaj Sanatçısı (Hair and make up artist)

Saç ve makyaj sanatçıları yapım tarafından istenen saç ve makyaj stillerini yaratabilecek kapasitede olmalıdır. Film boyunca saç ve makyaj devamlılığının tutulmasından sorumludurlar. Yapım öncesi süreçte işe alınırlar ve yapım devam ettiği sürece çalışırlar. Genellikle serbest çalışırlar.

Saç ve makyaj, bir filmin genel görünümünde çok önemli bir yere sahiptir. Filmdeki karakterlere gerek sosyal sınıf, gerek de zaman olarak bir aidiyet kazandırır.

Film ve televizyon dizilerinde, saç ve makyaj işleri saç ve makyaj tasarımcılarının kontrolü altındadır. Saç ve makyaj tasarımcıları sahne dökümü çıkarır, karakterlerle alakalı detaylı notlar tutar ve gerekiyorsa yaratmaları gereken karakterler için referans fotoğraflar çekerler. Bazen sadece kabataslak bir senaryo tanımıyla çalışmak zorunda kalabilirler. Bu gibi durumlarda senaryo dökümlerini de, araştırmalarını da, tasarım notlarını da kendileri oluştururlar. Genellikle başrol oyuncularını ve yardımcı başrol oyuncularıyla ilgilenirler. Çekimler boyunca birkaç oyuncu ile çalışmaları gerekebilir. Oyuncuların genel görünüşünün devamlılığını sağlamakla yükümlüdürler (monicaclaudiaa.wordpress.com, 2018).

Küçük çaplı yapımlarda, tedarikçi firmalar, peruk ve prostetik üreticileriyle fiyat, tasarım ve teslim tarihi üzerine anlaşmalar yaparlar. Yapım ve kostüm tasarımcılarıyla renk temaları üzerine çalışmalar yaparlar. Oyuncularla peruk, yapay sakal, yapay yara, yapay diş ve prostetik denemeleri için deneme günleri ayarlarlar. Bazı durumlarda oyuncular tarafından özel olarak işe çağrılabilirler. Bu gibi durumlarda her ne kadar saç ve makyaj tasarımcısının altında çalışıyor gibi gözükseler de, kendi iş dökümlerini kendileri hazırlarlar ve kendi tasarımlarını uygularlar. Günlük çalışan saç ve makyaj sanatçıları genellikle kalabalık sahneler için çağrılırlar.

Saç ve makyaj sanatçıları, uygulamaya başlamadan önce mutlaka oyuncunun deri veya kafatası ile alakalı bir sorunu olup olmadığını kontrol etmelidir. Tüm alerjik durumların notu önceden alınmalı ve risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Makyaj, yapay prostetik, yıkama, kesim, kurulama, şekil verme ve saç ürünü uygulama işlerinin tamamından sorumludurlar. Peruk, saç eklentileri, yapay sakal ve tüy eklentilerinin uygulanması da saç ve makyaj sanatçısının sorumluluğundadır. Bazı durumlarda kendilerinden yara, kesik, çürük ve kel maskesi uygulamaları da istenebilir (Gretchen& Hall, 2017:314)

Genellikle saç ve makyajını yaptıkları oyuncuyla birlikte sete gelirler. Çekim aralarında saç ve makyaj düzeltmeleri yapmaları gerekebilir. Devamlılık tutturabilmek için önceden çektikleri fotoğraflara bakabilirler. Çekimler bittikten sonra oyuncunun üzerindeki tüm saç ve makyaj eklentilerinin temizlenmesinden sorumludurlar. Peruk ve benzeri yapay tüy eklentilerinin oyuncudan çıkarılıp, temizlenip, bir sonraki sahnede kullanılması için hazır hale getirilmesinden sorumludurlar (Middleton, 2018: 262).

Saç Makyaj Asistanı (Hair and Make up Assistant)

Saç ve makyaj iş istasyonlarının temel kuruluşu ve bakımından sorumludurlar. Çalışma alanlarının temiz ve düzenli tutulduğundan, çalışma günü boyunca gerekecek fırça, makas, makyaj ürünleri ve diğer malzemelerin hazırlanmasından ve envanterin istenen seviyede tutulmasından sorumludurlar. Saç makyaj ürünlerinin alım ve mekândan mekâna taşınmasından sorumludurlar.

Saç makyaj asistanının sorumlulukları yapımdan yapıma değişkenlik gösterebilir. Eğer bir saç makyaj stajyeri yoksa, yukarıda bahsi geçen tüm görevleri yerine getirmek ve saç makyaj şeflerine sette yardımcı olmak mesuliyetindedirler. Büyük yapımlarda kalabalık sahnelerde, saç makyaj asistanından figüranların saç ve makyajlarıyla ilgilenmeleri istenebilir. Daha küçük çaplı yapımlarda yardımcı oyuncuların saç ve makyaj düzenlemelerini yapmaları istenebilir. Saç makyaj şefinin direktifleri doğrultusunda çalışırlar (Kehoe 2013:6).

Kalabalık sahnelerin çekileceği günlerde her an saç makyaj düzeltmeleri yapmaya hazır olmalıdırlar. Saç makyaj devamlılığının not tutulmasından sorumludurlar. Düzeltme yaparken bu notlara göre çalışmaları gereklidir. Saç makyaj asistanlarından yara, kesik, morartı ve sakal efekti yapmaları veya peruk takmaları istenebilir. Çalışma alanının düzenlenmesi, figüranların saç ve makyajların yapılması ve sette devamlılığın tutulması ana görevleridir. Gerekli durumlarda makyaj ve saçın fotoğraflarını çekerek devamlılık notlarına ekleyebilirler. Saç makyaj şefinin sette hazır bulunamaması durumunda, setteki saç makyaj işlerinden saç makyaj asistanı sorumlu olur (hivee.co.uk, 2018). Oyunculara uygulanacak saç ve makyaj ürünlerinde, oyuncuların alerjik olduğu herhangi bir madde olmamasına özen göstermeli, alerjen içeren ürünlerden saç makyaj şefini haberdar etmelidir. Saç makyaj asistanları genelde serbest çalışırlar, çalışma saatleri uzundur.

Saç ve Makyaj Stajyeri (Hair and Make Up Trainee)

Saç ve makyaj stajyerleri, saç ve makyaj çalışma alanlarının kurulmasına yardımcı olurlar. Çalışma alanlarının temiz ve düzenli tutulmasından, fırçaların ve saç-makyaj ürünlerinin yerleştirilmesinden ve ürün miktarının not alınmasından sorumludurlar. Saç ve makyaj ürünlerinin satın alınmasına yardım ederler ve saç-makyaj ekipmanının mekânlar arası taşınmasından mesuldürler.

Görev tanımları yapımdan yapıma değişiklik gösterebilir. Bazı yapımlarda çalışma alanları kurup, daha tecrübeli saç ve makyaj çalışanlarını izleyerek işi öğrenmeleri beklenirken, başka yapımlarda kalabalık sahnelerde saç ve makyaj uygulamaları yapmaları istenebilir (Corson, 2005: 57)

Saç ve makyaj sanatçılarının yardımcıları olarak çalışırlar. Çalışma alanlarını hazırlar, saç ve makyaj sanatçısından gün için gerekli tüm saç-makyaj ürünlerinin (peruk, sakal, bıyık vb) listesini alarak, gün başlamadan ürünlerin hazırlanmasını sağlarlar. Günlük saç ve makyaj sanatçıları için referans materyalinin hazırlanmasından da sorumludurlar.

Oyuncuların “görünüm” devamlılıklarını tutarlar. Notları sürekli güncellemeli ve fotoğraflarla desteklemelidirler. Baskı altında hızlı ve verimli bir şekilde çalışabilmeli, saç ve makyaj uygulamaları yapmak konusunda kendilerine güvenmelidirler (Delamar, 2015: 212) Saç ve makyaj ekiplerinin nasıl çalıştıklarını izleyerek kendilerini geliştirme fırsatına sahiptirler. Farklı tasarımcılar ve saç-makyaj şefleriyle çalışarak, hem farklı tecrübeler kazanmış, hem de kariyerlerinin devamında kullanabilecekleri bağlantılar geliştirmiş olurlar. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Özel Efekt Makyaj (Special Effects Makeup)

Özel efektler, başlı başına kocaman bir iş alanıdır. Morartılar, çizikler, yaşlanma efekti, canavarlar, hortlaklar, gerçekçi yaratıklar, hayal ürünü yaratıklar, protezler, kan ve yapay vücutlar... Film sektörünü o kadar eline geçirmiş bir alan ki, neredeyse gerçeğini izlemektense özel efektlisini izlemek daha tatmin edici geliyor.

Özel efektler yapan bir makyaj sanatçısının hayal gücü sınırsız olmalı ve mümkünatın sınırlarını zorlamalıdır. Özel efektler konusunda uzmanlaşmak isteyen bir makyaj sanatçısı için en önemli şey, bu konuda aldığı eğitimidir. Teknik anlamda çok fazla eğitim gerektirmekle birlikte, bu konuda gerçekten uzmanlaşmak için yapılması gereken yegâne şey girişimci olmak ve denemeler gerçekleştirmektir. Eğer şanslıysanız, size yol gösteren iyi bir makyaj şefi tarafından eğitilirsiniz. İyi bir makyaj şefi, hayal gücünüzü sonuna kadar kullanarak çalışmanız için sizi motive edecek ve böylece ileride sizden istenenleri daha kolaylıkla yerine getirmenize olanak sağlayacaktır. Eğer bu alana girer girmez her şeyin başına geçeceğinizi düşünüyorsanız, gerçeği öğrendiğinizde üzüleceksiniz. Fakat sonsuz fırsatları değerlendirerek kendinizi sürekli geliştirebilirsiniz. Örneğin, siz özel efekt makyajcısı olsanız bile, ortalığın kana bulanacağı bir sahnede gerekli kan özel efektlerini siz değil, kan efektleri konusunda uzman olan birileri yapacaktır. Burada size düşen, kan efekti ekibinin çalışmalarını olabildiğince yakından izleyerek tecrübe kazanmaktır (Kehoe, 1991:123).

Terminatör filmindeki çalışmalarıyla bilinen Stan Winston, “sanat için sanata inanan biri olarak, sadece kendim için heykeller yapıyorum ve üzerlerinde istediğim kadar vakit harcıyorum. Fakat söz konusu sinema sektöründe sanat yapmak ise, işi yaparken kendi kendinize ‘bu işi yapmak için şu kadar param ve şu kadar boş zamanım var, imkanlar dahilinde elimden gelenin en iyisini yapacağım’ diyebilmeniz gerekiyor” demiştir.

İşte bu, tam olarak profesyonelliğin tanımıdır. Kendini ‘sanat için sanat’ yapan biri olarak tanımlasa da, görev sorumluluğunu her zaman kişisel görüşlerinin önünde tutabilmiştir. Bu sektör film sektörüdür. Eğer sadece zaman ve paranızın yettiği şeyleri yaparsanız, bu sektörde asla iş bulamazsınız (jobmonkey.com, 2018). Yüzüklerin Efendisi filmindeki *Hobbit*’lerin koca ayaklarının olmadığını veya kulaklarının sivri değil normal olduğunu düşündüğümüzde, bahsi geçen detaylar ve protezler olmasa, film yine de bu kadar çekici olmazdı. Edward Makaseller filminde Edward’ın ellerinin makas olmadığını düşünün. İki film de şu an bizde yarattığı etkiyi yaratmazdı. Özel efektler, bu iki örnekteki gibi çok göz önünde olmadan bile seyirciyi etkileyebilir. Örneğin The Hours filminde Nicole Kidman için yaratılan burun, bahsi geçen diğer iki filmdeki özel efektler gibi göz önünde olmasa da, karaktere kişilik katmış ve seyircinin karakterin

yaşadığı kaybolmuşluk ve ıstırap hislerini daha kuvvetli hissetmesini sağlamıştır. Şunu hiçbir zaman unutmamak gerek, film sektöründe hiçbir şey tesadüf eseri değildir. Işığında kamera açlarına, makyajından kostümüne her şey, bir hikâye anlatmak için tasarlanmıştır.

Özel efektler çok etkileyici ve sürükleyici bir iştir. Önemli olan, kendinizi işe ne kadar adanmış olduğunuzdur. Üzerinde çok zaman harcanması gereken bir iştir. Eğer sizi özel efekt yapmanız için bir işe çağırıyorsa, sizden inanılmaz boyutlarda çaba ve emek sarf etmenizi isteyecekleri kaçınılmaz bir gerçektir. Özel efekt ve protez yapımı, inanılmaz zorlu bir iştir. Fakat bütün çalışmalarınızın sonucunda ortaya çıkardığınız bir canavarı, yaratığı veya başka bir özel efekt makyajınızı ekranda gördüğünüzde ve filmin üzerindeki etkinizi fark ettiğinizde aldığınız haz ve gurur hissi, gerçekten paha biçilmezdir (Debreceni, 2013:141).

Protez Sanatçısı (Prosthetics Artist)

Protez sanatçıları, makyaj tasarımcısı ve yönetmen ile birlikte çalışarak, senaryo dökümü yaparlar ve karakterler için gerekli protezlerin nasıl ve ne şekilde yapılacağına karar verirler. Genellikle detaylı çizimlerden yola çıkarak çalışmaya başlarlar. Bazen kendilerine verilen bilgi yetersiz veya çok kabataslak olabilir, bu gibi durumlarda kendi yeteneklerini, tasarımlarını ve hayal güçlerini kullanarak fikirleri gerçeğe dönüştürmeye çalışırlar. Kendi tasarımlarını, araştırmalarını, renk şemalarını, stillerini ve alternatif tasarım önerilerini geliştirirler.

Protez sanatçıları, bir protezin yapımı için gereken zaman ve harcanacak para miktarı üzerinde yapımcı veya tasarımcı ile anlaştıktan sonra, protezi yapmaya başlarlar. Genellikle kendi evlerinde veya stüdyolarında çalışırlar. Büyük çaplı yapımlarda, yapımın bulunduğu alana yakın bir yerlerde çalışma atölyesi açılabilir, bu gibi durumlarda protez sanatçıları, bir ekibin parçası olarak çalışırlar (creativeskillset, 2018).

Kel şapkasından tutun, yüz yarası veya küçük surat parçalarına kadar, birçok farklı protez üzerinde çalışabilirler. Gerçek hayat üzerinde de çalışmalar yürütürler, örneğin bir oyuncunun yüz-vücut kalıbını çıkarıp onun üzerinde oynamalar yapabilirler. Bunu yaparken oyuncunun kullanılacak herhangi bir ürüne alerjisi veya hassasiyeti olup olmadığını önceden kontrol etmelidirler. Kalıp çıkarılmadan önce bu süreci oyuncuya detaylı bir şekilde anlatmalı, oyuncunun saç, yüz ve vücudunu bu işleme hazır hale getirmelidirler (London, 1991:61). Bir kez yaptıklarını bir daha aynı şekilde yapabilmek için, yaptıkları her şeyin tam detaylı formülünü kaydeder, süresini ve süreçlerini not alırlar. Protezler yapıldıktan sonra renklendirme ve bitiriş dokunuşlarını da gerçekleştirerek, protezi yapım ekibine teslim ederler.

Normal şartlarda protez sanatçıları, protezleri direkt olarak oyuncunun üzerine yaparlar. Bu süreç çok uzun sürebildiğinden, genellikle bir yardımcı veya makyaj sanatçısı ile birlikte çalışırlar. Ender olarak yara, morarma, göz morarması vb. makyaj efektleri uygulamaları istenebilir. Protez uygulandıktan sonra çekimler boyunca sette kalarak, protez üzerinde gerekli düzenlemeleri yaparlar. Proteze gelen zararı minimuma indirmek veya zarar gelmesini engellemek için küçük protez parçalarını çekim aralarında saklarlar. Protez sanatçıları özel efekt makyajları, yaratık tasarımı veya model yapımı konularında animatronik ekibiyle iş birliği yaparlar. Protez içeren sahneler bilgisayarla yaratılmış görüntü efektleri ile harmanlanabilir (Debrenci, 2013:58). Protez sanatçılarının iş yoğunluğu yapımın isteklerine göre değişir. Bazen yapım süresince çalışan protez sanatçıları, bazen de günlük veya geçici olarak işe çağırılırlar. Çoğunlukla yapım öncesi süreç ve yapım sürecinde iş imkânı bulurlar. Genellikle serbest çalışırlar. İş saatleri uzundur.

2.9. Sanat Ekibi

Yapım Tasarımcısı (Production Designer)

Yapım tasarımcıları bir film ekibindeki en önemli ekip başlarından biridirler. Tüm sanat ekibinden sorumludurlar. Filme bir imaj ve hissiyat kazandırılması hususunda yönetmene yardımcı olurlar. Osmanlı dönemindeki bir saraydan tutun, Paris'te bir kafeye, uzay gemisinin içinden denizaltına kadar birçok farklı mekânda çekim yapılması gerekebilir. İzleyicinin kendini hikâyeye kaptırabilmesi için, çekim yapılan mekânın görünümünün gerçekçi olması gerekir. Mekân yaratımı, inanılmaz miktarda emek ve hayal gücü gerektiren bir sanattır.

Yapım öncesi sürecin başlangıcında işe başlarlar. Daha filme yönetmen bile seçilmemişken, yapım tasarımcılarına senaryo iletilir ve filmin maliyetinin tahmini bir dökümü istenir. Senaryoyu okuduktan sonra, görsel bir atmosfer yaratabilmek ve hikâyeye hayat verebilmek için gerekli planlamaları yaparlar. Senaryo dökümü yaptıktan sonra, yönetmen ile buluşarak filmin en iyi şekilde nasıl çekileceğini tartışır, dış mekân ve stüdyo kullanımı, inşa edilecek set, başka yerlerden alınacaklar ve film boyunca devam edecek görsel bir temanın olup olmayacağı üzerine çalışmalar gerçekleştirirler.

Aynı zamanda filme derinlik kazandıracak tasarım unsurları üzerine araştırmalar yapar ve CGI (bilgisayar üretimi görüntü) kullanımının gerekli olup olmadığını kararlaştırırlar. Yapım tasarımcıları bütçe planlaması yaparak, hem paranın hem de emeğin nasıl harcanacağına karar verirler. Daha sonra uzman araştırmacılarla birlikte kitaplar, fotoğraflar, çizimler, internet ve diğer kaynaklar üzerinde araştırmalar yürütürler (Barnwell, 2004:3).

Yapım tasarımcıları, ışık, atmosfer, ruh hali, renk, kompozisyon ve doku içeren çizimlerini sanat yönetmenlerine iletirler. Sanat yönetmenleri tarafından denetlenen teknik çizimler, dekor ekibi tarafından set ve lokasyon inşaları yaparken kullanılır. Aksesuar alıcıları ve set dekoratörleri, çizimlerden yararlanarak aksesuar ve dekorasyon alımı yapar ve özel unsurların yapımına başlarlar. Yapım tasarımcılarının birçok çalışanı vardır. Tüm çalışanlarının idare edilmesi, iş takvimi belirlenmesi ve bütçe yönetimi, yapım tasarımcılarının görevidir. Çekimler başladığında yapım tasarımcıları sabah erkenden işbaşı yapar, her yeni lokasyonu veya seti yönetmen, görüntü yönetmeni ve sanat yönetmeni ile gezerek, varsa sorularını yanıtlarlar. Gün sonunda sanat ekibi ofisine giderek, sonraki günlerde kullanılacak set ve mekânların dekorasyon ve inşası gibi konularda çalışmalar gerçekleştirirler.

Donanım Sorumlusu (Property Master)

Sanat ekibinin yapıma dahil edilen ilk üyesidir. Genellikle çekimlerin başlamasına beş veya altı hafta kala işe alınırlar. Sahne sorumluları yapım tasarımcısına karşı sorumlulukları vardır ve sanat ekibinin bir parçası olarak da çalışırlar. Yapım öncesi süreçte yapım tasarımcısı ve sanat şefi ile çalışarak, hangi aksesuarların gerekli olacağını kararlaştırırlar.

İstenen aksesuarların veya mobilyaların alınması için yapım satın alım ekibi ile birlikte çalışırlar. Bazen gerekliliklerin belirlenmesi için özel danışmanlarla da fikir alışverişinde bulunurlar. Daha sonra tam aksesuar listesi çıkarılır ve mülkiyet sorumluları bu listeden nelerin alınması, kiralanması veya sıfırdan inşaa edilmesi gerektiğine karar verirler.

Yapım satın alım ekibiyle birlikte çalışarak inşaa, kiralama ve satın alım bütçesini planlarlar. Bütçenin idare edilmesinden de sorumludurlar. Kendi ekiplerinin yapım süresince uygulayacağı çalışma takvimini hazırlamakla yükümlüdürler. Satın alınmış veya kiralanmış aksesuarların doğru ve tam listesinin tutulmasını sağlar ve listeyi denetlerler. Sıfırdan inşaa edilmesi gereken aksesuarların yapımı için marangoz, aksesuar ustaları ve diğer sanatçılarla yakın temas halinde olmaları gerekir. (Rizzo, 2005:38)

Sahnede kullanılacak aksesuarların planlanması, tasarlanması ve sahneye uygun hale getirilmesi, kendilerinden istenebilir. Tüm prova çekimlerinde sette bulunmak zorundadırlar. Sahnede kullanılacak aksesuarlar eğer oyuncular tarafından aktif olarak kullanılacaksa, aksesuarın nasıl kullanılması gerektiğini oyunculara öğretmek mesuliyetindedirler.

Çekimler başlamadan hemen önce aksesuar depo görevlisi ile birlikte tüm aksesuarların araçlara yüklenmesi, sete götürülmesi ve depolanması konularında plan ve çalışmalar yürütürler. Tüm aksesuarların doğru oyuncular için doğru yerlere yerleştirildiğinden emin olmalıdırlar. Devamlılık ve çekim arası bekleme sürelerinde aksesuarların tekrar doğru yerlere yerleştirilmesinden sorumludurlar. Yapım sonrası süreçte kiralanan tüm aksesuarların iade edilmesi veya satılması süreçlerini denetlerler.

Denetleyici Sanat Yönetmenleri (Supervising Art director)

Denetleyici Sanat Yönetmenleri, hemen hemen her filmde görev almakla birlikte, özellikle yüksek bütçeli (genelde bilim-kurgu ve aksiyon) filmlerde, mekân veya sahne sayısı fazla olan ve kalabalık bir sanat ekibi gerektiren işlerde çok önemli bir göreve sahiptirler. Yapım-hazırlık sürecinde Denetleyici Sanat Yönetmenleri, Yapım Tasarımcısı ve Yapı Müdürü ile birlikte çalışıp, sanat ekibinin üç ana bölgeye harcamasının ne kadar bütçe gerektirdiğini belirlemeye çalışırlar. Bu üç ana bölge; set yapımı, set dekorasyonu ve sanat ekibi çalışan ücretlerinden oluşur. Yapımcı ve Yapım Amiri ile fikir alışverişi yaparak, Yapım Tasarımcısı'na bir yol haritası çizmek ve belirlenmiş bütçeye sadık kalınmasını sağlamak, Denetleyici Sanat Yönetmeni'nin görevidir.

Denetleyici Sanat Yönetmenleri'nin bir diğer görevi ise çekim takvimini dikkatli bir şekilde inceleyip, hangi mekân-sahnenin ne zaman hazırlanması, sökülmesi veya inşaa edilmesi gerektiğine karar vermektir. Başarılı bir Denetleyici Sanat Yönetmeni, çekimlerin sorunsuz ve aksamadan devam edebilmesi için bu görev eksiksiz yerine getirebilmeli, olası hataları önlemek için karar verilirken sürekli olarak yapım ve rejî ekibiyle iletişim halinde olmalıdır (Rizzo, 2005: 265)

Denetleyici Sanat Yönetmenleri, Yapım Tasarımcısı'nın teknik çizimlerinin, model projelerinin, inşaa edeceği setlerin, dekorlarının ve sahne malzemelerinin tamamının doğruluğundan meshuldur ve setteki Sanat Yönetmenleri ile sürekli iletişim halinde olmaları gerekir. Çekim esnasında üzerinde karar kılınan harcamalar dışında harcamalar yapılmaması, gereksiz ve fazla harcamanın önüne geçilmesi, gerekli tüm mekânlarda setlerin ihtiyaca göre hazırlanması ve çekime hazır hale getirilmesinden sorumludurlar.

Film çekimleri tamamlandıktan sonra film için araştırılmış tüm materyallerin, çizimlerin, modellerin ve kayıtların düzgün bir şekilde saklanıp depolanmasından mesuldurler. Sanat ekibinin işleyişine hâkim olmalarından dolayı, aynı zamanda set Sanat Yönetmeni olarak da filmlerde görev alabilirler. Denetleyici Sanat Yönetmenleri genelde serbest (Freelance) ve film bazlı çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur ve evden uzakta uzun süreler çalışmayı gerektirebilir.

Sanat Yönetmeni (Art Director)

Sanat yönetmeninin işi, yapım tasarımcısının yaratıcı hayallerini gerçeğe dönüştürmek, ve yapıma görsel bir kimlik kazandırmaktır. Filmlerde sanat ekibinin proje amiri olarak çalışırlar. Genelde yapım tasarımcısı tarafından işe alınırlar. Sanat şef asistanı, sanat ekibi çizimcisi, sanat ekibi asistanları, grafik tasarım, model tasarımcıları ve yapı ustaları, sanat yönetmeninin himayesinde çalışır, sanat yönetmeninin direktiflerine göre yol alırlar. Bazı filmlerde; sanat yönetmenleri, sanat ekibinin bütçe ve çalışma takvimini hazırlamakla sorumlu tutulabilirler. Bazı durumlarda hem sanat yönetmeni hem de yapım tasarımcısı olarak çalışmaları istenebilir. Senaryo ve son çekim takvimi belirlendiğinde, sanat yönetmeni işbaşı yapar. Senaryo analizi yapıp, gerekli tüm sahne malzemelerinin listesini çıkarırlar. Sahnelerin nasıl kurulacağını sanat ekibi çizimcisi ile belirleyip, belirlenen çizimlerin inşası için yapı ustaları ile çalışmalar yaparlar.

Sanat yönetmeninin diğer ekiplerle iletişim halinde çalışması çok önemlidir. Görsel veya bilgisayar efektlerinin kullanılacağı sahnelerde, ilgili ekiplerle iletişim halinde olmak zorundadırlar. Sanat ekibinin çalışmak için çekim alanına ne zaman girebileceğini belirlemek için yapım mekân amiri ile birlikte çalışırlar. Büyük yapımlarda, muhasebeci ile sürekli iletişim halindedirler. Sanat yönetmeni, yapı ve dekorasyon sorunlarına ekonomik ve pratik çözümler geliştirebilecek kapasitede olmalıdır (Rizzo, 2005:320).

Yapım esnasında sanat yönetmenleri, setlerin kurulması, dekore edilmesi ve parçalanması süreçlerini denetlemekle sorumludur. Yapım tasarımcısının istekleri doğrultusunda çekim mekânlarında yapılacak değişiklikler için materyal bulunması ve iş ve can güvenliği yasalarına uygun bir çalışma ortamı yaratılmasından sorumludurlar. Çekimlerin son bulması ile birlikte, yapım mekân amiri ile ortak bir çalışma yürüterek, gerekli temizlik ve parçalama işlerinin yapıldığından emin olmalıdırlar.

Sanat Ekibi Koordinatörü (Art Department Co-ordinator)

Sanat ekipleri, genellikle film setlerindeki en kalabalık ekiplerdir. Çalışan kişi sayısı, ekipman sayısı, materyal miktarı ve harcanan para konularında neredeyse her zaman başı çekerler. Bu boyuttaki bir ekibin günlük yönetimi ve ekibin düzgün bir şekilde çalışmasının sağlanması hususlarında, sanat ekibi koordinatörü çalışmalar gerçekleştirir. Sanat ekibi koordinatörleri uzun saatler çalışabilmeli, yoğun iş yüküyle başa çıkabilmeli ve her an yüksek kapasitede performans sergileyebilmelidirler.

Set dekorasyon, aksesuar, yapım, mekân ve dekor ekipleri arasında bilgi alışverişi sağlamak ve hareket koordinasyonu yapmak yegâne görevleridir. Yapım tasarımcısına veya Denetleyici Sanat Yönetmenine rapor verirler.

Genellikle sanat ekibinin işe ilk alınan üyelerinden biridirler. Yapım Amiri ile birlikte çalışmaya başlarlar. Sanat ekibinin bütçe sınırlarını aşmaması ve harcamaların (çalışan maaşları, set dekorasyonu, perdeler vs.) kontrol altında tutulmasını sağlarlar. Sanat ekibi bütçesiyle alakalı bilgilendirmeleri, yapım amiri aracılığıyla yapımcıya iletirler. Sanat ekibi koordinatörlerinin geniş bir sorumluluk yelpazesi vardır; set dekorasyonu ve dekorasyon sökümü için çalışma takvimi hazırlanması, sanat ekibinin taşıma ve ulaşım organizasyonu, tüm çizimlerin ve bilgilerin kopyalarının hazırlanması ve temini gibi. Ayrıca tüm mekân fotoğraflarının hazırlanıp yapım tasarımcısına verilmesi ve inşa ve set dekorasyon ekiplerinin tüm setler için gerekli gördüğü bütçenin listesinin çıkarılmasından sorumludurlar (Rizzo, 2005:38).

Set dekorasyonunda kullanılacak tüm marka isimlerinin yasal izinlerinin çıkarılmasını denetlerler. Çekimler esnasında set sanat yönetmeni, sanat ekibiyle alakalı tüm son dakika istekleri için sanat ekibi koordinatörüyle iletişim kurar. Genellikle çekimlerin bittikten bir hafta sonraya kadar çalışmaya devam ederler. Tüm modellerin fotoğraflanmasını, düzgün bir şekilde paketlenmesini ve tüm çizimlerin doğru bir şekilde dosyalanmasını sağlarlar. Yapım tasarımcısına kişisel asistanlık hizmeti sunarlar. Genellikle serbest çalışırlar ve evlerinden uzakta uzun süre çalışmak zorunda kalabilirler.

Yapım Satın Alım Sorumlusu (Production Buyer)

Yapım satın alım sorumluları, genellikle set dekorasyon çalışanları işe alındıktan bir iki hafta sonra iş başı yaparlar. Senaryoyu dikkatlice okuyup, gerekli tüm aksesuarların listesini çıkarırlar. Liste çıkarırken aksesuarları aksiyon aksesuarları ve giydirme aksesuarları olarak ikiye ayırırlar. Aksiyon aksesuarları senaryoda yazılı olan, sahnede aktif olarak kullanılan aksesuarlardır. Giydirme aksesuarları ise sahneye atmosfer ve zaman bilinci kazandıran aksesuarlardır. Liste tamamlandığında set dekoratörü ile birlikte farklı aksesuar atölyeleriyle iletişime geçerek ayrılan bütçeye uygun bir şekilde siparişler ve rezervasyonlar yaparlar.

Çekim takvimi kesinleştiğinde, yapım satın alım sorumluları ağır bir iş temposuyla çalışmaya başlarlar. Siparişi verilen, kiralanan veya inşa edilen binlerce aksesuarın teslim tarihine yetişmesi, kiralama sürelerinin olabilecek en karlı şekilde ayarlanması ve iade tarihlerinin belirlenmesi gibi konularda çalışmalar yürütürler. Haftalık bütçe çıkararak yapım muhasebecisini harcamalardan haberdar etmek

zorundadırlar. Düşük bütçeli dönem filmlerinde genelde set dekorasyon asistanı olmadığından, sanat ekibinin araştırma sürecine dahil olmaları istenebilir. Kitap, dergi ve internet aracılığıyla set dekoratörüne yardımcı olmaya çalışırlar. Yapım satın alım sorumluları, set dekorasyon sürecinde sette bulunarak, set dekoratörünün son dakika isteklerinin yerine getirilmesinde yardımcı olur, doğru tedarikçi ve kiralama şirketlerinin bulunması yönünde çalışmalar yürütürler (app.hiive.co.uk, 2018). Çekim süresince önceden planlanmamış, son dakikada ortaya çıkan aksesuar ihtiyaçlarının giderilmesi ile mesuldürler. Sanat ekibinin nakit avans bütçesinin denetlenmesinden de sorumludurlar.

Genelde freelance çalışan yapım satın alım sorumluları, hem televizyon hem de sinema sektöründe çalışma imkânı bulabilirler. Çalışma saatleri uzundur ve evlerinden uzak yerlerde çalışmak zorunda kalabilirler.

Yapım Satın Alım Yardımcısı (Assistant Production Buyer)

Sadece büyük bütçeli filmlerde iş imkânı bulabilirler. Tüm aksesuarların bulunup satın alınması veya aksesuarlar sıfırdan yapılacaksa, gerekli materyallerin alınmasından sorumludurlar. Yapım satın alım sorumlusu ve set dekoratörünün kontrolü altında çalışırlar. Diğer ekipler için satın alım yapımları da gerekebilir. Set dekoratöründen yaklaşık bir ay sonra işe alınırlar. İşe alınır alınmaz aksesuar kaynağı bulma arayışına girerler. Birçok farklı aksesuar mağazasını gezip, tam olarak veya istenene çok yakın özelliklerde aksesuar aramaya başlarlar. Satın aldıkları her ürünün nereden alındığını, ücretini, alakalı tüm diğer detayları ve kullanıldığı setin kod numarasını kayıt altına almalıdırlar. Tüm ürünler nakit ile alındığı için, yapım satın alım yardımcıları kendilerine verilen nakitin hesabını tutmalı, tüm faturaların kaydını girerek yaptıkları harcamaları yapım satın alım sorumlusuna bildirmelidirler (Rizzo, 2005: 324).

Çekimler esnasında yardımcı sanat yönetmenleri ve/veya set aksesuar görevlisi tarafından sete çağrılıp, sette kullanılan bir aksesuarın yedeğini almaları için görevlendirilebilirler. Hızlı bir şekilde hareket ederek setin dekore edilmesini sekteye uğratmamalıdırlar. Çekimler tamamlandıktan sonra yarım kalan tüm işleri tamamlayıp, günlük nakit harcamalar hesabını kapatırlar. Yapım satın alım yardımcıları genellikle serbest çalışırlar.

Sanat Yönetmeni Asistanı (Assistant Art Director)

Sanat yönetmeni asistanları, fikirleri gerçeğe dönüştürmeye, başlangıç seviyesindeki eskizlerin üzerinde çalışılmış ve tamamlanmış çizimlere çevrilmesine yardımcı olurlar. (Bu tamamlanmış çizimler, zanaatkarlar tarafından set ve çekim alanlarında inşa edilip gerçek bir ortam yaratılırken kullanılırlar.)

Filmler, reklamlar ve bazı televizyon yapımlarında görev alırlar. Görevleri yapımın boyutuna göre değişiklik gösterebilir. Küçük çaplı filmlerde, sanat yönetmenine araştırma, aksesuar yapımı, mekân gözlemi, model yapımı ve set yapımı konularında yardımcı olurlar. Büyük bütçeli stüdyo temelli filmlerin tasarım ve gerçekleştirme süreçlerinde birden çok sanat yönetmeni bulunur. Bu tarz yapımlarda sanat yönetmeni asistanı, diğerlerine göre daha küçük çaplı setlerin sorumluluğunu üstlenebilir. Aynı zamanda aksesuarlardan ve aksesuarların bakımından da sorumlu tutulurlar. Yapımın finansal ve lojistik istekleri ve yönetmenin sanatsal isteklerini aynı anda karşılayabilmek için sanat ekiplerinin emir komuta zinciri çok keskin çizgilerle belirlenmiştir. Sanat ekibinin düzgün çalışabilmesi için bu zincirin düzgün çalışması şarttır. Sanat yönetmeni asistanının bu zincirdeki rolü büyük önem arz eder.

Sanat yönetmeni asistanları bilgisayarda çizim programları kullanarak, yapım tasarımcısının istekleri doğrultusunda çeşitli eskizler hazırlarlar. Bu eskizleri yapım tasarımcısına gösterdikten sonra, üç boyutlu modeller üzerinde çalışmalar başlatırlar. Eğer dış mekânlar kullanılacaksa, teknik mekân gezilerine katılarak, denetleyici sanat yönetmenine mekân ile alakalı gerekli tüm bilgiyi sağlarlar. Daha sonra denetleyici sanat yönetmeni, bu bilgileri yapım tasarımcısıyla paylaşır (Rizzo, 2005:90). Eğer setler sıfırdan inşa edilecekse, inşa sürecini denetlerler. İlk inşayı takip eden tüm set inşalarını, çekimin ilk haftalarına kadar denetlemeye devam ederler. Filmin ilk haftalarında, sanat yönetmeni asistanının işi son bulur.

Sanat Asistanı (Art Department Assistant)

Sanat ekibinin yapım başlamadan önce yapması gereken araştırmalarda yardımcı olmaları için çekimler başlamadan önce işe alınırlar. Görevleri çekimler bittikten ve malzemeler depolandıktan sonra sona erer.

Sanat ekibindeki herkesin iş için gerekli materyallere sahip olduğundan emin olmalı, gerekli durumlarda özel kalem, silgi, köpük, sprey boya, yapışkan, özel çizim kâğıdı ve benzeri ekipmanın sanat ekibine teminini sağlamalıdır. Sanat şef asistanı ile birlikte çalışıp, çekim yapılacak mekânın ölçülerinin alınması ve model tasarlanması konularında şef asistana yardımcı olurlar. Sanat ekibi koordinatörü ile iletişim halinde olmalı, sanat ofisi ile çizim, inşaa ve yapım ofisleri arasında bir köprü görevi görmelidirler (creativeskillset.org, 2018). Film çekimleri esnasında sanat ekibi koordinatörü, sanat yönetmeni ve set sanat şefinin tüm son dakika isteklerinin yerine getirilmesinden sorumludurlar. Genelde serbest (freelance) çalışırlar.

Uzman Araştırmacı (Specialist Researcher)

Uzman araştırmacıların işi, belirli alanlarda ciddi ihtisas gerektiren bir iştir. Büyük bütçeli işlerin bazılarında iş imkânı bulabilirler. Bu filmler genellikle bilim-kurgu ve tarihi masal filmleridir. Setteki her Şeyin, tüm detaylarıyla inandırıcı ve otantik olması hususunda yapım tasarımcısına yardım ederler. Uzay gemisinin iç tasarımından tutun, Osmanlı dönemine ait bir saray odasının içinde bulunması gerekenlere kadar, her konuda derin uzmanlık sahibi olmalıdırlar.

Bilim-kurgu filmleri, her ne kadar hayal dünyası ürünü olsalar da, yapım tasarımcısının ilham ve araştırma kaynağı her zaman gerçek dünyadır. Tarihi masalların anlatıldığı filmlerde, en ufak detaylar için bile çok derin araştırmalar yapılması gerekebilir ve bu araştırmalar çok uzun zaman alabilir (Ward 1994: 84).

Uzman araştırmacılar, zamanlarının çoğunu müze müdürleri, akademisyenler ve alanında uzman diğer kişiler ile iletişim halinde geçirerek, araştırma yaptıkları konu hakkında olabildiğince çok bilgi toplamaya çalışırlar.Yapım öncesi sürecin başlarında işe alınırlar. Yapım tasarımcısına yaratıcı fikirler ve kaynak materyalleri sunarak, filmin genel görünüşünün yaratılması hususunda olabildiğince yardımcı olmaya çalışırlar.Teknik ressam ile birlikte çalışarak, doğru teknik çizimlerin yapılması için çalışmalar yürütürler. Alışılmadık kaynak ve bilgiler keşfedilmesi konularında uzmandırlar. Tüm araştırma materyallerinin güncel listesini tutmakla yükümlüdürler. Yapım öncesi süreç boyunca çalışmaya devam ederler ve çekimlerin son gününe kadar teknik destek sağlarlar.Genellikle serbest çalışırlar.

Hikâye Tahtası Sanatçısı (Storyboard Artist)

Senaryoyu çizgi roman gibi görsel çizimler haline getirirler. Bu sayede yönetmen, tam olarak ne yapmak istedikleri ve neye ihtiyaç duydukları (protez, kostün, makyaj, aksesuar vb.) konusunda bir fikre sahip olur. Hikâye tahtalarına çok fazla karmaşık kovalama, dövüş ve savaş sahneleri içeren filmlerde ihtiyaç duyulur. Büyük bütçeli filmlerin çoğu, çekimler başlamadan önce hikâye tahtasına dökülür. Kimilerine göre bu filmin yaratıcılığını öldürürken, kimilerine göre de aynı sahnenin gereksiz yere fazladan çekilmesi ve bütçe aşımının önüne geçen etkili bir yöntemdir.

Hikâye tahtası sanatçıları genellikle yapımın başlarında çalışmaya başlarlar. Senaryoyu okuduktan sonra yönetmen ile görüşerek, tahtaya çizilecek sahnelerin genel atmosferi ve görünüşü üzerine konuşurlar. Bu süreçte hikâye tahtası sanatçıları kameranın bakış açısından sahneyi hayal ederek karakterlerin pozisyonlarını, sahnede başka nelerin olacağını ve hangi açılardan görüneceklerini belirlerler.

İlettikleri ilk birkaç çizim beğenilirse, yönetmenler diğer sahneler için kendilerinden çizimlerini devam ettirmelerini isteyebilir. Fakat bazı yönetmenler sahneyi nasıl çekeceklerini zaten bildikleri için hikâye tahtalarını sadece sahneleri hatırlamak için kullanırlar. Büyük çaplı yapımlarda iki veya üç hikâye tahtası sanatçısı işe alınabilir. Genellikle sanat stüdyolarında çalışan hikâye tahtası sanatçıları, burada set modellerini ve farklı mekân fotoğraflarını incelerler. Varsa sorularını yapım tasarımcısına iletirler (Cristiano, 2012: 2).

Çoğu hikâye tahtası sanatçısı kalem ve kâğıt kullanmayı sevse de, bazıları Photoshop gibi bilgisayar programları kullanarak kolayca çizimlerini değiştirebilirler. Storyboard Lite, Frameforge 3D Studio ve Storyboard Artist & Storyboard Quick gibi birçok farklı hikâye tahtası yazılım programı mevcuttur. Genellikle serbest çalışırlar.

Teknik Çizimci / Teknik Çizimci Yardımcısı (Draughtsman& Jr. Draughtsman)

Teknik çizimciler set tasarımlarının çizilmesinden sorumludurlar. Çizimleri sayesinde ölçümler, kullanılan materyaller, dekor yapısı vb. konularda bilgiler içeren teknik bir şablon oluşturulur. Bazı teknik çizimciler sanat ekibi ofisinde çalışmayı tercih ederken, bazıları ise sahada çalışmayı, setin inşası süresince marangozlar ve diğer alakalı birimlerle iletişim halinde olmayı tercih ederler.

Büyük bütçeli filmlerde çalışan teknik çizimci sayısı dörde kadar çıkabilir. Bir o kadar, belki daha fazla sayıda da teknik çizim yardımcısı bulunur. Bu tür yapımlarda çekimlerden yaklaşık dört ay önce işe alınırlar. Genellikle çekimlerin sonuna kadar çalışmaya devam ederler. Hali hazırda kurulu olan setlerde değişiklik istenmesi veya ortaya çıkan sorunların giderilmesi için sürekli yeni çizimler üretirler. Genellikle kendilerinden çok kısa zamanda ve çok hızlı çalışmaları istenir. Bugün çoğunlukla el yeteneği ile yapılan çizimler, ender de olsa bilgisayar programı kullanılarak da yapılmaktadır. Teknik çizimciler, çizimleri efekt tasarımı ve yaratımında kullanan görsel efekt departmanı ile de iletişim halinde çalışırlar. Büyük bütçeli filmlerde teknik çizimciler yüzlerce çizim üretir ve bu çizimleri alakalı birimlere gönderir. Küçük çaplı yapımlarda teknik çizimciler, tüm set inşasını yakından takip eder ve genellikle sahada çalışırlar (app.hiive.co.uk, 2018).

Teknik çizim yardımcıları, belirli dekor detaylarını takip etmek ve denetlemek amacıyla tüm set inşa alanlarında gözlemler yaparlar. Tüm setlerin doğru modellemelerini yapmakla yükümlüdürler. Yapım tasarımcısı ve yönetmen, bu modellemeleri kullanarak kamera açılarını ve kamera hareketlerini belirlerler.

Grafik Tasarımcısı (Graphic Artis)

Grafik tasarımcıları, grafik (yazı) içeren tüm aksesuarların tasarlanmasından sorumludur. Bu aksesuarlara örnek olarak para, gazeteler, dergiler, el yazısı ile yazılmış mektuplar, partiyonlar, kitaplar, haritalar, dükkân tabelaları, menüler, kredi kartları, pasaportlar vb. gösterilebilir. Yapım tasarımcısı, aksesuar ustası ve sanat yönetmeni ile iletişim halinde çalışırlar. Eğer film boyunca ekranda gözükecek bir ‘kahraman’ aksesuarı söz konusu ise, yapım öncesi süreçte yönetmen ile bir araya gelip, istenen aksesuarın tasarımı üzerinde fikir alışverişi yaparlar. Bir ‘kahraman’ aksesuarının dört kopyasının yapılması altı hafta sürebilir. (Örn. eski bir simya kitabının yapılması sürecinde grafik tasarımcıları, kâğıt eskitme uzmanları, deri kapak üreticileri ve el işi uzmanlarıyla iş birliği halinde çalışırlar). Eğer bu durum söz konusu değilse, genellikle kısa sürede yapılabilen ve birkaç farklı sette kullanılacak süs aksesuarları tasarımı yaparlar.

Oyuncuların aksesuar kullanması gerektiği zamanlarda, grafik tasarımcısı sette oyuncu ile birlikte çalışarak, aksesuarın kullanımı hakkında oyuncuya bilgi verir. (Örn. bir dönem filmde yönetmen oyuncunun bir parşömen üzerine yazı yazdığını görmek isterse, grafik tasarımcısı parşömene kuş tüyü ile nasıl yazı yazıldığını oyuncuya gösterir) Parçalar genellikle el yazısı ve hattat yetenekleri kullanılarak tasarlanır. Photoshop veya Adobe Illustrator gibi yazılım programları kullanılarak bu tasarımlar, sanal ortama aktarılırlar. Küçük çaplı filmlerde, grafik tasarımcıları detaylı araştırmalar yaparlar. Büyük çaplı yapımlarda bu araştırma görevini uzman araştırmacılar üstlenir. Büyük bütçeli bilim kurgu veya fantasti filmlerinde, birden fazla grafik tasarımcısı çalışabilir. Görsel ve özel efektler departmanı ile yakın temas halinde çalışırlar. Grafik tasarımcıları, kâğıt, mürekkep, baskı uzmanı şirketler, baskıcılar ve ciltçiler gibi uzman tedarikçilerle sürekli iletişim halinde olmalıdırlar (app.hiive.co.uk, 2018).

Genellikle set dekoratörü tarafından yapıma önerilirler. Grafik tasarımcılığı, yaratıcılık açısından çok tatmin edicidir, fakat çalışma saatleri düzensizdir. Grafik tasarımcıları televizyon, sinema ve reklam sektörlerinde çalışabilirler. Genellikle serbest çalışırlar.

Kavram (Konsept) Sanatçısı (Concept Artist)

Kavram sanatçıları, görsel ve özel efektlerle yaratılan olağanüstü yaratıklar, inanılmaz yapılar ve diğer ‘uydurma’ unsurların bulunduğu büyük bütçeli bilim-kurgu, fantasti ve tarihsel filmlerde görev alırlar. Her yapımda genellikle sayıları birden fazla olan kavram sanatçılarının her biri başka bir görevi üstlenebilir. Örneğin bazıları olağanüstü yaratık tasarımı üzerine çalışmalar yürütürken, diğerleri filmin diğer unsurları üzerinde çalışırlar.

Yapım öncesi sürecin başlarında çalışmaya başlarlar, bazı durumlarda yapımın başlamasından 6-7 ay önce işe başlamaları gerekebilir. Eğer senaryo, daha eski bir hikâyenin veya kitabın uyarlaması ise, orjinal hikayedeki betimlemeleri dikkatle incelerler. Aynı zamanda uzman araştırmacılarla ortaklaşa çalışarak, alakalı materyal ve bilgi desteği talep edebilirler.

Kavram sanatçıları sanat ekibinin stüdyosunda, çizim ustası ve uzman araştırmacılarla birlikte çalışırlar. Çizimlerini bilgisayar üzerinde, herhangi bir çizim veya photoshop programı kullanarak yaparlar. Yapım tasarımcısının onayı alındıktan sonra çizimler yapımcı, yönetmen ve görsel efekt koordinatörüne iletilir (Pat 1999:88). Kavram sanatçılarının çizimleri dikkat çekici olduğu kadar doğru ve anlaşılır da olmalıdır. Çekim boyunca çizimler üzerinde çalışmaya devam ederler. Film devam ettikçe ortaya baştaki çizimlerden daha farklı bir hikâye çıkabilir. Bu gibi durumlarda kavram sanatçıları, çizimlerini yeni hikâyeye göre değiştirmeli ve değişimlere açık olmalıdırlar. Yapımın geliştirme sürecine de katılmaları istenebilir. Yaptıkları çizimlerle filme finansör veya dağıtımçı bulunması konusunda yardımcı olabilirler. Genellikle serbest çalışırlar. Uzmanlık gerektiren bir görevleri vardır ve iş imkanları sınırlıdır.

Set Giydirme (Set decorator)

Yapım tasarımcısıyla, yapımın genel görünümü üzerine fikir alışverişi yaparlar. Daha sonra aksesuar evleri ile büyük aksesuarlar için görüşmeler gerçekleştirir ve film için aksesuar rezervasyonu yaparlar. Sanat ekibi ofisinde senaryo dökümü yapıp, sahnelerde kullanılacak aksesuarlar, hayvanlar, araçlar, dekorasyon aksesuarları ve gazete, poster, kitap gibi diğer aksesuarların olduğu detaylı bir aksesuar listesi oluştururlar. Yapım satın alım sorumlusu ve grafik sanatçısı da kendi listelerini çıkardıktan sonra, tüm listelere bakarak eksik tespiti yaparlar. Bu listeler daha sonra birleştirilir ve set dekoratörünün üzerinde çalışacağı nihai liste haline gelir.

Daha sonra listelerdeki ürünlerin bulunur, satın alınır veya kiralanır, model tasarımcıları görevlendirilir ve mobilyalara yeniden döşemeler yapılır. Son takvim (sahnelerin çekileceği sıra) belli olduktan sonra, hangi gün hangi aksesuara ihtiyaç duyulacağı ortaya çıkarılır. Set dekoratörleri, ürün yerleştirme yapılacaksa gerekli izinlerin alınmasından sorumludur. Set dekoratörü tüm ürünlerin fotoğrafını çekmeli, ölçülerini almalı ve sette doğru aksesuarları getirmelidir (Rizzo, 2005:37).

Çekimlerin başlamasına bir gün kala, set dekoratörleri ve ekipleri sete gelerek dekorasyon işlemlerine başlarlar. Set tasarımcıları, yönetmen ve görüntü yönetmeninin set üzerinde yaptıkları değişiklikleri öğrendikten sonra, bir sonraki set alanına geçiş yaparlar. Çekim yapılacak mekânların ve aksesuarların

kiraları çok masraflı olduğundan, set dekorasyon ekibi parçalama ve geri teslim etme işlemlerini çok hızlı bir şekilde gerçekleştirmelidir. Genellikle serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Doğal Ortam Tasarımcısı (Greensmen)

Doğal ortam tasarımcıları, yapımın bütçesine ve senaryo gerekliliklerine göre işe alınırlar. Yapım tasarımcısı ile birlikte çalışarak, senaryo gerekliliklerini karşılayan yeşil alanlar yaratırlar. İş yükü ve iş tipi, yapımdan yapıma büyük değişiklik gösterir. Doğal ortam tasarımcıları, eski bir köşkün çimenlerinin düzenlenmesinden tutun, başka bir dünyada bulunan bataklık tasarımı ve uygulamasına kadar çok geniş bir iş yelpazesine sahiptirler.

Yapım öncesi süreçte yapım tasarımcıları tarafından bilgilendirilirler. Tasarımların en iyi şekilde uygulanması için çalışmalar yaparlar ve gerekli materyalleri belirlerler. Yapım gerekliliklerini karşılayacak yeşil alan, bitki ve doğal ortam araştırması yaparlar. Bu araştırmalar sonucunda uygun gördükleri bitki ve materyalleri seçer, seçilen bitki ve materyalleri çekim alanına veya stüdyoya ulaştırırlar. Daha sonra çekim alanı veya stüdyoda, bu bitki ve materyalleri kullanarak tasarımlara hayat verirler.

Kendilerinden çekim alanlarında bulunan ve ekranda görünmesi istenmeyen bölgelerin kapatılması istenebilir. Bu duruma ‘‘yeşillemek’’ denir. Çekim alanının arazi düzenlemesini yapmaları da istenebilir. Doğal ortam tasarımcılarından, senaryodaki doğal ortamı stüdyoda yeniden yaratmaları istenebilir. Bazı durumlarda sanat ekibiyle birlikte çalışarak yapay peyzaj içeren çekim alanları oluştururlar. Bu yapay peyzaj alanları, mekânize edilmiş ağaçlar, yapay taşlar, plastik bitkiler ve çiçekler içerebilir (Rizzo, 2005:37).

Çekim alanındaki yeşillik ve bitkiler dışında, kum ve ölü bitkiler gibi diğer doğal ortam elementleriyle de çalışmak durumundadırlar. Devamlılık ve bakım ihtiyacı duyan bitkilerle ilgilenilmesi için, doğal ortam tasarımcıları çekimler esnasında sette bulunmalıdır. Çekimler bittikten sonra bitkilerin alındıkları yere geri bırakılmasından ve kurulan doğal ortamın kaldırılmasından sorumludurlar. Doğal ortam tasarımcılarının çalışma saatleri düzensizdir. Her türlü hava ve arazi şartlarında çalışabilecek kapasitede olmalıdırlar. Büyük çaplı yapımlarda, doğal ortam ustaları, set doğal ortam tasarımcısı ve yetiştiricilerden oluşan bir doğal ortam tasarım ekibinin başına geçerler.

Kumaş Ustası - Terzi (Drapemaster)

Kumaş ustaları, seti süslemek için kullanılan tüm perde, halı, iç panjur, döşemeler ve araç içi kumaş kaplamalarının üretilmesi ve uygulanmasından sorumludurlar.

Oyuncunun kullandığı son model spor arabanın veya bir süper kahramanın eldivenlerinin gerçek deriden değil, akıllıca yapılmış kopyalardan ibaret olduğunu seyircinin bilmemesi gerekir. Bu başarı, arka planda titizlikle çalışan kumaş ustalarının çabaları sayesinde yakalanır. Set dekoratörü işe alınıp senaryoyu okuduktan sonra gerekli döşeme işlemlerinin bir listesini çıkarır. Bu liste çıkarıldıktan sonra işe alınan kumaş ustaları, içinde tüm kumaş ve işçilik masraflarının da bulunduğu bir bütçe hazırlar. Kumaş ustası, kendisine teknik çizimlerin teslim edilmesiyle birlikte, setin taşıyabileceği kumaş ağırlığını ve belirli kumaşların kıvrımlarını hesaplamalıdır. Zor ve karışık işlerde, teknik çizim programları kullanılarak ölçüler hesaplanır (creativeskillset.org, 2018).

Büyük bütçeli işlerde kumaş ustalarının denetiminde çalışan altı veya yedi kumaşçı olabilir. Çekimler başladıktan sonra, set dekoratörü ile birlikte setlerin giydirilmesi sürecinde sette hazır bulunurlar. Son set ‘‘giydirilene’’ kadar çalışmaya devam ederler.Film stüdyolarının bulunduğu sitelerde bulunan kumaş dükkanlarından çalışırlar. Serbest çalışırlar.

Aksesuar Sorumlusu (Props Storemen)

Aksesuar sorumluları çekimlerin başlamasına iki veya dört hafta kala işbaşı yaparlar. Mülkiyet sorumluları, yapım satın alımcılar ve aksesuar taşıyıcıları ile iş birliği halinde çalışırlar. Çekimler başlamadan hemen önce, set dekorasyon ve set aksesuar ekibiyle iletişim kurarlar. Aksesuar sorumluları, satın alınan ekipmanların teslim alınması, taşınması ve teslim edilmesi konularıyla ilgilenirler. Teslimatın nereden alınacağına karar verirler. Teslim alınacak aksesuarın boyutlarının ilgili kişilere bildirilmesinden sorumludurlar. Çekim takvimine uygun ve programı aksatmayacak bir ulaştırma ve taşıma takvimi belirlerler. Eğer bir sürücü ve bir aracın taşıyabileceğinden daha büyük bir aksesuar söz konusu ise, fazladan araç ve sürücü alımı yaparlar.

Her gün, kullanılacak set dekorasyon aksesuarlarının denetlenmesi hususunda donanım sorumlusu ile birlikte çalışırlar. Ekibe fazladan çalışan gerekip gerekmediğine karar verirler. Aksesuarlar sete ulaştığında, aksesuar sorumlusu tüm aksesuarları gözden geçirerek hepsinin kullanılabilir ve hasarsız olup olmadıklarını kontrol eder. Eğer hasarlı bir aksesuar varsa, aksesuar sorumlusu aksesuarın satın alındığı veya kiralandığı şirketi arayarak değişim için sipariş verir.

Aksesuarların paketlerinden çıkarılmasına yardım ederler. Küçük bütçeli işlerde, set dekorasyon ekibine genel anlamda yardımcı olurlar. Aksesuar üreticilerinin oyuncuların kullanması için ürettiği aksesuarların teslim alınmasıyla da ilgilenirler. Hangi aksesuarlara ihtiyaç olduğu, hangi sahnelerde kullanılacakları ve hangi sıra ile kullanılacakları sorularının yanıtlarına göre aksesuar gruplandırması yaparlar. Böylece aksesuarlar set aksesuar ekibinin kullanımına hazırlanmış olur. Kullanılan tüm aksesuarların bakımı ve faturalarının saklanmasıyla sorumludurlar (creativeskillset.org, 2018).

Çekimlerin bitmesiyle birlikte, tüm aksesuarların toplanması ve döküm çıkarılmasından mesuldürler. Eğer herhangi bir aksesuarda hasar meydana geldiyse, önce donanım sorumlusunu, daha sonra aksesuarın alındığı veya kiralandığı şirketi haberdar etmekle yükümlüdürler. Eğer aksesuarlar birden fazla mekânda kullanılacaksa, aksesuarın taşıma ve depolama açısından uygun olup olmadığını rapor etmekle yükümlüdürler. Çekimlerden sonra tüm aksesuarların alındıkları veya kiralandıkları şirkete iade edilmesi veya teslim edilmesinden sorumludurlar. Yapım satın alım ekibiyle birlikte hareket ederek, satın alınmış ve çekimden sonra satılacak aksesuarlar hususunda organizasyon düzenlerler.

Aksesuar Dekorasyon (Dressing Props)

Çekimlerin başlamasına iki veya üç hafta kala işe alınırlar. Donanım sorumlusu, yapım tasarımcısı ve/veya sanat yönetmeni tarafından bilgilendirilirler. Eğer set dekorasyon ekibi bulunuyorsa, aksesuar dekorasyon ekibinin yönetimi set dekorasyon ekibine düşer. Aksesuar dekorasyon ekipleri çalışırken genellikle kendi içlerinde iki veya üç gruba ayrılırlar. Ekibin kıdemli üyesine ekip şefi denir.

Aksesuar sorumlusu ve aksesuar dekorasyon ekibi, sette kullanılacak aksesuarları teslim alırlar. Seti kendilerinden istenen hale getirmeleri için genellikle çok kısa zamanları vardır. Perde asmaktan tutun, yere halı serilmesine kadar birçok farklı alanda sorumlulukları vardır. Eğer yapımda bir doğal ortam tasarımcısı bulunmuyorsa, aksesuar dekorasyon ekibinden dış mekân çekimlerinde alan yeşillendirilmesi ve bitkilendirmeleri de istenebilir (Wilson, 2002:143).

Aksesuar dekorasyonunu bitirdikleri mekânda çekimler başlarken, aksesuar dekorasyoncular hızlı bir şekilde bir sonraki çekim mekânı üzerinde çalışmaya başlarlar. Çekimlerin bittiği mekânlara geri dönerek, seti parçalar ve mekânları çekimden önceki hallerine geri döndürürler. Aksesuarları aksesuar sorumlusuna teslim ettikten sonra bir sonraki çekim alanına geçerler. Set aksesuarcısı ve aksesuar dekorasyoncusu, birbirlerinin görevlerini üstlenebilirler.

Aksesuar Ustası (Prop Maker)

Yapım tasarımcıları, sanat şefi veya donanım sorumlusunun verdiği direktif, tasarım ve fikirlere sadık kalarak gerekli aksesuar inşasının gerçekleştirilmesinden sorumludurlar. Aksesuarların yapımı konusunda kendi yöntemlerini geliştirme özgürlüğüne sahiptirler. Örneğin yapılması istenen bir orta çağ kılıcının, orta çağdaki demirciler tarafından nasıl dövüldüğünü araştırarak, uygun demir dövme ortamının yaratılması için yapım satın alma ekibiyle birlikte çalışabilirler. Tüm doğru gerek ve ekipmanın satın alınması için de yapım satın alma ekibiyle çalışmalıdırlar. Kendilerinden aksesuar kiralamaları veya satın almaları da istenebilir. Genelde satın aldıkları, kiraladıkları veya inşa ettikleri herhangi bir aksesuarın, bir adet kopyasını da yapmaları veya almaları beklenir.

Çok geniş bir ürün bilgi yelpazesine ve ürün inşa yeteneğine sahip olmaları gerekir. Kendilerinden istenen aksesuarı yapabilmek için mobilya yapımı, elektrik mühendisliği, el yazısı, modelleme, tahta tornacılığı ve döküm gibi alanlarda uzmanlık sahibi olmaları gerekebilir (Wilson, 2002:12).

Aksesuarların inşasından sorumludurlar, bütçeleri keskin çizgilerle belirlenmiştir ve teslim süreleri genelde kısadır. Çekimler esnasında aksesuarların yerleştirilmesi, kullanılması ve kullanacak oyuncuya aksesuarın kullanımı konusunda bilgi verilmesinden sorumlu olabilirler. Genellikle yapım atölyesinin bir parçası olarak çalışırlar, fakat tek çalışma imkanları da vardır.

Manzara Tasarım (Landscape Design)

Manzara tasarımcıları, yapım tasarımcısı ve şef ressam ile birlikte çalışırlar. Film için bir veya birkaç manzara tasarımı yaparlar. İstenen manzara tasarımları bulutlu bir hava, uçsuz bucaksız bir çöl veya sahnedeki camdan gözüken bir New York silüeti olabilir. Bunun yanında boyama ekibi tarafından boyanmış fakat düzeltme yapılması gereken duvar resimleri veya tabloların düzeltilmesinden de yükümlüdürler. Aksesuar parçalarını boyamaları da istenebilir (Ward, 1994: 84). İş takvimlerini kendileri çıkarır, gerekli tüm ekipmanı kendileri alırlar. İş başlangıcında belirlenen standartlara ve zaman sınırına uygun bir şekilde çalışmalı, yapım tasarımcısının hayali ile gerçeklik arasında bir tercüman görevi görerek hayali gerçeğe dönüştürmelidirler.

Silah Ustası (Armourer)

Eğer bir sette ateşli silahlar kullanılacaksa, o sette ruhsatlı bir silah ustasının bulunması yasal zorunluluktur. Silah ustaları senaryoyu okuduktan sonra yönetmen, yapımcı ve donanım sorumlusuyla

görüşerek, ihtiyaç duyulan silahların bir listesini çıkarır. Filmin geçtiği tarihe göre belirli bir silah türü aramak durumunda kalabilirler. Eğer özel bir silah yapılması söz konusuysa silah ustaları, yapım tasarımcısı ve aksesuar ustası ile iş birliği yapmaları gerekebilir.

Yönetmen ve yapımcıya film için hangi silah türünün daha uygun olduğuna dair bilgi verirler. Aynı zamanda alakalı silah yasaları ve yasaların gereklilikleri üzerine önerilerde bulunur, risk değerlendirmesi yaparlar. Eğer film stüdyosu dışında çekim yapılacaksa, polis ile iletişime geçerek gerekli izinlerin alınmasını sağlarlar. İstenen silahların bulunması silah ustasının görevidir. Silahları ya ruhsatlı bir silah satıcısından, ya da kendi silahları arasından seçerek sete getirirler. Silah içeren sahnelerin çekiminden önce, oyunculara ve ekibe güvenlik kontrolü sağlayacak bilgilendirmeler yaparlar. Güvenli alanların, ne kadar uzakta durulması gerektiğinin ve sette “ neyin nasıl yapılacağı” üzerine bilgilendirme yaparlar. Setteki herhangi bir kimsenin yaralanma ihtimalini tamamen yok etmeleri gerekmektedir (creativeskillset.org, 2018). Görüntü yönetmeniyle hangi kamera açısının yaralanma ihtimalini en aza indireceği konusunda fikir alışverişi yaparlar. Provalar esnasında oyunculara, silahların nasıl kullanılması gerektiğini ve olası tehlikeleri izah ederler. Ateşli silah içeren sahnelerde koreografi yapılmasına yardım ederler. Çekim araları ve provalar esnasında silahların düzgün çalıştığından ve güvenlik kontrollerinin çalışır halde olduğundan emin olmalıdırlar. Çekimler esnasında sette hazır beklemek zorundadırlar. Sahnede kullanılmayan silahların güvenli bir kutuda tutulmasından sorumludurlar. Bu kutular daha sonra sadece belirli kişilerin girebileceği kilitli bir odada tutulmalıdır. Çekimler bittikten sonra silah ustaları, silahları aldıkları yere geri teslim ederler.

2.10. Dekor ve İnşaa Ekibi

Dekor Amiri

Planlamanın başlangıcından son boya katmanı atılana kadar, tüm set inşa sürecinin organizasyonunu yapmakla yükümlüdürler. Tüm inşanın zamanında ve bütçeyi aşmadan bitmesini ve yapılan setlerin istenen kalitede olmasını sağlarlar. Yapım tasarımcısıyla fikir alışverişi yaparak, yapımın dekor gerekliliklerini belirlerler. Planlara bakarak gerekli set sayısı, setlerin boyutları, tasarımları, renkleri ve dokularını belirlerler. Marangoz, boyacı, dekor ustası ve sıva-alçı şefi işe alımı yapar ve bu çalışanların maaşlarını belirlerler. Marangoz, boyama, dekor ustası ve sıva-alçı ekip başlarını bilgilendirir, ilgili çizimleri ve planları paylaşır, inşa metodları, prosedürleri ve teslim tarihleri üzerine anlaşmalar yaparlar. Görev yelpazeleri geniştir. İskele kurulumu, halat, kablo ve palanga çekilmesi, vinç ve yükselme ekipmanının hazırlanması ve özel ulaşım gereçlerinin kurulmasından sorumlu tutulabilirler. Makine ve platformları yükseltme, alçaltma, hareket ettirme ve konumlandırımları istenebilir. Kamera ve ışık

ekipmanını, yaptıkları iskelelere konumlandırmaları istenebilir. Bu gibi durumlarda görüntü yönetmeninin direktifleri doğrultusunda çalışırlar. Sorumlu oldukları diğer alanlar havada asılı kalabilecek platform inşası, set, lamba, özel efekt ekipmanlarının ve aksesuarların konumlandırılmasıdır. Tüm dekor sürecinin gözlenmesinden sorumludurlar. Materyal siparişi ve fiyat pazarlığı yapar, teslim tarihleri belirlerler. Dekor amirlerinin en önemli görevlerinden biri can ve iş güvenliği yasalarının takip edildiği bir set ortamı yaratmaktır. Özellikle ağır ekipmanlarla ve makinelerle çalışan ekiplerin bu kurallara uymasını sağlamak dekor amirinin görevidir. İnşa edilen tüm setlerin güvenlik ve sağlamlık kontrollerini gerçekleştirirler. Setin parçalanmasını organize eder, tüm materyalin doğru şekilde depolanmasını veya atılmasını sağlarlar.

Dekor Amiri Yardımcısı

Planlama sürecinden çekimlerinin sonuna kadar, dekor amiriyle yakın temas halinde çalışırlar. En önemli görevleri, set ve sahnelerin inşasını gözlemek, dekorların yapım tasarımcısı tarafından belirlenen kalite ve güvenlik standartlarına uygun şekilde yapıldığından, teslim tarihine ve önceden belirlenmiş bütçeye uygun hareket edildiğinden emin olmaktır. İstenen iş bütçesinin ve iş takviminin belirlenmesi için yapılan çalışmalara yardımcı olurlar. Dekor amirlerine ekip bulunması (marangoz, boyacı, dekor ustası ve sıva- alçı şefi) ve işe alım kontratlarının yapılması konularında yardımcı olurlar. Materyallerin ve araçların satın alınması, kiralanması ve zamanında teslimi konularında yardımcı olurlar. Sahne ve setlerin inşasının kontrolünde dekor amirlerinin yanında bulunur, tüm dekor işlerinin planlara uygun, belirtilen özelliklere sahip, can ve iş güvenliği yasalarıyla liyakat halinde olup olmadığını gözlemlerler. Çekimlerden sonra setin parçalanmasının organizasyonunun yapılmasına yardımcı olurlar. Tüm materyallerin düzgün bir şekilde depolanması veya atılması adına çalışmalar yürütürler.

Dekor Uygulama Şefi

Dekor uygulama şefleri, tüm dekor ekibinin çalışmalarından sorumludur. İşe alındıktan sonra dekor amiri ile birlikte çalışarak inşa edilmesi gereken iskele ve platformları kararlaştırır ve teslim tarihi belirlerler. Set tasarımı ve hikâye tahtasını inceleyerek gerekli iskele türlerini belirlerler. (Bina dışından çekim yapabilmek için çok yük taşıyabilecek platformlar yapılması, veya büyük set parçalarının hareket ettirilebilmesi için silindirik gagaburun yapılması vb) Çalışma takviminin belirlenmesiyle, Dekor Uygulama Şefleri, genel iskele kurulumu veya film endüstrisi üzerinde uzmanlaşmış kişileri işe alarak dekor ekiplerini kurarlar.

Kendilerine atanan dekor grubunun şefi olarak hareket ederler. Sorumlu oldukları dekorların doğru bir şekilde ve zamanında teslim edilmesinden sorumludurlar. Tüm dekor uygulama şefi dekor malzemelerinin

satın alınması ve zamanında teslim edilmesinden sorumludurlar. Her ne kadar dekor bütçelerinin düzenlenmesi dekor amirinin görevi olsa da, Dekor Uygulama Şefleri işçilik ve malzeme giderlerinin önceden anlaşılan sınırlar içerisinde tutulmasından, harcanan iş saati ve malzeme miktarının doğru bir şekilde kayıt altına alınmasından mesuldürler. Dekor uygulama ekibinin inşa ettiği tüm iskelelerin güvenliğinden sorumludurlar. İlgili tüm can ve iş güvenliği yasalarının uygulandığından emin olmalıdırlar.

Dekor Uygulama Denetmeni

Dekor Uygulama Şeflerinin setteki ‘‘gözü kulağı’’ olan dekor uygulama denetmenleri, donatım ekibinin kesintisiz ve güvenli bir şekilde çalışmasını sağlar. Donatım ekipleri kendi aralarında küçük gruplara ayrılırlar. Grupları yöneten kişi ise Dekor Uygulama Denetmenidir.

Dekor Uygulama Şefi ile birlikte çalışarak, donatım gruplarının farklı mekânlarda veya aynı mekândaki farklı alanlarda, farklı iskelelerin yapımı üzerinde çalışabilmesi için program hazırlarlar. Gruplarda çalışacak kişi sayısını belirlerler. İhtiyaç duyulan malzemelerin zamanında ve doğru mekâna getirilmesinden sorumludurlar. Dekor kurulumlarının sorunsuz bir şekilde ilerlediğinden ve teslim tarihine yetişeceğinden emin olmalıdırlar. Çok ağır yükler taşıyabilecek gagaburunlar yapmaktan tutun, gündüz vakti gece çekimi yapılabilmesi için bir binanın tamamının üstünün örtülmesine kadar, çok geniş yelpazeli bir görev alanına sahiptirler. İşlerinin doğası gereği dekor ve platform yaparken çok yüksek yerlerde çalışmak durumunda kalabilirler. Yapılan çalışmaların ilgili can ve iş güvenliği yasalarının gerektirdiği standartlarda yapıldığından emin olmalı, ekibin can güvenliği her zaman öncelikleri olmalıdır.

Hangi platform ve iskelelerin, hangi şartlar altında kullanılabilceği konularında diğer ekip şeflerini ve yapım ekibini bilgilendirmekle yükümlüdürler. Bunu yaparken mekânsal veya potansiyel tehlikeleri göz önünde bulundurmalıdırlar.

Dekor Ustası

Dekor ustası film ve diğer yapımlarda yapı veya platform kurmaktan sorumludurlar. Destek ve ulaşım iskelelerinin kurulmasından ve sökülmesinden mesuldürler. Bu iskelelere örnek olarak kuş kafesi iskelesi, kule, çıkma iskele, yol ve çatı iskeleleri gösterilebilir. Bu iskelelere ulaşım için gerekli merdiven, çatı merdivenleri, yatay merdivenler ve halat merdivenleri kurulumundan da dekor ustaları sorumludur.

Yükselmek ve asılı kalmak için gerekli halat, tel, çelik halat, zincir, vinç, palanga ve lif halat gibi teçhizatların kurulumundan da sorumludurlar. Gerekli can ve iş güvenliği yasalarından haberdar olmalı,

yasalar doğrultusunda bir çalışma ortamı sağlandığından emin olmalıdırlar. İşlerinin doğası gereği, gerekli önlemlerin alınmaması sadece kendilerinin değil, ekibin kalanının da can güvenliğinin riske atılması anlamına gelmektedir. Güvenlik kemeri takmak yasal zorunluluklarıdır. Gerekli güvenlik teftişleri yapabilecek ve iskele sağlamlığını yasaların gerektirdiği minimum standartlarda kontrol edebilecek seviyede bilgi birikimine sahip olmaları gerekmektedir.

Model Tasarımcısı (Model Maker)

Model tasarımcıları, setlerin geliştirilmesi veya büyük yapıların minyatürize edilmesi ile ilgilendirler. Örneğin, Çin Seddi'nin yarım metre uzunluğunda bir kopyasını veya görsel efekt ekibi için koca bir şehrin minyatür kopyasını hazırlamaları istenebilir.

Yapım tasarımcıları, aksesuar ustaları ve görsel efekt ekibinin ilham kaynağı model tasarımcılarıdır. Yaptıkları modeller, söz konusu görevlilerin fikirlerinin başlangıç noktası olabilir. Modellerini serbest el çizimleri veya bilgisayar destekli tasarım programları kullanarak yaparlar. Herhangi bir modelin taslağı beğenilirse, modelin detaylı inşasına başlarlar. Kil, alçı, plastik veya metal kullanılarak yapılan modeller, birbirinden farklı birçok teknik kullanılarak inşa edilebilir. Hareket eden modeller için temel mühendislik teknikleri ve elektronik cihazlar kullanılabilir. El aletleri, makinalar, bilgisayar destekli ekipmanlar, modelleme yapılırken kullanılan cihazlardan bazılarıdır (app.hiive.co.uk, 2018). Aynı zamanda materyal ve kaynak bulunması sürecinde etkin rol oynamaları gerekebilir. Kullandıkları bazı materyaller sağlığa zararlı duman salınımı yapabileceğinden, can ve iş güvenliği yasalarına uymalı ve güvenli bir iş ortamı yaratmalıdırlar. Çoğu model tasarımcısı serbest çalışır ve proje bazlı işe alınırlar.

Sahne Amiri (Stagehand)

Sahne amirlerinin çeşitli görevleri vardır. Bir sahne amirinin işini düzgün yapabilmesi için, film ve yapım süreçlerinin nasıl işlediği konusunda engin bilgiye sahip olması gerekir. Büyük yapımlarda sahne amirleri bir kişi değil, sahne amirliği ekibi olarak görev alırlar. Bu ekibin içinde denetmenler ve yardımcıları bulunabilir.

Setin, yani sahnenin kurulmasında görev üstlenir, marangoz ve alçı-yapı ustası ile iş birliği içinde hareket ederler. Sahne yapımı için gereken ham madde ve istenen efektlerin (eskitme vb.) yapıya uygulanması ile ilgilendirler. Sahne için gereken arka plan perdelerinin asılmasından, gök perdelerinden ve görüntü yansıtılacak alanda kullanılacak materyalin temininden ve bakımından sorumludurlar. İnşası tamamlanan sahnenin stüdyo içinde veya dışında taşınmasından sahne amirleri sorumludurlar. Taşımanın ne ile

yapılacağına karar vermekle yükümlüdürler ve gerekli durumlarda tır veya konteyner gibi büyük taşıma araçları isteyebilirler. Bu süreçte gerekli resmi evrakların tam ve geçerli olmasından da sorumludurlar. Taşınan ürünün araca hasarsız yüklenip, araçtan hasarsız indirilmesi de sahne amirinin sorumluluğundadır. Çekim esnasında tüm ekip başlarıyla iletişim halinde kalarak, kendilerinden istenen inşaa işlerini yürütürler (app.hiive.co.uk, 2018).

Çekim bittiğinde sahne amiri, donatım ekibine tüm teçhizatlarını söküp toplaması için izin verir. Geri kalan ‘‘israf’’ edilmiş malzemelerinin ise, alakalı yasaların uygun gördüğü şekilde temizliğini sağlar.

Yetkili Marangoz (Chargehand Carpenter)

Marangoz ekibinin yürüttüğü tüm çalışmalardan sorumludur. Bu çalışmalara örnek olarak yapım tarafından istenen tüm tahta yapılar, kapılar, pencereler, tahta aksesuarlar ve platformların inşası gösterilebilir.

Yapım öncesi süreçte dekor amiri ile birlikte çalışarak gerekli marangoz sayısını belirlerler. Kalifiye eleman alımından, çalışma atölyesi kurulumundan ve güvenli bir iş ortamı hazırlanmasından sorumludurlar. Dekor amiri ve set tasarımcısı ile iş birliği yaparak film setinde ihtiyaç duyulan tahta yapıların özellikleri üzerine çalışmalar yürütürler. Gerekli materyal ve araç gereç listesinin çıkarılması ve sipariş edilmesinden sorumludurlar. Çalışma atölyesindeki iş dağılımından ve iş denetiminden mesuldürler. Marangoz ekibinin istenen standartlarda çalıştığından, bütçeye ve iş teslim tarihine uygun hareket edildiğinden emin olmalıdırlar.

Yapım esnasında, yetkili marangozlar çekim alanlarına giderek tahta yapıların birleştirilmesi sürecini denetlerler. Çekimler bittikten sonra tahta yapıların sökülmesi, güvenli bir şekilde kaldırılması, toplanması ve depolanması, marangoz ekibinin sorumluluğundadır. İnsan sağlığını tehdit eden boyalar, cilalar, yapışkanlar ve vernikler kullanılıyorsa, iş ortamının can ve iş güvenliği yasalarının belirlediği standartlarda tutulması, yetkili marangozun yükümlülüğündedir.

Marangoz (Carpenter)

Film süresince çeşitli görevleri yerine getiren marangozların, filmin genel görünümünde büyük etkisi vardır.Şef marangozun direktifleri doğrultusunda çalışan marangozlar, ekranda görünen sahne malzemelerinden pencerelere, merdivenlerden birebir kopya uzay gemilerine kadar birçok farklı yapının inşasında emek verirler. Sadece sahnede gözükten malzemeler değil, aynı zamanda sahnenin kendisi,

ışıkların yerleştirileceği veya ekibin ihtiyaç duyduğu bütün platformlar marangozlar tarafından yapılır. Şef marangozun belirlediği iş kalite standartlarına ve teslim tarihine uymak zorundadırlar.Yapım öncesi süreçte marangozlar genellikle atölyede çalışırken, çekimler esnasında bazen çekim mekânına gelmeleri de gerekebilir.Çekimler tamamlandıktan sonra inşaa edilen tüm platformların sökülmesi ve depolanmasından sorumludurlar.

Stajyer Marangoz (Trainee Carpenter)

Stajyer Marangozlar yapı ekibinin en kıdemsiz üyeleridirler. Film yapımı esnasında yapı ekibinin yapılmasını istediği temel ve basit görevleri yerine getirir ve atölyede çalışan daha tecrübeli meslekdaşlarına yardımcı olurlar. Yazılı ve sözlü olarak kendilerini sektörün lügatına alıştıırıp, istenilen son ürünün tahta ve alet-edevat kullanılarak nasıl yapılacağını öğrenmeye çalışırlar. Kapı, çerçeve, merdiven gibi farklı yapıları yapmayı, bunları yapmak için de metre ve kesim aletlerini doğru kullanmayı, planlama, yontma, detaylama, delme, cilalama gibi farklı alanlarla uzmanlık sahibi olmayı öğrenmeleri zorunludur. Filme göre değişkenlik göstermekle birlikte, marangozlardan, sahnede kullanılacak cam pervazından, birebir kopya uzay gemisi veya antik bir gemiye kadar, çok farklı türde yapı inşaa etmeleri istenilebilir. Stajyer Marangozlar film esnasında çekim ekibinin kullanması için gereken destek platformunun yapımında da tecrübeli meslekdaşlarına yardım ederler. Çekim bitiminde tüm tahta parçaların sökülüp yeniden kullanıma hazır hale getirilmesi, depoya götürülmesi ve depoda gereken yerlere yerleştirilmesinde de yapı ekibine yardım etmek ayrıca görevleridir.

Sıva/Alçı Şefi (HoD Plasterer)

Sıva/alçı şefleri inşa amirleri tarafından belirlenir ve sıva/alçı ekibinin şefi olarak görev alırlar.Yüksek bütçeli işlerde kendilerine yardımcı olması için denetmen sıva/alçıcı ve yetkili sıva/alçıcı olmak üzere fazladan iki kişiyi görevlendirmeleri gerekebilir.

Yapım öncesi süreçte dekor amiriyle birlikte çalışarak yapım tasarımcısının çizimlerini analiz ederler. Yapımın genel olarak ihtiyaç duyduğu sıva/alçı işlerinin bir listesini çıkarırlar ve bu listeyle doğru orantılı olarak yapımda çalışacak sıvacı/alçıcı sayısını belirlerler. Çalışan sayısı belirlenirken bütçeyi göze alarak hareket etmelidirler.Gerekli tüm teçhizat ve ham madde satın alımından sorumludurlar.

Duvarlara,tavana ve yere ıslak alçı uygulanması veya şekillendirilmesi gibi temel sıva/alçıcılık işlerinden sorumludurlar. Aynı zamanda kendilerinden lifli alçıcılık, kalıp döküm ve model dökümü yapmaları da istenebilir. Sadece ıslak alçıyla değil, cam elyafı ile de çalışmaları gerekebilir. Gerçeğinin alınması zor veya pahalı olan ve sahnede kullanılacak gereçlerin ‘‘sahtelerini’’ yapmaları istenebilir (kale duvarları,

surlar, arabalar, büyük kayalar vb). Sıva/alçı şefleri, sıva/alçı ekibinin can ve iş güvenliğinin sağlanmasından sorumludur. İşlerinin doğası gereği sağlık açısından tehlike arz eden maddelerle çalıştıklarından (120°C de eritilen triko plastik, zehirli gaz salınımı yapan PVC parçaları ve kanserojen köpükler gibi) çalışma alanlarında gerekli önlemlerin alındığından ve sağlık ekipmanlarının bulundurulduğundan emin olmalıdırlar.

Alçı Ustası (Plasterer)

Alçı ustalarının çeşitli görevleri vardır ve filmin genel görünüşüne büyük katkıda bulunurlar. Alçı ustası sadece tavana alçı yapmaktan değil, istenmesi filmde kullanılacak önemli aksesuar ve yapıların inşasından da sorumludur.. Bir kalenin taşlarının biçimlendirilmesinden tutun, cam elyafından uzay gemisi yapılmasına kadar çok farklı alanda yapı veya aksesuar yapmaları istenebilir.

Film endüstrisinde alçı ustaları genelde iki alanda uzmanlaşırlar, bu alanlar sahne işleri ve örnek model ve kalıp dökümü atölye çalışmalarıdır. Sahne işleri, sette alçı işlerinin yapılması ve alçının dekorun kalanına uyum sağlaması olarak tanımlanabilir. Her iki durumda da, şef alçı ustasının komutları doğrultusunda çalışırlar. Çalıştıkları materyallerin çoğunun insan sağlığına zararlı olması nedeniyle çalışma ve güvenlik kurallarınının farkında olmaları ve kuralları uygulamaları çok önemlidir.

Şef Ressam (Chargehand Painter)

Ressam ekibinin yürüttüğü tüm çalışmalardan ve çalışmaların denetlenmesinden sorumludurlar. Sektör dışındaki herhangi bir ressamın sahip olduğu yeteneklerin yanı sıra, film sektörünün gerektirdiği tüm ressamlık bilgi ve birikimine de sahip olmaları gerekmektedir. Yapım tasarımcısı ve inşaa amirleriyle birlikte yapılması gereken ne kadar iş olduğunu ve bu işlerin yapılması için ne kadar zaman gerektiğini planlarlar. Renk temasının, cilalama yapılacak alanların, üzerinde çalışılacak yüzeylerin dokusunun belirlenmesi ve diğer gerekliliklerin yerine getirilmesi üzerine çalışmalar yürütürler. İş için gerekli malzemelerin listesinin çıkarılması, sipariş edilmesi ve ihtiyaç duyulan ressam sayısının belirlenmesinden sorumludurlar. Üzerinde çalışılan alanların dışında kalan her yerin akan/damlayan boyadan korunması şef ressamların sorumluluğudur.

Ressam ekibi belirlendikten sonra, ekibin tüm aktivitelerini kontrol etmeli ve eşit görev dağılımı yapmalıdırlar. Platformların dikilmesi veya sökülmesi durumunda, tüm süreci takip etmek zorundadırlar. Ressam ekibinin istenen standartlara, belirlenen bütçeye ve teslim zamanına uyacak şekilde çalışmasını sağlamalıdırlar (creativeskillset.org, 2018).

İnsan sağlığını tehdit edebilecek maddeler içeren boya, yapışkan ve cilalarla çalışılıyorsa, iş ve can güvenliği yasalarının gerekliliklerinin yerine getirilmesinden sorumludurlar.

Ressam (Painter)

Film sektöründeki ressam, sektörde olmayan ressamla çoğunlukla aynı görevleri yapmaktan mesuldrlr. Bazı durumlarda kendilerinden özel dokunuşlar yapmaları istenebilir; metalik boya ile araba boyanması, spreyc boya ile arka plan boyanması, ebru ve kumlama yapılması veya boya ile eskitme-paslandırma yapılması gibi. İş malzeme ve materyallerini kendileri temin ederler. Çalışma alanlarını da kendileri yaratırlar.

Baş ressam tarafından yönlendirilirler. Renk şeması ve istenilen bitirimin nereye yapılması gerektiğini baş ressam belirler ve ressama iletir. Baş ressam tarafından belirlenen teslim tarihine uymalı, işlerinin istenen standarda uygun olduğundan emin olmalıdırlar (creativeskillset.org, 2018)._Malzeme atıklarını ilgili sağlık ve güvenlik yasalarına uygun bir şekilde ortadan kaldırmalı, çalışırken gerekli önlemleri almalıdırlar.

Heykeltıraş (Sculptor)

Heykeltıraşlardan antik Yunan heykelleri, minyatür zgrlk Anıtı veya devasa çeker çubukları gibi birbirinden çok farklı tipte ve yapıda heykeller yapmaları istenebilir. Yapım tasarımcıları, görsel özel efekt yönetmenleri ve aksesuar ustalarıyla birlikte çalışırlar.El yeteneğinin yanı sıra, bilgisayar destekli tasarım ve örnek model tasarımı gibi konularda da bilgi ve beceriye sahip olmalıdırlar. rnek modeller onaylandığında, asıl heykelin inşaasına başlarlar.

Heykeltıraşlardan işleri için gereken malzemeyi kendileri almaları istenebilir. Polistiren köpük, kil, metal veya tahta ile çalışmaları gerekebilir. Film endüstrisindeki heykeltıraşlar genelde polistiren köpük ile çalışmayı tercih etmektedirler. Bunun sebebi ise polistirenin kolay şekil verilebilir, oyulabilir ve  boyutlu hale getirilebilir bir madde olmasıdır. Set ve iş güvenliği yasalarını bilmeli ve yasalara uygun şekilde çalışmalıdırlar. Çalıştıkları materyallerin dumanları insan sağlığına zararlı olabileceğinden, işe başlamadan önce gerekli tüm önlemleri almak zorundadırlar (Andrews, 1988:88). Çoğu başarılı heykeltıraş serbest (freelance) alışmaktadır.

Manzara Sanatçısı (Scenic Artist)

Manzara sanatçıları genellikle yapım tasarımcısı veya şef ressam tarafından bilgilendirilirler. Manzara sanatçıları setteki pencerelerden gözükecek manzaraların çizilmesinden sorumludurlar. Mavi gökyüzünde gezen bulutlardan tutun, New York silüetine kadar, kendilerinden birçok farklı manzaralar çizmeleri istenebilir. Ressam ekibinin üzerinde çalıştığı başka bir işi bitirmeleri veya duvar resimleri çizmeleri de istenebilir. Aynı zamanda karmaşık aksesuarların boyanmasından da sorumlu tutulabilirler. Çalışma takvimlerini kendileri belirlerler. Gerekli materyal ve iş aletlerini kendileri alırlar. Üzerinde anlaşılan teslim tarihi ve kalite standardında çalışabilecek kapasitede olmaları çok önemlidir. Üzerinde çalıştıkları her şeyin sete taşınması, yerleştirilmesi ve sökülmesi sürecinde sette hazırda bulunurlar. Can ve iş güvenliği yasalarına hâkim olmalı, güvenli bir çalışma ortamı yaratmalı ve artık maddelerin (boya tüpleri vb.) ortadan kaldırılmasında ilgili yasalara uygun hareket etmelidirler (creativeskillset.org, 2018).

2.11. Görüntü Ekibi

Görüntü Yönetmeni (Director of Photography)

Görüntü Yönetmeni İş Sağlığı ve Güvenliğini çevre koruma önlemlerini alarak, kalite gereklilikleri çerçevesinde, eser veya iş sahibinin beklentileri ile yönetmenin talebi doğrultusunda, yapım koşullarının belirlediği imkânlar çerçevesinde, yapımın kendine has bir tarzda görsellik kazanması amacı ile, ışık, grip ve kamera ekiplerinin koordinasyonu ve yönetimini sağlayan, görüntünün amaca uygun tespit edilebilmesi için çekim öncesi, çekim esnası ve çekim sonrası süreçlerde, kendisine özgü sanatsal yaklaşımını ve hususiyetini katmak sureti ile yaratıcı ve teknik kararları veren ve mesleki gelişime ilişkin faaliyetleri yürüten nitelikli kişidir (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9).

Görüntü yönetmenleri ekip şefleri arasında en önemli görevi üstlenenlerden biridir. Filmin görsel bir kişiliğe sahip olmasını sağlarlar. Görüntü yönetmenleri senaryonun kalbine inip, hayatlarında daha önce tecrübe ettikleri görüntülerden esinlenerek senaryoya özgün bir görüntü oluştururlar. Kadraj, ışık ve kamera hareketleri ile istenen görüntüyü ekrana yansıtırlar. Kamera ekibiyle iş birliği halindedirler. Film esnasında başta ışık şefi ve yardımcı yönetmen olmak üzere, kostüm tasarımcısı, yapım tasarımcısı, saç-makyaj ekipleri ve sanat ekibiyle iletişim halinde çalışırlar.

Görüntü yönetmenleri, senaryoyu okuduktan sonra yönetmen ile bir araya gelir ve filmin görsel stilinin belirlenmesi yönünde çalışmalar yaparlar. Mekânları film çekimlerinden önce teknik araştırmalara tabi tutarlar ve gerekli hazırlıkları film başlamadan önce yaparlar. Gerekli tüm kamera ekipmanının, ışık, film rulosu, kamera türünün, kamera destek ekipmanlarının listelerini çıkarırlar. Hazırlıklar sırasında görüntü yönetmenleri özel lensleri, filtreleri ve film rulolarını test etmekle yükümlüdür (Brown, 2016:325). Provalar esnasında yönetmen ve görüntü yönetmeni, kamera ve oyuncunun yapması gereken hareketleri

kararlaştırırlar. Gerekli durumlarda ışık şeflerinden ışık düzeltmesi yapmalarını, set teknisyeninden de kamera hareketi için kamera destek ünitesi talep edebilirler. Düşük bütçeli işlerde görüntü yönetmenleri aynı zamanda kamera operatörlüğü de yaparlar. Her çekim gününün sonunda, bir sonraki çekim günü için hazırlık yapmalıdırlar. Gerekli özel ekipmanın sete geleceğinden emin olmalıdırlar. Gün sonunda yönetmen ile birlikte üzerinde oynanmamış görüntüleri izlerler (Elkins, 2013: 49).

Kurgu aşamasının her adımında kurgu ofisi ile birlikte çalışmalıdırlar. Bu süreç bazen haftalar alabilir. Çoğu görüntü yönetmeni filmlerde çalıştıkları kadar reklam ve dizilerde de görev alırlar. Çalışma saatleri uzundur, fakat görüntü yönetmenliğinin doğasındaki yaratıcılık hissiyatı, sette geçirilecek uzun çalışma saatlerine ve harcanan emeğe değer bir haz verir.

Kamera Operatörü (Camera Operatör)

Kamera operatörü, görüntü yönetmeni ve yönetmenin çekim kompozisyonlarını ve hikâye gelişimi direktiflerini yerine getirir. Vizörden sahneye bakarak, ışık, sanat, kompozisyon, performans ve kamera hareketlerinin perdeye nasıl yansıtılacağını planlarlar. Yapım-öncesi sürecinin sonlarında işe alınırlar ve diğer teknik ekip şefleri ile birlikte ‘‘recce’’ yani ön keşiflere katılırlar. Görüntü yönetmeni, yönetmen, set, birinci kamera asistanı, ikinci kamera asistanı ve kamera ekibi stajyeri ile yakın temas halindedirler. (Brown, 2016:332).

Yönetmen ve görüntü yönetmeni gerekli provaları yaptıktan sonra, görüntü yönetmeni ve kamera operatörü kameranın nereye konumlandırılması gerektiğini, kullanılacak lensin ölçüğünü ve hangi destek ekipmanının kullanılacağını kararlaştırırlar. Set teknisyeni ile istenilen kamera hareketi konusunda bilgi paylaşır ve gerekli destekleyici ekipmanın hazırlanmasını talep edebilirler.Çekim esnasında kamera ile ilgili her şeyden direkt olarak sorumludurlar. Böylece görüntü yönetmeni ışık ve genel görünüm konularına yoğunlaşabilir. Tüm kamera ekipmanının çekime hazır ve son dakika değişikliklerine ayak uydurabilecek yapıda olmasından emin olmalıdırlar. Hızlı bir karar mekânizması geliştirmeli, aynı anda hem izleyebilmeli, hem de dinleyebilmeli, birçok işi aynı anda yapabilecek kapasiteye sahip olmalıdırlar (Elkins, 2013:52).

Yönetmen ile yakın çalışıp, sahne için, varsa, yaratıcı fikirlerini paylaşmalıdırlar. Kameranın yer değiştirmesi söz konusuysa kameranın güvenli bir şekilde taşındığından, kameranın veya kamera ekipmanının bakımı ve temizliğinin ikinci ve birinci kamera asistanlarını tarafından yapıldığından emin olmalıdırlar. Kamera operatörleri oyuncularla iletişim halinde olup, kadraj sınırları ve kameranın görüş

açısı konularında bilgi paylaşımı yapmalıdırlar. Düşük bütçeli işlerde görüntü yönetmenleri kamera kullandığından, kamera operatörleri steadycam gibi özel çekim ekipmanları kullanmayı öğrenerek kendilerine iş alanı yaratmaktadır (Hart, 1996: 53).

Görüntü yönetmeni veya yönetmen tarafından seçilen kamera operatörü, çalışacağı kamera ekibini genellikle kendi belirler. İşleri fiziksel anlamda ağırdır. Uzun süre çalışabilecek fiziksel güce sahip olmaları gerekmektedir.

Birinci Kamera Asistanı (First Assistant Camera)

Birinci kamera asistanının görevi, bir film ekibinde en çok yetenek isteyen işlerden biridir. Eskiden “Focus Puller” olarak da bilinen birinci kamera asistanları, kamera lensinin oyuncunun hareketlerine göre netlik ayarını yapmakla yükümlüdürler. Bu netlik ayarını lensten bakarak değil, net ayarı yapmalarını sağlayan netlik düzeneğini sağa veya sola çevirerek yaparlar. Referans olarak yere işaret koyabilir, sahne gereçlerini belirleyebilir veya prova takibi ile netlik hesabı yapabilirler (Brown, 2016: 333).

Meslek genel olarak dünyada “Focus Puller” olarak da adlandırılır. (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9) Birinci kamera asistanları net alırken içgüdülerine güvenmeli ve tecrübelerine dayalı kararlar almalıdırlar. Birinci kamera asistanlarının güvenilir, stres altında çalışabilen ve işinin ehli kişiler olması çok önemlidir. Yeniden çekilen her sahne zaman ve dolayısıyla para kaybı olarak yapıma geri döner. Oyuncular açısından da aynı sahneyi defalarca çekmek duygu kaybına yol açabilir. Birinci kamera asistanları kamera lensinin, filtrelerin, matt boxların bakımından ve kamera ekipmanlarının kameraya takılıp sökülmesinden sorumludurlar (creativeskillet.org, 2018).

Birinci kamera asistanları, yönetmen ve görüntü yönetmeninden önce sete gelerek kamera ve alakalı tüm ekipmanların çekime hazır edilmesinden sorumludurlar. Görüntü yönetmeni veya yönetmen, belli bir lens ile görüntünün nasıl olacağını görmek istiyorsa, birinci kamera asistanı var olan lensin çıkarılıp, istenilen lensin takılmasından ve mercekten bakılmaya hazır hale getirilmesinden sorumludur. Her çekim gününün sonunda birinci kamera asistanları ekipman temizliğini sağlamalı ve sonraki güne hazırlanmalıdırlar. Negatif ile çalışılıyorsa, film rulolarındaki herhangi bir tersliği hemen film laboratuvarına bildirmeli ve gerekli düzeltmelerin yapılmasını sağlamalıdır (Hershey, 1996:63).

Çekilen görüntünün optik ve dijital kalitesine yönelik kontrolleri yapar. Belirlediği uygunsuzlukları ve çekim kalitesinin iyileştirilmesine yönelik teknik önerilerini görüntü yönetmenine ya da reji grubuna

bildirir. Ekibinin iş performansını takip eder. Sarf malzemelerini (hava spreyi, vizör kılıfı, kamera bandı ve benzeri) işin özelliğine göre belirler. Görüntü yönetmeninden gelen ekipman listesini kontrol ederek varsa eksiklikleri bildirir. İkinci kamera asistanınca hazırlanan iş raporu ve kamera raporunun bilgi/verilerin doğruluğu, teknik içeriğin tutarlılığı ve benzeri açılardan uygunluğunu kontrol eder. Çekim öncesi kameranın genel ayarlarını yapar.

Yönetmen ve Görüntü Yönetmeninin hedeflediği görüntü için çeşitli malzeme-aksesuarlar, ekipman, açılar, ayar konfigürasyonları, mesafe, ısı, su ve benzeri koşullarda test çekimleri yapar. Görüntü Yönetmenince belirlenen objektiflerin, teknik talimatlarına uygun yöntemle değişimini yapar. Görüntü Yönetmeninin net olarak görmek istediği düzlemin sensöre uzaklığını ayarlamak için, kamera veya düzlemin (nesne/oyuncu/boşluk) hareketlerine dair ölçümlenmeleri ve hesaplamaları yapar. Provalarda belirlenen işaretlere ve çekim sürecinde oluşan öngörülemeyen değişimlere göre netlik geçişlerini; netlik takip cihaz/aletlerini (follow focus, remote focus, ve benzeri) kullanarak yapar. Kayıt sürecindeki anlık yönlendirmelerine göre, ayar ve düzenlemeleri (diyafram tashihi, kameraya gelen istenmeyen ışığı kesme, kameranın yer değişimi ve benzeri) yaparak Görüntü Yönetmenine asistanlık yapar. Kayıt medyasının ve/veya kamera aküsünün yetersizliği durumunda değişim için ilgili birime bildirimde bulunur (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9). Genellikle kamera operatörleri veya görüntü yönetmenleri tarafından işe çağrılırlar. Serbest (freelance) çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur ve fiziksel anlamda yorucu bir iştir.

İkinci Kamera Asistanı (Second Assistant Camera)

İkinci kamera asistanları, kamera ekibinin önemli üyelerinden biridir ve kamera ekibinin iş akışının kesintisiz olmasından sorumludurlar. Kamera operatörünün kamerayı hareket ettirmesine ve konumlandırmasına yardım ederler. Negatif ile çalışılıyorsa film rulolarından, ruloların takılıp sökülmesinden, kamera akülerinin şarj edilmesinden ve lens değişiminden sorumludurlar. İş akışının kesintiye uğramaması için tüm bunları hızlı bir şekilde gerçekleştirmeleri gerekmektedir (Hart, 1996:11).

Kamera çekim notlarının tutulmasından da sorumludurlar. Kamera ekibi stajyerlerini denetlemekle yükümlüdürler. Yapımın boyutuna göre değişmekle birlikte, film çekimlerinin başlamasına iki-üç hafta kala çekim testleri yapılırken çekim alanında hazır bulunmaları istenebilir. Bu durumda testlerde görüntü yönetmeni ve kamera operatörüne istenen her konuda yardım etmek ile mesuldürler. Çekimler başladığında sabah erkenden sete gelip, kamera ekipmanının araçtan indirilmesi, kurulması ve hazırlanması ile uğraşırlar. Provalar esnasında işaret alarak, birinci kamera asistanına (Focus Puller)

yardımcı olurlar. Çekim esnasında kamera çekim notlarını tutarak yardımcı kurgucunun ses ve görüntüyü eşlemesini kolaylaştırırlar (Elkins, 2013: 56).

Çekim programına göre kamera ve kişisel hazırlıklarını yapabilmek için, çekim içeriği ve ilgili kamera uygulamalarına ilişkin bilgileri Kamera Birinci Asistanından veya Görüntü Yönetmeninden alır. Kamerayı Görüntü Yönetmeninin belirlediği yere ve çekim yöntemine göre, uygun grip ekipmanları (sehpa, kafa, dolly, steadicam, crane, ve benzeri) kullanarak konumlandırır veya grip ekibi vasıtasıyla konumlandırılmasını sağlar. Kamera Birinci Asistanı tarafından yapılan hesaplama ve yönlendirmeye göre gerekli işaretleri (kamera yeri, oyuncu, nesne ve benzeri) sahne alanında alır. Kamera Birinci Asistanının yönlendirmelerine göre doğru ekipman ve malzemeyi seçerek yapım ekibine iletir. Akülerin şarj istasyonunu yöntemine göre kurar. Klaketi kameradan ve reji ekibinden aldığı bilgilere göre düzenler. Çekimde alınan kayıtlara dair odak uzaklığı, objektif açıklığı, kare sayısı, duyarlılık, beyaz ayarı, pozlama süresi, filtreler, klaket bilgileri, klip numarası ve benzeri bilgileri derler. (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2017: 9) Her zaman kameranın yakınlarında olmaları gerekir. Negatif kullanılıyorsa, film rulusunun ne zaman biteceğine dair bir fikirleri olmalı ve yeni ruloyu hazır tutmalıdırlar. Çekim günü sonunda tüm ekipmanın temizlenip paketlenmesinden sorumludurlar (Hart, 1996:11). Çoğu ikinci asistan kamera operatörü veya birinci kamera asistanı tarafından işe çağırılırlar. Genellikle serbest çalışırlar.

Kamera Stajyeri (Camera trainee)

Kamera ekibinin en kıdemsiz üyesi kamera stajyeridir. Kamera stajyerliği, işi öğrenmek için iyi bir fırsat sunar. En az iki yıl boyunca televizyon, reklam ve sinema sektörlerinde çalışmaları gerekmektedir. Genellikle bütün kamera ekibinin yardımcısı olsalar bile, özellikle ikinci kamera asistanıyla daha yakın temas halindedirler. Kamera ekibine çay ve kahve getirmekten tutun, lenslerle ilgilenme, kamera raporu tutma ve film takma-çıkarmaya (eğitimlerinin sonuna doğru) kadar, kendilerinden her konuda yardım istenebilir. Büyük bütçeli yapımlarda, ikinci ekip kamera ekibinde, ikinci kamera asistanının yardımcısı olarak çalışmaları istenebilir (Hart, 1996: 13).

Steadicam Operatörü (Steadicam Operator)

Steadicam'ın icadı, filmcilik adına bir devrim niteliğindedir. Steadicam'den önce yumuşak geçişlere sahip ve kadrajın takip edilen hareketli nesneye odaklandığı bir görüntü elde etmek için ray veya raya benzer düz yol yapılır ve o yolun üzerinde hareket edecek ekipmanın üstüne kamera takılırdı. Bu uzun zaman alan, hareket alanını sadece rayların veya düz yolun yapıldığı bölgeye kısıtlayan, kameranın oyuna göre pozisyon almasını engelleyip, oyunun kameraya göre pozisyon almasını zorunlu kılan bir yöntemdir.

Steadicam ise tam aksine, neredeyse sınırsız hareket kabiliyetine sahip ve oyuna göre pozisyon almayı mümkün kılıyor. Stabil çalışma şekli sebebiyle izlenirken kamera havada asılıymış hissiyatı bırakan bir görüntü verir, filmin görsel atmosferine de çok büyük katkı sağlar (creativeskillset.org, 2018).

Steadicam operatörleri teknik olarak kamera ekibinin bir parçasıdır. Steadicam'ın kurulumundan, teknik ayarlamalarından ve kameranın Steadicam üzerinde dengelenmesinden Steadicam operatörleri sorumludurlar. Yönetmen, görüntü yönetmeni ve oyuncularla iş birliği halinde olup, sahnede neyin nasıl çekilmesi gerektiğine karar verirler. Aynı zamanda 1. Kamera asistanı ile netlik provası alıp, yardımcı yönetmen ile sahnenin işleyişi hakkında fikir alışverişi yapmak da görevleri arasındadır (Ferrara, 2001: 44- 46). Steadicam operatörlüğünün fiziksel ve zihinsel birçok zorluğu vardır. Steadicam operatörleri, kamera ile birlikte neredeyse 40 kiloya varan ağırlıktaki Steadicam'ı uzun süre boyunca taşımak zorunda kalabilirler. Bu kadar ağır ve hareketli bir nesneyi hızlı bir şekilde sağa, sola, arkaya ve ileriye götürürken, bir yandan da filme odaklanıp kadrajı düzgün ayarlamalı ve sahnedeki hiçbir nesneye veya ekipten hiçbir kişiye çarpmadan işini icraa edebilecek alansal farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir (Holway ve Hayball, 2013: 74-76).

Steadicam'ın ayarlarının çekimden önce düzgün bir şekilde yapılması, tıpkı konser öncesi müzik enstrümanlarının akord edilmesi gibi çok büyük önem arz eder. Steadicam operatörleri, kamera Steadicam'ın üstüdeyken görüntü ve kamerayla alakalı her şeyden sorumludurlar. (Ferrara,2001). Sahnenin nasıl çekileceği, filmin yönetmenine göre değişir. Bazı yönetmenler sahnenin tam hayal ettikleri şekilde çekilmesini isterler, bu gibi durumlarda Steadicam operatörü istenilen kadraj ve hareketi yapabilmek için gerekli ön çalışmayı yapmak ve tedbirleri almakla yükümlüdür. Bazı yönetmenler ise kadraj ve hareket özgürlüğünü Steadicam operatörüne bırakır (Holway ve Hayball, 2013: 84 -89). Filmlerde çalışan Steadicam Operatörleri alanlarında uzmanlardır ve genelde işe kendi ekipmanlarıyla gelirler. Bazı durumlarda günlük işe çağrılır, bazen de film boyunca hem kamera operatörlüğü, hem de gerektiği yerlerde Steadicam operatörlüğü yaparlar.

Havadan Çekim Görüntü Yönetmeni (Aerial Director of Photography)

Havadan çekim görüntü yönetmenleri, film pilotu, havadan çekim kamera asistanı ve güvenlik mühendisiyle sürekli iletişim halinde olmalıdır. Senaryoyu okuduktan sonra ana ekibin yönetmeni, görüntü yönetmeni ve durum gerektiriyorsa görsel efekt amiri ile havadan çekimi yapılacak tüm sahnelerin üzerinde fikir alışverişi yapmalıdırlar.

Bütçe dahilinde olduğu sürece, farklı uçan çekim araçlarıyla (uçak/helikopter/drone modelleri) çalışmayı talep edebilirler. Ön hazırlık sürecinde çekim yapılacak mekânları önceden gezerek çekim yapacağı açılırları, uçan çekim aracının nereye ineceğini, nerede yakıt ikmali yapacağını, nerede lens/kamera değiştireceğini belirlemekle yükümlüdürler. Belirlenen kriterlerin yerine getirilmesi ise hava çekimleri destek ekibinin sorumluluğundadır. Film boyunca gerekli tüm hava araçlarının ve yedek parçalarının temininden hava çekimleri destek ekibi sorumludur (app.hiive.co.uk, 2018).

Havadan çekim görüntü yönetmenleri, bazen günlük sahne çekimleri için, bazen de aylarca sürecek aralıksız çekimler için işe çağrılabilirler. Kendilerinden riskli şartlarda çalışmaları istenebilir. Havadan çekim ekibi, genelde ana ekipten birkaç saat önce çekim mekânına gelir ve uçan çekim araçlarını iş gününe hazır hale getirir. Bu hazırlık sürecinin içinde, uçan çekim aracının çekimin yapıldığı ülkenin havacılık yasalarına uygun olup olmadığının tespit edilmesi de vardır. Güvenlik mühendisi ve aracın pilotu, güvenlik açısından tüm kontrollerin yapıldığından emin olduktan sonra havadan çekim ekibi iş gününe başlar, varsa çekimi zor sahnelerin provalarını yaparlar (creativeskillset.org, 2018).

Havadan çekim ekibi, ana çekim ekibinden ayrı olarak çalışsa da, yardımcı yönetmen ile sürekli olarak iletişim halinde olmak zorundadırlar. Çekim günü bitiminde havadan çekim görüntü yönetmenleri, tüm kamera ekipmanının toplanıp sökülmesinden, eğer sonraki gün çekim devam edecekse uçan çekim aracının güvenli bir yere alınıp muhafaza edilmesinden sorumludurlar (app.hiive.co.uk, 2018).

Havadan çekim görüntü yönetmenleri serbest (freelance) çalışırlar, iş imkanlarını kişisel bağlantıları ve daha önce yaptığı işlerdeki başarıları belirler. Havadan çekim pahalı bir iş olması sebebiyle, genellikle sadece yüksek bütçeli yapımlar tarafından tercih edilir. Aynı sebepten ötürü, iş imkânı kısıtlıdır ve sürekli değildir. Havadan çekim görüntü yönetmenleri reklamlar, diziler, tanıtımlar ve filmlerde görev alırlar.

Havadan Çekim Pilotu (Aerial Camera Pilot)

Havadan çekim pilotları, havadan çekimler esnasında kamerayı ve havadan çekim kamera ekibini taşıyan hava aracının pilotluğunu yapar. Havadan çekim pilotları, herhangi bir hava aracını kullanabilecek kapasitede olmalıdır. Helikopterler, uçaklar ve sıcak hava balonları bunlardan bazılarıdır. Bazı durumlarda kendilerinden çok zor akrobasi hareketleri yapmaları istenebilir. Havadan çekim pilotları, alanlarında yüksek tecrübe ve uzmanlık sahibi olan kişilerdir (helicopterfilm.Tv, 2018).

Havadan çekim pilotları bazı durumlarda havadan çekim ekibinin yönetmeni olarak görev alabilir. Kendilerinden mekân keşfi yapmaları, havadan çekim sekansları belirlemeleri ve bu sekansları

yönetmeleri istenebilir. (Hava aracını kullanırken yönetmenlik yaparlar) BÜG Havadan çekim koordinatörünün görevlerini de devralabilirler. Bu durumda, çekimlere uygun hava aracının tespit edilmesi, ekip belirlenmesi, bütçe ve takvim sınırlarının çizilmesi gibi daha lojistik konularda sorumluluk üstlenirler (creativeskillset.org 2018). Filmin çoğunluğu havadan çekimlerden oluşuyorsa, havadan çekim pilotları çekimlerin başlamasından iki ay önce işe alınır. Böylece havadan çekim pilotunun detaylı çalışmalar gerçekleştirmesi ve planlamalar yapması için zaman sağlanmış olur.

Eğer çekimler esnasında köprü altından uçarak geçme, aşırı alçak irtifada uçuş, kalabalık yaşam alanları üzerinde uçuş yapma gibi sivil havacılık idaresinden izin alınması gereken durumlar varsa, gerekli izinlerin alınmasından havadan çekim pilotu sorumludur. Yerel ve bölgesel otoriteler ile iş birliği yaparak, çekimlerin dış etkenlerden olabilecek en az miktarda etkilenmesi için çalışmalar yürütürler (pdgfilmsservices.com 2018).

Çekim günü erkenden sete gelerek güne hazırlık yaparlar. Hava aracının kontrolü ve günlük teftişi güvenlik mühendisi tarafından gerçekleştirilir, bu esnada havadan çekim pilotu sette hazır bulunur. Bir film setindeki hemen hemen en tehlikeli iş olduğundan, çalışırken havacılık kurallarına birebir uyulması çok önemlidir. İyi bir havadan çekim pilotu, hayat güvenliğini riske etmeden çalışmanın yollarını bulmalıdır (helicopterfilm.Tv, 2018). Havadan çekim pilotları, ham görüntüleri yönetmen ve görüntü yönetmeniyle birlikte izleyebilir, yapım sonrası kurgu sürecinde fikir alışverişi için kurgucu tarafından kurgu odasına çağrılabilir. Ciddi uzmanlık gerektiren bir iş olduğu için, birinci sınıf havadan çekim pilotu sayısı çok sınırlıdır. Çoğu pilot reklam ve televizyon işlerinde de görev alır.

Havadan Çekim Kamera Asistanı (Aerial Camera Assistant)

Havadan çekim kamera asistanlığı, normal bir setteki birinci ve ikinci kamera asistanları ve set teknikerinin görevlerinin birleşimi gibidir ve ciddi uzmanlık isteyen bir alandır. Uçuş esnasında kameranın sabit kalmasını sağlayan "cayro dengeli platform" kurulumundan sorumludurlar. Uçuş öncesi iş güvenliği mühendisi tarafından kontrol edilen bu sistem, havadan çekim kamera asistanı tarafından hava çekim aracının sağ veya sol tarafına kurulur (creativeskillset.org, 2018).

Havadan çekim kamera asistanının en zor görevlerinden biri film rulosu değiştirmektir. Kamera hava çekim aracının dışında olduğundan dolayı, uçuş esnasında film rulosu değiştirmek mümkün değildir ve her rulo değişimi için araç yere inmelidir. İyi bir asistan film rulosu değişimi ile yakıt ikmalini aynı zamanlara denk getirerek, çekimlerin en az kesintiyle devam etmesini sağlar. Havadan çekimler genelde

şehre çok uzak noktalarda yapıldığı için, havadan çekim kamera asistanı kameranın kiralandığı şirkete gitmeden kamera ekipmanlarını söküp takabilmeli, bakımını yapabilmelidir (app.hiive.co.uk, 2018).

Görüntü yönetmeni, yönetmenin istediği görüntünün çekilip çekilmediğine karar vermek için tekrar gösterim isteyebilir. Havadan çekim kamera asistanları, tekrar gösterim sistemlerine hâkim olmalı ve istendiğinde tekrar gösterim sağlayabilmelidirler. Havadan çekim ekipleri genelde ana ekipten bağımsız çalışsalar bile, havadan çekim kamera asistanı, ana ekip ikinci kamera asistanıyla iletişim halinde olmalı ve tüm ham görüntünün ve kamera notlarının çekim günü sonunda teslim edildiğinden emin olmalıdırlar (helicopterfilm.Tv, 2018). Eğer sonraki gün hava çekimleri devam edecekse, tüm ekipmanın güvenli bir şekilde kaldırılması veya sabitlenmesine yardım etmekle yükümlüdürler. Çoğu havadan çekim kamera asistanı, normal çekim ekiplerinde focus puller olarak görev alırlar. İş doğası gereği tehlikeli olduğundan, havadan çekim ekipleri sadece güvendikleri kişilerle çalışırlar. Mümkün olduğunca aynı kişilerle çalışmayı tercih ederler. (creativeskillset.org 2018) Çalışma saatleri uzundur fakat, iş hem psikolojik hem de maddi anlamda tatmin edicidir.

Su altı - Dalgıç Kamera Ekibi (Marine and Diving Camera Crew)

Su altı-Dalgıç kamera ekibi, su altındaki yerlerde güvenli ve profesyonel şekilde çekim yapılmasına olanak sağlar.Ekibin başında su altı görüntü yönetmeni veya su altı kamera operatörü vardır. Su altında çalıştıkları gerçeği dışında bütün sorumlulukları, herhangi bir görüntü yönetmeni veya kamera operatörününki ile aynıdır.

Çoğu su altı görüntü yönetmeni yapım-hazırlık sürecinin başlarında çalışmaya başlar. Görsel efekt denetimcisi ve tehlikeli sahne koordinatörü ile su altında çekilecek sahnelerin hikâye tahtasına doğru sırada ve şekilde çizilmesi, dikkatlice planlanması konularında fikir alışverişinde bulunurlar. Çoğu yönetmen, su altı görüntü yönetmenlerinin alanlarında uzman olmaları ve deneyim üstünlüğüne sahip olmaları sebebiyle, su altı kamera ekibinin ekibin kalanından bağımsız bir şekilde kendi başına hazırlıklarını tamamlamasına izin verir. Hatta bazı durumlarda yönetmen, su altı görüntü yönetmeninin inisiyatifi eline alıp, hikâye tahtasında olmayan fakat sahnenin atmosferini güçlendireceğine inandığı görüntüleri almasına izin verebilir (media-match.com, 2018).

Su altı görüntü yönetmenleri bazı durumlarda ikinci ekibin başına geçebilirler. Yardımcı yönetmen ve yapım amirleriyle iletişim halinde olup su altı ve su üstü çekimlerinin kusursuz geçmesi için çaba gösterirler. Su altı çekimlerinde birinci ve ikinci kamera asistanları, kameradan (su altı) uzakta çalışmak

(su üstü) zorundadırlar. Birinci kamera asistanı görüntünün netlenmesi için uzaktan kumandalı netlik cihazlarıyla çalışabiliyor olmalıdır.

Dalış ekibi gerekli tüm iş güvenliği koşullarının sağlandığından emin olmalıdır. Dalış denetmenleri genelde çekim esnasında su üstünde bulunur ve burdan risk değerlendirmesi yaparlar. Su altındaki her aktörün kendi su altı güvenlik dalgıçı vardır ve dalgıçlar oyunculara yakın mesafelerde, her ihtimale hazırlıklı olarak oyuncuyu takip ederler (screenskills.com, 2018). Bazı su altı görüntü yönetmenleri su altında kullanmak için kendi iletişim ve çekim ekipmanlarını geliştirmiştir. Çoğunun su altında çekim yapabilecek, kendinin sahip olduğu ekipmanı vardır. Genelde aynı kamera ekibiyle çalışırlar. İşleri tehlikeli ve fiziksel anlamda yorucudur. Açık denizde karada olduğundan farklı siyasi/yasal kurallar geçerli olduğundan, çalışma izni almaları gerekebilir (crosbymarine.com 2018).

Görüntü Destek (Video Assist Monitor)

Yönetmen, görüntü yönetmeni ve reji ekibi başta olmak üzere, sette çalışan tüm ekip o an çekilen görüntüleri canlı olarak takip etmelidir. Ayrıca öncesinde çekilmiş görüntülere istediği anda hızlıca ulaşabilmelidir. Devamlılık takibi için; ışık, kamera, kostüm, makyaj ve sanat ekiplerinin tüm çekilmiş görüntülere istediği anda ulaşması önemlidir (oktotech.com, 2018).

Video Assist Operatörünün işi, çekim sonrası veya aralarında, tekrar gösterim (playback) esnasında yönetmene verilmesi gereken görüntülerin tamamını çekim esnasında kaydetmektir. Görüntü kaydetmeye yarayan özel cihazlar vizöre takılır ve kamera operatörünün gördüğü her şeyi kaydeder. Yönetmen gerek kayıt esnasında, gerek ise kayıt sonrasında bu yöntemle alınan görüntüleri izler. Video Assist Operatörü, çekimden önce mutlaka kendi ekipmanı (tekrar oynatma sistemi, kayıt cihazı,aküler, monitörler vb.) ile çekimde kullanılacak kameranın uyumlu olup olmadığını kontrol etmelidir (creativeskillet.org, 2018).

Video Assist Operatörleri, çekimin ilk gününde kamera ekibiyle aynı anda sete gelip ekipmanlarını test etmekle yükümlüdürler. Bir yandan ekipmanlarının düzgün çalışıp çalışmadığını kontrol ederken, bir yandan da dikkatleri dağılmadan uzun süre ekrana odaklanarak, sahneden olan biten her şeyi incelemeleri gerekmektedir. Zira profesyonel veya büyük işlerde yönetmen, görüntü yönetmeni, kamera operatörü ve diğer departmanların şefleri sürekli olarak tekrar oynatım talep edebilirler. Özellikle çoğu zaman haftalar süren uzun metraj çekimlerinde istenen görüntülere hızlı bir şekilde ulaşabilmek, tüm ekibin daha verimli ve hatasız çalışmasını sağlar (bscine.com, 2018).

Eğer sahnede görsel efekt kullanılması gerekiyorsa, Video Assistler çekilen bütün görüntüleri birbiriyle bağlayarak, ortaya çıkacak görüntü dizininin nasıl gözükeceğini yönetmene göstermekle yükümlüdürler. Her çekim gününün sonunda yönetmenler genellikle o gün çekilen her şeyi izlerler. Video Assistler kendi bağladıkları görüntülerin sabit diske düzgün bir şekilde aktarıldığından emin olmalı ve ekipmanını bir sonraki çekim gününe hazır bir şekilde paketlemelidir.

Video assistlerin işi filmin bitmesiyle son bulur. Normalde tek kişilik bir departman olmasına rağmen, işin boyutuna ve bütçesine göre bazı durumlarda iki kişi çalışabilirler. Genelde kamera ve kamera malzemesi kiralayan şirketler veya Video Assist malzemesi kiralayan şirketler tarafından işe gönderilirler (creativeskillset.org, 2018).

Dijital Görüntüleme Teknisyeni (Digital Imaging Technician (DIT))

DIT veya dijital görüntüleme teknisyeni, dijital sinematografi ile birlikte ortaya çıkmış bir roldür. Çekilen görüntünün dijital ortama aktarılması ve saklanması, dijital görüntüleme teknisyeninin görevidir. Çekim günleri kamera kurulumuna yardım etmeli, gerekli kamera ayarlamalarını yapmalı ve kameranın doğru kullanılmasını sağlamalıdır.

Çekilen görüntülerin yedeklenmesinden sorumludurlar. Dijital çekimlerde görüntüler “ham” yani renk atılmadan kaydedildiğinden, renklendirildiğinde görüntünün nasıl olacağını anlayabilmek için yedeklenen görüntü üzerinde hızlı bir şekilde renklendirme yapabilecek bilgi birikimine sahip olmalıdırlar. Bu renklendirme görüntü yönetmeni ve yönetmenin, çekilen görüntünün istenen sonucu verip vermediğini daha kolay bir şekilde anlamasını sağlar (Brown, 2016:336).

2.12. Işık Ekibi

Işık Şefi (Gaffer)

Işık şefleri, ışık ve elektrik enerjisi ile alakalı her şeyin sorumludurlar. Işık ekipmanının doğru yerlere yerleştirilmesi ve enerji kaynağı sağlanmasından mesuldürler. En başta gelen sorumluluklarından biri ekibin can güvenliğinin sağlandığından emin olmaktır. Elektrik ile alakalı tüm risklerin gözden geçirilmesi, ışık şefinin yükümlülüğündedir (Box ,1993 : 21- 22).

Işık ekibi için gereken bütçeyi belirler ve bu bütçenin aşılması için çaba gösterirler. Yapım için hem ekonomik hem de teknik anlamda en uygun ışık ekipmanını seçer, çekimden önce düzenlenen “recce” yani ön incelemeye katılıp, ne tür bir ışık tesisatı yapılması gerektiğini planlarlar.

Işık şef asistanları (Best Boy) ile birlikte film öncesinde doğru ekipmanın sipariş edilip edilmediğini

kontrol eder, görüntü yönetmeni ve ışık ekibi arasındaki iletişimi sağlarlar. Işık ekiplerini kendileri belirlerler. Çalıştıkları kişilerin elektrik ile ilgili işlerde çalışmak için gereken yasal izinlere sahip olduğundan emin olmalıdırlar (Brown, 2007 : 192).

Işık şefleri, ışık ekibinin temsilcisidir. Dış mekânlarda veya stüdyolarda çalışabilirler. Büyük yapımlarda iki veya daha fazla ışık şefi olabilir. Bazı durumlarda aynı sette ışık şefinden ayrı olarak, sadece gerekli yerlere lojistik kurulumu yapacak ışık lojistik şefi bulunabilir.

Çoğu ışık şefi serbest (freelance) çalışır. Genelde görüntü yönetmenleri, çalışma tarzlarının uyuştugu ışık şefleriyle sürekli çalışmayı tercih ettiklerinden, ışık şefleri uzun süre aynı görüntü yönetmeniyle çalışabilirler. Çalışma saatleri uzun ve düzensizdir (creativeskillset.org, 2018).

Işık Şef Asistanı (Best Boy)

Türk Sinema sektöründe de tıpkı ABD'deki gibi "Best Boy" olarak bilinen, ışık ekibinin en kıdemli asistanıdır. Best Boy terimi, "The Gaffer's Handbook" (Işık Şefinin El Kitabı) adlı kitaptan alınmıştır. Işık şefinin altında çalışan en kalifiye ışık asistanı anlamına gelir ve hem erkek hem de kadın çalışanlar için kullanılabilir. Işık Şef Asistanı olarak da bilinirler.

Best Boy, ışık şefinin bir numaralı yardımcısıdır. Işık ekipmanının siparişi, teminatı, doğru yere doğru zamanda getirilmesinden sorumludurlar. Zarar görmüş veya doğru çalışmayan ekipmanların tamir edilmesi veya değiştirilmesinden de mesuldurler. (creativeskillset.org, 2018)^[11] Best Boy özel durumlarda çekim alanının elektrik planlarına hâkim bir elektrik teknisyeniyle, dekor ve sahneye zarar vermemek adına sanat ekibiyle ve istenilen görsel sonuca kolay ulaşılabilinmesi adına görsel efekt ekibiyle işbirliği halinde olmalıdır. Aynı zamanda ışık ekibinin çalışma saatlerinin düzenlenmesi ve mesai saatlerinin kayıtlarının tutulması hususunda ışık şefine yardımcı olmak görevleri arasındadır (Box ,1993 : 21- 22).

Best Boy, ışık ekibinde ışık şefinden sonra gelen en kıdemli çalışandır. Işık şefleri, çalışma tarzlarının uyuştugu best boylar ile sürekli çalışmayı tercih ederler. Bu sebepten ötürü bir best boy çok uzun süre aynı ışık şefiyle çalışabilir. Haftada 6 gün 12-13 saat çalışmak durumunda kalabilirler. Genelde sertbest (freelance) çalışırlar.

Işık Teknikeri (Lightning Technician)

Işık teknikerleri, ışık operatörü veya aydınlatma teknikeri olarak da bilinirler. Amerikan sinema sektöründe "kıvılcım" olarak adlandırıldıkları da görülebilir. Türk Sinema sektöründe ise ışık asistanı olarak bilinirler. Görevleri, yapımın bütçesi ve ışık ekibinde çalışan kişi sayısına göre değişiklik gösterir. Işık şefi ve ışık şef asistanının direktifleri doğrultusunda çalışırlar. Işık ekipmanının çalışır halde tutulması ve temiz tutulması ana görevleridir.

Bazı ışık teknikerleri, çekim başlamadan önce ışık ekipmanının konumlandırılmasında görev alırlar. Bu ışık teknikerlerine “teçhizatçı ışıkçı” denir ve kurulan ışıkların çalışma testini gerçekleştirmekle yükümlüdürler (Jackman, 2010:77).

“Depolama ışık görevlisi” denilen ışık teknikerleri ise çekimler boyunca çekim alanının veya stüdyonun bir kenarına kurulan geçici ışık ekipmanlarının depolanmasından sorumludur. Işık ekipmanlarında kullanılan filtre ve ampül gibi eklentilerin sorumluluğu kendilerine aittir. Diğer ışık teknikerleri ise çekim esnasında ışıkların konumlandırılmasından sorumludurlar.

Çok düşük bütçeli işler veya öğrenci işlerinde, ışık ekibi sadece bir kişiden oluşabilir. Bu gibi durumlarda ışık teknikeri, kamera operatörüyle birlikte çalışır. Kendilerine verilen görev ne olursa olsun ayak uydurmak zorundadırlar. Yanlış yapıldığını düşündükleri her şeyi ve doğru çalışmayan ışık ekipmanlarını ışık şef asistanına bildirmekle yükümlüdürler (Landau, 2014:230).

Işık teknikerleri genelde bir şirkete bağlı olarak iş hayatlarına başlarlar. Kendilerini sektöre ispatlamış ışık teknikerleri serbest (freelance) iş bulabilirler. Haftanın altı günü, günde 12-13 saat çalışmak zorunda kalabilirler.

İcrai Işık Teknisyeni (Practical Lightning Technician)

İcrai ışık teknisyeni, aynı zamanda icrai ışık operatörü veya icrai ışıkçı olarak da bilinir. Setin aydınlatılması için mekânın güç hattına güvenli bir şekilde ulaşım elektrik sigorta kutusundan seti beslemek, ışık lambalarını değiştirmek, yapımın geçtiği tarihe uygun görünümde ışık ekipmanları yerleştirilmesi, görevlerinden bazılarıdır. Aynı zamanda ışık aletlerinin doğru yerlere yerleştirilmesi ve aktör tarafından oyunda kullanılacak masa lambaları, el lambaları ve benzeri aksesuarların hazırlanması ve yerleştirilmesinden sorumludurlar.

Bazı kalıpların veya aksesuarların iç kablo bağlantılarının yapılması ve kullanılması söz konusuysa, sanat yönetmenleri icrai ışık teknisyeninden destek alabilirler. Aksesuarların elektriksel olarak çalışır halde olduğundan emin olmalıdırlar. Çekimler boyunca ışık ekipmanlarında yapılan tüm değişikliklerin, çekim bitiminde eski haline getirilmesinden icrai ışık teknisyeni sorumludur (Taub, 1994: 158).

Çekim yapılan yapının elektrik hatlarının (çekim bittikten ve tüm elektrikli ekipmanlar toparlandıktan sonra) kontrolünü ve sahibine test edilmiş bir şekilde teslimini gerçekleştirirler. Ayrıca taşınabilir tüm elektrik ekipmanlarının test edilmesinden de sorumludurlar. Bu testler can ve iş güvenliği yasalarının gerektirdiği testlerdir. Kalifiye icrai ışık teknisyenleri haftada altı gün, günde 12-13 saat çalışabilirler.

Konsol Operatörü (Console Operator)

Konsol operatörleri, aynı zamanda “ışık ayar masası operatörü” veya “ışık ayar tahtası operatörü” olarak

da bilinirler. Setlerde platformlara veya herhangi bir yere sabitlenmiş ışıkları kontrol ederler. Işık kontrol masasının fiziksel kurulumundan, işletim sistemi kurulumundan, kablo bağlantıları yapılmasından ve kullanılmasından da sorumludurlar. Görüntü yönetmeninin istediği ışıklandırmayı yakalayabilmek için ışıkların ne zaman ne tarafa doğru hareket edeceğini ve aydınlık seviyelerini önceden programlarlar. Bir ışık kontrol masasına yüzlerce ışık lambası bağlı olabilir, bu sebepten ötürü konsol operatörlüğü görüldüğünden çok daha fazla emek ve odaklanma isteyen bir iştir. Konsol operatörleri baskı altında verimli çalışabilmelidirler. Bir yandan görüntü yönetmeninin isteklerini yerine getirirken, diğer yandan planlara, oyuncu hareketlerine ve kendilerine verilen çizimlere dikkat ederek hareket edebilmelidirler. Yeni ışıklandırma yöntemleri ve konuyla alakalı teknolojik gelişmeleri yakından takip etmelidirler (Taub, 1994:151).

Çalışma saatleri uzun ve belirsizdir. İş yükleri fazladır. Televizyon sektöründe haftada beş gün, sinema sektöründe haftada altı gün aralıksız bir şekilde günde 12/13 saat çalışmak zorunda kalabilirler. Işık şirketleri genelde bünyelerinde konsol operasyonu için ayrı bir birim bulundururlar. Konsol operatörleri, birçok farklı konsol türüyle çalışabilmeli, farklı konsol türleri öğrenerek yetenek yelpazesini geniş tutmalıdır. Çoğu konsol operatörleri serbest çalışırlar.

Hareketli Sahne Işıkları Operatörü (Moving Light Operator)

Genelde tiyatro sahnelerinde görmeye alışık olduğumuz, masa başından bilgisayar aracılığıyla kontrol edilen ışıklara hareketli sahne ışıkları, kullanan kişiye ise hareketli sahne ışıkları operatörü denir. Operatörler görüntü yönetmeninin direktifleri ile hareket ederler, fakat kendilerinden girişken olmaları da istenebilir. Hareketli ışıklar, reji masasına benzeyen bir bilgisayar konsolundan kontrol edilir. Operatörler, yaptıkları işe uygun bir konsol seçmeli ve konsolu istenen ışık hareketlerini sağlayacak şekilde programlamalıdır. Işık hareketi programlamak, istenen hareket yoğunluğu, zamanlaması, aydınlatılması istenen bölge, yansıtılması istenen görüntü ve istenen ışık renklerine göre, çok karışık bir hal alabilir (creativeskillset.org, 2018).

Operatörler hareketli ışıkları doğru pozisyonlara yerleştirmek, programlamak ve bilgisayarları doğru şekilde kurmak ile yükümlüdürler. Bazı durumlarda bir sonraki güne yetiştirmek için bütün gece çalışmak zorunda kalabilirler. Işık ekipmanlarının hassas ve bozulma/kırılmaya yatkın olması sebebiyle çok dikkatli çalışmak zorundadırlar. Işıkların bakımlarının yapılması ve çalışıp çalışmadıklarının operatörlerin sorumluluğundadır. Çoğu operatör serbest (freelance) çalışır.

Çırac Işık Teknisyeni (Apprentice Lightning Technician)

Işık asistanı olarak da bilinirler. Çıracık ışık teknisyenleri, kalifiye bir ışık teknisyeni olmak için gereken iş tecrübesini ve iş bilgisini edinmeye çalışırlar. Işık ekipmanıyla tanışık olmalı, ışık ekipmanının nasıl çalıştığı, nasıl kullanıldığı ve ışık ekipmanının bakımının nasıl yapıldığını öğrenmelidirler. Çıracıklar genellikle ışık şirketleri tarafından sürekli olarak şirketin bir bölümünden öbürüne gönderilir. Böylece sadece bir konuda değil, elektrik bakımı, piller, elektronik aletler, elektrik sistemi kurulumu gibi birçok konuda tecrübe kazanırlar. Makinelerin test edilmesi, hata testi, temizleme, tamir ve ekipman bakımı, dağıtım panolarının ve kutularının düzenlenmesi, ışık dimerlerinin bağlanması ve devre kutularının ayarlanması gibi konularda görevlendirilebilirler (Box, 1993: 6). Çıracıklıklarının ilk iki yılı boyunca tecrübeli ışık teknisyenleri tarafından denetlenirler. Işık şirketinin her departmanının kendi şefi vardır ve bu şefler kendi departmanlarındaki çıracıklardan sorumludurlar. Çıracıklık genellikle üç yıl sürer. Çıracıklar can ve iş güvenliği yasalarına hâkim olmalıdırlar. Kendi sorumluluklarını üstlenmeli ve ekibin diğer üyelerine karşı bir sorumluluk bilincine sahip olmalıdırlar. Eğitimlerinin sonuna geldiklerinde, olabilecek en iyi seviyede hesaplamalar yapmaya hazır olmalıdırlar.

Jeneratör Operatörü (Genny Operator)

Jeneratör operatörü, ışık ekibinin bir üyesidir. Jeneratör aracının bakımı ve çekim yapılan alanlarda ekibe elektrik sağlar halde tutulmasından sorumludur. Bu çekim alanları, genellikle ana elektrik şebekesine bağlı olmayan otobüs, tekne veya metro gibi alanlar, veya şehirden uzak, çöl, dağ ve ormanlık gibi alanlardır.

Bazı durumlarda şehir içinde olsa bile, bir film ekibinin ortalama elektrik ihtiyacı ve ışık ekipmanının çalışmak için gerek duyduğu elektrik akım gücü, çekim yapılan yerdeki elektrik hatlarını “kıztartacağı” için, yapım ekipleri jeneratör kullanmayı tercih edebilirler.

Jeneratör operatörünün en önemli sorumluluklarından biri jeneratör aracının yakıtının dolu olduğundan emin olmak ve çekim yapılacak mekâna zamanında ulaşım, aracı çekimler başlamadan önce hazır hale getirmektir. Jeneratörün bakımı ve temizliği jeneratör operatörünün sorumluluğundadır (Box ,1993 : 4).

2.13. Set Ekibi

Set Amiri ve Set Ekibi (Key Grip)

Klasik bir Hollywood araba takip sahnesini düşün. Kaç farklı kamera açısının olduğunu hiç düşündünüz mü? Öne, arkaya, sağa, sola ve hatta yukarı, birçok farklı açıdan görebilmek, ne kadar da eğlenceli değil mi? Peki ama, Hollywood bunu nasıl yapıyor? Tabiki set amiri ve set ekibi sayesinde.

Set amiri ve set ekipleri yapımda kullanılan ekipmanların taşınması, yerinin değiştirilmesi, kurulması, kullanılması, inşa edilmesi ve kaldırılmasından sorumludurlar. Set amirleri genelde görüntü yönetmeninin

direktifleriyle çalışırlar. Set teknikerlerinden oluşan set ekibini komuta ederler. Set ekibi şov dünyasının yürümesini sağlayan yegâne ekiptir. Onlar hem marangoz, hem elektrikçi, hem armatör hem de tamircidirlar. Deyimi yerindeyse ellerinden her iş gelir.

Televizyon yapımları, tiyatrolar, televizyon istasyonları, sinema sektörü, konser salonları, yani kısacası hemen hemen her yapımın set amiri ve set ekibine ihtiyacı vardır. Set ekibi tüm ekipmanların doğru yerde olmasını sağlar. Düz yolda maraton çekmek için ray döşenmesi, tavana mikrofon saklamak için düzenek kurulması veya duvara küçük bir gölge düşmesi için sahnenin içinde gizlice çakmak yakılması gibi farklı konularda set amiri ve set ekibinden yardım istenir (jobmonkey.com, 2018). Bir yerde çekim yapılıyorsa, orada set ekibi vardır. New York'ta geçen bir pembe diziden tutun, Çin'deki bir aksiyon filmine kadar, her yapımın set ekibine ihtiyacı vardır.

Set ekibinin çalışma prensibi "hızlı ve hazır ol" olarak özetlenebilir. Başlangıçta düzeni kurduktan sonra set ekibine çekim esnasında iş düşmüyormuş gibi gözükse de, birdenbire sahne değişince her şey kaosa sürüklenebilir. Kendilerinden çok kısa bir süre içerisinde kamerayı taşımaları, mikrofonları sökmeleri, rayları kaldırmaları, yeni ray kurulumu, vincin çekime hazırlanması, dolly kurulması, stüdyo çekimiye set duvarlarının hareket ettirilmesi istenebilir (Uva, 2013:5).

Set amiri sete girdiğinde ilk iş olarak görüntü yönetmeni ve yardımcı yönetmen ile iletişime geçer. Işık şefiyle de birlikte çalışarak kamera ve ışıkların her sahne için pozisyonlarını kararlaştırırlar. Doğru açı ve gölge elde edilmesi için doğaçlama çalışmaları gerekebilir. Sahne ne kadar zor olursa olsun, iyi görüntü almak için her yolu denerler.

Set amirleri ve set ekipleri, filmciliği sevdikleri için bu işi yaparlar. Ekipmanla uğraşmayı ve film ile alakalı problemleri çözmeyi severler. Fiziksel anlamda zinde olmalıdırlar. Can ve iş güvenliği konularında bilgilidirler. Başarılı bir set amiri ve set ekibi, yapılması gereken şey ne kadar zor olursa olsun üstesinden gelmesini bilir.

Set Teknisyeni (Grip)

Set teknisyenleri yardımcı yönetmen, görüntü yönetmeni ve kamera operatörüyle yakından iletişim halinde olup, kameranın düzgün bir şekilde hareket edebileceği bir alan yaratmakla sorumludur. Dolly'nin ileri-geri itilmesinden (kamera ve kamera operatörünün üzerine yerleştirildiği tekerlekli araç) sorumludurlar. Birden fazla kamerayla çalışılan büyük projelerde A kamera Şef set teknisyeni, B kamera ise diğer set teknisyenlerinden destek alır.

Yapım-hazırlık sürecinin sonuna doğru çalışmaya başlayan set teknisyenleri, diğer tüm teknik ekip şeflerinin bulunduğu ‘recce’ye (çekim öncesi mekân gezisi) katılırlar. Zorlu koşullarda ve engebeli arazilerde çalışabilecek özel ekipmanların ve araçların hazırlanması için alanında uzmanlaşmış üreticilerle birlikte çalışırlar (Uva, 2013:6). Çekim yapılacak günlerde set teknisyenleri, ekipleriyle birlikte set alanına erkenden gelerek ekipmanlarının araçlardan indirilip hazır ve çalışır hale getirilmesinden sorumludurlar. Yönetmen oyuncularla oyun provası yaptıktan sonra, set teknisyenleri sahnede kullanılacak ekipmanı gereken yere kurabilir.

‘‘Crane’’ denilen kamera vincinin kullanılması söz konusuysa, vinç operatörü dahil en az iki kişilik bir ekibin vinci hazır hale getirmesi gerekir. Vincin üzerindeki kameranın düzgün ve güvenli bir şekilde yerleştirilmesinden vinç operatörü sorumludur.

Kameranın kayda girmesiyle birlikte set teknisyeni çalışmaya başlar. Kameranın tüm hareketlerini önceden sezmek iyi bir set teknisyeninin sahip olması gereken özelliklerdendir. Çekim gününün sonunda tüm kamera-destek ekipmanlarının toparlanmasından set teknisyenleri sorumludur (Udel, 2013:168). Set teknisyenleri genelde görüntü yönetmeni veya kamera operatörleri tarafından sete çağırılırlar. Fiziksel güce dayalı ve yorucu bir işe sahip olmakla birlikte, gerek maddi gerek manevi anlamda tatmin edici bir karşılık alırlar. Set teknisyenleri hem filmlerde hem de reklamlarda çalışabilirler.

Dolly Operatörü (Dolly Operator)

Üzerine kamera yerleştirilen Dolly aracını kullanan teknik çalışana Dolly operatörü denir. Bu teknik çalışan, dolly raylarını yerleştirip dengeledikten sonra dolly aracını rayların üzerine yerleştirir. Genellikle kamera, kamera operatörü ve focus puller taşıyan dolly aracını kullanırlar. Eğer dolly aracının ‘boom’ denilen ve her yöne hareket edebilen bir ‘kolu’ varsa, bu kolun kullanılması da dolly operatörünün görevidir. Dolly operatörü, kamera ekibiyle sürekli iletişim halinde olmalı ve provalar esnasında birlikte çalışmalıdır. Net bir görüntü elde edilebilmesi için doğru netlik alınması şarttır. Bu nedenden ötürü dolly operatörü ve focus puller, iş birliği halinde çalışmalı ve iki teknik çalışan da işaret aldıkları noktalara aynı anda ulaşmalıdırlar. Dolly operatörlüğü, tecrübe ve eğitim ile bir noktaya kadar ilerletilebilir, fakat en iyi dolly operatörleri içgüdüsel dokunuşlarıyla işlerini sanatsal boyutlara taşıyanlardır (Uva, 2013:274).

Dolly operatörleri, kamera operatörünün kamerayı elinde veya omzunda taşıdığı zamanlarda da çalışırlar. Kamera operatörü, kamerada gördüğü görüntüye odaklandığından, etrafını tam olarak göremeyebilir. Bu durumda dolly operatörü, kamera operatörünü yönlendirir, duvar ve diğer engellerden uzaklaştırır ve güvenliğini sağlarlar. Bu durum Steadycam veya benzer çekim malzemeleri kullanılırken de geçerlidir.

Vinç Operatörü (Crane Operator)

Film çekimi boyunca tüm vinçlerin kurulumu ve kullanılmasından sorumludurlar. Küçük jib kolundan, 60 metrelik büyük uzun vince kadar çok değişik ekipmanlarla başarılı bir şekilde çalışabilecek yeteneğe sahip olmalıdırlar. Ekipmanlarının tamamının büyük ve ağır olmasından dolayı, iş ve can güvenliği konularında çok ciddi sorumluluklar üstlenirler. Vinç operatörlüğü yapım içerisindeki en tehlikeli işlerden biridir. Vinç operatörünün ihmalkarlığı sadece kendi için değil, ekibin kalanı için de çok ciddi sonuçlara yol açabilir.

Vincin boyutuna göre bir veya birden fazla vinç operatörü aynı sette bulunabilir. Boyut ve ağırlıktan alakasız olarak, her zaman bir vinç için en az iki set çalışanı vinç başında hazırda bulunmalıdır.

Vincin sete gelmesinden bir gün önce, tüm vinç ekipmanı vinç operatörü tarafından denetlenir. Çekim gününde vinci taşıyan araçla çekim alanına veya stüdyoya gelirler. Set ekibiyle birlikte çalışarak vincin kurulmasını sağlarlar. Kamera operatörünün vincin üstünde olması istenebilir. Bu gibi durumlarda vinç oturağı kurulur. Vinç oturağının üzerinde kamera operatörü, birinci kamera asistanı ve kamera bulunur. Vinçlere kameranın yerleştirileceği panorama başlıkları takılabilir, bu durumda kamera uzaktan kumanda ile kontrol edilebilir ve çok daha yükseğe çıkarılabilir (creativeskillset.org, 2018). Her çekim gününün sonunda vinci bir sonraki güne hazırlamaktan, sonraki gün vinç istenmemesi durumunda vincin parçalanması ve depolanmasından sorumludurlar. Serbest çalışmakla birlikte, bazı vinç operatörleri kamera şirketlerine bağlı olarak iş imkânı bulabilir. Serbest çalışan vinç operatörleri genellikle set ekipleri tarafından yapım ekibine önerilir. Görüntü yönetmeninin direktifleri doğrultusunda çalışırlar. Reklam, film ve televizyon sektöründe iş bulabilirler. İşleri fiziksel olarak yorucudur.

2.14. Ses Ekibi

Ses Teknisyeni (Production Sound Mixer)

İstenmeyen sesler ve kamera açılarından dolayı düzgün mikrofon yerleştirmenin imkânsız olması gibi etkenler sebebiyle film çekimleri ses teknisyenleri için genelde zorlu geçer.

Çekimlerin başlamasına yaklaşık iki hafta kala, ses teknisyenleri yönetmen ve yapımcı ile bir araya gelip, filmde istenen ses düzeni (sesin doğal olması, veya stüdyoda yaratılması gibi) hakkında teknik gereklilikler ve bütçesel konular üzerinde çalışırlar. Kostüm ekibi ve görsel efekt denetçileri ile de iletişim halinde olup mikrofonların nereye ve nasıl yerleştirileceği konularında çalışmalar yürütürler. Çekim gerçekleştirilecek tüm mekânları gezerek, istenmeyen sesler için alınabilecek önlemleri belirlemek ses teknisyenlerinin görevidir (Chion, 1994:141). Çekimlerin başlamasıyla birlikte, ses ekibi çekimden yarım saat önce sete gelerek gün için hazırlanmaya başlar. Provalar esnasında ses teknisyeni ve boom operatörü, nereye mikrofon koyulacağını planlar. Gerekli gördükleri durumlarda ses teknisyenleri, sahnenin tekrar çekilmesini isteyebilirler.

Boom operatörüyle birlikte, yapıma uygun mikrofon türlerini belirlerler. Her sahnede mikrofonların yerlerini tekrar tekrar değiştirerek, mümkün olan en iyi ses kaydını gerçekleştirmeye çalışırlar. Eğer sahnede müzik varsa, müzik çalınacak sistemin kurulması ve ekipman temini ses teknisyeninin sorumluluğundadır. Her çekim gününün sonunda ses kayıt raporunun kurgu ekibine gönderilmesi ve ses kayıtlarının teslim edilmesinden sorumludurlar. Ses teknisyenleri ses kayıtlarını DIT Digital görüntüleme teknisyenine verir. Çekimlerin bitmesiyle birlikte ses teknisyenlerinin işi de son bulur. (Breslin 2018: 223) Ses teknisyenleri genelde serbest çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur.

Boom Operatörü (Boom Operator)

Boom operatörleri, ünvanlarından da anlaşılacağı üzere boom mikrofonunu kullanan ses ekibi çalışanlarıdır. Boom mikrofonları genelde “boom pole” denilen, Türk Sinema sektöründe “bum sopası” olarak bilinen uzun ve sırgımsı bir görüntüye sahip sopanın ucuna konuşlandırılır. Boom operatörü, aynı zamanda oyuncuların üzerine gizlenen mikrofonların yerleştirilmesinden de mesuldur.

Ses teknisyenlerinin düzgün bir şekilde kayıt alabilmeleri için, boom operatörlerinin mikrofonları doğru şekilde yerleştirmeyi ve boom mikrofonunu verimli bir şekilde kullanmayı bilmesi gerekmektedir. İyi saklanan ve doğru yerleştirilen bir mikrofon, sahnenin seste yaşanan sorunlardan dolayı tekrar çekilmesini veya dublaja gitmesini önler. Sinema sektöründe zaman çok önemli olduğu için, tekrar çekilmeyen her sahneler çok ciddi tasarruflar sağlayacaktır. Ses ekipmanının tamamından boom operatörleri sorumludur. Bu sorumluluğa ekipmanın çalışır halde olması ve bozulduğunda tamir edilmesi/ettirilmesi de dahildir (Weis and Belton,1985: 389).

Boom operatörleri, gün içerisinde çekilecek sahneleri bulup, senaryodan o sahnelere çalışmak ile yükümlüdür. Bu, boom operatörünün sahne çekileceğinde hangi oyuncunun ne zaman konuşacağını ezberlemesini, çekim esnasında boom mikrofonunu hangi oyuncuya doğru hareket ettirmesi gerektiğini önceden bilmesini sağlar. Bunun yanında boom operatörleri prova esnasında kamera hareketlerini ve ışığı yakından takip etmelidir. Böylece çekim esnasında kadrajın ne olacağını ve boom sopasının gölgesinin nerelere düşeceğini önceden görmüş olur. (Chion, 1994: 123). Boom operatörleri, setin başından sonuna kadar bütün gün settedirler. Reji, kamera ve ışık ekibiyle iletişim halindedirler. Gün içerisinde ışık ve kamera ekibi, boom operatöründen yerini değiştirmesini (ışık ekipmanının boom operatörünün olduğu yere konulması, kameranın açısının değiştirilmesi vb.) rica edebilir, aynı şekilde boom operatörünün de kamera ve ışık ekiplerinden benzer istekleri (ışığın yerinin değiştirilmesi, kameranın açısının değiştirilmesi vb.) olabilir.

Boom operatörleri serbest (freelance) çalışırlar ve ses teknisyeninin asistanıdırlar. Genelde film ve dizi sektöründe çalışmakla birlikte, reklam ve reklam benzeri kısa soluklu işlerde de kendilerine ihtiyaç duyulabilir. Çalışma saatleri uzundur ve bazı durumlarda evlerinden uzakta uzun süre çalışmak zorunda kalabilirler (creativeskillset.org, 2018).

Ses Asistanı (Sound Assistant/Trainee)

Ses asistanları işe çekimin ilk gününde başlarlar. Ses ekibiyle birlikte set saatinden yarım saat önce sette bulunurlar. Ses aracından tüm malzemenin çıkarılıp hazırlanması konusunda boom operatörüne yardımcı olurlar. Çok ender de olsa, kendisinden oyuncuya takılmış mikrofonun yerini veya takılan vericinin pilini değiştirmesi istenebilir. Ses teknisyeni ve boom operatörünün mikrofonu ve vericiyi nereye taktığını biliyor olmalı ve hızlı hareket etmelidir. Zor sahnelerde boom operatörüne yardımcı olmaları istenebilir.

Ses teknisyeninin istemesi durumunda ses asistanı yer örtüleme ile görevlendirilebilir. Böylece yerden gelen istenmeyen seslerin (topuk sesi, su sesi vb.) önüne geçilmiş olur. Reji ekibine verilecek kulaklıkların hazır ve çalışır halde olduğunu kontrol etmeli, çekim esnasında setin sessiz kalması hususunda ses ekibine yardımcı olmalıdır (myfirstjobinfilm.co.uk, 2018).

Mikrofon takılırken ses teknisyenlerine, ses kabloları toplanırken boom operatörlerine yardımcı olurlar. Her çekim günü sonunda ses disklerinin düzgün bir şekilde isimlendirildiğini kontrol ederler. Çekimin son gününe kadar çalışmaya devam eder, çekim bittiğinde ekipmanın düzgün bir şekilde toparlanması, temizlenmesi ve paketlenmesinden sorumludurlar (Weis and Belton,1985: 225). Büyük yapımlarda ses

asistanlarından ‘ikinci boom’ olmaları istenebilir. Bu yüzden ses asistanları, boom operatörlerini çalışırken dikkatli bir şekilde incelemeli, her an boom operatörlüğüne hazır olmalıdırlar. Ses asistanları genelde serbest (freelance) çalışırlar. Ses ekiplerinin küçük olmasının getirdiği tanışıklık durumu sebebiyle genelde hep aynı ses teknisyeni ve boom operatörüyle çalışırlar. Hem sinema hem de televizyon sektöründe iş bulabilirler. Çalışma saatleri uzun ve düzensizdir. (getinmaedia, 2018)

2.15. Ulaşım Ekibi

Ulaşım Koordinatörü

Ulaşım ile alakalı tüm konularda ulaşım koordinatörünün sorumluluğu vardır. Genellikle uluslararası çekimlerde, yapımcı tarafından işe alınırlar. Ekipmanların taşınması, hizmet araçlarının (karavan, tuvalet aracı vs.) istihdam edilmesi, ekip ve oyuncuların mekânlar arası taşınması gibi konuların çözümlenmesinden sorumludurlar. Bazı durumlarda ulaşım koordinatörleri, mobil makyaj aracının, mobil kostüm aracının, oyuncu karavanının, mobil yapım ofisinin, tuvalet aracının veya ekipman taşıyan diğer araçların denetlenmesi görevini ulaşım müdürlerine devredebilirler. Ulaşım müdürleri, ulaşım koordinatörleri tarafından işe alınırlar. Oyuncuların ve ekibin günlük taşınması ile alakalı servis işlerini ise ulaşım amirine devrederler.

Ulaşım bütçesini ulaşım koordinatörü belirler. Araçları olabildiğince düşük fiyattan kiralamalı, ulaşım bütçesini aşmamaya özen göstermelidirler. Yapım ulaşım takvimini ulaşım koordinatörü hazırlar ve tüm araçların doğru zamanda doğru yerde olmasını sağlarlar. Uluslararası çekimler söz konusu olduğunda, hem ekibin, hem oyuncuların, hem de ekipmanın çok uzak mekânlara taşınması gerekebilir. Ulaşım koordinatörü bu tür durumlarda çok detaylı bir seyahat planı çıkarmalıdır. Yeri geldiğinde deniz, yeri geldiğinde hava ulaşımını kullanarak, ekip, ekipman ve oyuncuları çekim mekânına zamanında ulaştırabilecek bir ulaşım planı hazırlamalıdırlar. Söz konusu uluslararası seyahatlerde, taşınan tüm ekipmanın veya varsa araçların, uluslararası çalışma ve seyahat izinlerinin olup olmadığını kontrol etmek de ulaşım koordinatörünün görevidir (hiive.co.uk, 2018).

Ulaşım Müdürü (Transport Manager)

Ulaşım Müdürü filmin çekimi için gereken ekipmanların kiralanan şirketten çekim alanına nakliyesi, çekim alanları arası nakliyesi ve çekim alanından ekipmanın kiralandığı şirkete nakliyesi ile sorumludur. Kostümler, kamera-ses-ışık ekipmanları ve sanat-sahne ekipmanlarının çekim alanına getirilmesinden mesuldurler. Çekimin yapılacağı bölge hakkında bilgi sahibi olmaları çok önemlidir. Ulaşım

Koordinatörü'ne rapor verirler ve ekibin kalanıyla da haberleşme halinde olmak durumundadırlar. Haberleşmek zorunda oldukları kişiler arasında Mekân Sorumlusu, Finans Amiri ve 2. Yardımcı Yönetmen de bulunmaktadır. Ekip ve oyuncuların düzgün bir şekilde çalışabilmesi için gereken her şeyden haberdar olmaları, doğru sayıda araç kiralınması, doğru zamanda ve doğru yerde araç tahsisi sağlayabilmeleri açısından çok önemlidir (hiive.co.uk, 2018).

Nakliye işlemlerinin bazen küçük araç, minibüs, kamyon ve tır ile, bazı durumlarda ise deniz ve hava yoluyla yapılması gerekebilir. Ulaşım Müdürleri aynı zamanda oyuncuların karavanlarından, yapım ekibinin kullandığı mobil ofis araçlarından ve tuvalet karavanlarından da sorumludurlar. Setteki sürücülerini denetlerler. Ulaşım ile alakalı her şeyin düzgün, programa uygun ve setin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde çalıştığından emin olmalıdırlar.

Sözkonusu uluslararası bir film çekimi olduğunda Ulaşım Müdürü'nün çok detaylı ve programlı bir şekilde çalışması gerekir. Araç ve ekipmanların çok uzak mekânlara taşınması zor ve meşakatli bir iştir. Yurtdışına götürülecek ekipman ve araçların, hem hedef ülkeden, hem de hedef ülkeye nakliye esnasında geçeceği ülkelerden geçiş-çalışma izinlerinin alınıp alınmadığını kontrol etmek Ulaşım Müdürü'nün görevidir. Çekim alanlarında ise Mekân Sorumlusu ile birlikte çalışarak, araçların olabilecek en uygun yere park edilmesinden, oyuncu ve tuvalet karavanları gibi sete hizmet eden araçların ihtiyaca karşılık verebilecek kalitede olmasından sorumludur.

Ulaşım Amiri (Transport Captain)

Ulaşım amiri, tüm oyuncu ve ekibin önemli bireylerinin günlük taşıma takviminin çıkarılmasından sorumludur. Yapımda görev alan tüm şoförlerin amiridir. Ulaşım koordinatörü, yapım koordinatörü ve yapım bütçe hizalandırma amiri ile iş birliği içinde çalışıp, kaç araç ve sürücüye ihtiyaç olduğunu belirlerler. İhtiyaç duyulan araç tipine (otobüs, minibüs, binek araç vb) ulaşım amiri karar verir. Sürücülerin işe alımını yapmak ve hepsinin işi yapabilecek kapasiteye ve yasal belgeye sahip olduklarından emin olmak görevleridir. Sürüş takvimlerinin belirlenmesinde rol oynar, sürücülerin doğru zamanda ve doğru yerde olmasını sağlarlar. Sette ihtiyaç duyulan oyuncu veya ekip üyesinin sete gecikmesi, maddi anlamda zarara yol açacaktır (creativeskillset.org, 2018). Ulaşım bütçesinin aşılmaması adına, ulaşım amiri şoförlerden bir seferde birden çok çalışanı sete getirmelerini isteyebilir. Ulaşım amirleri genelde sürücü ekibiyle birlikte çalışırlar. Çok uzun

saatler çalışmak durumunda kalabilirler. Araçların yola çıkabilecek durumda olduklarını kontrol etmek, ulaşım amirlerinin görevlerinden biridir

Sürücü (Driver)

Set araçları sürücüleri, mobil makyaj, mobil saç, mobil kostüm araçları, oyuncuların karavanları, mobil yapım ofisleri veya mobil tuvalet gibi, set içinde hareket halinde olan araçların kullanılmasından sorumludurlar. Genellikle araçları sağlayan şirket tarafından işe alınırlar. Araç sağlayıcı şirket işe yapım koordinatörü, ulaşım koordinatörü veya yapım bütçe hizalandırma amiri tarafından bulunur ve seçilir.

Araçların önceden belirlenen zamanda ve belirtilen mekâna ulaşmasını sağlarlar. Tabi bunu yapmak için işe setin kalanından erken başlamaları gerekir. Belirtilen mekâna gitmeden önce, olası tüm yol haritalarını çıkarmak ve olabilecek en iyi yol haritasını çizmekle yükümlüdürler. Çok uzak mekânlarda, büyük aracın ekibe ulaşması zor olabilir, bu gibi durumlarda çok ciddi ön planlamalar yapılması gerekebilir. Bazı durumlarda bu tarz uzak mekânlara çekim öncesi gidip, alan araştırması yapmaları işlerini kolaylaştırabilir. Mekân amiri ile iletişim halinde olarak, mekâna vardıktan sonra aracın nereye park edileceğini kararlaştırırlar (creativeskillset.org, 2018).

Ekip ve oyuncular tarafından kullanılacak araçların içinin sıcak, temiz ve kullanılmaya hazır olması gerekmektedir. Çekimler başlamadan önce araçları hazır hale getirmek, sürücülerin sorumluluğundadır. Çekimler boyunca aracın bakımı ve temizliğinden mesuldürler. Bu temizlik işlerine tuvalet ve çöp temizliği de dahildir. Çekim günü sonunda sürücü, aracı temizler ve kitler. Hatta bazı durumlarda kendisinden aracı bir sonraki çekim alanına götürmesi istenebilir. Sürücülerin çalışma saatleri uzundur. Çekim mekânına ilk ulaşan ve son çıkan genellikle sürücülerdir.

Servis Şoförü (Unit Minibus Driver)

Oyuncuları, ekibi, figüranları ve yardımcı oyuncularını film süresince araç ile taşımakla yükümlü kişidir. Sette bulunması gereken kişileri sabah belirlenmiş toplanma alanından alıp filmin

çekileceği alana, akşam iş bitiminde ise filmin çekildiği alandan dağıtım için belirlenmiş alana ya da evlere bırakır.

Servis Şoförü gün aşırı değil, günün tamamında çalışmaya hazır bulunmalıdır. Gün içinde dışardan gelecek herhangi bir ekipmanın, çekim ekibine eklenecek kişilerinve oyuncuların sete ulaştırılmasında rol alması istenebilir. Bir çekim alanından diğerine geçerken de setin tamamının ulaşımından sorumludurlar. Servis Şoförleri uzun mesafeler kat etmek zorunda kalabilirler. Doğru yere doğru zamanda ulaşmaları önemli olduğundan, kendilerine önceden bir yol haritası çizebilecek kadar yol bilgi birikimine sahip olmalıdırlar. Eğer bir film stüdyosuna gidiyorlarsa, hali hazırda stüdyolarda bulunan diğer ekiplerin işlerini bölmeden, insan ve ekipman kalabalığı olan dar stüdyo sokaklarında gerek araç içinde gerek araç dışında bulunan ekiplerin güvenliğini riske etmeyecek şekilde araç kullanabiliyor olmalıdırlar (hiive.co.uk, 2018). Servis araçları genelde dışarıdan filo halinde kiralandığından, Servis Şoförleri'nin araç sahibi olması gibi bir gereklilik yoktur. Fakat kendilerine tahsis edilen araçların içlerinin temiz, aracın kendisinin ise yola çıkabilecek durumda olmasından sorumludurlar.

Set Özel Araç Sürücüsü (Unit Driver)

Set Özel Araç Sürücüsü, Ulaşım Şefi tarafından işe alınır ve genel olarak diğer sürücülerle birlikte bir takım halinde çalışırlar. Sabah 04:00-05:00 gibi çok erken saatlerde çalışmaya başlamaları istenilebilir. Başrol oyuncularını, yönetmeni, yapımcıyı, görüntü yönetmeni, yardımcı yönetmeni ve seti ziyaret edecek basın görevlilerini sete getirip, setten götürmek ile yükümlüdürler. Gün içerisinde başka bir oyuncuyu, resmi evrakı, kostümü, kamera veya ses ekipmanını sete getirmesi veya setten götürmesi istenilebilir. Yiyecek-içecek ve araç bagajına sığmayacak nesnelere dışında, ekibin ihtiyacı olan ve taşınması için araç gereken her şeyi sete getirmek ve setten götürmekle yükümlüdürler. Çekim bittiğinde, sabah aldıkları yolcuların dağıtımını kendilerinden istenilebilir. Böyle durumlarda çalışma saatleri 16-18 saate kadar uzayabilir (creativeskillset.org, 2018). Bazı oyuncular ve yönetmenler, Ulaşım Amiri'nin belirlediği şoförü istemeyip, kendi şoförlerini kullanmayı tercih edebilir, veya Ulaşım Amiri tarafından sadece belirli kişilere özel şoförler tahsis edilebilir (Başrol, yönetmen, yapımcı vb).

Çoğu Set Özel Araç Sürücüsü kendi araçlarıyla işe alınırlar. Bu araçlar genelde lüks araçlardır. Yol haritası çizimi, yolcuların zamanında ve can güvenliklerini riske atılmadan sete götürülmesi, araçlarının temizliği ve yola çıkabilecek kalitede olmasından mesullerdir. Aynı zamanda kendilerinden şık ve bakımlı, takdim edilebilir ve yolcularının ihtiyaçlarına duyarlı olmaları beklenmektedir.

2.16. Patlayıcı & Parlayıcı Madde Ekibi

Patlayıcı & Parlayıcı Madde Mühendisi (Pyrotechnic Engineer)

Ateş veya havai fişek gösterileri düzenlemek adına, patlayıcı ve tepkimeyle faal hale gelen kimyasallarla çalışan kişilere patlayıcı ve parlayıcı madde mühendisi denir. Bu işi yapabilmek için, hangi kimyasal maddenin hangi kimyasal maddeye nasıl ve ne ölçekte tepki vereceğini bilmek çok önemlidir. Reaksiyonların kontrolü için hem kimya hem de fizik alanlarında engin bilgiye sahip olmak gereklidir. Bu iş alanı, pratik bilim ve matematiğin zamanlanmış ve tasarlanmış patlamalar yaratmak için kullanılması, olarak özetlenebilir. Materyalin testinden tutun, kesin ölçümler ve hesaplamalar yapılmasına kadar birçok etkenin üzerinde çalışmalar yürütürler. Eğer bir havai fişek üreticisi için çalışıyorlarsa, değişik renk ve görsel efektlerin yapay olarak nasıl elde edileceğini bilmeleri gerekir. Stadyumlar veya konser alanlarında çalışıyorlarsa, bir mühendis yardımıyla gerekli zamanlamaların, müzik ve dans ile görsel efekt koordinasyonunun yapılmasını sağlarlar (study.com 2018). Güvenli bir çalışma ortamı hazırlayabilmek patlayıcı ve parlayıcı madde mühendisinin yegâne görevidir. Her patlamanın özenle planlanması ve dikkatlice takip edilmesi gerekmektedir.

2.17. Özel Efekt Ekibi

Özel Efekt Koordinatörü (Special Effects Coordinator)

Arabaya bomba koymak, bina patlatmak veya deprem başlatmak... Nasıl yaparsanız yapın, özel efektler seyircinin dikkatini çekmenin garantili bir yoludur. Özel efekt koordinatörleri film veya televizyon yapımlarında çalışırlar. Patlamalar, doğal felaketler veya yönetmenin arzuladığı herhangi bir çeşit yıkımın yaratılmasını planlarlar.

Özel efektin açıklaması, filmde patlayan herhangi bir şey olarak özetlenebilir. Gaz patlamasından tutun araba kazasına kadar. Özel efektler aynı zamanda hava durumlarını da kopyalarlar. Ağaçlardaki karlar veya yola çökmüş sis gibi. Konuşması çok heyecanlı olsa da, eğer özel efekt koordinatörüyseniz, işiniz

konusulduğundan biraz daha az heyecanlı başlar. Her projeye sanat yönetmeni ve yapım tasarımcısıyla görüşerek başlarlar. Bu görüşmede senaryoyu sahne sahne irdeleyerek, hangi sahnelerde ne çeşit patlamalar istendiğini dökümlerler. Daha sonra görüntü yönetmeni ile bir araya gelerek, sahnelerin nasıl gözükeceği ve patlamaların veya patlayıcı ekipmanların konumlandırılması üzerine çalışırlar (careermatch.com, 2018).

Lojistik konusu çözüldükten sonra işbaşı yapılır. Özel efekt ekibinin bütçesi ve iş takvimi özel efekt koordinatörü tarafından hazırlanır. Büyük bütçeli işlerde özel efekt ekip amiri, özel efekt koordinatörünün sağ kolu olarak ekibin yönetilmesi ve gerekli ekipmanların düzenlenmesi konularında yardımcı olur. Çekimler esnasında işlerin doğru gitmesi özel efekt koordinatörünün sorumluluğundadır. Gerekli tüm izinlerin alınması ve patlayıcılarla çalışırken sette hazır bulunması gereken birimlerle (itfaiye vb.) programların yapılmasından mesuldürler. İşlerin güvenli bir şekilde ilerlemesi için ekipmanın tüm idaresi özel efekt koordinatöründedir. Özel efekt esnasında kimsenin yaralanmaması için olabilecek tüm önlemleri almalı ve hazırlık sürecini aceleye getirmemelidirler.

2.18. Yiyecek-İçecek Hizmet Ekibi

Yiyecek-İçecek Hizmet Ekibi (Catering Crew)

Film ekipleri çok uzun süre aralıksız çalıştıklarından dolayı, çok iyi beslenmek zorundadırlar. Setlerde verilmesi gereken yemek araları; kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeğidir. Ekip geç çalışacaksa, veya yoğun bir iş günü ise, bu yemek araları dışında çay veya atıştırma servisi de yapılabilir. Yiyecek içecek hizmeti sağlayan firmalar, seyyar mutfak olarak tanımlayabileceğimiz büyük araçlarla çalışırlar. Bu araçların içinde fırın, ocak, buzdolabı gibi mutfak eşyaları bulunur.

Büyük filmlerde, tır gibi daha büyük araçlar kullanılabilir. Bazı firmalar bünyelerinde yirmiye yakın araç ve yüzlerce kişilik hizmet ekibi bulundurabilirler. Bazı firmalar ise sadece iki kişiden ibarettir. Yiyeceklerin, masaların, sandalyelerin veya çadırın hazırlanması, çay servisi ve malzeme-araç temizliği ve aracın çekim alanına getirilmesi-depoya geri dönmesinden sorumludurlar (creativeskillset.org, 2018). Yapımcı tarafından onaylanmış bütçe aralığında bir hizmet firması bulunur ve yapım amiri tarafından bu firma görüşme sağlanır. Firmalar hazırladıkları örnek menüleri yapıma tanıtır, memnun kalınması durumunda firma ile anlaşma sağlanır. Ekip şefi tarafından çekimin başlamasından iki gün önce hizmet verilecek aracın hazırlanması ve gerekli alışverişin yapılması sağlanır. Her çekim günü, çekimin yapılacağı alana sabah erken saatlerde gidip, ekip gelmeden kahvaltı hazırlanması gereklidir.

Şef aşçı yemekleri hazırlamakla sorumludur. Hazırladıkları yemekler önceden anlaşılan menüye uygun olmalıdır. “Salatadam” denilen ekip üyesi, tüm soğuk yiyeceklerin (salata, meyveler, sandviçler ve soğuk çaylar gibi) hazırlanmasından ve sunulmasından mesuldür. Bulaşıkçı “sofra kurulması” ve temizlik ile yükümlüyken, yıkamacı ise salataların ve yıkanması gereken diğer her şeyin temizlenmesinden sorumludur. Tüm gün boyunca semaverlerin ve kahve makinalarının çalışır ve hazır halde olmasından da mesuldürler (media-match.com 2018). Yiyecek-içecek hizmet ekibi, filmin başından sonuna kadar her gün çalışırlar, yiyecek sektöründeki gibi çalışma saatleri uzundur ve işleri meşakkatlidir.

2.18.1. Set Çaycısı

Set çaycısı; Türkiye’de film endistrüsünde setlerde olmazsa olmaz çalışanıdır. İşi sıradan çay demlemek değildir. Setteki insanların çalışırken onların çay, kahve, su vb içecek ihtiyaçlarını önceden tahmin edip sahne aralarında sunum yapmaktır. Set çaycısı, çay haricinde, kahve türleri, bitki çayları ve çeşitli karışımlar yapmasını bilmesi gerekir. Sette hangi çalışanın ne içtiğini, şekerlimi şekerimsiz mi olduğunu, açık olduğunu bilmesi kendisine zamansal olarak avantaj sağlar.

Set çaycısı; setin ritmine, mekânına, trafiğine uygun bir şekilde sunum yapması gerekir. Set hazırlıkları yapılırken insanların işlerini aksatmadan çay, kahve servisi yaparlar. Kayıt sırasından setin dışında bekleyen yardımcı oyuncular ve diğer ekibide düşünüp onlarada çay servisi yaparlar. Çekim alanlarında Mekân Sorumlusu ile birlikte çalışarak, çay, kahve malzemelerini uygun yere hazırlayıp sete engel olmadan hizmet vermesi beklenmektedir. Set çaycıları bir çekim alanından diğer çekim alanine geçerken ona göre hazırlıklarını yapar ve diğer mekânda çay, kahve vb. organizasyonunu yönetir.

Set çaycılarının en büyük özellikleri yaptıkları işi sevmeleri ve güler yüzlü olması gerekir. Sabah tüm ekipten önce sette gelir, ekip gelmeden çayını hazırlar. Böyle durumlarda çalışma saatleri 16-18 saate kadar uzayabilir. Tüm set çalışanları iletişim halinde olurlar.

2.19. Sağlık Ekibi

Sağlık Ekibi (Paramedic and Paramedical Staff)

Sağlık Ekipleri genelde düşük riskli akrobasi ve aksiyon sahneleri için, taşınabilir sağlık cihazlarıyla ve kendi araçlarıyla sete çağrılırlar. Sete çağrılan sağlık ekibi; hekim, psikoterapist, masör veya osteopat gibi farklı alanlarda eğitim görmüş hekimlerden oluşuyor olabilir. Daha riskli sahneler veya çekimin yapıldığı alanının yakınlarında bir hastane olmaması durumunda sağlık ekibi iki veya daha fazla kişiden oluşabilir.

Bu durumlarda sağlık ekibinin, kapsamlı travma yardım ve yeniden canlandırma (resüsitasyon) ekipmanları gibi tam teşekküllü yardım üniteleri ile sete gelmesi gerekebilir. İş imkanları genelde hastanelere uzak alanlarda sağlık hizmeti veren şirketler tarafından sağlanır. İşleri içerik olarak eğlenceli olabilir, fakat çalışma saatleri belirsizdir ve çok uzun saatler çalışmak zorunda kalabilirler. Ekibin en rütbesiz çalışanından, filmin baş rolüne kadar set alanında bulunan herkes ile ilgilenmeleri gerekebilir (creativeskillset.org, 2018).

Set Hemşiresi (Unit Nurse)

Set Hemşiresi'nin görevi sette sağlık hizmeti sunmaktır. Bu hizmetin tanımı ise; setteki insanların çalışırken sağlıklarını ön planda tuttuklarından emin olmak, ilk yardım gerektiren kazalarda mağdura yardımcı olmak ve setin genel sağlık durumunu gözetlemektir. Sette hangi departmanın hangi hastalığa yatkın olduğunu bilmek, Set Hemşiresi'ne gerek ilk yardım gerek kaza önleme, gerek kaza sonrası uzman görüş sağlamaları açısından avantaj sağlar. Set Hemşireleri, çekim esnasında da kullanılabilir. Örneğin, sahne gereği ateşli silahla vurulan bir oyuncunun, vurulmaya nasıl tepki vermesi gerektiği, görünmesi gereken kan miktarı ve yoğunluğu, Set Hemşiresi'ne sorulabilir. Bu hem sahnenin inandırıcılık açısından tatmin edici olmasını, hem de olası kazaların önceden önlenmesini sağlar (creativeskillset.org, 2018).

Görev uzunlukları çalıştıkları filme göre değişkenlik gösterebilir. 10 hafta boyunca günde 12 saat, haftada 6 gün çalışmaları gerekebilir. Sahneler genelde birkaç tekrar alınarak çekildiğinden, bazen hiçbir şey yapmadan çok uzun süreler geçirmek zorunda kalabilirler. Set Hemşireleri genelde tam zamanlı çalışmazlar. Yani film boyunca işe alınmaktan ziyade, çoğunlukla son dakikada, sadece sahne gerektirdiğinde (olası yaralanma, tehlikeli iş içeren sahneler vb.) işe çağrılırlar. Set Hemşireleri film şirketleri veya set sağlık hizmetleri sağlayan şirketler tarafından işe alınırlar.

İş Güvenliği Görevlisi (Health & Safety Advisor)

Film sektörünün tamamında geçerli olan can ve iş güvenliği kurallarının belirlenmesi ve uygulanma yöntemleri hakkında fikir verilmesi, iş güvenliği görevlisinin sorumluluğundadır. İş güvenliği görevlisinin işi, çekim alanında sağlıklı çalışma koşullarını sağlamak değil, yapım ekibinde sağlıklı bir iş ortamı yaratılması konusunda yeterli bilince ve eğitime sahip olan kişilerin olup olmadığını denetlemektir.

İş güvenliği görevlisi yapımdaki herkes ile iletişimde olma hakkına sahiptir. Kaza raporları, set denetimleri, görevli yetiştirilmesi ve kurallara uygun çalışma koşullarının sağlanması gibi konularla ilgili çalışma yürütürler. Yapım tarafından iş verilen, yani iş üstlenen kişilerin iş güvenliği sağlayabilecek kapasitede olup olmadıkları bilgisi kendilerinden istenebilir (creativeskillset.org, 2018).

2.20. Muhasebe ve Finans Ekibi

Finans Kontrol Görevlisi (Financial Controller)

İki tür finans kontrol görevlisi vardır:

a - Büyük yapım şirketleri, stüdyolar veya yayıncı kuruluşlar tarafından bir yapım muhasebecisi veya kalifiye bir muhasebeci, finans kontrol görevlisi olarak işe alınır. Şirketin tüm finansal aktiviteleri, finans kontrol görevlisi tarafından kontrol edilir.

b - Büyük yapılarda, serbest çalışan kıdemli yapım muhasebesi finans kontrol görevlisi olarak işe alınır. Bu durumda finans kontrol görevlisi, yapım muhasebecisi ve yapım muhasebe ekibinin tüm aktivitelerini denetler.

Finans kontrol görevlilerinin birçok sorumluluğu vardır. Muhasebe ekibinin denetlenmesi, vergilendirme ve yapım şirketinin yaptığı tüm işlerin geliştirme, yapım ve dağıtım süreçlerinin mali analizinin yapılmasından mesuldürler. Tam zamanlı bir veya daha fazla muhasebe asistanının şefi olarak görev alabilirler. Proje bazlı göreve alındıklarında yapımçı ve uygulayıcı yapımçıya bütçe hazırlanması, finansman bulunması ve varsa alakalı vergi teşvik yasalarına göre atılacak adımlar konusunda yardım ederler (creativeskillset.org, 2018).

Finans kontrol görevlileri yapım muhasebecilerinin sorumluluklarının bir kısmını ya da tamamını üstlenebilirler. Bu sorumlulukların arasında en önemlileri nakit akışı kontrolü, ödemelerin zamanında yapılması ve muhasebe ekibinin kurulmasıdır.

Yapım Muhasebecisi (Production Accountant)

Yapım maliyeti belirlemek, finans hesaplamaları yapmak, nakit akışının kontrolü, gider kontrolü ve finansörler ile iletişim kurulması, yapım muhasebecisinin görevlerinden bazılarıdır. Ödemelerin zamanında ve anlaşılan miktarda yapılmasından sorumludurlar. Aynı zamanda yapım şirketinin tüm yasal gereklilikleri yerine getirdiğinden ve yasal açıdan ticaret ehliyeti olduğundan da emin olmalıdırlar. Yapım öncesi süreçte yapım muhasebecileri, yapımçı ve yapım amirlerine bütçe hazırlığı ve tahmini bilanço raporlarının hazırlanması konularında yardımcı olurlar.

Yapım esnasında tüm ödemeleri denetler, maaş bordrolarını kontrol eder, nakit avans miktarı belirler ve finansal kayıtların düzgün bir şekilde tutulmasını sağlar. Bütçe denetimi, gider analizi, günlük ve haftalık

raporların tutulmasından da sorumludurlar. Yapımdaki değişikliklerden dolayı gerçekleŐecek finansal hareketler hususunda tahminlerde bulunurlar (productionguild.com: 2018).

Yapım muhasebecileri, muhasebe ekibinin can ve iş güvenliğinin sağlanmasıyla sorumludurlar. Muhasebecilik sistemlerinin kurulması ve devam ettirilmesini sağlar, asistan muhasebecileri ve stajyerleri denetler. Bilanço raporlarının düzgün tutulması için gereken tüm evrakların hazırlanmasından sorumludurlar. Banka ve garantrlerle görüşmeler düzenlemek ve bilgilendirmek, yapım muhasebecisinin sorumluluğundadır.

Yapım ile alakalı tüm finansal hareketlerin ve finans durumunun hesap dökümünü çıkarıp, yapımcı, yapım Şirketi ve film finansrlerine rapor verilmesinden sorumludurlar. Yine yapım ile alakalı tüm finansal iŐlemlerin kapatılması, yapım muhasebecisinin sorumluluğundadır. Büyük yapımlarda yapım muhasebecileri, kıdemli muhasebeciler ile çalışmak durumunda kalabilirler. Finansal denetmen olarak da bilinen kıdemli muhasebeciler, yapım Şirketleri tarafından işe alınırlar (screenskills.com 2018).

Yapım sürecine eğer bir stüdyo dahilse, dağıtım anlaşması veya yapım finansmanı aracılığıyla stüdyo finans yürütücüleri ile birlikte çalışarak finansal ana esasların belirlenmesi ve uygulanması hususlarında ortak çalışma yürütürler. Bazı stüdyoların, kendileri tarafından belirlenen ‘‘yapım muhasebeciliği yönetmeliği’’ vardır. Bazı durumlarda yapım muhasebecilerinin bu yönetmeliğe harfiyen uymaları gerekebilir. Genellikle serbest çalışırlar.

Yetkili Yardımcı Muhasebeci (Key Assistant Accountant)

Büyük çaplı yapımlarda yetkili yardımcı muhasebeci veya diğer adıyla kıdemli yardımcı muhasebeciler, yapım muhasebecisine yardımcı olmaları için işe alınırlar. Etkili finansal yönetim, gider kontrolü ve çekim takvimleri konularında engin bilgiye sahip olmaları gereklidir.

Yapım muhasebecileri, finansal yönetim sistemleri kurar ve yapıma nakit akışının sağlanmasından mesuldürler. Yetkili yardımcı muhasebeciler ise, yapımın günlük finansal hareketleriyle ilgilenir. Hesap hazırlama ve işlem kaydı yapabiliyor, muhasebecilik programları kullanabiliyor olmalıdırlar. İŞleriyle alakalı tüm sendika ve yasal kurallardan haberdar olmalıdırlar. Vergi teŐviklerini ve hesap denetimi gerekliliklerini güncel olarak takip etmelidirler.

Doğru hesap yönetimi, bankalarla iletişim kurulması ve tüm mali işlemlerin kaydının tutulmasından sorumludurlar. deme yaparlar ve ödeme kayıtları tutarlar. Verimlilik raporları düzenlerler. Vergi beyannamelerini hazırlamakla yükümlüdürler. alışan tüm teknik ekip ve oyuncuların maaş kayıtlarını tutarlar. demeleri ve maaş bordroları düzenlerler (creativeskillset.org, 2018). Nakit para akışını kontrol edebilecekleri bir sistem kurmakla yükümlüdürler. Buna sadece ülkenin yerel parası değil, döviz de dahildir. Maliyet idaresi için gelir ve gider analizi kayıtları tutarak yapım muhasebecisine yardımcı olurlar. Genellikle serbest çalışırlar. Çoğunlukla sette değil, ofiste çalışırlar.

Yardımcı Muhasebeci (Assistant Accountant)

Yardımcı muhasebeciler, muhasebe ofisinin günlük işlerinin tamamına yardım sağlamakla yükümlüdürler. Görev tanımları, yapım başlarken Şef muhasebe yardımcısı veya yapım muhasebecisi tarafından, yapımın ihtiyacına göre belirlenir. Genelde kendilerinden fatura, ödeme ve para transferlerinin kayıtlarını tutmaları istenir. Ayrıca alacaklı hesabı, satın alım faturaları, nakit avans ve maaş dökümlerinin tutulmasından da sorumludurlar. Dkmanlama, faturalandırma ve ek kesim sistemlerinin düzgün çalıştığından emin olmalıdırlar.

Büyük yapımlarda, fazladan yardımcı muhasebeci ve stajyer muhasebeciler işe alınabilir. Bu durumda veri girdisi, ek düzenleme ve nakit avans denetlenmesi gibi işlerden yardımcı muhasebeciler ve stajyer muhasebeciler sorumlu olurlar. Bu işlerin her birine başka bir asistan atanabilir (app.hiive.co.uk 2018). Yardımcı muhasebeciler yapım masraflarının kontrolü, yapımın bulunduğu ülkenin vergi kurallarına göre ücret bordrosu düzenlenmesi, sigorta tazminat taleplerinin hazırlanması gibi konularda da muhasebe ekibine yardım edebilecek birikime sahip olmalıdırlar. Yardımcı muhasebecilik masa başı bir iştir.

Muhasebe Stajyeri (Accounts Trainee)

Muhasebe stajyerleri, genellikle ödemelerin yapılması, alınan mal ve hizmet evraklarının işlenmesi, onaylanmış ödemelerin işlenmesi, genel hesap mizanı, ödeme kayıtlarının tutulması ve hesapların kontrolünde muhasebecilere yardım etmek ile görevlendirilirler. Resmi evrakların ayrıştırılması ve dağıtımı, zarf doldurma, ekibin yevmiyesinin dağıtılması, veri girdisi, telefon cevaplama-arama yapma, fotokopi çekme, form yenileme, ek mailleri ve diğer evrakların mail olarak gönderilmesi, sorumlulu tutulabilecekleri diğer günlük işlerden bazılarıdır.

Kodlama, bilgi aktarma ve gelir-gider karşılaştırmaları yaparak maliyet kontrolüne yardımcı olurlar. Muhasebe dosyalarının düzgün tutulmasından, doğru işlem kaydı ve sürekli kayıt yedeklemeleri yaparak

risk azaltılmasından da sorumludurlar. Yapım muhasebecileri ve yardımcı muhasebecilerin kontrolünde çalışırlar. Yapım prensiplerine mutabakat göstermeli, iş yerinde can ve iş güvenliği konularında hassas olmalı, ne kendilerinin ne de başkalarının güvenliğini tehlikeye atacak hareketlerde bulunmamalıdır. Muhasebe stajyerlerinden hiçbir zaman yardımcı muhasebecinin yerini almaları istenmemeli, stajyerlere verilen sorumluluklar hiçbir zaman yardımcı muhasebecinin sorumluluklarından daha fazla olmamalıdır.

2.21. Pazarlama ve Tanıtım Ekibi

Reklam Organizatörü (Publicist)

Reklam organizatörleri dağıtıcı ve/veya yapımcı ile birlikte, yapım öncesi süreçte veya yapım başlangıcından kısa bir süre sonra çalışmaya başlarlar. Bu çalışmanın hedefi filmin piyasaya nasıl sürüleceğine dair planlama yapmaktır. Bunu yaparken filmin hangi izleyici grubuna hitap ettiğini doğru belirlemek çok önemlidir.

Reklam organizatörleri çok detaylı planlamalar yaparak tanıtım hamleleri yaparlar, böylece film hem medyada yer almış olur, hem de halkın film hakkında bilgilenmesini sağlar. Basın için hazırladıkları tanıtım paketlerinde filmin kısa bir özeti, yapım notları, oyuncu ve ekip bilgileri, biyografiler veya sette çekilmiş fotoğraflar olabilir. Basın veya halk için film gösterimleri olacaksa, gerekli düzenlemeler reklam organizatörü tarafından yapılır (Shim, 2014: 141). Reklam organizatörleri aynı zamanda sinema salonu sahipleri, stüdyo yöneticileri, filmin oyuncular ve ekibi, eleştirmenler ve film festivali temsilcileriyle de iletişim halinde olmalıdırlar. Halkla ilişkiler konusunda yaşanan herhangi bir gelişmeden haberdar olmalı, bu gelişmeleri dağıtıcı ve yapımcıya bildirmelidirler.

Pazarlama ve Halkla İlişkiler Amiri (Marketing and Publicity Manager)

Pazarlama ve halkla ilişkiler amirinin ana görevi, halkı sözkonusu filmin ‘‘kaçırılmayacak’’ bir film olduğuna ikna etmektir. Dağıtıcılar hedef kitle ve tahmini hasılat belirlemesi yaptıktan sonra, pazarlama departmanı filmin yayınlanmasından önce ve yayın esnasında filmin hedef kitleye tanıtılmasından sorumludurlar. Filmin vizyona gireceği zaman dilimi, izleyicinin filme karşı duyduğu merak ve ilginin zirve yaptığı dilim olmalıdır. Filmin vizyona girmesiyle birlikte, pazarlama ve halkla ilişkiler amiri filme duyulan merak ve ilgi seviyesinin daha da yükseltilmesi yönünde çalışmalar gerçekleştirir, gerekli tanıtım olayları düzenler ve varsa sorunları giderir. Pazarlama ve halkla ilişkiler amiri, dağıtıcının tüm isteklerinin ve ihtiyaçlarının farkında olmalıdırlar. Her filmin bir diğerinden farklı olması sebebiyle, tanıtım ve pazarlama teknikleri ve süreçleri de farklı olmalı, her filme o filme özel pazarlama taktikleri

geliştirilmelidir. Bünyesinde tanınmış oyuncular barındıran büyük bütçeli işlerin pazarlama ve tanıtım bütçeleri, harcanan paranın geri kazanılması açısından, bir hayli geniştir. Daha küçük bütçeli 'indie' işler ise çok daha düşük bütçelerle çalışırlar (Barnwell 2018:35). Bir filmin pazarlama ve tanıtım kampanyaları filmin vizyona girmesinden bir yıl öncesinden başlayabilir. Fakat genellikle bu süre vizyon tarihinden birkaç ay önce başlar.

Pazarlama Asistanı (Marketing Assistant)

Pazarlama asistanları, filmin pazarlama projelerinin tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde görev alırlar. Pazarlama müdürü veya pazarlama tanıtım şefinin yardımcısı olarak çalışırlar. Piyasa araştırmalarını organize etmek ve elde edilen sonuçlara göre varolan tanıtım hareketlerinin ne kadar etkili olduğunu belirlemek gibi görevleri vardır.

Film endüstrisinin doğası gereği, pazarlama asistanlarının sorumluluk alanı sürekli değişir haldedir. Film görüntüleme testinin denetlenmesinden tutun, oyuncu fotoğraf çekimleri için kuru temizlemeye kostüm götürülmesine kadar çok geniş bir görev yelpazesine sahiptirler. Vizyona girecek filmin pazarlama departmanı tarafından çok iyi bilinmesi önemlidir. İyi bir pazarlama asistanı, filmin hikayesi, yapım notları, oyuncularını ve ekibi hakkında geniş bilgiye sahip olmalıdır (Shim 2014:52).

Sahne Arkası Fotoğrafçısı (Still Photographer)

Sahne arkası fotoğrafçıları filmin tanıtımı için gereken fotoğrafları çekmekle yükümlüdürler. Bu fotoğraflar doğru kullanılırsa, filmin tanıtımına ve izlenme sayısına ciddi anlamda katkıda bulunabilirler. Genelde sahne esnasında fotoğraf çekerler fakat bazen sadece fotoğraf çekimi için özel ve filmde ayrı yerlerde sahneler ve dekorlar da kurulabilir.

Çoğu ünlü oyuncunun yapımla yaptığı kontratta, onay vermedikleri fotoğrafların "yok edilmesi" konulu bir madde bulunur. Oyuncu ne kadar ünlüyse, bu "yok etme" hakkı o kadar büyüyebilir. Bazen çekilen fotoğrafların %75'e kadarını "yok etme" hakkına sahip olabilirler. Her ne kadar çektikleri fotoğrafların çok iyi olduklarını düşünseler de, sahne arkası fotoğrafçıları, fotoğrafların "yok edilmesi" yani reddedilmesine hazır olmalı, bunu bir sorun haline getirmemelidirler.

Genelde serbest (freelance) çalışır, yapımcı, film satış müdürü, film halkla ilişkiler departmanı veya dağıtımçı tarafından işe çağırılırlar. Çalışma saatleri uzun ve belirsizdir. Bazı günler çekim alanından uzak bölgelerde, sadece oyuncu ile çalışmak durumunda kalabilirler (media-match.com 2018).

Orta çapta büyüklüğe sahip filmlerde genellikle her gün çalışmaz, sadece önemli sahnelerin olduğu günler sete çağrılırlar. Büyük bütçeli filmlerde ise her gün sette bulunmaları istenebilir. Çekimler esnasında kameraya olabildiğince yakın olmaya çalışırlar. Çalışmaları bittikten sonra tüm görüntüleri satış şirketi, dağıtıcı şirket, tanıtımcı veya halkla ilişkiler çalışanlarına gönderirler. Daha sonra bu görüntüler reklam kampanyaları için kullanılır.

Set-Basın İlişkileri Görevlisi (Unit Publicist)

Set-Basın İlişkileri Görevlisi, çekimden ortalama 4-6 hafta önce çalışmaya başlar. Filmin çekimi, içeriği, hangi oyuncuların rol alacağı gibi bilgileri daha önceden belirlenmiş medya kuruluşlarına dağıtmakla yükümlüdürler. Çekimler başladıktan sonra, yapımcı ve oyuncuların menajerleriyle organize bir şekilde çalışarak, çekimin belli günlerinde gazeteci ve muhabirlerin sete gelip oyuncularla röportaj yapması için program yaparlar. Bahsi geçen bu günlerde hem oyuncuların hem de yönetmenin röportaj vermeye vakitleri olduğundan emin olmalıdırlar.

Set-Basın İlişkileri Görevlisi, hem gazetecilerle hem de gazete-magazin editörleriyle sürekli iletişim halinde olmalı, yapılan her röportajın yayın tarihini filmin tanıtımı için en pozitif olacak zamana denk getirmek için çalışmalıdır. Gazeteci veya muhabirlerle sete yapılacak ziyaretler için 2. Reji ile iletişim halinde olmalı ve oyuncuların iş programlarına göre en uygun zamanı seçmelidir (screenaustralia.gov.au, 2018).

Set-Basın İlişkileri Görevlisi sadece oyuncuları değil, aynı zamanda setin tamamını basına ‘‘pazarlamak’’ ile yükümlüdür. Burada pazarlamaktan kastedilen; sette çalışanların detaylı bir listesini çıkarmak, bir uzun ve bir kısa olmak üzere filmin iki ayrı özetini çıkarmak, yapım notlarını basına verilebilecek şekilde düzenlemek, yazar, yönetmen, kostüm, senaryo yazarı ve yapım gibi farklı departmanlar hakkında bilgi içeren yazılar yazmaktır.

Set-Basın İlişkileri Görevlisi çoğu sette Sahne Fotoğrafçısı’nın şefidir. Sahne Fotoğrafçısı’nın çektiği fotoğrafları denetler ve sette olması gereken günleri önceden fotoğrafçıya bildirir. Film bittikten sonra çekilen bütün fotoğrafları alır ve aralarından seçilenlere başlıklar belirler, başlığı belirlenmiş fotoğrafları yapım ekibine veya dağıtımdan sorumlu görevliye ulaştırır.

Set-Basın İlişkisi Görevlisi, yapımcılar tarafından belirlenmiş bütçe dahilinde hareket etmekle yükümlüdür. Genelde serbest (freelance) çalışanlar ve sadece proje bazlı işe alınırlar. Filmin çıkış tarihine doğru bazı durumlarda kendilerinden basın-dağıtım sorumluluğu üstlenmeleri de istenilebilir.

EPK Yönetmeni & Yapımcısı (EPK Director & Producer)

EPK yönetmenleri/yapımcıları, senaryoyu okuduktan sonra görev için iş başvurusu yaparlar. Filmin EPK (elektronik basın materyali) ve kamera arkası görüntülerinin genel pazarlama kampanyasında alacağı göreve karar verirler. İşe alındıktan sonra direkt olarak yapım şirketinin halkla ilişkiler departmanı ve set-basın ilişkileri görevlisi ile birlikte çalışmalara başlarlar. Filmin başrollerinin sette bulunduğu günlerde B-Roll (sahne arkası) çekimleri yapılması için program düzenlerler. Oyuncuların röportaj verebilecekleri günleri belirler, filmin ilginç mekânlarda çekildiği veya aksiyon sahnelerinin çekileceği günleri önceden belirleyerek uygun programlar hazırlarlar. Sette buldukları süre boyunca yardımcı yönetmen ve teknik ekip ile iletişim halinde olup, çekim yapabilecekleri en iyi alanı belirlerler. Çekimlerinde sadece oyuncularını ve sahneyi değil, sahneyi çeken teknik ekibi de portrelerler.

Sahne çekimleri esnasında çekim yapıyorlarsa, oyuncunun bakış açısında bulunmamaları çok önemlidir. Röportajlar, sete mümkün olduğunca yakın mekânlarda yapılır. Eğer özel ışıklandırma yapmaları gerekiyorsa veya set çok gürültülüyse, röportaj için başka bir alan bulmaları gerekir. Her iş günü sonunda yaptıkları çekimleri kontrol eder, röportajların ses ve görüntü olarak doğru kalitede olduğundan emin olurlar. Filmin yayınlanmasından iki ay öncesine kadar tam olarak hazır olmalıdırlar. Kalan iki aylık süre, tüm izinlerin çıkartılması ve son dakika değişikliklerinin yapılması ile geçer. ‘‘Filmin yapımı’’ olarak da nitelendirebileceğimiz kamera arkası görüntüleri, filmin yapımına bir ay kala televizyon istasyonlarına gönderilir. Bu görüntülerin çok önceden bitirilmesi, gerekli değişikliklerin yapılması ve yayına uygun hale getirilmesi için önemlidir. Son kurgu tamamlandıktan sonra görüntüler ve sesler, televizyon yayını standartlarına çıkarılır (creativeskillset.org, 2018).

DVD materyallerinin hazırlanması için gereken süre altı aya kadar çıkabilir. Böylece çeviriler ve altyazılar tamamlanmış olur. Çok az sayıda şirket EPK yapımcılığı yapmaktadır. Bu şirketlerin tamamı alanlarında uzman şirketlerdir. Her yapım için ayrı EPK yönetmenleri/yapımcıları görevlendirirler. Aynı şekilde her yapım için kamera ve ses operatörleri görevlendirirler. EPK yönetmenleri/yapımcıları genellikle aynı anda üç veya dört filmde çalışırlar.

2.22. Dağıtım Ekibi

Dağıtıcı (Distributor)

Dağıtıcılar film stüdyoları, yapım şirketleri veya film satış temsilcileri ile yaptıkları anlaşmalar ile filmleri elde ederler. Hollywood stüdyolarına bağlı olan dağıtıcılara “büyük”, Hollywood ile alakasız, bağımsız çalışan dağıtıcılara “bağımsız” denir. TV filmi, sinema, kablolu yayın, CD, Blu-ray, VCD gibi birçok farklı alanda film hakları için diğer dağıtıcılara karşı rekabet etmek zorunda kalabilirler. Dağıtım anlaşmaları belirli bir süre içinde filmin dağıtım haklarına sahip olmalarını sağlar. Dağıtım planı, medya tanıtım planları filmin sınıflandırılması (13 yaş ve üzeri, şiddet içeriği vb) ve film üzerinde değişiklik hakları gibi konular bu dağıtım anlaşmalarına dahildir (Minhae& Trahan& Meek, 2014:20).

Dağıtıcılar, anlaşma sağladıkları her film için, o filmin kişiliğini yansıtan ve en fazla kişiye ulaşmasını sağlayacak dağıtım planları yapmak zorundadır. Her projeye sil baştan başlamalı, filmin benzersiz satış noktasının doğru şekilde pazarlandığından emin olmalıdır. Filmlerin muhasebe prosedürlerini denetleme hakkına sahiptirler. Film stüdyoları ve yapımcıları, filmin nasıl tanıtılacağı, harcama değerlendirmeleri, öngörüler ve gelir dökümü konularında bilgilendirmek ile yükümlüdürler.

2.23. Film Satış Ekibi

Film Satış Temsilcisi (Film Sales Agent)

Film satış temsilcileri genellikle çekimleri tamamlanmış veya tamamlanmak üzere olan yapımları temsil etmek için anlaşmalar yapıyor olsalar bile, bazı durumlarda yapım sadece senaryo evresindeyken de temsil anlaşması yapabilirler. Film satıldıktan sonra, dağıtıcı ve satış temsilcileri hüküm ve koşullar üzerinde pazarlık etmeye başlarlar. Film üzerinden kar edilebilecek hale geldiğinde, satış temsilcileri filmin yapımcılarına kardan düşen payı öderler.

Bazı durumlarda satış temsilcileri film yapımcıları için arabuluculuk yapabilirler. İyi bir satış temsilcisi, uluslararası müşterilerin ve dağıtıcıların istekleriyle başa çıkabilmeli, anlaşmalar yazabilmeli ve pazarlık yapabilmelidir (Minhae & Trahan & Meek, 2014:56). Satış temsilcileri sevkiyat hizmeti sağlayan şirketlerle çalışırlar. Böylece senaryo, yasal evraklar, aranegatif, arapozitif ve ses masterları, dağıtıcılara kolayca ulaştırılmış olur. Filmler birçok farklı yerde satışa çıktığı için, bahsi geçen ulaştırma işi sürekli devam eden bir durumdur. Film satış temsilcilerinin, film yapımcılarına sürekli olarak finansal gelir-gider dökümü bildirme yükümlülüğü vardır.

Film satış temsilcilerinin sürekli yeni film anlaşmaları yapmaları gerektiğinden, katılabildikleri tüm film gösterimleri ve film festivallerine katılır, film sektörüne yeni adım atan yönetmen ve yapımcılarla görüşmeler düzenlerler. Satmaya çalıştıkları film başarısız olursa, bazı durumlarda yeni pazarlama kampanyaları düzenleyerek, filmi tekrar dağıtıcılara satmaya çalışırlar.

2.24. Yapım Sonrası Yönetim Ekibi

Yapım Sonrası Kurgu Denetmeni (Post Production Supervisor)

Yapım sonrası kurgu denetmeninin görevi filmin türüne ve bütçesine göre değişiklik gösterir. BÜG (Bilgisayarda Üretilmiş Görüntü) kullanan ve büyük bütçeye sahip yapımlarda, yapım sonrası kurgu denetmeni, yapım öncesi süreçte işe başlar. BÜG şirketi ile iletişim halinde çalışarak, yapımcıyı masraflar ve BÜG kalitesi hakkında bilgilendirirler. Nispeten düşük bütçeli yapımlarda ise genel görünüm ve gerçekçi hedefler belirlenmesi konularında danışmanlık yaparlar. Yapım sonrası kurgu sürecinde işe alınacak kişilerin (Ses kurgucusu, başlık tasarımcısı vb.) belirlenmesi için yapımcı (bazen yönetmen) ve kurgucu ile birlikte çalışırlar. Yapım muhasebecisiyle yakın temas kurarak, gider raporları hakkında bilgi paylaşırlar. Bu raporlar her üç veya dört haftada bir hazırlanır. Hazırlanış amacı ise yapım başlamadan önce yapılan masraf planlarıyla, yapım esnasındaki asıl masraf harcamalarını karşılaştırabilir hale getirilmesidir.

Kurgucu, ses kurgu denetmeni ve tekrar kayıt ses kurgucusu ile yapım sonrası kurgu süresince çalışırlar. Filmin bitirilmesi için gereken tüm etkenler tamamlanana kadar çalışmaya devam ederler. Yapımlar genellikle bütçelerinin büyük çoğunluğu çekimler esnasında kullandığı için yapım sonrası kurgu süreci maddi anlamda daha zorlu geçer. Yapım sonrası kurgu denetmenleri aynı anda birden fazla projede yer alabilirler, fakat yine de yılda en fazla üç veya dört filmde çalışırlar. Genellikle serbest çalışırlar. Yapımcı tarafından işe alınırlar. Çoğunlukla tek başlarına çalışsalar da, bazı durumlarda yardımcı işe alımı yapabilirler (creativeskillset.org, 2018).

Yapım Sonrası Kurgu Stajyeri (Post - Production Runner)

Yapım sonrası kurgu stajyerleri, yapım sonrası kurgu ekibine ve müşterilere destek olmak ve hizmet sağlamakla yükümlüdürler. Görevlerini tanımlamak gerekirse; kurgu stajyerleri için garson, temizlikçi, tamirci ve kuryenin bir karışımı diyebiliriz. Her ne kadar eziyet gibi gözükse de, bu iş kariyerlerinin devamında işlerine yarayacak birçok bağlantının temellerini atmalarına olanak sağlar.

Yapım sonrası kurgu sürecinde müşteriler, günlerinin büyük bir kısmını kurgu şirketlerinde geçirirler. Yiyecek içecek ihtiyaçlarını genellikle şirket bünyesinde karşılarlar. Müşteri karşılamak, içecek ve yiyecek ikramı gibi görevler, yapım sonrası kurgu stajyerinin önemli görevlerindedir.

Yapım sonrası kurgu stajyerinin bir diğer ana görevi ise, kurgu odalarının, resepsiyonun, mutfağın ve diğer dinlenme alanlarının temiz ve düzenli olmasını sağlamaktır. Paket, kaset ve diğer dijital ürünlerin teslim alınması veya teslim edilmesinden de sorumludurlar. Resepsiyon, kaset operatörü ve kütüphanedeki diğer kıdemli çalışanların yerini gerektiğinde kapatmaları istenebilir (Schenk, 2017:360).Kendilerinden kurgu öncesi bütün materyali dijital ortama aktarmaları, hata arama, telefon, koltuk, sandalye vb. ofis aletlerinin tamiri, kaset makinalarının taşınması ve bağlanması, para yatırma ve para çekme, maaş kontrolü ve iş dağıtım dökümlerinin kontrol edilmesi gibi görevler üstlenmeleri istenebilir. Ofisin sabah açılıp akşam kapanmasına kadar, ofis içindeki tüm rutin görevleri yapabilecek kapasitede olmalıdırlar. Gün sonunda ofisi son terk eden kişi olmaya hazırlıklı olmalıdırlar.

Tali Mühendis (Junior Engineer)

Tali mühendisler elektronik mühendislik ve bakımından sorumludurlar. Mühendislik ekibinin tali (kıdemli) üyeleridirler. Bilgi sistemlerinin bakımı, ağ kurulumu ve teknik problemlerin çözümü gibi konularda görev alırlar. Tecrübeli tali mühendisler ekipmanların idaresinden ve ekipman sorunlarının belirlenmesinden de sorumludurlar. Boy-en-oran çeviricileri kullanarak diğer ülkelere dağıtılan ekipmanların en uygun hale getirilmesinden sorumludurlar. Kurgu ve kullanacakları grafik sistemlerine yamalar yapmaları veya yamaları kaldırmaları istenebilir. Yayınların dijital ortama geçirilmesi veya kopyalanması gibi görevler üstlenmeleri istenebilir (creativeskillset.org, 2018).

Birçok yapım sonrası kurgu işlemi artık bilgisayar programları tarafından otomatik olarak yapıldığı için, mühendislerin iş tanım yelpazesi zamanla biraz geniş hale gelmiştir. Makine odası asistanı veya rulo operatörü olarak da çalışmaları istenebilir. Genellikle şirketlere bağlı çalışırlar.

2.25. Görüntü Montaj Ekibi

Kurgucu (Editor)

Kurgucular, filmlerde görev alan en önemli ekip başlarından biridirler. Birinci kurgu asistanı, ikinci kurgu asistanı ve stajyer kurgucunun şefi olarak görev alırlar. Yönetmen ile yakın temas halinde çalışırlar. Üzerinde oynanmamış günlük görüntüleri, anlam yaratacak hale getirirler. Başlangıçtan sona kadar,

hikâyenin pürüzsüz bir şekilde akmasını sağlarlar. Her görüntüyü titizlikle seçer, sahneleri bir dizin haline getirir ve ortaya anlam yaratan, bitmiş bir film çıkarırlar.

Kurgucular genellikle uzun saatler çalışırlar. İşleri doğası gereği asosyaldır. Üzerlerinde her zaman bir baskı vardır. Yapımcı tarafından (bazen filmin finansörlerinin onay ile) bilinirlikleri ve tecrübeleri baz alınarak işe alınırlar. Serbest çalışırlar. Televizyon sektöründe de, filmlerde de iş imkanları vardır.

Sahne performansından en iyi randımanın alınması için, çekimlerden önce yönetmen ile birlikte çalışırlar. Teknik standartlar, oyuncuların performansları ve ortaya çıkan hikâye üzerinde yoğunlaşırlar (Hollyn, 2009:112). Sahneler sıra numaralarına göre çekilmediği için, kurgucular filmin ilk sahnelerinden değil, son sahnelerinden çalışmaya başlamak zorunda kalabilirler. İyi bir kurgucu, sondan başlamasına rağmen hikâyenin nasıl geliştiğini kolayca anlayabilmelidir.

Kurgucular en iyi olduğunu düşündükleri çekimleri birleştirerek sahneleri oluştururlar. Bazı durumlarda, oyuncunun doğaçlama yaptığı bir cümle veya oyuncunun senaryoda yazan karakteri yorumlama şekli sayesinde büyüleyici bir görüntü ortaya çıkabilir ve bu sahne daha büyüleyici ve heyecanlı başka bir sahneye ön ayak olabilir. Yapım sonrası kurgu sürecinde kurgucu ve yönetmen iş birliği yaparak, kurgucunun birleştirdiği sahneleri seyreltip “director’s cut” (yönetmenin kurgusu) haline getirirler. Director’s cut yapımcılar tarafından onaylandıktan sonra, film “Fine Cut”’a (yönetmen ve/veya uygulayıcı yapımcının, görüntü kurgusuna verdiği son onay) girer (Ball & Young, 2018: 34). Kurgucular, müzik, ses miksajı ve parça döşeme süreçleri esnasında genellikle denetleyici bir rol üstlenirler.

Yardımcı Kurgucu (Assistant Editor)

Kurgucunun filmin kurgulanması üzerine odaklanabilmesi için, kurgu ofisinin günlük işlerinin idaresini üstlenirler. Öncelikli olarak alakalı ekiplerle (yapım, kamera, ses vb.) iletişim kurarak iş akışını analiz eder, elde ettiği bilgileri kurgucu ile paylaşırlar. Çekimler esnasında kurgucu seçilmiş görüntüler üzerinde çalışırken, yardımcı kurgucular kamera raporlarını kontrol eder ve teknik sorun araması yaparlar.

Genellikle kurgucu ile farklı odalarda çalışırlar. Sabah erken saatte veya gece geç saatlerde senkronizasyon yapmaları istendiğinde, kurgucu odasındaki kurgu ekipmanlarını kullanabilirler. Eskiden olduğunun aksine, artık izleyerek değil tecrübe ederek öğrenmeleri istenmektedir. Bu sebepten dolayı daha aktif ve girişken olmalı, kurgunun nasıl ilerlediğini dikkatle takip etmelidirler.

Eğer iş yükü fazlaysa ve kurgucu, yardımcı kurgucuya güveniyorsa, birleştirme kurgusu yapılması gereken bazı kesitlerin tamamını yardımcı kurgucuya devredebilir. Bu, yardımcı kurgucuların yeteneklerini göstermeleri için bir fırsattır. Resim kenetleme yapıldığında, yardımcı kurgucuların son görevlerinden bir tanesi de bir ‘‘Kurgu karar listesi’’ hazırlamaktır. Bu liste tüm kurgu noktalarının kayıtlarını içerir (Bowen, 2017: 259).

Genellikle aynı yardımcı ile çalışmayı tercih eden kurgucular tarafından yapımcıya önerilirler. Serbest çalışırlar. Çekimlerin ilk gününden resim kenetlemenin sonuna kadar çalışırlar. Çalışma saatleri uzundur. Ofise ilk giren ve son çıkan çalışanlardan biridirler. İşleri genellikle altı veya sekiz ay sürer.

Kurgu Asistanı (Edit Assistant)

Kurgucu, telesinema operatörleri, renk tasarımcılar ve diğer kıdemli kurgu çalışanlarına temel teknik ve pratik yardım sağlayan kişilere kurgu asistanı denir. Bu yardımlar sayesinde, kıdemli çalışanlar yapım sonrası kurgu sürecinin, diğer işlere nispeten daha fazla yaratıcılık gerektiren işleriyle ilgilenecek vakit bulurlar. Yapım sonrası kurgu sürecinde yapılan hataların bulunması ve düzeltilmesi hususlarında kendilerinden yardım istenebilir. Kurgu yapılan odaların hazırlanmasından sorumludurlar. Bu odalarda teknoloji ile alakalı herhangi bir sorun yaşanırsa, sorunun düzeltilmesi kurgu asistanının yükümlülüğündedir.

Basit video kesme-birleştirme ve kurgu işleri yapmaları istenebilir. Gelen tüm medyanın idaresinden sorumludurlar. Buna gelen materyalin dijital ortama aktarılması, yeterli saklama alanı oluşturulması ve yayın oto-uyumlandırılması dahildir. Kurguya hazırlanan materyalin tüm hareketlerini kontrol eder ve not alırlar. Aynı zamanda gelen medyanın kaydının tutulması, raporların kaydı ve etiket baskısından da sorumludurlar.

Kurgu asistanının diğer görevleri şu şekildedir:

- Dosyalama ve günlük medya idaresi : Yeni medya dosyalarını sanal paylaşım ortamına taşımaları ve belirli bir iş için istenen etiketleme kriterlerini anlayabilmiş olmaları gerekmektedir. Dosya veritabanlarının nasıl çalıştığını bilmeli ve dosya yapılarını anlayabilmelidirler.
- Master klip etiketleme: Kurgu iş akışına hâkim olmalı ve işin devamında gerekli olacak meta verinin ne olacağını bilmelidirler.

- ALE dosyalarını aktarmak ve AVID ile birleştirmek : Master klip bilgilerini AVID'e dönüştürüp medya ile bağlayabilmelidirler.
- Kurgu için deneme kopyaları oluşturmak: Ses ve görüntüleri timecode kullanarak eşlemek ve otomatik eşleme mümkün değilse el yeteneği ile eşleme yapabilmek, grup kırpma, kurgucunun istediği şekilde deneme kopyaları hazırlamak görevleridir.
- Evrak işleri: Kurgu odasına giren farklı evrakların ne işe yaradığını ve ne kadar önemli olduğunu bilmelidirler. Kurgucunun istekleri doğrultusunda belli bir evrak türüne uyum sağlayabilmelidirler.
- Hat döşeme : Nasıl hat döşeneceği ve sesin önemi hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar. AVID ses efektleri ve atmosferleri dahilinde miksaj yapabilmelidirler.
- Görsel efektler: AVID görsel efekt araçları dahilinde kompozisyonların ve geçişlerin nasıl yapılacağı hakkında temel bilgi sahibi olmalıdırlar.
- Dizin çıkarma: AVID çıktı ayarları ve kodeklerinin tamamını kullanarak dizin çıkarabilme yeteneğine sahip olmalıdırlar. Belli ayarlar ve önayarların içerimlerini anlayabilmelidirler.
- Yedekleme kuralları : Değişik üçüncü taraf yazılımlar kullanarak günlük yedeklemeler yapabilmelidirler.
- İş etiği geliştirme, "nasıl"ı değil "neden"i anlama: Detaylı çalışan bir iş ortamı yaratarak hataların önüne geçebilmelidirler. Hatalara karşı tüm işler en az iki kez kontrol edilmeli, ve hata önleyici sistemler hazırlanmalıdır. Herhangi bir kurgu odasında halihazırda bulunan düzenin nasıl işlediğinden çok, neden kurulduğunu anlamaları gerekmektedir. Sonuca nasıl gidildiğinden çok, neden belli bir sistem ile gidildiği ve diğer sistemlerin kullanılmadığını öğrenmelidirler.
- İş arkadaşlarını tanıma: Çekim ekibinden son kurgu ekibine kadar, asistanlar yapımın tamamıyla kendilerini tanışık hale getirmeli ve kurgunun çekimlerin hangi kısmında etkin olduğunu anlamalıdırlar. Diğer ekiplerle temas kurarak iletişim yeteneklerini geliştirmelidirler. Kurgu iş akışını, son teslimi, hat döşemeyi, görsel efekt toplantılarını ve pre miksajı gözlemlemelidirler. (creativeskillset.org 2018)Kurgu asistanı olmak için gerekli bir belge/diploma/sertifika yoktur. Ön bilgiye sahip kişilerin avantaja sahip oldukları su götürmez bir gerçek olsa da, herkes bu işi öğrenebilir.

İkinci Kurgu Asistanı

İkinci kurgu asistanlarına genelde stajyer gözüyle bakılır ve sadece çok büyük bütçeli yapımlarda iş imkânı bulabilirler. Kurgu odasında işlerin düzgün yürümesi için birinci kurgu asistanına yardım ederler. Büyük bütçeli yapımlarda birinci kurgu asistanının emrinde çalışırlar ve uygulama gerektiren işlerde ekiplerine yardımcı olurlar (Reed, 2012:231).

Görüntü kurgulama asistanlarına uyumluluk ve görüntü-ses eşzamanlaması konularında eğitim vermeleri istenebilir. Özellikle filmlerde görev almaları, birinci kurgu asistanı olma yolunda kendilerine büyük tecrübe kazandırır. Serbest (freelance) çalışanlar ve uzun saatler çalışmaları gerekebilir.

2.26. Animasyon Ekibi

Animasyon Yönetmeni veya Denetmeni (Animation Director or Supervisor)

Animasyon yönetmenleri, animasyonların kalitesinden, animatörlerin işe alınmasından, doğru animatörlerin doğru görevlere atanmasından sorumludurlar. Animasyon yönetmeni görevi, genelde çok büyük bütçeli işlerde varolan bir görevdir. Küçük çaplı işlerde animasyon yönetmeni, aynı zamanda yönetmen olarak da çalışabilir.

Animasyon yönetmenleri, yönetmenler ve diğer alakalı departmanlardan gelen direktifleri animasyona dönüştürürler. Animatör ve yardımcı animatörleri denetlemekle yükümlüdürler. İstenen performans, kalite ve tarzda animasyon yaratabilecek, devamlılık sağlayabilecek, teknik bilgi donanımına sahip, çalışma takvimi hazırlayabilecek ve bütçesel gereklilikleri yerine getirebilecek kapasiteye sahip olmaları gerekmektedir. Animasyonun yapım boyunca aynı tarzda kalması yönünde çalışmalı, animasyon ekibi ile filme sonradan katılan görevliler arasında bir köprü görevi görerek devamlılığın sağlanması için çaba göstermelidirler (creativeskillset.org, 2018).

Bir yapım için yapılan animasyon denizaşırı ülkelere taşınıyorsa, animasyon yönetmeninin görevi denizaşırı denetmeni ile hemen hemen aynıdır. Bazı teknik yetenekler açısından değişkenlik gösterebilir de, animasyon yönetmeni ve denizaşırı animasyon denetmeni çok benzer animasyon teknik bilgisine sahiptirler. Uzun süreli projelerde, istenen animasyonun istenen zamanda ve önceden belirlenmiş bütçeyi aşmadan yapıma teslim edilmesinden sorumludurlar.

Yapım Tasarımcısı (Animasyon) Production Designer Animation

Yapım tasarımcıları, bir animasyon projesinin 'görünüşünü' tasarlar, senaryoyu görsel hale getirir, karakter ve ortam geliştirilmesi yaparak hem anlatımı hem de yönetmenin vizyonunu ortaya çıkarırlar. Projenin başlarında yönetmen ve bazı durumlarda yapımcı/müşteri ile yakın temas halinde çalışırlar.

Orjinal tasarımları yaparken çalışmaya senaryo ile başlarlar. Başlangıçta tasarımları iki boyutlu yapar, fikirlerini ilgili kişilere sunduktan sonra son teknikten bağımsız olarak çizimler ve boyamalar

gerçekleştirirler. Proje CGI'a gidecek (Bilgisayarda yaratılmış görüntü) bile olsa bu süreç değişmez. Tek başına veya bir ekip ile birlikte karakterler, ortam, aksesuarlar, renk temaları ve yapım için gerekli diğer tasarım bileşenleri üzerinde çalışmalar gerçekleştirirler.

Yapımın sağlayabileceği teknik kaynaklar, bütçesel sınırlamalar ve teslim tarihini de göz önünde bulundurarak, projeye biçimsel bir tema kazandırmaya çalışırlar. Daha küçük çaplı yapımlarda yapım tasarımcısından sanat yönetmenliği görevini de üstlenmesi istenebilir. Bu gibi durumlarda yapım tasarımcısının proje ile sürekli devam eden bir ilişkisi vardır. Aynı zamanda karakter tasarımcısı veya arka plan tasarımcısı olarak da görev alabilirler (creativeskillset.org, 2018). Bazı projelerde sanat ekibinin yaratıcı gücü olarak görev alırlar; sanat yönetmenleri, konu sanatçıları, karakter tasarımcıları, heykeltıraşlar, aksesuar tasarımcıları, arka plan tasarımcıları, set tasarımcıları, model üreticileri, set inşa ustaları ve set dekorasyoncuları gibi birçok farklı sanat ekibi üyesinin çalışmalarını denetlerler.

Şef Animatör (Key Animator)

Stop motion çalışan şef animatörler, yönetmen ile yakından iletişim halinde kalarak ana karakterin yaratılması, kişiliğinin belirlenmesi ve karaktere oyun verilmesi konularında çalışmalar yaparlar. Bazı animasyon şirketlerinde bu rolü üst animatör denilen görevli de üstlenebilir, fakat çoğu şirkette üst animatör, şef animatörün bir alt kademlisi olarak görev alır. Durağan üç boyutlu objeleri hareket edermiş gibi gösteren animasyon türüne stop motion denir. Aynı zamanda kukla ve model animasyonu, masa üstü veya 3D olarak da adlandırılır. Fakat günümüzde 3D, genelde bilgisayar animasyonları söz konusu iken kullanılan bir terim haline gelmiştir. Şef animatörler, komedi, dram, diyalog, aksiyon ve hareket alanlarındaki yeteneklerinin seviyeleriyle doğru orantılı olarak iş imkânı bulurlar. Canavar, hayvan, çocuk, kadın ve erkek çizimlerinde ne kadar başarılı oldukları da söz konusu iş imkanlarına etki eder (Wavefront, 2003: 84). Yapım öncesi süreçte animasyonun nasıl yapılacağını belirler, model tasarımcıları ve teçhizatçılarıyla birlikte çalışarak model ve kuklaların doğru tasarlanması ve hikâyeye tahtasına uygun hareketlendirilmesi konularında çalışmalar yürütürler. Yapım başladıktan sonra en zor ve en kritik sahnelerin üzerinde çalışırlar. Animasyon şirketine göre görev tanımları genişleyebilir. Bazı şirketler şef animatörlerden, bir animatör grubunun çalışmalarını denetlemesini veya animatörlere yol göstermesini isteyebilir.

Yardımcı Animatör (Junior Animator)

Ast animatörler ikincil önem taşıyan, ana karakterin uzağında ve net gözükmeyen küçük karakterler, hareketsiz ve cansız objeler ve kalabalıklar üzerinde çalışırlar. Karakterin hareketini engellemeyecek

şekilde fazladan detaylama yapabilirler. Kendilerinden daha tecrübeli animatörler tarafından denetlenerek yaptıkları bu çalışmalar, animasyon yeteneklerini geliştirmeleri için çok önemlidir (Brinkmann, 2008:245). CGI departmanında yardımcı animatör gibi bir görev bulunmamasından dolayı, ast animatörlük sektöre atılan ilk adım olarak düşünülebilir. İş imkanları yapımın boyutuna göre değişkenlik gösterir. Büyük projelerde proje bazlı, animasyon şirketlerinde ise kadrolu çalışan olarak iş imkânı bulabilirler.

Yerleştirme Sanatçısı (3D Bilgisayar Animasyonu) (Layout Artist)

Çoğu zaman yerleştirme sanatçısı 2 boyutlu hikâye tahtalarını 3 boyutlu hale getirmekle görevlidir. Yapım tasarımlarını ve modellerini referans olarak kullanarak büyük sahne gereçleri, mekânlar, kamera açıları ve kamera hareketlerini belirlerler. Her sahnenin kare kare planlanması ve hareketlerin belirlenmesinden sorumludurlar. Animasyon haline getirilecek her şeyin düzgün bir şekilde kurulduğundan emin olmalıdırlar. Sadece karakterler değil, sahne gereçleri veya hareket edecek arka plan parçaları da buna dahildir. Sahnenin uzunluğunun belirlenmesinden de sorumlu olabilirler. Yönetmen ve kurgucu, kaba taslak üzerinde yorumlar yaptıktan sonra, yerleştirme sanatçısı bu yorumlar doğrultusunda değişiklikler yapar ve son ürünü animasyon ekibine yönlendirir. Son yerleştirmenin sonlarına doğru, animasyonun bitmesi ve set giydirmenin eklenmesiyle birlikte, yüksek çözünürlükte arka plan modelleri tasarlanır ve kamera hareketlerine son dokunuşlar gerçekleştirilir.

Yerleştirme sanatçısının görev alanı, CGI görevlilerinin görev alanıyla bazen çakışabilir. Animasyon filmlerde yerleştirme sanatçısı, normal bir filmin kamera operatörüyle aynı görevi görmektedir. Bazı durumlarda yaratıcı bir role bürünen yerleştirme sanatçısı, canlı çekimlerde görüntü yönetmeninin ekibinin yaptığı işi üstlenmek durumunda kalabilir (creativeskillset.org, 2018). Televizyon sektöründe yerleştirme sanatçısının görev tanımı pek belirgin çizgilerle çizilmemiştir, yapımın boyutu ve bütçe büyüklüğüne göre görev tanımı ve iş imkânı değişiklik gösterebilir. Genellikle yönetmen ve hikâye tahtası sanatçılarıyla iletişim halindedirler. Bazı durumlarda diğer ekiplerle de çalışmaları gerekebilir. Yapım sonrası kurgu şirketlerinde teknik direktör olarak, nispeten daha teknik bir görev üstlenmeleri istenebilir.

Yerleştirme Sanatçısı & Arkaplan Tasarımcısı (Layout Artist & Background Designer)

Arka plan tasarımcısının iki görevi vardır; yeni manzaralar için arka plan tasarlamak ve son animasyon için bu arka planların çizimi ve boyanması. Arka plan tasarımcıları bazen sadece arka planın boyanması için işe alınırlar. Bazen de sanat yönetmeninin direktifleri ile yeni manzaralar yaratmaları istenebilir. Arka plan boyanırken, arka plan tasarımcıları animasyonda belirlenen tarzı devam ettirmek zorundadırlar. Eski

bir animasyon olan Road Runner ile, yeni olan Family Guy animasyonunu karşılaştırdığında, aradaki fark açık olarak görülebilir. Her çizgi filmin kendine has bir tarzı vardır ve arka plan tasarımcıları, bu tarza ayak uydurarak çizgi filmin sanatsal duruşunu bozmayacak çalışmalar yürütmelidir (conceptartempire.com, 2018).

Arka plan boyacısı, arka plan sanatçısı ve arka plan tasarımcısının iş tanımları arasında pek bir fark göremezsiniz. Fakat yerleştirme sanatçısı ve arka plan tasarımcısı arasında ufak da olsa bir fark vardır. Yerleştirme sanatçısı, hikâye tahtasından alınan arka plan görüntülerinin siyah-beyaz tam işlenmiş versiyonlarını yaratmakla yükümlüdür.

Ara Çizimci (Inbetweener)

Ara çizimci, çizimi önceden tamamlanmış kilit pozlar arasındaki geçiş çizimlerinin tamamlanmasından sorumludur. Animatör asistanı, animatör veya animasyon yönetmeninin direktifleri ile çalışırlar.

Animasyon stüdyosunda çalışmanın, ekibin bir parçası olmanın ve iş yükünün tecrübe edilmesi açısından ara çizimcilik, harika bir iş fırsatı olabilir. Animatörlerden kaba taslak yapmaları istenebilir, fakat ara çizimciler her zaman tam ve temiz çizimler yapmak zorundadırlar (creativeskillset.org, 2018). Genellikle karakterler üzerinde çalışırlar fakat, bazı durumlarda görsel efekt animasyonu ve cansız nesnelere üzerinde çalışmaları da istenebilir.

Yardımcı Animatör (Junior Animator)

Ast animatörler ikincil önem taşıyan, ana karakterin uzağında ve net gözükmeyen küçük karakterler, hareketsiz ve cansız objeler ve kalabalıklar üzerinde çalışırlar. Karakterin hareketini engellemeyecek şekilde fazladan detaylama yapabilirler. Kendilerinden daha tecrübeli animatörler tarafından denetlenerek yaptıkları bu çalışmalar, animasyon yeteneklerini geliştirmeleri için çok önemlidir. CGI departmanında yardımcı animatör gibi bir görev bulunmamasından dolayı, ast animatörlük sektöre atılan ilk adım olarak düşünülebilir. İş imkanları yapımın boyutuna göre değişkenlik gösterir. Büyük projelerde proje bazlı, animasyon şirketlerinde ise kadrolu çalışan olarak iş imkânı bulabilirler.

Bilgisayar Üretimi Modelleme (CG Modeller)

BÜ modellemeciler, bir BÜG projesi için gerekli her şeyin üç boyutlu bilgisayar modelini yaratırlar. Oluşturulmuş tasarımlar üzerinde çalışırlar. Tasarım referansının doğru bir çevirisini yaparken, bir yandan

da orjinal modele sadık kalmalıdır. Kendi araştırmalarını yapabilir ya da bir maket veya heykeli referans olarak kullanabilirler. Ürettikleri modellerin yapım tasarımcısı ve/veya sanat yönetmeni ve/veya müşterinin isteklerine uygun olması gerektiği kadar, BÜG departmanının teknik ihtiyaçlarına da uygun, güvenilir, etkili ve kolayca animasyon haline getirilebilir halde olması da gerekmektedir.

Modellemecilerin kurgu sürecinde modellerinden ne beklendiğini bilmeleri çok önemlidir. Bu konuda gerekli bilgi yönetmen, denetmen ve animatör tarafından sağlanmakta veya hikâye tahtasında bulunabilmektedir (Wavefront, 2003:218). Küçük çaplı yapımlarda, iskele donatımı, doku üretimi ve ışıklandırmadan da modellemeciler sorumlu olabilirler. Büyük çaplı işlerde iskele donatımcılar, doku sanatçıları ve ışıkçılarla birlikte çalışmaları istenebilir.

Dizgici (Compositor)

Dizgiciler yapım sürecinin sonunda çalışırlar. Daha önceden yaratılmış materyalleri birleştirerek son görüntüyü ortaya çıkarırlar. Bilgisayar üretimi görüntüler, özel efektler, grafikler, 2 boyutlu animasyonlar, canlı çekimler ve sabit arka plan görüntüleri gibi farklı bileşenler üzerinde çalışırlar.

Bilgisayar üretimi görüntülerin 3 boyutlu dünyasında bulunan fakat 2 boyutlu görüntülerle ilgilenen bir görev olmasına rağmen, dizgicilerin 3 boyutlu bilgisayar üretimi animasyonlar hakkında geniş bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Tüm elementleri birleştirip son görüntüyü elde ederken, projenin genel imajına bağlı kalmalıdır. Bunu yaparken ışığa, siyahlara, diğer renklere dikkat etmeli, gerekli yerlerde kumlama ve hareket bulanıklığı eklemeli, ikna edici gölgeler oluşturmalıdırlar. Tüm farklı bileşenlerin doğal bir şekilde bir araya geldiğinden emin olmalıdırlar (Wright 2013:5). Işık kurgucularıyla yakın temas halinde çalışmalı, 3 boyutlu ışıklandırmanın nasıl çalıştığı hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar.

Model Tasarımcısı (Model Maker)

Model tasarımcıları, sahne malzemelerinin, stop motionda kullanılacak kuklaların veya objelerin yapımından sorumludurlar. Durağan üç boyutlu objeleri hareket edermiş gibi gösteren animasyon türüne stop motion denir. Aynı zamanda kukla ve model animasyonu, masa üstü veya 3D olarak da adlandırılır. Fakat günümüzde 3D, genelde bilgisayar animasyonları söz konusu iken kullanılan bir terim olmuştur.

Model tasarımcıları şekil verme, kalıpcılık, döküm, kırpma, dikiş, köpükleme, metal işçiliği, kaynak, boyama, yüzey taşlama ve kostüm yapımı gibi birçok el yeteneği gerektiren konuda başarılı bir şekilde çalışabilecek kapasitede olmalıdırlar. Bahsi geçen konuların hangisinde daha başarılı oldukları,

kendilerine gelecek iş tekliflerinin sayısını da türünü de etkiler.Sanat yönetmenleri, yardımcı yönetmenler, animatörler ve teçhizatçılar ile birlikte çalışmaları istenebilir.Küçük çaplı yapılarda genelde doğrudan sanat yönetmeni ile çalışırlar ve projenin başından sonuna kadar çalışmaları istenebilir.

Işık Teknik Direktörü (Lighting Technical Director)

Işık teknik direktörleri, ışık, renk dengesi ve sahne boyunca devam eden atmosferin tutarlılığı üzerinde çalışırlar. Bilgisayarda üretilmiş görüntülerin gerçekçi gözükmesini sağlarlar. Işık teknik direktörleri, sahneye atmosfer, gerçekçilik, ton ve derinlik katacak ışıklandırmayı yapan kişilerdir. Yaptıkları ışık, size filmin günün hangi saatinde çekildiği, hava durumu ve mekânın neresi olduğu hakkında bilgi verir. Farklı etkenleri dengeleyerek, ikna edici bir görselliğin yaratılmasına yardımcı olurlar. Yapım tasarımına ve görsel tarzına olabildiğince sadık kalarak yarattıkları bu görselliği, devamlılık gerekliliklerine de uygun tutmaları gerekmektedir. Teknik bilgilerini, estetik kabiliyetleriyle birleştirerek, iyi gözükten ve aynı zamanda bilgisayar ortamına kolayca aktarılabilecek görüntüler ortaya çıkarırlar.

Bazı projelerde, sanat yönetmeni ve ışık denetmeni ile araştırma döneminde bir araya gelerek, farklı efektler yaratılması üzerine çalışırlar. Büyük şirket ve projelerde, genellikle bir ekibin parçası olarak çalışırlar. Fakat yine de kendilerinden tek başlarına çalışabilecek kapasitede olmaları beklenir. Küçük çaplı yapılarda bu görev, model veya doku sanatçısı görevleriyle tek çatı altında birleşebilir (Wright, 2013: 72). Işık teknik direktörleri, aktarım ve kompozisyon ekipleriyle iletişim halinde olmalı, kurgunun bir sonraki adımında nelere ihtiyaç duyulacağını bilmeli ve kullanılacak materyalin zamanında hazır hale getirilmesini sağlamalıdır. Küçük çaplı projelerde, ışık teknik direktörleri yüksek önem taşıyan bir göreve sahiptirler ve genellikle birden fazla görev üstlenirler. Büyük projelerde genellikle birden fazla ışık teknik direktörü bulunur.

Dönüştürücü (Render Wrangler)

Dönüştürücüler dönüştürme sürecini kontrol ederler. Bilgisayar üretimi görüntülerde, bilgisayar verilerinin görüntülenebilir resimler haline getirilmesine dönüştürme (rendering) adı verilir. Dönüştürücüler bu süreci kontrol eder ve dönüştürme kolektifini idare ederler. Öngörsel (öngörselleştirme) safhasında, yapımın başlarında proje üzerinde çalışmaya başlayıp son materyal dizgicilere verilene kadar çalışmaya devam ederler. Planlama sürecinden itibaren yapım boyunca (modeller için geliştirmeler ve testlerin yapılması, animasyon, efekt ve ışıklandırma) dönüştürme işlemine ihtiyaç duyulabilir. Animatörler genellikle kendi işlerini kendileri halletseler de, yüz mimikleri gibi küçük hareketler içeren animasyonların dönüştürülmesi

gerekebilir. Dönüştürücüler tüm bilgisayar üretimi öğelerin son dönüştürmesini yaptıktan sonra tüm materyallerini dizgicilere teslim ederler.

Farklı ekiplerin sanatçıları, tamamladıkları verileri dönüştürülmesi için dönüştürücülere gönderirler. Bu veriler dönüştürücüler tarafından aciliyet ve önem seviyesine göre sıralanır. Sıralama yapıldıktan sonra her veri için bir bilgisayar tayin ederler. Ellerindeki bilgisayar sayısı birkaç tane olabilir, veya “dönüştürme tarlası” olarak adlandırılan binlerce bilgisayara sahip olabilirler. Başarılı bir sonuç alınmasına engel olabilecek teknik sorunların önüne geçmek için bilgisayarları sürekli kontrol ederler (animationcareerreview.com, 2018).

Yapımcı, denetmen, koordinatör veya kaynak müdürünün direktifleri altında çalışabilirler. Bilgisayar grafikleri ile uğraşan farklı sanatçılarla bağlantıları vardır. Özellikle kendi başlarına çözemedikleri sorunlar için bu kişilerden yardım isterler. Eğer işe yeni başlıyorsa, kendilerinden daha tecrübeli bir dönüştürücüyü izleyerek işi öğrenmeleri istenebilir. İş öğrenmeye başladıktan sonra gündüz saatlerinde denetim altında kendi başlarına çalışmaya başlarlar. Daha sonra gece vardiyalarına atanabilirler. Dönüştürme ekibi genellikle üç vardiya halinde 24 saat boyunca çalışırlar. Bu sebepten ötürü asosyal hayat sürmek zorunda kalabilirler. Dönüştürücülük, bu alanda profesyonel anlamda tecrübe kazanılması ve yapım ortamındaki bilgisayar üretimi görüntüler üzerinde geniş bilgiye sahip olunması açısından önemli bir görevdir.

Roto Sanatçısı (Roto Artist)

Roto sanatçıları, canlı çekimlerle bilgisayar grafiklerinin üst üste geldiği veya etkileşime geçtiği kareleri işaretlerler. Görüntüde temiz alanlar oluşmasını sağlayan bu süreç, sahnedeki tüm etkenlerin ikna edici bir şekilde birbiri üzerine dizilmesini sağlar, dizgicinin tüm elementleri doğru şekilde birleştirmesine yardımcı olur. Roto sanatçıları genellikle özel efekt gerektiren işlerde aranan çalışanlardır. Canlı görüntülerle bilgisayar grafiklerinin birleşmesi gereken projelerde veya özel efekt kurgu evlerinde iş imkânı bulurlar. Rotoscoping olarak adlandırılan ve iki boyutlu animasyondan köklenen bu süreç, canlı hareketlerin iz düşümü ile takip edilerek referans olarak alınması veya çizimler ile canlı görüntünün eşleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bir dizgicinin öğrenmesi gereken ilk şeylerden biri olan rotoscoping, günümüzde hala dizgicilerin görev tanımında yer almaktadır (Brinkmann, 2008:494). Bir sahnede kamera hareket etmiyorsa, sadece bir kare üzerinden rotoscoping yapılır. Eğer bilgisayar üretimi görüntüler, hareket eden insanlarla, hareket eden objelerle veya hareketli arka plan öğeleriyle etkileşime giriyorsa, her kare için ayrı ayrı temiz alanların oluşturulması gerekebilir. Eğer kamera hareketliyse, roto sanatçıları o sahnenin alakalı her karesi üzerinde çalışarak canlı hareketlerle bilgisayar grafiklerinin doğru bir şekilde

birleştirilmesini sağlamalıdır. Roto sanatçıları rotoscoping sürecine ek olarak dizgilemede kullanılacak materyalin (kabloların ve iskelelerin görüntüden silinmesi, temel yeşil ve mavi ekran dizgiciliği ve canlı görüntü gradasyonu gibi) hazırlanmasına da yardım ederler.

4.28. RENK TASARIM EKİBİ

Renk Tasarım (Colourist)

Renk tasarımın görevi, bir sahnenin içinde birbirini takip eden tüm açılardaki görüntülerin renklerinin birbirine uyduğundan emin olmak, uymuyorsa uymasını sağlamaktır. Gerekirse kare kare inceleyip, renk keskinliği ve ışıklandırma ayarı yaparak renk uyumunu sağlarlar. Filmin tamamının renk devamlılığını sağlayıp, renk farklılıklarını yok etmek en büyük görevleridir. Örneğin gece çekilen gündüz sahneleri ve gündüz çekilen gece sahnelerinde yapılacak ışık ayarlarında, yaratıcı fikirlerle görüntüde oluşmuş sorunların çözülmesine yardımcı olabilirler.

Renk tasarımcıları, filmin genel görüntüsü üzerinde fikir verme ve yaratıcı tavsiyelerde bulunma özgürlüğü vardır. Reklam ve benzeri çekimlerde müşteri ile yakından çalışıp, istenilen görüntünün ortaya çıkmasını sağlarlar. İlgili yapımcı ve proje müdürleriyle iletişim halinde olup, projeye alakalı bilgi paylaşımında bulunurlar (Hurkman, 2014: 2). Görüntüyle alakalı özel sorunların, düzeltilen sorunların, yapılan düzeltmelerin hepsinin dökümünü çıkarıp, yaptıkları her şeyin doğru şekilde kaydedilip yedeklendiğinden emin olmalıdırlar.

4.29. VFX EKİBİ

Görsel Efekt Denetmeni (VFX Supervisor)

Yönetmen veya yapımcı ile temas halinde çalışan görsel efekt denetmeni, tüm görüntüler üzerinde uygulanacak görsel efektlerin hangileri olduğuna karar verirler. Büyük çaplı yapımlarda, yönetmenin önceden görebilmesi için prototip görsel efektler hazırlanabilir. Yapım esnasında görsel efekt denetmeni sette vakit geçirerek, görsel efekt gerektiren sahnelerin düzgün bir şekilde çekildiğinden ve üzerinde oynama yapılabilecek halde olduğundan emin olmalıdır (Finance & Zwerman 2009:38).

Görsel efekt stüdyosunda, görsel efektler üzerine çalışma yapan ekibin başında görsel efekt denetmeni vardır. Yönetmenin ve yapımcının proje için arzuladığı özgünlüğü yakalamak, görsel efekt ekibinin

sorumluluğundadır. Görsel efekt sanatçılarıyla iyi ilişkiler kurmalı ve son ürünün istenen kalitede olmasını sağlamalıdır.

Görsel Efekt Yapımcı (Producer VFX)

Görsel efekt endüstrisinin her geçen gün büyümesi, görsel efekt stüdyosu yapımcısı rolünün önem kazanmasına yol açtı. İyi bir yapımcı, etkili bir şekilde proje yönetimi yapabilmeli, herkesin teslim tarihini aşmayacak şekilde çalışmasını sağlamalı, projenin bütçeyi aşmadan ve kar sağlayabilecek halde tutabilmelidir.

Yapımcının görevi görsel efekt stüdyosunun çalışma prensiplerine göre değişiklik gösterebilir. Bazı yapımcılar müşteri görüşmelerine giderek anlaşmalar yaparken, diğerleri şirket içi yönetimden sorumlu tutulabilir. Fakat ana görev her zaman aynıdır; zamanında ve bütçe aşmadan proje bitirmek (Dirun, 2017:173). Bazen “görsel efekt yapımcısı” veya “animasyon yapımcısı” olarak adlandırılırlar.

Görsel Efekt Yapım Koordinatörü (VFX Production Coordinator)

Yapımcı ve sanatçılarla birlikte çalışarak çekilen sahnelerin takibini ve teslim zamanına uygun bir şekilde ilerlemesini sağlarlar. Çok fonksiyonlu yapım ekiplerinin koordinasyonunu sağlarlar. Etkili proje yönetim yeteneklerine sahip olmaları gereklidir. Yüksek seviyede organizasyon ve iletişim yeteneğine sahip olmalıdırlar.

Görev tanımları şu şekildedir:

- Dahili teknik görevler için çalışma takviminin çıkarılması, takibi ve önceliklerinin belirlenmesi
- Günlük proje görüşmelerinin ayarlanması
- Video konferans ve müşteri değerlendirmelerinde kullanılacak medyanın hazırlanması
- Proje yönetim programlarının hazır ve güncel tutulması
- Çekim teslimatlarının, teslim evraklarıyla birlikte paketlenmesi ve koordinasyonu
- Günlük iş teslimi hedeflerinin, ekiplere net bir şekilde iletilmesi
- Müşterilerden, video konferanslardan veya günlük alınan raporların kaydedilmesi
- Aynı anda birden fazla proje üzerinde çalışabilme
- Ekip arası iletişimin verimli halde tutulması ve devamlı bilgi paylaşımı

- Karar ve isteklerin kayıt altına alınması
- Proje kapsamı, durumu ve tamamlanma oranı bilgilerinin güncel tutulması
- İlerleme takibi ve kontrolü, rapor hazırlama
- İşin teslim tarihine uygun bitirilmesi ve arzulan sonuca uygun yapılması (Finance & Zwerman 2009:38)

Efekt Teknik Yönetmeni (Effects Technical Director)

Efekt teknik direktörleri (FX TDs), sette bulunan özel efekt ekibinin dijital veriyonudurlar. İstenilen efektin üretilmesi için gerekli sistemin nasıl kurulacağına dair bir ‘‘hissiyat’’ sahibi olmaları önemlidir. Bu ‘‘hissiyat’’ tecrübe ile gelişen bir yetenektir. Özellikle bilim kurgu veya fantezi projelerinde çalışırken, yaratıcılıklarını kullanarak gerçek bir fark yaratma şansları vardır. Efekt teknik yönetmenleri kitaplar, filmler ve kavram sanatlarını yönetmen ve görsel efekt denetmeninin yorumlarıyla harmanlayarak, istenen ‘‘görüntüyü’’ ortaya çıkarmaya çalışırlar. Bir efekt teknik yönetmeni, ortaya çıkan sorunları adımlara bölebilmeye kabiliyetine sahip olmalıdırlar. Üç boyutlu yazılım paketlerinin çoğu, akışkan sistemler yaratma konusunda donanımlı olsalar da, efekt teknik yönetmenleri bu sistemlerin nasıl manipüle edileceğini bilmelidirler. Çoğu efekt temel kurulumdan daha ileride karmaşık sistemler kurulmasını gerektirdiğinden, programlama bilmek bir gerekliliktir (Dirun 2017:78).

Simülasyonların çalışması bazen birkaç saat alabilir. İstenilen sonucun alınması için tek bir efektin birkaç farklı parametrelerle birkaç kere simüle edilmesi gerekebilir. Simülasyonların nasıl hızlandırılacağı ve olabilecek en uygun hale nasıl getirileceğini bilmek, efekt teknik yönetmenleri için çok önemlidir.

Görsel Efekt Sanatçısı (Visual Effects Artist)

Bilgisayarda üretilmiş görüntüler kullanarak görsel efekt üretirler. Bu efektler etkileşimli medya, televizyon yapımları ve film endüstrisinde kullanılır. Bir objenin ekranda ne kadar büyük veya ne kadar küçük gözükeceğini kontrol ederler. Çağ ötesi bir şehrin bilgisayarda üretilmiş görüntülerle havadan gösterilmesi veya ucu bucağı olmayan metropol şehirlerin tasarlanması, görsel efekt sanatçılarının kontrolündedir. Görsel efekt işi, kategorisel olarak özel efektler şemsiyesinin altında bulunmaktadır. Özel efekt, dijital veya fiziksel olarak herhangi bir görsel efekt üreten herhangi bir kişinin yaptığı işidir. Buna patlamalar, araba kazaları, protez makyaj ve ateş gösterileri de dahildir.

Özel efektlerin departmanının görsel efektler kısmında çalışan görsel efekt sanatçıları, alanlarında uzmanlaşmış kişilerdir. Kompozisyon (birden fazla görseli birleştirme), kopya animasyon veya canlı görüntü takibi alanlarından herhangi birinde uzmanlaşmayı seçebilirler. Buna alternatif olarak, özel efekt görüntülerinin kurgulanması üzerine yoğunlaşmak da isteyebilirler. Ateş gösterisi dizini üzerine yoğunlaşan bir görsel efekt sanatçısı, ateş gösterisi sahnelerinde bir devamlılık hissi yaratmak için çalışır, renk düzeltme gibi görsel temizlik işleri gerçekleştirirler. Olağan olanı olağanüstüne çevirmek gibi bir görevleri olan görsel efekt sanatçıları, yaratıcılıklarını sonuna kadar kullanabilmeli ve kendilerini işlerine adanmışlardır.

Görsel Efekt Son Asistanı (Runner VFX)

Görsel efekt stüdyosunda çalışan bir son asistanın asli görevi, çalışma alanlarının çalışılabilecek bir halde tutulmasıdır. Genel çalışma ortamı atmosferinin pozitif olması için ellerinden geleni yaparlar. Departmanlar arası haber taşınmasından tutun, kötü bir gün geçiren biri için bir bardak çay yapılmasına kadar, birçok alanda etkinlik gösterirler ve herhangi bir stüdyonun düzgün çalışması için gereken dışlilerden biridirler (Dinur, 2017:93).Bir görsel efekt stüdyosunda çalışmanın sağladığı avantajlar sayesinde, görsel efekt ve görsel efekt sanatı üzerine bilgi edinebilirler. Görsel efekt stüdyolarında kendilerine işi öğretecek çalışanlar bulabilir ve başarılı bir son asistan olarak işverenler üzerinde iyi bir izlenim bırakıp kariyerleri için yatırım yapabilirler.

Dijital Hazırlık Sanatçısı (Digital Preparation Artist)

Boyama/hazırlık sanatçıları, çekimler esnasında kullanılan düzeneklerin, işaretçilerin ve kabloların boyanması/yok edilmesinden sorumludurlar. Çekilen sahnelerin yapım sonrası kurgu sürecine ilerleyebilmesi için, önce dijital hazırlık sanatçılarının sahneden atılması gereken her şeyi atması gerekmektedir. Yüksek seviyede kalite kontrolü ve keskin bir göz gerektiren bu iş, bitirildiğinde sanki görüntü hiç ellenmemiş gibi durmalıdır. Dijital hazırlık sanatçısının işi, genellikle bir görsel efekt denetmeni tarafından denetlenir. Son ürün kare kare incelendikten sonra, orjinal görüntü ile kıyaslama yapılır (app.hhive.co.uk 2018). Bazı durumlarda boom mikrofonu veya çekim ekibinin bazı üyeleri görüntüye girebilir. Bazı durumlarda da toz veya hasar almış görüntülerin tamir edilmesi gerekebilir. Dijital hazırlık sanatçısı bu sorunların çözülmesinden sorumludur.

Teknik Yönetmen (Technical Director)

Teknik yönetmen, görsel efekt alanı terminolojisinde kullanılan, geniş yelpazeli bir tanımdır. Genellikle simülasyon ve programlar kullanarak istenen efektlerin yaratılması üzerine çalışırlar. Bu çalışmalarını gerçekleştirmek için bilimsel, teknolojik ve artistik anlamda çok ciddi bir bilgi birikimine sahip olmak gerekir. Bu sebepten dolayı teknik yönetmenler alanlarında uzman olan kişilerdir ve teknik yönetmenlik sözkonusu alanlarda uzmanlık isteyen bir iştir. Örneğin giydirme teknik yönetmeni, gerçekçi saç ve tüy yaratımından sorumludur (creativeskillset.org, 2018)Teknik yönetmenler, efektleri oluşturmak için yazılımlar üretir, mükemmel sonuç alınana kadar farklı yaklaşımlar ve teknikler denerler. Böylece el yeteneğiyle çizilmesi imkânsız olan animasyonların gerçekçi olmasını sağlarlar.

Kamera Hareket Eşleme Sanatçısı (Match Move Artist)

Kamera hareket eşleme sanatçıları, canlı çekilen sahnelerdeki kamera hareketlerini bir nevi tercüme ve taklit ederek, bu hareketleri üç boyutlu halde birbiriyle eşlerler.

Canlı çekimlerde oyuncuların vücutlarına yerleştirdikleri takip cihazlarını kullanarak, kullandıkları üç boyut dönüştürme programında oyuncuların hareketlerini ve pozisyonlarını belirlerler ve hareketleri üç boyuta dönüştürürler. Sağladıkları bilgiler sayesinde oyuncuların hareketleri ve pozisyonları, arka plandaki yapay görüntüye doğru bir şekilde ve izleyeni ikna edecek biçimde oturmuş olur.Aynı zamanda ‘‘eşleyici’’ veya ‘‘üç boyut takipçisi’’ olarak da bilinirler. İş gereği, önceden canlı olarak çekilmiş görüntüler üzerinde çalışırlar. Dolayısı ile kamera hareket eşleme sanatçıları, genel olarak özel efektler ekibinin bir parçası olarak çalışırlar (Brinkmann, 2008: 435).

Kamera hareket eşleme sanatçıları, işlerini titizlikle yürütmelidir. Doğru yapılmayan üç boyutlama işleminin, yapım sonrası kurgu sürecinin kalanını çok büyük sekteye uğratacağı su götürmez bir gerçektir. Yapım evinin tercihinine göre değişiklik göstermekle birlikte, kamera hareket eşleme sanatçıları genellikle Maya, Shake, Equalizer, Boujou veya diğer üç boyut takip programlarını kullanırlar.

Mat Boyama (Matte Painter)

Fotoğraf gibi boyama olarak da bilinen mat boyama, canlı çekim yerine veya canlı çekimi geliştirmek amacıyla arka plan yaratılmasına verilen isimdir. Canlı çekimden alınmış sabit görüntü üzerinde çalışan mat boyamacılar, kompozisyon sanatçıları tarafından filme pürüzsüz bir şekilde entegre edilen inandırıcı ‘‘ortamlar’’ yaratırlar. Günümüzde mat boyama, büyük görsel efekt şirketlerinin ‘‘ortam’’ üzerinde

çalışan ekiplerinin sorumluluğu altına alınmıştır. Fakat küçük çaplı şirketlerde, birçok farklı özel efekt sanatçısı, birçok farklı alanda performans göstermek durumundadırlar (creativeskillset.org, 2018).

Mat boyama işlemi, neredeyse görsel efektlerin kendisi kadar eskidir. Eskiden kamera önünde tutulan bir cama yağlı boya kullanılarak yapılan çizimlerden ibaret olan mat boyama, Star Wars ve Indiana Jones filmlerinde gördüğümüz o harika dünyaların yaratılmasında kullanılmıştır. Görsel efektlerin aynı anda hem en çok değişen, hem de hep sabit kalan yegâne alanıdır.

Özel Efekt Sanatçısı (Special Effects Artist)

Film endüstrisinde CG (Bilgisayarda Üretilmiş) olarak da bilinen özel efektler, çoğunlukla bilgisayar grafik programları sayesinde üretilirler. Bu programlar sayesinde yaratılan iki veya üç boyutlu görüntüler ve modeller, animasyon haline getirilir. Bu animasyonlar sayesinde filmlerde gördüğümüz ve yapılması zor olan ‘‘havalı’’ sahneler çekilebilir hale gelir. Örneğin patlayan binalar veya ikiye bükülen insanlar gibi. Ünlü bir oyuncuyu ortadan ikiye bölmek veya sadece çekimler için koca bir binayı havaya uçurmak pek mantıklı bir fikir olmasa gerek. Özel efekt sanatçıları, bu tarz olayların gerçek hayatta nasıl gerçekleştiklerini öğrenmeli ve öğrendiği gerçeklikleri sanal ortama aktarabilmelidirler.. İyi bir araştırmacı olmak, özel efekt sanatçısı olmanın başlıca kurallarındandır. Bir özel efekt sanatçısı, projeyi bir bütün haline getirebilmek için birçok insanla iş birliği yapar. Genellikle bir sahnenin farklı bileşenleri üzerinde çalışan birden fazla özel efekt sanatçısı bulunur. Farklı bileşenler üzerinde çalışsalar da, birbiriyle uyumlu sonuçlar çıkarmak zorundadırlar (study.com, 2018).

Özel efekt sanatçılarının çalışma saatleri düzensizdir. Uzun çalışma saatleri ve hafta sonuna sarkan işler, özel efekt sanatçıları için kaçınılmaz bir gerçekliktir. Serbest çalışmanın yanı sıra, Pixar, Disney veya Dreamworks gibi büyük şirketlerde de kadro çalışanı olarak da iş fırsatı yakalayabilirler. Televizyon yapımları, filmler, reklamlar, klipler ve bilgisayar oyunları için mekânîk, optik ve bilgisayar üretimi efektler yaratırlar. Efekt üreten bilgisayar programlarına hâkim olmalı, baskı altında ve teslim tarihlerine uygun bir şekilde çalışabilmelidir..

2.27. Ses Montaj Ekibi

Ses Tasarım (Sound Designer)

Ses tasarımcıları, ses efekt kurgucusu veya SFX’ci (Special Effects Editor) olarak da bilinirler. Ses tasarımcıları diyalogla değil, ekranda gerçekleşen olaylara ses efekti bulmak/yamamak ile ilgilenirler.

Filmin bütçesine göre değişkenlik göstermekle birlikte, ses tasarımcıları genelde diğer ses kurgucularıyla aynı anda çalışmaya başlarlar. Büyük bütçeli işlerde filmde önce çalışmaya başlamaları istenebilir. Orta-düşük bütçeli işlerde ses tasarımcıları, yönetmen ve uygulayıcı yapımcı filmin vizyona girecek haline karar verdikten sonra, yani iş bitiminde çalışmaya başlarlar.

Ses tasarımcısının ilk işi, üç ana ses efektlerinden hangilerine ihtiyaç duyulduğunu belirlemektir. Bu üç ana ses efektleri şunlardır:

- Anlık (silah, saat, kapanan kapı veya köpek havlaması vb)
- Atmosferik (yağmur, rüzgâr, trafik, kuş sesleri, deniz dalgaları vb)
- Yapay (dinozor, uzaylı, uzay gemisi vb sesler)

Synthesizer denilen ses sentezörünü, ses örneklerini ve ses eklentilerini manipüle ederek yeni ve orjinal sesler yaratırlar. Bazen yaratıcı yanlarını konuşurup, normal bir insan konuşmasını yavaşlatıp terse çevirerek bir dinozor kükremesi ortaya çıkarabilirler (Gibson, 2011:212). İstenilen sesi tasarladıklarında, yazılım programlarını kullanarak sesi bilgisayar ortamına aktarırlar. Daha sonra Premix denilen süreç başlar. Bu süreçte ses tasarımcısı, yarattığı ses efekt bantlarını tekrar-kayıt operatörüyle birlikte çalışarak daha ‘pürüzsüz’ hale getirir. Her şey tamamlandıktan sonra ‘Final Mix’ denilen, sesin tüm işinin tamamlandığı son sürece girilir. Diyalogların, stüdyo ses efekt kayıtlarının (foley), atmosferin, müzik ve özel efekt bantlarının birbirine harmanlandığı süreç bu süreçtir. Çoğu ses tasarımcısı aynı zamanda denetleyici ses kurgucusu olarak da görev alırlar. Bu durumda görevleri, başka dillerde dublaj yapılması halinde filmin müzik ve ses efektlerinin filmin dublajlı haline uygun duruma getirilmesi sürecini denetlemektir (Everest, 2011: 156).

Çekim-sonrası ses kurgu şirketleri tarafından veya serbest (freelance) olarak iş bulabilirler. İşlerinin doğası gereği bilgisayar karşısında çok uzun süreler geçirmek zorundadırlar ve sosyal hayatlarından feragat etmek zorunda kalabilirler.

Ses Efektleri Kurgucusu (Sound Effects Editor)

Ziller, ayak sesleri, hapşırımlar, sert rüzgâr sesi ve alkış... Bunlar televizyon ve film sektörlerinin yapım sonrası kurgu sürecinde filme eklenen ses efektlerinden sadece birkaçı. Ses efektleri üzerinde uzmanlaşan ses kurgucularına, ses efekt kurgucusu denir. Ses efektinin tanımı, filmde diyalog harici, insanların veya nesnelerin çıkardığı sesler ve sahnenin arka planını yansıtan doğal ortam seslerinin filme eklenmesi olarak özetlenebilir. Bu eklenen seslerin gerçek hayatta aslında nasıl olduğu sorusu, bazı durumlarda görmezden

gelinebilir. Hatta filme eklenen bazı sesler, gerçekliğe uzak bile olabilir. Polen toplayan bir arının nasıl ses çıkardığını nereden bilebiliriz ki? Filmin yaratıcı görüşüyle doğru orantılı olduğu sürece, hangi ses efektinin nasıl kullanıldığının hiçbir önemi yoktur.

Ses efekt kurgucuları, hem ekranda gözüken hem de ekran dışı sesler üzerinde çalışırlar. Örneğin, ekranda sokakta koşan bir oyuncunun ses efektleri zaten ekranda gözüken kişi ve nesnelere sesidir. Fakat kendini odaya kitlemiş birinin kapısına doğru yürüyen katilin yaklaşırken çıkardığı ayak sesleri, ekranda gözükmeyen ses efektlerinin üzerinde çalışılması sonucu ortaya çıkar. Katili göremesek bile, adımlarını duyduğumuz için orada olduğunu biliriz. Sahnenin arka plan sesleri ise, tıpkı ekranda gözükmeyen ses efektleri gibi, arkadan geçen ambulans, dışardaki trafik ve insan sesleri, kuşlar, yıldırımlar ve benzeri ses efektleridir (choolsintheusa.com, 2018).

Ses efekt kurgucuları bazen işitsel atmosfer sanatçılarıyla da çalışırlar. İşitsel atmosfer sanatçıları, ekranda gördükleri oyuncunun hareketlerini taklit ederek sanatlarını icra ederler. Filmin küçük bir bölümü odanın duvarına yansıtılır ve işitsel atmosfer sanatçıları, hem ekrandaki hem de ekranda görünmeyen hareket ve ritimleri taklit ederek ses efektleri yaratırlar. Ses efekt kurgucuları ses efekti parçalarını sıfırdan yaratırlar. Seçilmiş seslere yoğunlaşarak, bu seslerle atmosfer yaratarak, insanların duygularını harekete geçirmeye çalışırlar. Film karakterlerine kişilik katarlar.

Ses Kurgucusu (Sound Editor)

Açığa alınan sesleri, diyalogları, işitsel atmosferleri ve ses bankasından gelen efektleri görüntüyle eşleyen kişiye ses kurgusu denir. Bu eşleme işleminden sonra eşlenen ses ve görüntüyü son ses ayarlamalarının yapılması için son miksaja gönderirler. İş yoğunluğu veya zaman darlığına göre, kendilerine yardım etmesi için işitsel atmosfer veya diyalog kurgucusu işe alımı yapabilirler. Ses tasarımcısı, son miksajcı ve yönetmen ile iletişim halinde çalışarak, yapım boyunca istenen ses efektlerinin belirlenmesi ve uygulanması üzerine çalışmalar yürütürler. İstenen ses efektlerinin ses bankalarında mevcut olup olmadığını belirlemesinden, eğer mevcut değilse teslim tarihine kadar sıfırdan üretilmesinden sorumludurlar.

Verimli bir şekilde bilgisayar kullanabiliyor olmalı, ses kayıt, tekrar oynatma, ses kurgusu ve ses kurgu cihazları konularında engin bilgiye sahip olmalıdırlar. Gelişmiş bir duyma kabiliyetinin yanı sıra, zamanlama yeteneğine de sahip olmaları önemlidir. Denetmen ses kurgucuları, yapım sonrası kurgu sürecinde ses ile alakalı her şeyden sorumludurlar. Yönetmen ses ile alakalı bir konuda biriyle iletişime

geçmek istediğinde öncelikle denetmen ses kurgucusu ile iletişim kurar. Diyalog kaydı, otomatik diyalog yerleştirme, işitsel atmosfer ve ses efektleri konularında tecrübe sahibi olmaları önemlidir. Büyük bütçeli filmler ve televizyon yapımlarında genellikle çekimler başlamadan önce çalışmaya başlarlar. Ses kurgucularının işe alımından, ses kurgucu ekiplerinin kurulmasından ve iş dağıtımını yapılmasından sorumludurlar. Küçük çaplı işlerde ses kurgucularından ekip kurup iş dağıtmaktan ziyade, işleri kendi başlarına hallederler. Ses bütçesi ve teslim tarihine uygun bir çalışma takvimi çıkarmak, denetmen ses kurgucularının yükümlülüğüdür (media-match.com , 2018). Akustik, ses kayıt süreçleri, elektronik ve ses ile alakalı tüm kurgu süreci hakkında eksiksiz bilgi sahibi olmaları çok önemlidir. Hem analog hem de dijital ses cihazlarıyla çalışabilecek kapasitede olmalıdırlar.

İşitsel Atmosfer Kurgucusu (Foley)

Türk Sinema sektöründe “foleyci” olarak adlandırılan işitsel atmosfer kurgucuları, mikrofonların düzgün bir şekilde alamadığı sesleri çekimlerden sonra ses stüdyolarında yapıma ekleyen kişilerdir. Bu seslere örnek olarak yürürken kıyafetten çıkan hışırtı sesi, şarabın bardağa dökülürken çıkardığı ses, dövüş sahnelerindeki yumruk sesleri, kapı çarpması veya bardak kırılması gibi sesler verilebilir. Bu seslerin yapıma eklenmesi, gerçekçilik ve sahnenin izleyiciyi içine çekmesi açısından çok önemlidir. “Foleycilik” adını ABD’li ses tasarım öncülerinden Jack Foley’den alır.

Filmin boyutuna bağlı olarak, işitsel atmosfer kurgucuları genellikle kurgunun bitirilmesine az zaman kala işe alınırlar. Eğer filmde aksiyon sahnesi bolsa, daha erken işe alınmaları gerekebilir. İşitsel atmosfer kurgucusu, denetmen ses kurgucusu, yönetmen ve görüntü kurgucusu, “belirleme toplantısı” denilen bir toplantı düzenlerler. Bu toplantıda film gösterimi yapılır, gereken yerlerde film durdurulur ve film üzerinde, yönetmenin istekleri doğrultusunda, uygulanacak efektler tartışılır.

Yapılması istenen tüm işitsel atmosfer efektlerinin notu alınır. Bazen bu efektlerin sayısı dört haneli rakamlara ulaşabilir. İşitsel atmosfer kurgucuları, bazen istenen sesi çıkaracak özel nesnelere aramak durumunda kalabilir. Bu hazırlık süreci birkaç gün veya haftalar alabilir. Alanında uzman ses stüdyolarında istenen tüm seslerin kaydı alınır. Filmin bütçesine göre bu işlem, 5 gün veya 5 hafta sürebilir. İşitsel atmosfer sanatçısı, işitsel atmosfer kurgucusu ve işitsel atmosfer birleştiricisi, ses stüdyosunda birlikte çalışırlar (creativeskillset.org, 2018).

Ekranaya yansıtılan film görüntüsünü izleyerek çalışan işitsel atmosfer sanatçıları, doğru etkiyi yaratabilmek için birkaç sefer aynı şeyi tekrarlamak durumunda kalabilir. İşitsel atmosfer birleştiricileri, kayıt alan

mikrofonların yerleştirilmesi ve pozisyonlandırılmasından sorumludurlar. İşitsel atmosfer kurgucularının görevi ise, kayıt işlemi gerçekleşirken tüm sürecin notlarının tutulması ve istenen hissiyatın sağlanıp sağlanmadığının takip edilmesidir.

Stüdyo kayıtlarının bitmesiyle birlikte, işitsel atmosfer kurgucuları tüm sesleri görüntülerle eşlerler. Bunu yaparken bilgisayar programları kullanırlar. Son ses kurgusu yapılmadan önce tüm işitsel atmosfer kayıtlarının, diğer ses kayıtlarıyla pürüzsüz bir şekilde birleştirilmesi gerekmektedir. İşitsel atmosfer kurgucuları serbest çalışabilir veya yapım sonrası ses kurgu ofislerinde iş imkânı bulabilirler. Film ve televizyon yapımlarında görev alırlar, çalışma saatleri uzundur.

2.28. Müzik Ekibi

Bestekar (Composer)

Bestekarlar, film için müzik bestelemek ile sorumludurlar. Film müzikleri, film izlenimi boyunca seyirciyi bir rehber gibi yönlendirir, filmin vermek istediği mesajı güçlendirir ve yaratılmak istenen atmosferin seyirciye iyice nüfuz etmesini sağlar. Yönetmen ile fikir alışverişinde bulunup nerede ve ne zaman müzik gerektiğini kararlaştırır, birkaç demo tasarlayıp, istenilen etkiyi verecek olan müzik tarzında karar kılarlar. Bazen bestekarlardan sadece fikir vermesi adına test gösterimlerinde kullanılacak kısa parçalar istenebilir. Bu durumlarda başka bestekarların da parçalarını kullanabilirler. Çoğunlukla kurgucularla birlikte çalışırlar ve kurgu boyunca değişen etkenlere göre parçalarını yeniden gözden geçirebilirler (musictech.net, 2018).

Bestekarlar kendilerine bir ekip kurarlar. Bu ekibin içinde dökümcüler, programcılar ve orkestra da vardır. Programcı, bestekarın ürününü midi dosyası halinde orkestra şefine iletir. Orkestra şefi bu midi dosyasına göre orkestrayı yönetirken, dökümcü midi dosyasının kopyasını çıkarır (creativeskillset.org 2018)

Bestekarlar, kayıt yapılabilmesi için elektronik ortamda hazır edilmesi gereken her şeyden sorumludurlar ve kayıt esnasında stüdyoda bulunmaları gerekmektedir. Ortaya çıkan kayıtla birlikte, varsa, özellikle istenmiş bestelerin de yapımcıya tesliminden mesuldürler. Bestekarların işi genelde müzik denetleyicisi veya müzik menajeri tarafından kontrol edilir.

Müzik Kurgucuları (Music Editor)

Müzik kurgucularının sorumlulukları her filmin bütçesi ve müzik içeriğine göre değişiklik gösterir. Genellikle film müziklerinin tamamının sorumluluğunu üstlenirler. Performans müzikleri (örn; bir müzik grubunun veya şarkıcının, filmin anlatımı üzerine performans göstermesi), satın alınan parçalar ve filmin bestekarı tarafından özel olarak bestelenmiş film müzikleri, müzik kurgucularının sorumluluk alanına dahildir. Müzikal filmlerde, müziğin görsel olarak ekrana nasıl yansıtılacağına müzik kurgucuları karar verirler. Hareket ve görüntünün karışımının mükemmel olması için resim kurgucusu ile iletişim halinde çalışırlar. Tecrübeli müzik kurgucuları, yapım şirketlerine çok ciddi miktarlarda para tasarrufu sağlayabilir, unutulmaz parçalar bestelenmesine yardımcı olarak filmin genel atmosferine büyük katkıda bulunabilirler. Müzik kurguculuğu çok rekabete dayalı bir alan olduğundan, en yetenekli ve kalifiye kişilerin bile müzik kurgucusu olması yıllar alabilir. Orta çaplı yapımlarda müzik kurgucuları, resim kurgulanması sürecinde çalışmaya başlarlar. Geçici film müziği geliştirirler. Geçici film müzikleri, genellikle başka filmlerden veya müzik kaynaklarından, kurgucunun doğru hızı ve duygusal tempoyu yakalayabilmesi için alınan parçalardır. Bu parçalar film bestekarı için ilham kaynağı olabilir. Yönetmen ise bestelenecek film müziğinin hissiyatı hakkında fikir edinmiş olur.

Yönetmen, resim kurgucusu, müzik denetmeni, yapımcı ve bestekar ile “belirleme toplantıları” düzenlerler. Bu toplantılarda tüm müzik işaretlerinin notları alınır. Film müziğini yaparken kullanılacak yazılı şablon bestekara, kullanım hakları ve bütçe hakkında bilgi içeren önemli dökümanlar ise müzik denetmenine verilir. Bazı bestekarlar, müzik kurgucularından işaret dökümü çıkarmalarını isteyebilirler. İşaret dökümleri, senaryoların müzikal bir bakış açısıyla baştan yazılması anlamına gelir. Dökümler film müziğinin temposunun ve uzunluğunun belirlenmesi konusunda bestekara yardımcı olur. Müzik ile alakalı tüm değişiklikler hakkında bestekarı bilgilendirmekle yükümlüdürler. Aynı zamanda film için “metronom parçası” düzenleyerek, film müziğinin kaydı esnasında müzisyenlerin doğru tempo ve görüntüyle eşlik sağlamasına yardımcı olurlar. Tüm kayıt seanslarına katılır ve son dakika değişikliklerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olurlar. Diyalogla üst üste gelen yüksek sesli enstrüman sesi gibi potansiyel sorunların üstesinden gelmeli, bilgisayar programları kullanarak resim ile müziği birbirine eşleyerek son miksaja hazır hale getirmelidirler. Son miksaj esnasında hazırda bulunmalı ve bir son dakika problemi yaşanması durumunda hızlı ve etkili çözümler bulabilmelidirler (creativeskillset.org, 2018).

Müzik kurgucularının son görevlerinden bir tanesi, filmde kullanılan tüm müziklerin dökümünü yapmaktır. Bu döküme parça uzunluğu ve fonksiyonu da dahildir. Bu döküm ilgili patent kurumlarına gönderilir. Bu sayede film her gösterildiğinde, telif ücretleri alınmış olur.

Müzik / Bestekar Menajeri - Music Agent or Composer Agent

Müzik menajerleri müşterilerini temsil etmekle sorumludurlar. Sektörde ne olup ne bittiğini takip etmeli, hangi projelerin geliştirildiğini ve hangilerinin çekilmekte olduğunu bilmelidirler. Yapımcı ve yönetmenlerle iyi ilişkiler geliştirmeleri çok önemlidir. Zamanlarının çoğunu bağlantılar oluşturma ve hali hazırda var olan bağlantıları korumaya çalışarak harcarlar.

Müzik menajerleri proje hakkında bilgilendirildikten sonra, işe uygun olduğunu düşündükleri bestekarı yapımcı şirketine önerebilirler. Fakat çoğunlukla yapımcı şirketleri kendi tercihlerini müzik menajerine önceden iletirler. Ücret ve kontrat pazarlıkları yapar, kontrat pazarlıkları süresince müşterileri ve yapımcı arasında güvenli bir bölge görevi görürler. Bestekarlar ve yapımcı şirketleri arasında diyalog geliştirilmesini sağlar, ücret belirler ve anlaşmalar yaparlar. Tüm bu süreç bittikten sonra, işin sanatsal kısmını müzik denetmenlerine devrederler (app.hiive.co.uk, 2018).

Müzik menajerleri müşterilerinin çalışmalarının tanıtımını yaparlar. Bestekara ait tanıtım videolarının idare edilmesi ve yeni parçaların bu videolara eklenmesinden mesuldürler. Parçaların kaydedilmesi esnasında plak firmalarıyla iletişime geçerek bir yayın tarihi belirlenmesi için çalışmalar yürütebilirler. DVD ve diğer yayınlar için kontrat pazarlıkları yaparlar. Basın ile iletişimden sorumludurlar. Müzik menajerleri ellerindeki sanatçı listesine yenilerini eklemek için araştırmalar yaparlar. Keşfettikleri sanatçılara başlangıç olarak televizyon yapımlarında iş bulmaya çalışırlar.

Alt Yazı Operatörü (Subtitler)

Subtitler kelimesinin Türkçe'deki karşılığı nedeniyle altyazı tercümanı ile karıştırılan ses-yazı dökümcüleri, filmin dijital versiyonları üzerinde, doğru zaman kodlarını kullanarak çalışırlar. Kullandıkları programlar özel olarak tasarlanmış ve dinledikleri sesi en ufak birimlerine kadar yavaşlatabilecek kapasitededir. Dikkatli bir şekilde bütün filmi izleyip dinledikten sonra, ses-yazı dökümcüleri, filmin bütün diyalog, ses, müzik ve ses efektlerini yazıya dökerler. Bazı seslerin silinmesi, değiştirilmesi veya cümlenin farklı bir şekilde kurulması gibi kurgusal kararları alma özgürlükleri vardır.

Ses-yazı dökümü yapılırken sadece diyalogun değil, ses efektlerinin, şarkıların, müziğin, kısacası sesi olan her şeyin yazıya dökülmesi çok önemlidir. Dökümü yapılan yazının kolay okunabilir ve dil bilgisi kurallarına uygun olması gerekir. Aynı zamanda görüntünün altında çıkacak dökümlenmiş yazının, ekranda yeterli süre gözüktüğünden emin olmalıdırlar (creativeskillset.org, 2018). Tüm bu süreçler sona

erdiginde, ses-yazı dökümcüleri yazdıkları her şeyi son kez kontrol ederler. Olası yazım ve dil bilgisi hatalarını bulabilmek adına, dökümlenen yazıyı diyalog ile tekrar karşılaştırıp, doğru cümlelerin, doğru altyazının, doğru görüntüyle eşleştirildiğinden emin olmalıdırlar. Yazının pozisyonunun doğru olması ve filmdeki karakterlerin yüzünü kapatmaması gerekmektedir. Ses-yazı dökümcülerinin işleri, kontrolcüler tarafından noktası virgölüne kadar kontrol edilir. Bitirilmiş proje Dijital Sahne Sistemleri ve Dolby'e gönderilerek, altyazı hizmeti sunan sinema salonlarında gösterilecek şekilde dağıtımına girer.

Yaptıkları iş, duyma engelli insanların filmleri gözleriyle "duymalarını" sağlar. Aynı zamanda çıkardıkları diyalog dökümleri, filmin gösterime gireceği ülkelerdeki tercümanlar tarafından altyazı çevirisi yaparken kullanılır. Çoğunluğu çekim-sonrası kurgu yapan şirketlere bağlı çalışmaktadır fakat serbest (freelance) çalışmayı tercih eden dökümcüler de vardır. Hem film hem televizyon projelerinde iş imkanları vardır.

Ses Laboratuvar Asistanı (Library Assistant)

Tesis şirketlerinden gelen ve şirketlere giden tüm kaset ve yayınların düzenlenmesinden sorumludurlar. Özel görevler için gereken özel yayınların nerede olduklarını bilmelidirler ve yeni kasetlerin girişinin ve çıkışının yapılmasından sorumludurlar. Tüm yayınların düzgün bir şekilde etiketlendiğinden emin olmalıdırlar. Endüstri standartlarına göre etiketler oluşturup, yayın ve kasetlerin bu standartlar doğrultusunda etiketlenip belgeişlemeden geçirilmesini sağlarlar. Laboratuvar asistanları çalışanların ihtiyaç duyduğu yayın ve kasetleri doğru zamanda ve uygun formatlarda sağlamakla yükümlüdürler.

Tüm yayınların yazılı ve elektronik kayıtlarını tutmalı ve arşiv görüntülerinin görüntülenmeye uygun olup olmadığını kontrol etmelidirler. Kendilerinden dış kaynaklardan sipariş edilen yayın ve kasetlerin denetlenmesi istenebilir (creativeskillset.org 2018). Yapım sonrası kurgu sürecinde çalışanlara yardımcı olan ekibin bir parçasıdırlar. Genellikle şirketlere bağlı çalışırlar.

Video Kaset Operatörü (VT Operator)

Video kaset operatörleri, kaset operatörleri olarak da bilinirler. Makina odasında çalışırlar ve odanın bakımından sorumludurlar. Kaset kayıt ekipmanları kullanırlar. Kasetin içeriğinin doğru teknik tariflere uygun olmasını sağlarlar. Müşteriler ve kurgucular tarafından kullanılması için video kaset makinalarını hazırlarlar. Avid ve diğer kurgu ekipmanlarının kurulumundan da sorumludurlar.

Farklı biçimlerde kaset kopyaları hazırlayıp, doğru şekilde etiketlerler. Her projenin her karesi doğru şekilde etiketlenmeli, etiketleme yaparken rulo ve zamankodu esas alınmalıdır. Makina ve medyanın binada bir yerden diğerine taşınmasından sorumludurlar. Avid ve diğer programlarda kullanılması için, istenen medyaları dijitalle çevirirler. Son ürünün kalite kontrolü ve kalite kontrol raporlarının tutulmasından sorumludurlar. Görsel ve işitsel materyalin biçim değiştirme, dijitalle çevirme, devir ve kopyalama işlerinden sorumludurlar. Ekipman güncellenmesi ve kullanılmasından mesuldürler. Hata tespit işlemi yaparlar. 50 veya daha fazla çalışanı olan tesisler birden fazla video kaset operatörü çalıştırabilir. Küçük çaplı şirketlerde video kaset departmanı, kütüphane sistemi ve veri tabanının idaresinden de sorumludur (media-match.com, 2018).

Ses Arşiv Yarımcısı (Archive Trainee)

Medya arşivcisi olmak isteyenler için giriş seviyesi olarak değerlendirilir. Medya arşivcisinin sorumlu olduğu birçok görevden arşiv stajyerleri de sorumludur, fakat aynı zamanda eğitim alır ve yönlendirilirler. Dünyanın her geçen gün biraz daha dijital hale gelmesinden ötürü, birçok şirket kendilerini hiçbir işe yaramayan video kasetleri ve film rulolarını saklamakla uğraşırken bulmaya başladı. Arşivciler, bu analog kayıtları dijitalle çevirerek veriye ulaşımı kolay hale getirmekle yükümlüdürler. Aynı zamanda arşivcilerden özel klipler bulmaları da istenebilir. Örneğin, bir politikacının 80’li yıllarda yaptığı bir konuşmanın, akşam haberlerine yetişmesi için bulunup uygun hale getirilmesi arşivcilerden istenebilir (app.hiive.co.uk 2018).

Arşivlerdeki tüm medyanın, veri bankalarının ve kayıtlarının oluşturulması ve bakımı ile ilgilenirler. Kaynaklara kolay erişim sağlanabilmesi için üst veri girdisi yapmaları da istenebilir.

3. SENDİKA KAVRAMI

Sendikalar işçi ve işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için meydana getirdikleri mesleki örgütlerdir. Hem işçi hem işverenlerin kurabilecekleri örgütler olmalarına rağmen işçilerin işverenler karşısındaki hak ve menfaat mücadeleleri sonucunda ilk önce işçiler tarafından kurulmuşlardır (Aktay& Arıcı & Senyen, 2006: 268).

Sendikalaşma kavramı, ülkelerin siyasi yapısı, yani yönetim biçimi ki, demokrasiyle yönetilen bir ülkede sendikalaşma etkin olarak faaliyet gösterebilir, bağımlı olarak çalışanların sayısı ve yapısı, işsizlik, enformel işgücü ve kayıt dışı istihdam oranı, işverenlerin sendikacılık konusundaki tutumu, mevcut sendikaların çalışma yöntemleri ve endüstri ilişkilerini düzenleyen yasal çerçeveye doğrudan ilişkili bir kavramdır (Ören, 2013: 137).

Sendika, işçilerin, çalışma yaşamına ilişkin sorunlarını çözmek, ortak çıkarlarını ve kazanılmış demokratik, ekonomik ve sosyal haklarını savunmak ve ilerletmek adına oluşturulan birliğin Anayasa'da hak olarak belirlenen karşılığıdır. Yani, sektörün tüm kamera arkası işçileri olarak çalışma şartlarımıza müdahale edebilmek, güvenceli iş ve insanca çalışma koşullarına sahip olabilmek için birliğimizi ve dayanışmamızı etkin bir güce dönüştüren yegâne mekânizma sendikadır (sinematvsendikasi.org 2018).

3.1. Osmanlı Döneminde Sendikalar

Tarıma dayalı toplum düzeninin örgütsüz yapısının egemen olduğu Cumhuriyet öncesi dönemde, Ahi Birlikleri, Lonca gibi esnaf örgütlerinin kurulmasıyla örgütlenmeler başlamış, bu örgütler toplumsal düzeni sağlamada önemli roller üstlenmişlerdir. Çalışma hayatına ilişkin ilk yasal düzenleme de 1865 yılında kabul edilmiştir. Bu yasa ve takiben kabul edilen mevzuatın amacı Ereğli bölgesindeki kömür madeni çalışanlarını korumaktır (Dereli & Ekin, 1982: 12).

Sanayileşmenin gelişmeye başlamasıyla işçi kitlelerinin oluşması, devletin işverenleri koruyucu düzenlemelerine duyulan tepkilerin artması ve mevcut sistemin korunması gibi nedenlerle devlet, 1936 yılında ilk İş Kanunu'nu çıkarıp tepkileri kontrol altına alarak, işçileri kısmen korumayı tercih etmiştir. Kanun, politik ve ekonomik rejime uygun olarak otoriter bir karakter kazanmış, devleti çalışma hayatının düzenlenmesinde yegâne otorite kabul etmiştir (Demir, 2000: 809).

Osmanlı Devleti içerisinde işçi hareketleri özellikle 2. Meşrutiyet'in ilanı öncesinde örgütsüz bir şekilde ortaya çıkmış, ancak 2. Meşrutiyet ile beraber daha etkili bir işçi mücadelesi gelişmiştir. Bu dönemde

yapılan iş bırakma eylemlerinin büyük çoğunluğu ücret artışı ve çalışma sürelerinin kısaltılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu açıdan en genel ifadeyle İmparatorluğun sahip olduğu sosyal, ekonomik, siyasi, hukuki ve düşünsel koşullar nedeniyle işçilerin örgütlenmesi için gerekli ortamın II. Meşrutiyet'e kadar ortaya çıkmasını engellenmiş, dolayısıyla Türkiye'de sendikalar 19. yüzyılın sonlarında 20. yüzyılın başında ortaya çıkmıştır (Tokal, 1994: 3)

Osmanlı toplumunda ilk işçi hareketleri, ülkeye yeni giren Batı teknolojisi ve makinelere bir tepki olarak ortaya çıkmış ve makinelerin tahrip edilmesi ile eyleme dönüşmüştür. İlk grev olayının İstanbul'daki Beyoğlu Telgrafhane işçilerinin Şubat 1872'de gerçekleştirdikleri grev olarak bilinse de, 1863'te Zonguldak'taki kömür madenindeki işçilerin grevi ilk kabul edilmektedir (Karakışla, 1998: 30).

Osmanlı İmparatorluğu'nda toplu iş ilişkileri ile ilgili ilk yasal düzenleme Meşrutiyet sonrası artan grevler sonucunda ortaya çıkmış, İttihat ve Terakki Hükümeti yabancı sermayenin de baskısı ile Kanun-i Esasinin tanıdığı yetkilere dayanarak 8 Ekim 1908 tarihinde Tatil-i Eşgal Cemiyetleri Hakkında Kanun-u Muvakkatı yürürlüğe koymuştur (Tokal, 1997: 19).

II. Meşrutiyet'ten sonra kurulan işçi örgütlerinde özellikle 1912'den sonra sol akımlar etkili olmuş, bu etki Rumeli'de kurulan sendikalarda daha fazla hissedilmiştir. Meşrutiyet döneminde kurulan çok sayıda partide özellikle Osmanlı Sosyalist Fırkası Programında işçi sorunlarına önemli oranda değinilmiş; ancak uygulamada fırka ciddi bir etkinlik gösterememiştir (Tokal, 1994: 10)

1919–1923 dönemi partilerin işçi hareketleri üzerinde en fazla etkili olduğu dönem olması bir yana; işçi örgütlenmelerinin artması dolayısıyla da önemli kabul edilmektedir. Üyelerinin büyük çoğunluğunu azınlıkların oluşturduğu Beynelmille İşçi İttihadı ve İstanbul Umum Amele Birliği bu dönemde faaliyete geçmiş örgütlenmelerdir (Tokal, 1994:17).

3.2. Türkiye Cumhuriyeti'nde Sendikalar

3.2.1. Tek Parti Döneminde Sendikalar

2. Meşrutiyet ile beraber oluşmaya başlayan işçi hareketleri açısından Cumhuriyetin ilan edilmesi ile beraber sendikaların sayısı ve etkinliğinin artması kapsamında 1924 yılında İstanbul başta olmak üzere İzmir, Edirne, Adana, Konya, Bursa, Zonguldak ve Eskişehir'de bazıları bağımsız, bazıları sosyalist, bazıları CHP taraftarlarının öncülüğünde çeşitli işçi örgütleri kurulmuştur. Ancak birkaçı dışında bu örgütlerin çoğu ancak 500–1000 kadar işçiyi örgütleyebilmiştir. Cumhuriyet'in ilanı ile beraber milli beraberliğin sağlanması adına işçi örgütlenmelerine sıcak bakılmamıştır. Bunlarla beraber tek parti

yönetiminin sendikalara yönelik izlediği siyaset nedeniyle 5518 sayılı yasa ile yapılan değişikliğe kadar toplu iş uyuşmazlıkları çıkarma ve bunların gerekli makamlara bildirme yetkisine sendikalar yerine gerekli çoğunluğu sağlamak koşulu ile işçi temsilcileri sahip olmuştur (Tokal, 1994: 19). Bir çalışma yasasının çıkarılması, 1923'te Cumhuriyet'in ilânının ardından çeşitli defalar gündeme gelmişse de, 1936'ya kadar gerçekleştirilememiş; ilk defa 1936'da, Türkiye'deki ilk genel çalışma yasası olan 3008 sayılı İş Kanunu çıkarılmıştır. Bu yasa çalışma koşullarını ve ilişkilerini belli kurallara göre düzenlemekle birlikte, sendika kurulmasına ve greve izin vermemiştir. 1936 tarihli İş Kanunu dönemin diğer yasaları gibi otoriter bir özellik taşımakla birlikte, bu yasa ile devletin siyasal alanda tek parti yönetimi, iktisat alanında devletçilik ile sağladığı kontrol çalışma ilişkileri alanında da etkili olmaya başlamıştır. Böylece emek evreni kontrol altına alınmakta, emek-sermaye ilişkileri siyasal ve iktisadi rejimin temel çizgileri çerçevesinde belirlenmiştir (Baydar, 1998: 179).

Türkiye'de sendikacılık, 1938 tarih ve 3512 sayılı Cemiyetler Kanunu'nda "Sınıf esasına dayalı cemiyet kurulamaz" ifadesinin metinden çıkarıldığı 4919 sayılı 5 Haziran 1946 değişikliği ile yasallaşmış; bunu takip eden dönemde, ilk kurulan sendikaların çoğunluğunun Türkiye Sosyalist Partisi, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi gibi sosyalizmi benimseyen partiler öncülüğünde kurulması dönemin hükümetini kuşkulandırmış; sendikacılığın daha başlangıçta "ideolojik boyut" kazanacağı endişesiyle söz konusu sendikalar 17 Aralık 1946 tarihinde sıkıyönetim kararıyla kapatılmıştır. Bu nedenle, sendikalaşma sürecinin başlangıcını, sendikaların kuruluş esasları ve faaliyet alanlarını belirleyen "5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun"un kabul edildiği 1947 tarihinden itibaren almak gerekmektedir (Mahiroğulları, 1994: 131).

Türkiye'de ilk işçi federasyonu 1951 yılında Türkiye Otel Lokanta ve Eğlence Yerleri İşçileri Sendikaları Federasyonu adı ile kurulmuş, bunu zaman içinde yeni işçi federasyonları izlemiştir. Ancak federasyonlar 1960 yılına kadar önemli bir gelişme gösterememiştir. Hakları kısıtlı, mali açıdan güçsüz, özellikle iktidar kanadından gelen baskılara açık örgütler olmaktan ileri gidememişlerdir. Mahalli sendikalar otonomilerin büyük kısmını muhafaza etmiş ve bağlı buldukları federasyonların otorite ve mali kaynaklar bakımından yeterince desteklememişlerdir. Birçok sendika faaliyette bulunduğu işkolunda bir federasyon bulunmasına rağmen federasyonlara üye olmaktan kaçınmıştır (Tokal, 1994: 69).

3.2.2.1948–1960 Döneminde Sendikalar

Türk toplumunda var olan bireysel eğilimler, ekonomik yağının daha çok tüketim malları endüstrisi ve küçük işletmelere dayalı yapısı, 1950'li yıllara kadar sürekli işgücü temin edilmesinde yaşanan güçlükler, vasıflı işgücünün sınırlı olması, ücretlilerin oranının 1950'lerden sonra sanayileşmede sağlanan

gelişmelere karşılık 1960 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre faal işgücü içinde sadece %19 civarında kalması, sendikaların kendi içinde bölünmeleri sendikal gelişmeleri ve faaliyetleri doğrudan etkilemiştir. (Tokal 1994:32) 1950 sonrasında işçi hareketleri ve sendikalaşma içerisinde güç kazanan, konfederal örgütlenme ve işçileri tek bir çatı altında birleştirme çabaları sonucunda 31 Temmuz 1952'de Türk-İş kurulmuştur. İşveren sendikaları açısından DP iktidarı döneminde de sanayileşme hareketlerinin yetersiz kalması, işveren sayısının sınırlı olması, işverenlerin birbiriyle yakın ilişki içinde bulunmaları, işverenlerin sanayi, ticari ve ekonomik sorunlarını çözmek amacı ile çeşitli mesleki örgütler oluşturma olanağına sahip olmaları, yasal düzenlemelerin yetersizliği, sendikacılık bilincinin yeterince gelişmemiş olması ve yeterince güçlenemeyen işçi sendikalarının işverenleri örgütlemeye zorlayacak bir baskı unsuru oluşturmamaları sonucu işverenler arasında örgütlenme sınırlı kalmış, işveren sendikaları da fazla bir gelişme gösterememiştir (Tokol, 1997: 71).

3.2.3.1961–1980 Döneminde Sendikalar

1960–1980 döneminde sendikaların temel faaliyet alanını toplu pazarlıklar oluşturmuştur. Çalışma Bakanlığı verilerine göre 17 yıl içinde yaklaşık 28 bin sözleşme imzalanmıştır. 1963–80 döneminde özel sektörde imzalanan sözleşme sayısı yüksek olmuş, buna karşın, büyük işletmelerin bulunduğu kamu sektöründe toplu sözleşmeden yararlanan işçi sayısı özel sektöre oranla daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir (Tokol, 1997: 67).

1961 Anayasası sendikal faaliyetlere karşı önemli özgürlükler getirmiştir. Türkiye'nin en demokratik Anayasası kabul edilen 61 Anayasası 46. maddesi çalışanların ve işverenlerin önceden izin almadan ve sendika birlikleri kurmalarını, bunlara serbestçe üye olmalarını ve üyelikten ayrılmalarını, işçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının yasa ile düzenlenmesini öngörmüştür. 47. madde ise toplu sözleşme ve grev hakkına yer vermiştir. Bu madde işçilerin, işverenlerle olan ilişkilerinde iktisadi ve sosyal durumlarını korumak veya düzeltmek amacı ile toplu sözleşme ve grev hakkına sahip olmalarını, grev hakkının kullanılması, istisnaları ve işverenlerin haklarının yasa ile düzenlenmesini öngörmüştür (Tokol, 1997: 34).

1961 Anayasası'nın kabul edilmesi sonrası ortaya çıkan ekonomik ve siyasal yapının da etkisi ile toplu ilişkiler yasal çerçevede de geliştirilmiştir. 1963'te kabul edilen 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve işçilere ilk kez grevli toplu pazarlık hakkı tanıyan 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu sendikalaşma yeni bir döneme girmiştir (Mahiroğulları, 1994: 168). 274 sayılı Sendikalar Yasası, 24 Temmuz 1963 tarihinde yürürlüğe girmiş, sendikaların gelişmesine yönelik çok sayıda hüküm getirmiştir. Yasa İş Yasası'ndaki işçi tanımını bir kenara bırakarak sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkını

hizmet akdi ile çalışan tüm işçilere tanımıştır. 16 yaşını dolduranların sendikaya üye olmaları kabul edilmiş, 16 yaşından küçük olanların kanuni temsilcilerinin yazılı onayı ve genel kurulda oy kullanmamak koşulu ile sendikaya üye olmalarına imkân sağlanmıştır (Tokol, 1994: 37). 12 Mart Müdahalesi sendikal hareket için yeni bir dönem başlatmış, sendikalar kapatılmasa da bu dönemden olumsuz şekilde etkilenmiştir. Sendikaların yöneticileri ve üyeleri tutuklanmış, 1971 Mart'ından 14 Ekim 1973 seçimlerine kadar sendikal faaliyetler, toplu pazarlık ve grevler büyük ölçüde kısıtlanmıştır (Tokol, 1994: 55). Genel olarak 1960–80 döneminde sendikaların ve üyelerin toplu pazarlığa verdiği önem, aynı işyeri ve işkolunda çok sayıda sendikanın varlığı gibi nedenlerle toplu pazarlık yetkisinin elde edilmesinde sendikalar arasında yoğun mücadeleler yaşanmıştır. Yasadaki boşluklar, yürütme ve yargı organlarının tutumları işverenlerin güçlü sendikalar yerine fazla sorun çıkarmayan sendikalarla toplu pazarlık yapma eğilimleri yetki tespitinde önemli tıkanmalara neden olmuştur (Tokol, 1994: 68).

3.2.4.1980'den Günümüze Sendikalar

Türkiye'de 1980 sonrası sendikaları ve faaliyetlerini şekillendiren en önemli gelişme hiç kuşkusuz 12 Eylül askeri müdahalesi ve bu dönemin bir ürünü olan 1982 Anayasası'dır. 1982 Anayasası sendika, toplu sözleşme ve grev hakları gibi çalışanların toplu olarak kullandığı haklar konusunda, 1961 Anayasası'ndan farklı olarak ayrıntılı düzenlemelere gitmiş ve bu hakların özüne büyük ölçüde zarar vermiştir. 51. madde ile sendika hakkı sadece işçilere tanınmış ve 52. madde ile bu hakkın hareket alanı daraltılmıştır (Kara, 2004: 2004). Bu dönemde dönemin şartlarını şekillendiren yasalar da 2821 ve 2822 sayılı yasalardır. 7 Mayıs 1983 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan 2821 sayılı Yasa ile 2822 sayılı Yasa 274 ve 275 sayılı Yasalara göre ayrıntılı hükümlere yer vermiştir. Sendikaların dar anlamda meslek kuruluşları olarak görmeyi amaçlayan yasalar taşıdıkları hükümlerle siyasi iktidarın ekonomi politikası bakımından elverişli yasal koşullar oluşturmuştur. Sendikaları sınırlayıcı düzenlemelere yer veren 2821 sayılı yasa sendikaların işkolu esasına göre Türkiye çapında faaliyette bulunmak amacı ile kurulmasını öngörmüş, meslek ve işyeri sendikalarını yasaklamış, üst örgüt olarak sadece konfederasyonlara izin vermiştir. Yasada aynı işkolunda birden fazla sendika kurulması benimsenmiş sendika tüzüklerinde belirtmek ve genel kurul kararı olmak şartıyla sendikaların şube açmalarına olanak tanınmıştır. Kamu işveren sendikalarının kuruluşlarında kamu işverenlerinin aynı işkolunda faaliyette bulunmaları koşulu aranmamıştır (Tokal 1997:172).

1980 sonrasında yeniden demokrasiye geçilmesi ardından dönemin sendikal önderleri, sendikal işçiler ve genel olarak işçi sınıfı açısından kritik bir tecrübe dönemi oluşturduğu söylenebilir. Bu dönemde ücretli emeğin yoksullaşması 1980'li yılların sonuna dek sürmüştür. Sendikalı işçiler açısından zaten son derece kısıtlı olan toplu pazarlık düzeninin yarattığı sorunlara; işverenlerin ve siyasal iktidarların

sendikasılaştırma politikaları eşlik etmiştir.

1989 baharı Türk sendikacılığı açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde sadece bir bölgede değil, tüm Türkiye genelinde yoğun bir direniş, etkinlik, eylem çeşitliliği ve bir milyonun üzerinde işçinin katılımı ile süren eylemler ile 12 Eylül sonrası sendikal faaliyetlerin yoğunlaştığı bir süreç yaşanmıştır.

90'lar Türkiye'de ekonomide büyük değişimlerin yaşandığı yıllar olmuştur. Bu dönemde ücret ve maaşlardaki artışın özel sektörde işten çıkarma, sendikalaşmanın engellenmesi ve esnekleştirme uygulamaları ile karşılaşmaya çalışılması; taşeronlaşmanın da önünü açmıştır. 80 sonrası kamu sektörünün küçültülmesi politikalarının bir sonucu olarak bu uygulamalar, sendikasılaştırma ile özelleştirmenin hızlandırılması amacına yönelik yapılmaya başlanmıştır; özel sektörün iş yaratamaması nedeni ile de enformel ve kayıt dışı istihdam büyümüştür (Akkaya, 2002: 87)

İlgili yasalar uyarınca halen Türkiye'de Türk-İş, HAK-İş ve DİSK; konfederal sendikal örgütlenme olarak faaliyette bulunmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yayımlanan rakamlara göre, Türk-İş 33 bağlı sendika kapsamında, iki milyon iki yüz elli binin üzerinde üye ile en büyük konfederasyon durumundadır. HAK-İş 8 bağlı sendika kapsamında, 2009 yılında 440.000'in üzerinde üyeye sahiptir ve DİSK'in 17 bağlı sendika kapsamında, 425.000'in üzerinde üyesi bulunmaktadır. Bunun dışında kadınların sendikalaşma oranı % 17 olarak kaydedilmiş ve sendika üyeliğinin en yoğun olduğu sektörler tekstil ve metaldir (Etuc, 2010: 16).

Yıllar	Sendika Sayısı	İşçi Sayısı	Sendikalı Sayısı	Sendika Oranı
1984	138	2.553.384	1.427.271	%55.90
1985	99	2.819.517	1.828.471	%64.85
1986	97	3.075.343	1.953.892	%63.53
1987	91	3.268.030	2.044.797	%62.57
1988	80	3.483.212	2.227.029	%63.94
1989	82	3.564.214	1.834.969	%51.48
1990	81	3.563.527	1.997.564	%56.06
1991	98	3.513.064	2.130.811	%60.65
1992	106	3.596.469	2.254.271	%62.68

Yıllar	Sendika Sayısı	İşçi Sayısı	Sendikalı Sayısı	Sendika Oranı
1993	116	3.742.380	2.485.681	%66.42
1994	118	3.815.261	2.644.417	%69.31
1995	109	3.905.118	2.667.014	%68.30
1996	114	4.051.295	2.708.784	%66.86
1997	110	4.215.375	2.774.622	%65.82
1998	112	4.327.156	2.923.546	%67.56
1999	107	4.381.039	3.037.172	%69.33
2000	106	4.521.081	2.468.591	%54.60
2001	104	4.562.454	2.609.672	%57.20
2002	99	4.572.841	2.680.966	%58.63
2003	93	4.686.618	2.717.326	%57.98
2004	96	4.916.421	2.854.059	%58.05
2005	96	5.022.584	2.945.929	%58.65
2006	94	5.154.948	3.001.027	%58.21
2007	97	5.292.796	3.091.042	%58.40
2008	102	5.414.423	3.179.510	%58.72
2009	102	5.398.296	3.232.679	%59.88
2013	121	11.628.806	1.032.166	%8.88
2014	149	12.287.238	1.189.481	%9.68
2015	162	12.744.685	1.429.056	%11.21
2016	151	13.038.361	1.499.870	%11.50
2017	160	13.581.554	1.623.638	%11.95
2018	168	12,12,664	1.802.155	%12.76

Tablo 2: 1984 Sonrası Sendikalar ve Üye İşçi Sayıları/Oranları

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Çalışma Hayatı İstatistikleri

3.3. 2018 Yılında Faaliyet Gösteren Sinema Sendikaları

2018 yılında faaliyet gösteren sinema sendikası iki tanedir.

- Sine-Sen (Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası)
- Sinema-Tv Sendikası (Sinema, Reklam, Dizi ve Tv Programı Çalışanları Sendikası)

Yıl	Sine-Sen	Sinema Tv Sendikası
2013	65	-
2014	91	-
2015	99	144
2016	103	181
2017	104	165
2018	103	141

Tablo 3: 2013- 2018 arası Sinema Sendikaları Üye Sayıları

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), Çalışma Hayatı İstatistikleri^[1]_[SEP]

3.3.1.Sine-Sen (Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası)

23 Eylül 1977 tarihinde Filmlerin ve Film Senaryolarının Denetlenmesi Hakkında Tüzük''ün değiştirilmesi ve sansürle ilgili çok ağır hükümlerin getirilmesi çalışanlar ve örgütler arasında bir dayanışma doğmasına neden olmuş, 5 Kasım 1977 tarihinde her iş kolundan çok sayıda çalışanın ve meslek örgütlerinin katılımıyla Ankara''ya bir protesto yürüyüşü gerçekleştirilmiştir. Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası (Sine-Sen) Ankara Yürüyüşü''nün sonrasında kurulmuştur.

Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası (Sine-Sen) Ankara Yürüyüşü''nden iki ay sonra 5 Ocak 1978 tarihinde ticaret, büro, eğitim ve güzel sanatlar iş kolunda faaliyet göstermek üzere Necati Bulvan, Cumali Cingü, Ekrem Ülgey, Şeref Yılmaz, Mevlüt Ekinci, Seyfettin Yılmaz, Halil Dedeoğlu, Aydın Sayman, Semra Özdamar, Cüneyt Arkın, İhsan Bayraktaroğlu ve Zafer Par tarafından kurulmuştur (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, 1998: 61).

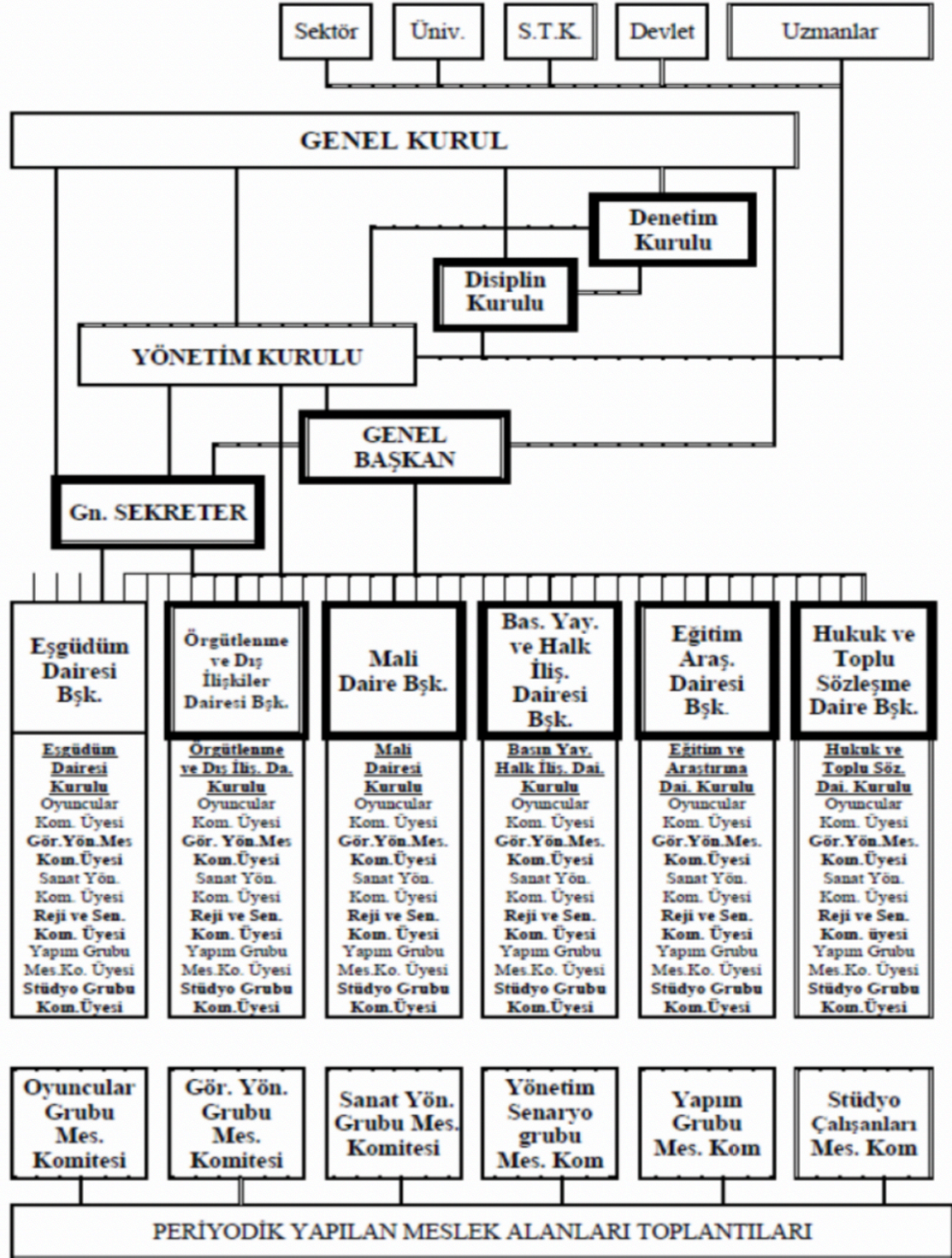
1980 yılında DİSK''e bağlı bütün sendikalar gibi Sine-Sen''in faaliyetleri de durmuş, Sine-Sen ancak 1991

yılında tekrar faaliyete geçebilmiştir. 14 Mayıs 1991’de yapılan ilk genel kurulda yürürlükte olan 2821 sayılı sendikalar Kanunu’na uyum bakımından gerekli tüzük değişiklikleri yapılmış ve başkanlığa Necmettin Çobanoğlu seçilmiştir (Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi, 1998: 63). Sine-Sen 1990’ların sonuna kadar işkolları tüzüğündeki konumunu değiştirmek, taban ücretleri belirleyip açıklamak, sinema çalışanlarını sigortalı yapmak, üye sayısını arttırmak, kurumsal bir işleyişe ulaşmak, yapımcı birlikleri karşısında tanınır olmak konusunda çalışmalar yapmıştır. Ancak bu çabaların hiçbirinden sonuç alınamamıştır (Çetin, 2010: 156)

2000’li yılların ortalarında kanalların daha çok reklam alabilmek için 90 dakikalık bölümler talep etmeleri sonucu sektördeki neredeyse bütün dizi bölümleri 90 dakika uzunluğuna gelmiştir. Bazı büyük yapımlarda çift set uygulamasına geçilerek çalışma süreleri azaltılmaya çalışılsa da sektör genelinde çalışma sürelerinde aşırı bir artış meydana gelmiştir. Özellikle sette en erken bulunup, seti en geç terk etmek durumunda olan teknik işgücü için çalışma süreleri günde 20 saate kadar çıkmıştır. Bu aşırı tempodan şikayetler basına da yansımış ve Sine-Sen’de bu dönemde bir hareketlilik başlamıştır (Çetin 2010: 157).

Sonuç olarak Sine-Sen yirmi yıldır sinema çalışanlarını temsil eden tek sendika olmasına karşın 1970’lerde elde edilen kazanımları dahi geri almayı başaramamıştır (Çetin, 2010: 161). Sendikal örgütlenmeyi etkileyen olumsuz koşullarla birlikte Sine-Sen’de görüş ayrılığı ve farklı örgütlenme ihtiyaçları nedeniyle bölünmeler olmuştur. 2011 yılında Oyuncular Sendikası kurulmuştur. 2013 yılında temelleri atılan Sinema Televizyon Sendikası 2015’te Sine-Sen’den ayrılarak kurulmuştur. Sine-Sen’in 2009-2012 yılları arasındaki çalışmaları oldukça kısıtlıdır. Sinemanın endüstri olarak var oluşundan bugüne kadar devam eden sorunları tartışılmış düzeltilmesi için öneriler sunulmuştur. Sınırlı sayıda çalışanın sigortası yapılmış, 230 yeni üye kaydı yapılmıştır. (Özbulduk, 2018: 93).

Sine-Sen’in bu günkü çalışmalarına bakıldığında ilk kuruluş amaçlarını hala talep ettiği görülmektedir. Yaklaşık 50 yıllık bir sendika olmasına karşın kuruluşundaki talepleri yerine getiremeyen sendikanın bugün giderek güçsüzleştiğini söyleyebilmekteyiz. Bunun temel nedeni sadece sendikanın başarısızlığı değildir. Başarısızlığın temel nedenlerinden biri 1983 yılında çıkarılan 2821 sayılı kanun ile işkolu sendikacılığının zorunlu kılınmış olmasıdır. Bu uygulama 2012 yılında 2821 sayılı kanunun yerine geçen 6356 sayılı kanunda da devam etmiştir. Sektör olarak meslek sendikacılığına daha uygun olan bu alanın zorunlu olarak işkolunda örgütlenmesi güçsüz örgütlenmenin temel nedenlerinden biridir. Sine-Sen’in örgütlendiği iş kolunun geniş kapsamlı-toplama bir işkolu olması bünyesindeki işçi sayısını arttırmakta ve toplu sözleşme yapılabilmesi için gerekli olan %1’lik örgütlenme oranını sağlamayı imkânsız hale getirmektedir. Sinema sektörü parçalı ve kısa süreli iş yapısına sahiptir (Özbulduk, 2018: 94).

Tablo 4: Sine-Sen Örgütlenme Tablosu

Kaynak: 2019 Sine- Sen Raporu

3.3.2.Sinema-Tv Sendikası (Sinema, Reklam, Dizi ve Tv Programı Çalışanları Sendikası)

“Sektördeki çalışma koşullarını düzeltmek ve hakları korumak adına reklam bünyesinde çalışan kamera arkası ekipleri ilk adımı attı. 2013'ün yaz aylarında, reklam sektörünün çalışma koşullarını iyileştirmek hedefiyle, reklam alanında çalışan kamera asistanları mail grubu kurdu. Böylece bir araya gelmenin, dayanışmanın ilk adımı atılmış oldu. Hemen akabinde toplantılar yapılmaya başlandı. 2013 Kasım ayında "Kamera Asistanları Derneği (KAD) " ve "Yönetmen Yardımcıları Derneği" kuruldu. Set ve Işık ekipleriyle de iletişime geçilerek birlikte hareket edilmeye başlandı. Bu süreçte kiralama şirketleri sahipleri de çalışanlarını ortak hareket etmeye teşvik etti. Daha sonra Görüntü Yönetmenleri, Prodüksiyon Çalışanları ve Kostüm Sorumluları kendi alanlarına ait derneklerini oluşturdular. Bütün yapılan toplantıların sonucunda "Set Çalışanları Birliği" adı altında toplanan kamera asistanları, ışık ekipleri, yardımcı yönetmenler, görüntü yönetmenleri, kiralama şirketleri, prodüksiyon ekipleri ve diğer kamera arkası çalışanları, Reklam Yapımcıları Derneği'nin de talebi doğrultusunda ortak toplantılar yapmaya başladı. Sürece katkıda bulunan tüm ekiplerin desteği ile 2 Ocak 2015'te Sinema Reklam, Dizi ve TV Programı Çalışanları Sendikası'nın (Sinema Televizyon Sendikası) resmi kurulumu gerçekleşti” (sinematvsendikasi.org 2018).

3.3.3.Sendikanın Amaç ve İlkeleri

- Üyelerinin çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesini, ekonomik, demokratik, siyasal, sosyal, kültürel, mesleki, özlük, hukuksal hak ve çıkarlarının korunması ve geliştirilmesini,
- Üyelerinin yaptıkları işe, harcadıkları emeğe uygun, insanlık onuruna yakışır yaşam koşullarının oluşması için adaletli bir ücret sisteminin oluşturulmasını, iş ve sosyal güvenlikleri ile iş güvencelerinin sağlanmasını,
- Üyeleri arasında birlik, beraberlik, dayanışma duygusu ve bilincini geliştirmeyi,
- Üyelerinin kayıt dışı ve sosyal güvenceden yoksun çalıştırılmasını önlemeyi,
- Üyelerinin mesleki standartlarının ve yeterliliklerinin artırılması için çalışmalar yürütmeyi,
- Çalışmanın ve emeğin toplumsal yaşamdaki rolünün ve değerinin bilincine varmış bir üye topluluğu oluşturmak için üyelerine sendikal bilinci vermeye yönelik girişim ve etkinliklerde bulunmayı,
- Üyelerinin beden ve ruh sağlığını koruyacak ve gelişmelerini sağlayacak önlemleri almayı,
- Üyelerin bakmakla yükümlü oldukları bireylerin bakım, eğitim ve sağlık koşullarının düzeltilmesini, emeklilik, yaşlılık, özürüllük, dul ve yetim kalma durumlarında, yeterli koruma ve bakım önlemlerinden, temel ekonomik, sosyal ve hukuksal haklardan eksiksiz yararlanmalarını sağlamayı,
- Yaşlı, hasta ve engellilerin işyerlerinde işverence de özel olarak korunup desteklenmelerini ve çalışma koşullarını iyileştirici tedbirler almayı,

- Üyelerinin geleceğe güvenle bakmalarını sağlayacak sosyal güvenlik sisteminin gelişmesi, günün koşullarına uygun olarak iyileştirilmesi için çaba harcamayı, üyelerinin hak ve menfaatlerinin korunması için yapılacak her türlü yasal değişiklik öncesi ve sonrası hukuksal metin ve fikir üretmeyi, yasa yapım çalışmalarına aktif katılmayı,
- Artan ulusal gelirden üyelerinin adaletli bir şekilde pay almasına olanak sağlamak üzere çaba harcamayı,
- Üyelerine yönelik baskı, tehdit, şantaj ve üyelerinin sömürülmesine karşı mücadeleyi,
- Görsel işitsel alanda; sinema filmi, Tv Film, dizi, reklam, Tv-programcılığı, post prodüksiyon/montaj, klip, belgesel, dijital platform, internet alanlarında yer alan tüm diğer mesleklerin uluslararası düzeyde hak ettiği yeri almasını,
- Kültür ve sanat politikalarının belirlenmesinde planlamadan uygulamaya ve denetlemeye kadar tüm etkinliklerde, her kademede söz ve karar sahibi olmayı,
- Sanatın ve kültürün tüm dallarında projeler üretmeyi ve uygulamalar yapmayı,
- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri ve uluslararası diğer sözleşmelerden doğan “Örgütlenme Hakkı ve Özgürlüğü”nün yaşama geçirilmesini, bu bağlamda üye alımı ve üyelik başvuruları gibi hususlarda sendikal örgütlenmenin önünü kesecek mahiyetteki, uluslararası düzenlemelere aykırılık arz eden her türlü ulusal düzenleme ile mücadele edilmesi ve ulusal mevzuatın uluslararası sözleşmeler ile güvence altına alınan özgürlüklere zarar vermemesi için gerekli her türlü adımın atılması,
- Kadın üyelerinin özel durumlarından kaynaklanan ve çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlarının çözümünü sağlayacak, sosyal ve mesleki gelişmelerinin önündeki engellerin kaldırılması; sendikal çalışmalara aktif olarak katılımlarının sağlanmasını, doğum izni, süt izni ve benzeri haklarını almayı ve geliştirmeyi,
- Üyelerinin mesleki, kültürel ve sosyal gelişiminin önündeki engellerin kaldırılmasını,
- Örgüt içi demokrasiyi gerçekleştirerek, tüm üyelerin söz, yetki ve karar sahibi olmasını, görsel işitsel dört alanda yer alan; sinema filmi, Tv Film, dizi, reklam, Tv-programcılığı, post prodüksiyon/montaj, klip, belgesel, dijital platform, internet vb. Meslekleri geliştirici ve ilerletici çalışmaları teşvik etmeyi,
- Görsel işitsel alanda; sinema filmi, Tv Film, dizi, reklam, Tv-programcılığı, post prodüksiyon/montaj, klip, belgesel, dijital platform, internet alanlarında sansür ve antidemokratik uygulamaların kaldırılması ve gerekli düşünce ve düşünceyi ifade edebilme hak ve özgürlük ortamının sağlanması için çalışmalar yapmayı, müdahil olmayı ve çözüm üretmeyi,
- Sendikaya üye olabilme şartlarını taşıyan kişilerin mevcut Sosyal Güvenlik ve İş Mevzuatına uygun çalıştırılması ve sektörel gerekliliklere uygun hukuksal metinler üretilmesini sağlamak,
- Üyelerinin tümünün tek bir sosyal güvenlik sistemine tabi olması için çalışmayı,

- Üyelerinin çalışan olduklarından hareketle serbest çalışan vergi mükellefi gibi görülmelerini, defter açmaya zorlanmalarını önleyici tedbirler almayı,
- Sendikaya üye olabilme koşullarını taşıyan kişilerin mesleklerinin yasal tanımlarının yapılarak ulusal ve uluslararası düzeyde hak ettikleri yeri almasını sağlamak
- Sendikamız işverenlerden, devletten, siyasi parti/örgütlerden bağımsız, dünyadaki emek mücadelesini destekleyen sivil bir insiyatiftir,
- Sendikamızın idari ve mali denetimleri tüm üyelere açıktır, 3.27. Sendikamız, işçilerin Uluslararası Birlik Mücadele ve Dayanışma Günü olan 1 Mayıs'ın, genel tatil günü olmasını ilke olarak benimser (sinematvsendikasi.org 2018).

3.3.4. Sendikanın Çalışma Biçimi, Görev ve Yetkileri

- Ülkemizin üye devlet sıfatıyla onayladığı İnsan Hakları Sözleşmesi, ILO Sözleşmeleri, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, Avrupa Sosyal Şartı ile diğer çok taraflı uluslararası sözleşmelerden, Anayasa ve yasalardan doğan haklarını kullanarak Anayasa ve yasaların, emekçilerin yararına değişmesi için mücadele eder.
- Üyelerin ekonomik, demokratik, sosyal, kültürel, sanatsal, hukuksal, mesleki özlük hak ve çıkarlarını korumaya ve geliştirmeye çalışır.
- En alt kadrolardan en üst kadrolarına kadar bütün yönetici, temsilci ve diğer görevlilerin yine üyeler veya delegeler tarafından seçilmelerini sağlayarak her aşamada sendika içi demokrasiyi ve tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesini yaşama geçirir.
- Sendikaya üye olma koşulunu taşıyan kişilerin sendika çatısı altında örgütlenmesini sağlar.
- Çalışma hakkı, iş güvenliği ve iş güvencesi ile sendikal hak ve özgürlüklerin kazanılması, korunması, geliştirilmesi; tüm çalışanlara toplu sözleşmeli ve grevli sendika hakkının eksiksiz tanınması için mücadele eder.
- Üyeleri adına işverenle toplu görüşmede bulunur, ilgili makamlara başvurur, görüş ve öneriler sunar, isteklerde bulunur. Bu kapsamda üyeleri adına toplu sözleşme ve takım sözleşmeleri görüşmelerine taraf olur, yürütür, sonuçlandırır, imzalar; toplu iş uyuşmazlığı çıkartır, grev kararı alır, uygular ve gerektiğinde kaldırır; toplu iş uyuşmazlıklarında ilgili makamlara, arabulucuya, hakem kurullarına, yargıya gider ve tüm bu konularda yetkilidir.
- Dil, din, ırk, kültür, cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımcılığına karşı çıkar. Üyelerinin düşünce ve inanç özgürlüğüne saygı gösterir. Onların siyasetle uğraşma haklarını da savunarak insan hakları, temel özgürlükler ve demokrasinin geliştirilip, yerleştirilmesi için mücadele eder.
- Toplu görüşmelerden doğan uyuşmazlıklar ve üyelerin çalışma hayatı ile ilgili doğacak her türlü ihtilaflarında, ortak hak ve menfaatlerinin izlenmesinde veya hukuki yardım gerekliliğinin ortaya çıkması

durumunda üyeleri veya mirasçılarını, her düzeyde ve derecedeki yönetim ve yargı organları önünde temsil eder veya ettirir, dava açar ve bu nedenle açılan davalarda taraf olur.

- Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu gereği işyerinde seçilen işyeri sendika temsilcilerini atar ve görevden alır, işyeri komiteleri oluşturur, sonlandırır.

- İhtiyaç görülmesi halinde kanuni sınırlar çerçevesinde üyelerine yardımda bulunur.

- Üyelerin bilgi, sanat, kültür ve mesleki yeteneklerini geliştirmek için çalışmalar yapar.

- Üyeleri için sağlık, dinlenme, spor tesisleri, sinema, radyo, stüdyo, atölye, kütüphane, basım işleri için gerekli tesisleri kurar.

- Faaliyet alanına ilişkin her türlü konuda gerek kamuoyu yaratmak gerek üyelerini eğitmek ve bilgilendirmek gerekse de ilgili makamları bilgilendirmek ve yönlendirmek amacı ile uygun gördüğü faaliyetlerde bulunur. İşbu amaç doğrultusunda gerekli görmesi halinde atölye, kurs ve benzeri düzenler; kütüphane, basın işleri için gerekli teknik ve mesleki eğitim tesisleri kiralar, kurar, vakıf ve enstitülerin kurulması için çalışma yapar, çalışma alanına ilişkin herhangi bir makam/kişi/kuruluş tarafından gerçekleştirilecek her türlü konuda uygun gördüğü sair çalışmayı yürütür, organize eder, temsilci gönderir.

- Uluslararası sendikal örgütlere üye olabilir. Delege, temsilci, gözlemci gönderir veya kabul eder. Yayın ve fikir alışverişinde bulunur.

- Amaç ve görevlerinin gerektirdiği taşınır ve taşınmaz malları satın alır, gerektiğinde satar, kiralar. Sendikanın feshi halinde taşınır ve taşınmaz malların ne olacağına karar verir.

- Sendika adına süreli, süresiz yayın çıkarır.

- Nakit mevcudun % 40'ından fazla olmamak kaydı ile snai ve iktisadi teşebbüslere yatırımlar yapar, iktisadi işletme kurar (sinematvsendikasi.org 2018).

3.3.5.Çalışma İlkeleri

“Sinema filmi, reklam filmi, dizi filmi ve TV programı alanlarında yapım öncesi ve sonrası çalışanların tümünü kapsamaktadır. Film setleri, platolar, stüdyolar ve ofisler iş yerlerimiz olarak sayılmaktadır. Sendikamızın örgütlenme alanlarında; tüm set çalışanları ile post prodüksiyon çalışanlarını kapsamaktadır. Bu haliyle sendikamızın kapsadığı çalışma alanlarında çalışan kişi sayısının 10 bin olduğunu tahmin etmekteyiz. Resmi kurulumundan bu yana, örgütlenme faaliyetlerinde sendika çatısı altına aldığımız kişi sayısı bin beş yüz civarında. Örgütlenme çalışmalarımız devam ediyor. Haziran 2018 ayı içerisinde üye sayımız 928”dir. Sinema Televizyon Sendikası olarak, sinema ve dizilerde üretim kalitesini artırmak ve sağlıklı çalışma koşulları yaratmak amacı ile sektörün tüm bileşenlerinin görüşleri alınarak mutabık olunan “çalışma ilkeleri” kamuoyuna deklare edildi” (sinematvsendikasi.org 2018).

3.3.6.Sinema Filmi Çalışma İlkeleri

- 1- Sinema setlerinde günlük çalışma süresi 12 saat, haftalık toplam çalışma süresi 72 saattir. Belirtilen çalışma saati kahvaltı sonrası başlar. Gerekli görüldüğü takdirde ekiplerin ve yapımın ortak kararı ile haftalık 6 saat fazla çalışma yapılabilir. Bu fazla çalışma günlük maksimum 4 saattir ve haftada toplam maksimum 6 saati aşamaz.
- 2- İki çalışma günü arası dinlenme süresi şehir içi, şehir dışı ve mesai saatine göre değişir. İstanbul içinde iki çalışma günü arası dinlenme süresi; minimum 11 saat, İstanbul dışında ise minimum 10 saattir. Eğer bir önceki çalışma günü 4 saat fazla çalışma yapılmışsa, dinlenme süresi minimum 12 saat olmalıdır.
- 3- Her 6 iş günü sonunda 1 gün repodur ve repo günü süresi, hafta bitimi son çalışma günü olan paydos anından itibaren minimum 34 saattir. Eğer repo öncesi çalışma günü 4 saat fazla çalışılmış ise repo süresi minimum 36 saat olmalıdır. Bazı özel durumlarda ekip ile konuşularak verilen karar ile arka arkaya maksimum 8 gün çalışılabilir. Her durumda, iki haftalık (14 gün) çalışma periyodunda 2 günden az repo verilemez.
- 4- Her iş günü, kahvaltı sonrası başlar. Set başlangıcı saati itibariyle 6 saatte bir yemek arası verilecektir. 12 saati aşan iş gününde 12'nci saatte yemek verilir. Yemek araları 45 dakikadır ve çalışma saati içerisindedir.
- 5- İstanbul içi ve şehir dışı çekimlerinde 1 saati aşan yol sürelerinde; aşılacak süre mesai saatine dâhil edilecektir. Örneğin; Sete gidişte, ekip servisinin hareketinden sonra yolda geçen süre 1 saat 30 dakika (1,5 saat) olduğunda, 1 saati aşan süre olan 30 dakika, gün sonunda mesai saatine eklenecektir.
- 6- Gün içerisinde 12 saatten az çalışılması durumunda arta kalan zaman, ertesi güne ya da başka bir güne devredilemez.
- 7- Son haftada çalışılan gün veya günlerin ödemesi; haftalık kaşenin güne bölünerek hesaplanması ile yapılacaktır.

Sinema filmlerinde çalışma ilkeleri gibi dizi ve reklam setlerinde çalışma ilkeleri yayınlanmıştır. Çalışan ve işverenin sorumluluklarının ve haklarının düzenlenmesi, iş tanımı, karşılıklı yükümlülüklerin ve ödeme düzeninin belirlenmesi için sözleşme imzalanacaktır. Bu sözleşmeler sendikanın sayfasında mevcuttur (sinematvsendikasi.org 2018).

3.3.7.Meslek Tanımı Çalışmaları

Mesleki Yeterlilik Kurumu ile 10.06.2016 tarihinde imzaladığımız “Meslek Standardı Hazırlama İş birliği

Protokolü” çerçevesinde hazırladığımız; Yönetmen (Film), Birinci Yönetmen Yardımcısı, İkinci Yönetmen Yardımcısı, Üçüncü Yönetmen Yardımcısı, Devamlılık Asistanı, Time-Code Asistanı Ulusal Meslek Standartları 29.11.2017 tarih ve 30255 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Protokol kapsamında yer alan Yönetmen (Film), Kostüm Tasarım Yardımcısı, Sanat Yönetmeni (Film) Meslek Standartları Taslakları tamamlanarak 15.11.2018 sektör komitesine gönderildi. Kostüm Tasarımcısı Meslek Standardı Taslağında yapılan değişikliklerden dolayı tekrar 19.11.2018 tarihinde bir ay süresince tekrar görüş ve değerlendirmeye sunulacak (sinematvsendikasi.org 2018).

3.3.8.Hukuk Birimi Çalışmaları

Resmi kuruluşundan itibaren 566 üyemize hukuk danışmanlığı hizmeti vermekte birlikte bu üyelerimizden 42 257’sinin ödemesini gerçekleştirmiş bulunmaktayız, Ocak 2018’den itibaren de 5 tanesi ödeme problemi dışında bilgilendirme olmak üzere 83 üyemize hukuk danışmanlığı hizmeti vermiş, 20’sinin ödemesini gerçekleştirdik. Diğer üyelerimizin hukuki süreçleri devam etmekte olup sendikamız tarafından takip edilmektedir. Hukuk birimimiz, sektörün tüm bileşenleri olarak beraberce belirlediğimiz çalışma ilkeleri rehberliğinde iş sözleşmeleri hazırladı. Bu sözleşme şablonlarının, çalışanların yaşadıkları problemlerin bir kısmına çözüm olacağını umuyoruz. İşin tanımı, işin tarafları, ödeme düzeni, çalışma süresi ve birçok detayı içeren sözleşmeler, sinema ve dizi projeleri ve her meslek grubu için ayrı ayrı düzenlendi’ (sinematvsendikasi.org 2018).

SONUÇ

Türk Sineması çalışanlarının sendikalaşma sorunu hep bir problem olarak ortaya çıkmıştır. Tarihsel döneme bahtığımızda bir örgütlenme süreci olamamıştır. Bu çalışmada, Türk Sinemasının sendikalaşma durumunu tarihsel bir perspektif içinde örgütlenme durumunu tespit etmek ve Türk Sinema çalışanlarının mesleki yeterlilik durumları ve görevleri araştırılmıştır.

Türkiye'de sendikacılığın tarihsel gelişimi ve Türk Sinemasının gelişimi incelenmiştir. Lumiere kardeşlerin sinematograf adını verdikleri icat hareket halindeki görüntüler anlamına gelmektedir. İcat edildiği dönemde insanların bir süre sonra sıkılacağı düşünülmüştür ancak sonuç beklenen gibi olmamış sinema her geçen gün önem kazanmıştır. Türkiye'ye sinemanın gelişimiyle ilgili kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak erişilebilen kayıtlara göre ilk gösterim 1896-1897 yılları arasında Bertrant tarafından II. Abdülhamit'e yapılmış, halka ilk gösterim ise yine aynı önemde Weinberg tarafından Sponeck Birahanesinde yapılmıştır. Bu tarihten 11 yıl sonra ilk sinema salonu gezici olarak yine Weinberg tarafından açılmıştır. Yerli ilk kalıcı sinema salonunun açılışı 1914 yılını bulmuştur. Sinema bu işe gönül verenlerin çabaları ile gerçekleşmiştir. 1948'e kadar sinema bir endüstri olarak kabul edilmemiştir. Sonrasında her geçen gün sinemanın büyük endüstri olduğunun farkına varılmıştır. Türk Sinemasının sermaye yapısının gelişmemesindeki bir diğer faktör ise sadece Yunanistan, Suriye ve Mısır'a film ihraç edilebilmesidir. Dil sorunu, film konularının yerel düzeyde olması ve birbirinin tekrarı olmaları, uluslararası dağıtım ağlarının belli başlı firmaların ellerinde olması gibi nedenler film ihracatının önünü tıkamıştır. Türk Sineması, dışa açılan diğer ülke sinemalarına kıyasla, yaşadığı yapısal sorunlar sebebiyle, bir adım geride kalmıştır. Genellikle filmin gişe geliri, filmin maliyetini çıkartmamaktadır. 1950'li yılların başında Türk Sineması, sinema dilini öğrenmiş, kendine özgü bir sinema ortamı, çekim ve gösterim düzeneği oluşturmuştur. Sinema salonları, film çekim ve dağıtım şirketleri, laboratuvarları, çalışan ve çalıştıranlarıyla ticari bir çark kurulmuş, film üretimi ve tüketimi de bu sisteme bağlı olarak gerçekleşmeye başlamıştır. 1960'lı yılları 1950'ler finanse etmiş ve artık daha fazla film üretilir hale gelmiştir. Bu filmler ağırlıklı olarak gişe kaygısıyla yapılmış, bu nedenle özgün filmler yapmak isteyen sinemacılar için uygun bir ortam yaratmamıştır. 1960'lardan 1970'lerin ortalarına kadar süren dönem Türk Sinemasının altın çağı olarak nitelendirilmektedir. Bölge işletmeciliği üretim tarzı ile artan film üretimi ve oluşturduğu pazar ile Türk Sineması kendi ekonomik döngüsünü oluşturmuştur. Bu dönemde halkın sorunlarını anlatan filmlere de yer verilmiştir. 1970'lerin siyasal ortamı ve Yeşilçam sisteminin dağılmaya başlaması sinemayı ekonomik bir krize sokmuştur. Bu krize bir çözüm olarak seks filmleri sinema da ağırlık kazanmıştır. Bu kriz artarak ve sebepleri çeşitlenerek 1980'e kadar sürmüştür. Darbe'nin seks filmlerini yasaklaması sebebiyle çare bu sefer arabesk filmlerde aranmıştır ancak sinemanın temel

sorunlarında bir değişiklik yoktur. Türk Sineması yaşadığı kaynak sorununu, 1970'lerde seks filmleri, 1980'lerde video piyasası için filmler çekerek; 1990'ların başından itibaren ise özel televizyon kanallarına yapılan projeler ile çözmeye çalışmıştır (Pösteki,2012: 53). 2000'li yıllarda Sinema Endüstrisi açısından durum daha iç açıcıdır. Bir film için yatırımcılar sermayelerinin yetmediği durumlarda, devlet yardımı, televizyon kanallarının katkıları, sinema fonları ve sponsorluklar gibi kaynaklara başvurmaktadırlar.

Sine-Sen'in kuruluşuna kadar 2 tane dernek ve 7 tane sendika kurulmuştur. Dernek ve sendikalar temelde aynı amaçlarla kurulmuştur. Sinemanın bir endüstri olarak var olması sonucu 1952 yılında Türk Film Dostları Derneği'nin kurulmuştur. Derneğin amacı sanat çevrelerini bir araya getirmektir. 1954 yılında Film Teknisyen ve İşçiler Sendikası kurulmuştur. Sendika kuruluş amacını "Üyeler adına genel sözleşmeler akdetmek" ve "İşverenler sendikaya bağlı işçilerinin ücretlerini rayiçten aşağı düşürmek teşebbüsünde buldukları takdirde toplulukla iş ihtilafını tetkike yetkili merci ve hâkim kurullarına başvurmak ve yüksek hâkim kurullarına başvurmak" olarak belirtmiştir. Sonrasında Türk Sinema Sanatçıları Derneği kurulmuştur. Kuruluş tarihine ilişkin farklı kayıtlar olmakla birlikte 1957 yılında kurulma kararı alındığı ve 57-58 yılları tüzük hazırlamakla geçirilerek 1959 yılında kurulduğunu söyleyebiliriz. Dernek amacını hazırladıkları bir bildiri ile şöyle açıklamaktadır: Türk Sinemasını çağdaş bir seviyeye ulaştırmak. Başboş bir düzensizlik içinde sürüp giden mesleğimizi düzenlemek, sinema sanatını meslek edinmişlere bir meslek haysiyeti sağlamak ve bunu korumak. 1962 yılında, 1961 anayasasının sağladığı örgütlenme hakkı ile dernek kurucuları, dernektense ağırlığı olan bir sendika kurmak amacıyla Türkiye Sinema İşçileri Sendikası'nı kurmuşlardır. 1966 yılında Türkiye Sinema Film İşletme İşçileri Sendikası kurulmuştur ancak hiçbir faaliyeti olmadan kapanmıştır. Yine 1966 yılında Türkiye Perde ve Sahne İşçileri Sendikası kurulmuş aktif bir çalışması olmadan kapanmıştır. 1970 yılında Türkiye Film İşçileri Sendikası kurulmuştur.

Günümüzde etkin olarak çalışmalarını yürüten; Sinema TV Sendikası ve Sine-sen'dir. Sinema TV Sendikası çok kısa sürede içerisinde sektöre birçok yenilik getirmiştir. Sinema Tv Sendikasının en önemli hedefi sektörde çalışan bireylerin çalışma sürelerini yasal seviyeye çekinceye kadar düşürmeti. Ancak sektöre dair herhangi yasal düzenlemenin dahi olmadığı ülkemizde, hukuki ve idari süreçlerin sonuçlanması oldukça uzun sürüyor. Sinema emekçileri çalışma saatlerinin uzunluğu ve esnekliği, ücretlerin zamanında ödenmemesi, işten çıkarılma, sosyal güvenceden yoksun çalışma, düşük ücretler gibi ciddi sorunlarla ülkemizde karşı karşıyalar. Her geçen sene çalışma koşulları daha da kötüleşmeye başladı. Sendika üyelerinin, sendikanın belirlediği 'çalışma ilkeleri' kapsamında bir kıvılcım atıldı. 'Çalışma İlkeleri' belirlenirken sektördeki gerçekliklerden yola çıkarak, set çalışanlarında hâkim olan algılar değerlendirildi. Çeşitli anketler yapıldı ve kısa vadede çözüm getirecek kazanımlar hem

tabanımızla hem de paydaş kurumlarımızla tartışıldı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından 2015 yılında alınan kararla setler artık” tehlikeli’ olduğuna karar verildi. Karmaşık ve değişken yapısıyla setler içinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili geniş çapta riskleri barındırıyor. Bu açıdan setlerin çalışma koşullarına yönelik İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği çalışması; standartların belirlenmesi amacı ile ilkin setin bir işyeri olarak tanımının yapılması, yapılan işin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine uygun olarak tasarlanması, iş organizasyonun sağlanması, sağlık ve güvenlik açısından risklerin değerlendirilmesi ve önlemlerin alınması için ilgili sorumluların tanımlanması içermektedir. Setlerde profesyonel bir işleyiş hâkim olana kadar setlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği açısından da düzenli olarak denetlenmesi için Sinema Tv Sendikası başvurularında bulundu. Uzun bir çalışmanın sonunda sektördeki üç sendikanın ortak ürünü olan “Setlerde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği” rehberi çıkartıldı.

Ulusal meslek standardı; bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için MYK tarafından kabul edilen gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normdur. Meslek standartlarının şekli ve içeriği, uluslararası uygulamalara uygun olarak MYK Yönetim Kurulunca belirlenir ve tüm meslek standardı çalışmalarında bu biçime uyulur.

Ulusal Meslek standardı;

- İş analizine dayanır. Sürece sosyal tarafların etkili olarak katılması, görüş ve katkısının alınması esastır.
- Kişinin yürütmesi gereken başlıca görevleri, sahip olması gereken bilgi, beceri ve davranışları açıkça ifade eder ve meslekî açıdan sahip olunmaması gereken hususları içerir.
- Meslekî yeterlilik seviyelerini yansıtır ve bu seviyeler uluslararası yeterlilik seviyelerine uygun olarak belirlenir.
- Meslekî alanla ilgili sağlık, güvenlik ve çevre koruma konularındaki mevzuat ile idari ve teknik gereklilikleri içerir.
- İşverenler, çalışanlar, stajyerler ve öğrencilerin kolaylıkla anlayabileceği açıklıkta yazılır.
- Bireyin hayat boyu öğrenme ilkesine uygun olarak kendini geliştirmesini ve meslekte ilerlemesini teşvik eder.
- Açık ya da gizli ayrımcılık unsurları içermez.
- Birey olarak, ulusal yeterlilikler temel alınarak yapılan ölçme değerlendirme sonucunda alınan belge, kişiye bir işe başvururken sahip olduğu bilgi, beceri ve yetkinlikleri sergileme olanağı vermektedir.
- Ulusal yeterlilikler yaygın ve informal öğrenmenin tanınmasına imkân verdiği için bireyler kişisel

gelişimlerini daha çeşitli ve esnek yollarla sağlayabilirler. Mesleki ilerleme yolları daha açık hale geldiğinden kariyer hareketliliği desteklenmektedir.

- İşveren olarak, İşverenler mesleğin gerektirdiği nitelikli ve belgeli iş gücüne daha kolay ulaşabilmekte ve teşvik imkânlarından yararlanabilmektedir.
- İşin gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip, değişen koşullara ayak uydurabilen kişilerin istihdam edilmesi işverenin rekabet gücünü artırmakta, doğru insan kaynağı planlaması ile zaman ve para kaybı engellenmiş olmaktadır.
- Nitelikli iş gücü istihdamının yaygınlaştırılması, tüketiciye sunulan ürün ve hizmetin kalitesinin artmasına katkıda bulunmaktadır.
- Meslek standartlarının orta ve uzun vadede genel etkileri ise işsizliğin azaltılması, istihdamın gelişmesi, verimlilik ve rekabet gücünün artmasıyla beraber, ülke ekonomisinin ve rekabet edebilirliğin güçlenmesi olarak ifade edilebilir.

Sonuç olarak; sinema sektörü oldukça büyük bir sektör olduğundan sendikal faaliyetler yürütülemediği. Devam eden süreç içerisinde birlikte hareket etmek oldukça zorlaşmıştır. Sine-Sen yıllar içerisinde üye sayılarında düşüşler meydana gelmiştir. Sinema TV sendikası diğer sendikalara göre büyük adımlar atmaya çalışmış ve üye sayıları gün geçtikçe artmaktadır. Sinema TV Sendikası iş sağlığı güvenliği, uzun çalışma süreleri ile ilgili reklam yapımcıları, prodüksiyon firmaları ve üyeleri ile birlikte ortak kararlar verip çalışma sürelerine düzenleme yapılmıştır. Reklam ve Sinema filmlerinde haftalık, günlük sınırlamalar getirip bu sınırlamalara uymayan kişileri sosyal medya ile tüm sektöre ifşa etmektedir. Sinema TV Sendikası meslek tanımları ve yeterlilik konusuna bu zamana kadar hiç atılmamış adımlar atmış, bazı görevlerin meslek tanımları bitmiş bazıları için MYK ile görüşmeleri devam etmektedir. Çalışma sürecinde Sinema Tv Sendikası'nın bitirmiş olduğu meslek tanımlarına yer verilmiştir. Ancak çok yeni bir sendika oluşundan meslek tanımları araştırmasında sektörün çok az bölümünün tanımlaması yapıştır. Tez çalışmasında Amerika Sineması örnek alınarak sinema sektöründe çalışan tüm bireylerin meslek tanımlarına yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Allison Lowery (2013) *Historical Wig Styling*, Focal Press, Oxford.
- Andrews Oliver (1988) *Living Materials: A Sculptor's Handbook*, University of California Press, London.
- Agustin Julio (2017) *The Professional Actor's Handbook: From Casting Call to Curtain Call*, Rowman & Littlefield Publishers, London.
- Akkaya, Yüksel (2002) *Türkiye'de İşçi Sınıfı ve Sendikacılık*, Praksis, Sayı 6, Ankara.
- Aktay Nizamettin & Arıcı Kadir & Kaplan Tuncay (2013); *İş Hukuku*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Atasoy Veysel (2011). *Mesleki Eğitim, Meslek Yüksekokulları, İkmep ve Harita Kadastro*.
- Baydar Oya (1998) *Türkiye'de Sendikacılık Hareketi*, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, Ankara.
- Brinkmann Ron (2008) *The Art and Science of Digital Compositing*, Morgan Kaufmann Publishers, Burlington.
- Bloore Peter (2012) *The Screenplay Business: Managing Creativity and Script Development in the Film Industry*, Routledge, Oxon.
- Brown Blain (2007). *Motion Picture and Video Lighting*, Focal Press, New York and London.
- Brown Blain (2016) *Cinematography Theory&Pratice*, Focal Press, Oxan.
- Brindle Meg& DeVereaux Constance (2011) *The Arts Management Handbook: New Directions for Students and Practitioners*, Routledge, Oxon.
- Barnwell Jane (2004) *Production Desingn*, Wallflowe, New York.
- Breslin Jan Roberts (2018) *Making Media Foundations of Sound and Image Production*, Focal Press, New York.
- Box Harry (1993) *Set Lighting Technician's Handbook: Film Lighting Equipment, Practice and Electiral Distribution* , Fourrth Edition, ABD. ^[1]_[SEP]
- Ball Karen & Young Erin (2018) *Finding and Working with an Editor*, CreateSpace Independent Publishing, Calofornia.
- Bowen Christopher (2017) *Grammar of the Edit*, Routledge, Oxon.
- Burrows Jonathan (2010) *A Choreographer's Handbook*, Routledge, Oxon.
- Barnwell Robert (2018) *Guerrilla Film Marketing: The Ultimate Guide to the Branding, Marketing and Promotion of Independent Films & Filmmakers*, Routledge, Oxon.
- Catliff Suzy & Grandvile Jennifer (2013) *The Casting Handbook : For Film and Theatre Makers*, Routledge, Oxon.
- Çetin Derya (2010) *Türk Sineması Çalışanlarının Örgütlenme Sorunları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cury Ivan (2017) *Directing and Producing for Television*, Taylor & Francis, New York.

- Chion Michel (1994) *Audio – Vision Sound Screen*, Columbia University Press, New York.
- Covey Liz (1992) *The Costume Designers’s Handbook*, Heinemann, Portsmouth.
- Corson Richard (2005) *Fashions in Make Up*, Peter Owen, Londra.
- Corson Richard (2005) *Fashions in Hair*, Peter Owen, Londra.
- Cristiano Ciuseppe (2012) *The Storyboard Artist: A Guide to Freelancing in Film, TV, and Advertising*, Michael Wiese Productions, Canada.
- Cybulski Mary (2014) *Beyond Continuity: Script Supervision for the Modern Filmmaker*, Routledge; Oxon.
- Delamar (2015) *The Complete Make- Up Artist*, Cengage Learning, ABD.
- Debrececi (2013) *Special Makeup Effects for Stage and Screen Making and Applying Prosthetics*, Focal Press, New York.
- Delamar (2015) *The Complete Make- Up Artist*, Cengage Learning, ABD.
- Dereli,Toker & Ekin Nusret; (1982) *The Development Of Industrial Relations In Turkey*; İ.Ü. Siyasal Bilimler Fakültesi, İstanbul.
- Demir, Fevzi; (2000) *Atatürk Dönemi Çalışma Hayatımız*; TUHİS Yayınları; Ankara.
- Dinur Eran (2017) *The Filmmaker's Guide to Visual Effects: The Art and Techniques of VFX for Directors, Producers, Editors and Cinematographers*, Routledge, Oxon.
- Dönmez Gönül (2006), *Cinemas of the Other, A Personal journey with film-makers from the middle east and central asia*, 1.Basım, ABD: Intellect Books.
- Dreyfack Raymond (1996) *Supervisor’s Script Book*, Prentice Hall Direct, New Jersey.
- Elkins David (2013) *The Camera Assistant’s Manual*, Focal Press,Oxon.
- Ertan Tunç, " Türk Sineması’nın Ekonomik Yapısı (1896-2005)", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi SBE, 2006), s.35.
- ETUC, *Birlikte Çalışmak: Avrupa Birliği ve Türkiye’de Sendikalar*, ETUC Yayını, 2010.
- Everest Alton (2014) *Master Handbook of Acoustics*, McGraw-Hill Education, New York.
- Ferrara Serena (2001) *Steadicam Techniques & Aesthetics*, Focal Press, Boston.
- Finance Charles & Zwerman Susan (2009) *The Visual Effects Producer: Understanding the Art and Business of VFX*, Focal Press, New York.
- Gretchen Davis and Hall Mindy (2017) *The Makeup Handbook*, Focal Press, Oxon.
- Gill Liz (2012) *Running the Show The Essential Guide to Being a First Assistant Director*,Focal Press,Oxford.
- Gibson Bill (2011) *The Ultimate Live Sound Operator's Handbook*, Hal Leonard, Wisconsin.
- Hart Douglas (1996) *The Camera Assistant A Complete Professional Handbook*, Focal Press,Oxon.

- Holway Jerry ve Hayball Laurie (2013) *The Steadicam Operator's Handbook*, Routledge, New York.
- Hollyn Norman (2009) *The Film Editing Room Handbook: How to Tame the Chaos of the Editing Room*, Peachpit Press, California.
- Hurkman Van Alexis (2014) *Color Correction Handbook: Professional Techniques for Video and Cinema*, Peachpit Press, Colifornia.
- Honthanener Light Eve (2010) *The Complete Film Production Handbook*, Focal Press, Oxford.
- Hershey Fritz (1996) *Optics and Focus for Camera Assistans*, Focal Press, Oxan.
- İlhan Mehmet "Türk Sinema Endüstrisi ve Ortadoğu Pazarındaki Payı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2012.
- İnanoğlu Türker (2018) *Başlangıçtan Günümüze 1914-2018 Afişlerle Türk Sineması*, 1.cilt, Türvak Yayınları, İstanbul.
- Jackman John (2010) *Lighting for Digital Video and Television*, Focal Press, Oxford.
- Kara Uğur (2013) *Sosyal Devletin Yükselişi ve Düşüşü*, Maki Basın Yayın, Ankara.
- Karakışla Yavuz Selim (2015) "Osmanlı Sanayi İşçi Sınıfının Doğuşu: 1839–1923", *Osmanlı'dan Cumhuriyet Türkiye'sine İşçiler*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Kehoe J.R. Vincent (2013) *The Technique of the Professional Make-up Artist*, Focal Press.
- Kehoe Vincent (1991) *Special Make-up Effects*, Focal Press, New York.
- Landry Paula and Greenwald Stephen (2012) *The Business Of Film*, Focal Press, Oxford.
- Lee John & Gilen Anne (2017) *The Producer's Business Handbook: The Roadmap for the Balanced Film Producer*, Routledge, Oxon.
- London P.D (1991) *A Colour Atlas of Diagnosis after Recent Injury*, Mosby, ABD.
- Landau David (2010) *Lighting for Cinematography*, Bloomsbury Academic, New York.
- Leese Elizabeth (1991) *Costume Design İn The Movies*, Dover Publishing, New York.
- Miller Pat (2013) *Script Supervising and Film Countinuity*, Focal Press, London.
- Minhae Shim & Trahan Erin & Meek Michele (2014) *The Independent's Guide to Film Distribution*, CreateSpace Independent Publishing Platform, Cambridge.
- Middleton Katie (2018) *Color Theory For The Make- Up Artist*, Focal Press, New York.
- Miller Pat (1999) *Script Supervising and Film Continuity*, Focal Press, Oxon.
- Minhae Shim & Trahan Erin & Meek Michele (2014) *The Independent's Guide to Film Distribution*, CreateSpace Independent Publishing Platform, Cambridge.
- Miller Pat (1999) *Script Supervising and Film Continuity*, Focal Press, New York.
- Mesleki Yeterlilik Kurumu 'Görüntü Yönetmeni Seviye 6' Resmî Gazete 30104 (22.06.2017).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu 'Kamera Birinci Asistanı 4' Resmi Gazete 30104 (22.06.2017).
- Mesleki Yeterlilik Kurumu 'Kamera İkinci Asistanı 4' Resmi Gazete 30104 (22.06.2017).

Mesleki Yeterlilik Kurumu ‘Birinci Yönetmen Yardımcısı (Film) Seviye 6’ Resmi Gazete 30255 (29.11.2018).

Mesleki Yeterlilik Kurumu ‘İkinci Yönetmen Yardımcısı (Film) Seviye 5’ Resmi Gazete 30255 (29.11.2017).

Mesleki Yeterlilik Kurumu ‘Üçüncü Yönetmen Yardımcısı(Film) Seviye 4’ Resmi Gazete 30255 (29.11.2018).

Mesleki Yeterlilik Kurumu ‘Devamlılık Asistanı Seviye 4’ Resmi Gazete 30255 (29.11.2017).

Mesleki Yeterlilik Kurumu ‘Time Code Asistanı 3’ Resmi Gazete 30255 (29.11.2017).

Özbulduk Can Suna (2018) Türk Sineması Sendikal Örgütlenme Tarihi: Sine-Sen Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ören Kenan (2013) Sosyal Politika, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Pilgriöl Dee (2007) Performing Arts Uncovered, Crimson Publishing, Trotman.

Pride Rebecca (2009) The Costume Supervisor’s Toolkit, Routledge, New York.

Palmer Barton (2016) Shot on Location, Rutgers University Press, New Brunswick.

Rizzo Michael (2005) The Art Direction Handbook for Film, Focal Press, Oxon.

Rudin Jen (2013) Confessions of a Casting Director: Help Actors Land Any Role with Secrets from Inside the Audition, It Books, New York.

Reed Christopher (2012) Film Editing: Theory and Practice, Mercury Learning, California.

Ryan Maureen (2017) Producer to Producer, Michael Wiese Productions, Colifornia.

Schell Hester (2017) Casting Revealed, Routledge, New York.

Stabe Wright (2013) Digital Compositing for Film and Video, Focal Press, Oxon.

Stevens Cox James (1984) *Illustrated Dictionary of Hairdressing and Wig Making*, Batsford Ltd, London.

Schenk Sonja (2017) The Digital Filmmaking Handbook, Foreign Films, Los Angeles.

Shim Minhae (2014) The Independent’s Guide to Film Distribution, CreateSpace Independent Publishing,Cambridge.

Taub Eric (1994) Gaffer, Grips and Best Boys, St. Martin’s Press, New York.

Türkiye Sendikacılık Ansiklopedisi(1998) Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

Tokol Aysel, Türk Endüstri İlişkileri Sistemi, Ezgi Yayınları, Bursa.

Tokal Aysel, (1994) Türkiye’de Sendikal Hareket, Ezgi Yayınları, Bursa.

Tomaric Jason (2011) Filmmaking, Focal Press, London.

Turman Lawrence (2005) So You Want to Be a Producer, Three Rivers Press, New York.

Uva Michael (2013) The Grip Book, Routledge, Oxon.

Udel James (2013) The Film Crew of Hollywood, McFarland, Corolina.

Zigler Scott & Mamet David (2012) A Practical Handbook for the Actor, Vintage Books, New York.

Wavefront Alias (2003) The Art of Maya, Sybex, New York.

Weis Elizabeth and John Belton (1985). Theory and Practive Film Sound, Columbia University Press, New York.

Wilson Andy (2002) Making Stage Props: A Practical Guide, The Crowood Press, Marlborough.

Ward Preston (1994) What an Art Director Does: An Introduction to Motion Picture Production Design, Silman-James Press , Canada.

Waterman Roma (2011) The Handbook for Working Singers, Schirmer Trade,New York.

İnternet Kaynakları:

https://adauk.org/access-restricted/?redirect_to=/resources/2nd-ad-paperwork/ 12.02.2018 tarihinde alınmıştır.

https://app.hiive.co.uk/careers/film/archive_trainee 14.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/construction-decorating/stagehand/> 14.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/construction-decorating/model-maker/> 14.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/performance/ekstras-casting/> 15.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/performance/variety-artists/> 15.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/stunt-coordinator> 15.02.2018 tarihinde alınmıştır.

https://app.hiive.co.uk/careers/film/camera/aerial_director_phoyography 17.02.2018 tarihinde alınmıştır.

https://app.hiive.co.uk/careers/film/camera/aerial_camera_pilot 17.02.2018 tarihinde alınmıştır.

https://app.hiive.co.uk/careers/film/camera/aerial_camera_assistant 17.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/costume/wardrobe-supervisor/> 18.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/costume/costume-daily/> 18.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/location-manager/> 18.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/art-departmen/graphic-designer/> 20.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/art-departmen/production-buyer/> 13.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/art-departmen/draughtsman/> 13.03.2018 tarihinde alınmıştır.

https://app.hiive.co.uk/careers/film/accounts/assistant_accountant/ 13.03.2018 tarihinde alınmıştır.

https://app.hiive.co.uk/careers/film/accounts/accountant_trainee/ 17.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/music/composer-agent/> 17.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/lighting/moving-light-operator/> 17.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/production/assistant-production-coordinator/> 23.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/producer/associate-producer-or-assistant-producer/> 27.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/transport/transport-co-ordinator/> 27.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/direction/3rd-assistant-director/> 28.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/transport/transport-manager/> 28.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/transport/unit-minibus-driver/> 28.03.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/hair-make-up/assistant-make-up-artist/> 09.04.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/vfx/digital-preparation-paintprep-artist/> 09.04.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://app.hiive.co.uk/careers/film/hair-make-up/chief-hairdresser/> 15.04.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.animationcareerreview.com/articles/render-wrangler-career-profile> 17.04.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://bscine.com/role-of-video-assist> 09.04.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.careermatch.com/job-prep/career-insights/profiles/stunt-driver/> 09.05.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.careermatch.com/job-prep/career-insights/profiles/location-scout/> 12.05.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.careermatch.com/job-prep/career-insights/profiles/location-manager/> 19.05.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.careermatch.com/job-prep/career-insights/profiles/stunt-coordinator/> 23.05.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.careermatch.com/job-prep/career-insights/profiles/special-effects-coordinator/> 25.06.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3797_crane_operator 27.06.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3845_boom_operator_film 23.06.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org:80/job_roles/3844_foley_editor 03.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org:80/job_roles/3851_subtitler 03.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3817_edit_assistant 04.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3788_library_assistant 04.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org:80/creative_industries/film/job_roles/3774_armourer 04.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/746_scenic_artist 05.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/352_animation_director_or_supervisor 05.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/740_chargehandPainter 05.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3799_composer 05.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org:80/job_roles/307_puppeteer 06.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/744_painter 07.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/348_production_designer_animation 07.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/371_junior_animator_3d_computer_animation 08.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/364_inbetweenner 08.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/315_stunt_performer 09.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3786_video_assist_monitor 09.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3772_aerial_camera_pilot 09.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3816_aerial_director_of_photography_dop 09.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3793_gaffer_film 11.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3822_best_boy 12.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3770_moving_light_operator 14.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/1780_wardrobe_supervisor 15.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3775_steadicam_operator 15.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org:80/job_roles/1785_costume_assistant 18.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/1784_costume_daily 19.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/1782_costume_maker 20.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3081_first_assistant_camera 21.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3773_aerial_camera_assistant 22.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/4679_location_assistant 23.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3759_financial_controller 24.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3755_key_assistant_accountant 24.07.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org:80/job_roles/3841_music_editor 03.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3794_health_and_safety_advisor 07.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3805_paramedics_and_paramedical_staff 07.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3760_unit_nurse 07.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3854_art_department_assistant 09.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/2942_assistant_location_manager_alm 09.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3838_epk_directorproducer 10.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3809_junior_engineer 11.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3850_post_production_supervisor 12.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3783_catering_crew 13.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/4234_dcp_author 14.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3785_receptionist 15.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3753_hairdresser_film 17.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3751_chief_make-up_artist 19.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3746_prosthetics_artist 20.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3084_producers_assistant 21.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/4277_mattePainter 24.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/4224_technical_director 25.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3840_driver_facilities_vehicles 26.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3791_transport_captain 27.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3821_unit_driver 27.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/creative_industries/film/job_roles/2938_second_assistant_director_second_ad
27.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/creative_industries/film/job_roles/2937_first_assistant_director_first_ad
28.08.2018 tarihinde alınmıştır.

http://creativeskillset.org/job_roles/3790_props_storemen 28.08.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.crosbymarine.com/about> 29.08.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://conceptartempire.com/what-is-layout-background-designer/> 30.08.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://getinmedia.com/careers/sound-assistant> 03.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.jobmonkey.com/makeupjobs/special-effects-makeup/> 04.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.jobmonkey.com/uniquejobs/key-grip/> 04.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.jigs.org.uk/stunts/> 04.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.helicopterfilm.Tv/aerial-home> 05.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.media-match.com/usa/media/jobtypes/video-tape-operator-jobs-405696.php> 05.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.media-match.com/usa/media/jobtypes/sound-editor-jobs> 06.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.media-match.com/usa/media/jobtypes/marine-specialist-jobs-413382.php> 08.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.media-match.com/usa/media/jobtypes/still-photographer-jobs-402791.php> 08.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.media-match.com/usa/media/jobtypes/caterer-jobs-402690.php> 10.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.media-match.com/usa/media/jobtypes/production-assistant-jobs-402756.php> 11.09.2018 tarihinde alınmıştır.

https://www.myfirstjobinfilm.co.uk/resources/careers-guide/detail?page_id=6 12.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://monicaclaudiaa.wordpress.com/research/hair-and-make-up/> 13.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://pdgfilmservices.com/film-crew/> 20.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://productionguild.com/member-only-area/jobs/production-accountant-production-company-belfast-56885/> 21.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.oktotech.com/tr/hizmetler/video-assist/> 22.09.2018 tarihinde alınmıştır.

http://www.schoolsintheusa.com/careerprofiles_details.cfm?carid=1080 23.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.screenskills.com/education-training/careers-information/job-profiles/technical/camera/> 23.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.screenskills.com/education-training/careers-information/job-profiles/management-and-logistics/accounts/> 24.09.2018 tarihinde alınmıştır.

https://study.com/articles/Pyrotechnic_Engineer_Job_Description_Duties_and_Requirements.html 24.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.startinTv.com/jobs/production-secretary.php> 24.09.2018 tarihinde alınmıştır.

www.sinematvsendikasi.org 25.09.2018 tarihinde alınmıştır.

https://study.com/articles/Job_Description_of_a_Special_Effects_Artist.html 25.09.2018 tarihinde alınmıştır.

<https://www.screenaustralia.gov.au/getmedia/0fb7a009-7c62-4a8b-a39e-5a5425f26e1d/Woring-with-a-unit-publicist.pdf> 03.10.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://www.sinemaTvsendikasi.org/wp-content/uploads/2015/10/Y%C3%96NETMEN-24.05.2017.pdf> 04.10.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://sinema.kulturturizm.gov.tr/TR-144750/turkiye39de-sinema.html> 18.02.2018 tarihinde alınmıştır.

<http://vergikonseyi.org.tr/sunumlar/> 18.02.2018 tarihinde alınmıştır.